

Krisztusi Erkölcstan

nők számára

Irta:

Endrefalvy Ottó

Leányközépiskolák részére tankönyvül engedélyezve

SZAKTANÁRI TISZTELETPÉLDÁNY!

ENDREFALVY OTTÓ

KRISZTUSI ERKÖLCSTAN

NŐK SZÁMÁRA

EGYUTTAL TANKÖNYVÜL LEÁNYGIMNÁZIUMOK VI., LICEUMOK, TANITÓNŐKÉPZŐK ÉS FELSŐKERESKEDELMI ISKOLÁK II. OSZTÁLYÁNAK HASZNÁLATÁRA

1944

SZALÉZI MŰVEK

Az esztergom-főegyházmegyei hatóság 4064/1944. sz. alatt
tankönyvül engedélyezte
leánygimnáziumok VI., líceumok (tanítónőképzők) és felsőkereskedelmi iskolák II. osztálya számára.

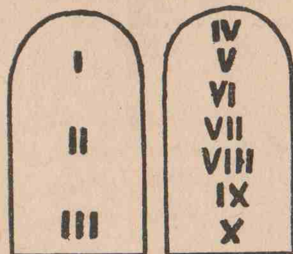
Nihil obstat. Ferdinandus Ohmacht censor dioecesanus. 4064/1944.
Imprimatur Strigonii die 31. Maii 1944. Dr. Joannes Drahos vic. gen.

A keretbe helyezett részek **olvasmányok.** A tanult anyag elmélyítését szolgálják. Az Úr Jézus példabeszédeiből, erkölcsi igazságokat és követelményeket utólérhetetlen erővel kifejező szavaiból, valamint a lelkiélet nagy mestereinek írásaiból világosság és erő árad szívünkbe, ha figyelmező és kitárt lélekkel mélyedünk el bennük.

9362 — Don Bosco Nyomda Rákospalota, Horthy Miklós-út 97. szám.
Felelős vezető: Sarkadi J. Alajos.

„TI VAGYTOK A VILÁG VILÁGOSSÁGA!“

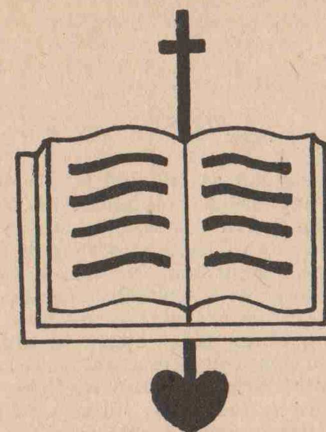
Ajánlom szeretettel Édesanyámnak, mindannyiunk édesanyjának: Egyházunknak, minden leendő magyar édesanyának és világító lelkű leánynak, asszonynak.

AZ ÓSZÖVETSÉG ÖRÖKÉRVÉNYŰ ERKÖLCSI TÖRVÉNYE:

ISTEN TIZ PARANCSOLATA

1. Én vagyok a te Urad Istened, Uradat Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!
2. Isten nevét hiába ne vegyed!
3. Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját megszenteljed!
4. Atyádat és anyádat tiszteljed!
5. Ne ölj!
6. Ne paráználkodjál!
7. Ne lopj!
8. Hamis tanúságot ne szólj felebarátod ellen!
9. Felebarátod feleségét ne kívánjad!
10. Se házát, se mezejét, se másféle jószágát ne kívánjad!

AZ ÚJSZÖVETSÉG ERKÖLCSI TÖRVÉNYE:

A FŐPARANCSOLAT

„Szeressed Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat."

ELŐSZÓ

Fiatal leányok öntudatlanul is irányítást, mintát keresnek egyéniségük kialakításához. Az értékesebb női lelkek útkeresesését akarja megkönnyíteni az első magyarnyelvű női erkölcstan.

A leányiskolai hittanárok is sokszor sürgették már külön erkölcstan kiadását leányok számára. Ha a fiúk tanulnának leányok számára megírt tankönyvet, már régóta még sokkal élénkebben éreztük volna a helyzet tarthatatlanságát és fonákságát. A leányok azonban türelmesebbek, alkalmazkodóbbak, gyakran nem fejezik ki olyan bátran és nyíltan érzéseiket, mint a fiúk. Talán azért nem vettük észre mindig olyan élesen, hogy az eddig tanított fiús tankönyvnek hány mondata veszett el hatástalanul és nem jutott a memórián túl a szívig és a cselekedetig. A hozzáértő és buzgó hittanár magyarázata nem pótolhat mindent, hiszen a tankönyvnek a magyarázatot, az óra élményeit kell rögzítenie.

Kezdetben a leányközépiskolák módszere, tankönyvei és tantervei a fiúiskolák másolatai voltak. Hosszú fejlődés eredménye, hogy most már nemcsak a tanítási módszer, hanem a tanterv és tankönyv is a női lélek különleges adottságaihoz, igényeihez igazodik. Magától értetődik, hogy nem taníthatunk a leányoknak sem *más* erkölcstant, mint a fiúknak, hiszen Krisztus Urunk nem ismer külön férfi és külön női erkölcsöt. Csak *másként* tanítjuk ugyanazt, mert *más* a női lélek és más a nő Isten-rendelte hivatása. A kegyelem a természetre épít és így az a maradandó, hatékony és életet formáló tanítási mód, mely a nő természetadta céljaira, hivatására, vágyaira építi a természetfölötti életet. Az erkölcsi élet indításait a női lélek adottságaira kell alapoznunk. Olyan elsőrendűen nevelő és életformáló tárgynál, mint az erkölcstan, ennek felismerésétől és alkalmazkodásától függ a tanítás és nevelés eredményessége.

Módszer tekintetében leányoknál szükséges a lényeg erőteljesebb kiemelése, mivel hajlandók a részletben elveszni és gyakran egyes esetek felületes látszat-hasonlósága alapján formálják meg erkölcsi ítéleteiket. Ezért leányiskolában különösen fontos az *általános* erkölcstan alapelveinek alapos, világos, sokszor átismételt végigdolgozása. Mivel erkölcsi kérdésekben az egyéni magatartást mindenkinél, de nőknél fokozottabb mértékben érzelmi momentumok döntik el, roppant fontos a tanult erkölcsi elvek érzelmi begyökereztetése a lélekbe. Ezt hasznosan elősegítheti a jól összeválogatott olvasmányi anyag. Tapasztalat szerint a könyv végére helyezett *olvasmányok* a hittanár és tanítvány számára nagyrészt elvesznek. Ezért szántam rá magamat, hogy minden olvasmányt a maga helyén iktassak be. Hála a mai fejlett nyomdatechnikának, nem hinném, hogy ezáltal az anyag áttekinthetősége túlságosan szenvedne. Viszont így a könyv alkalmassá válik, hogy szürke tankönyvből elevenebb munkakönyvvé váljék a hittanár kezében.

Az iskola történetében minden tankönyv újabb fejlődési fokozat. Természetes, hogy az új lépcső a régiekre épül. Nem véltem ugyan elegendőnek, hogy csupán a fiúk számára írt tankönyvek egyikének kisebb-nagyobbfokú átdolgozását adjuk a leányok kezébe, de épúgy nem találtam szükségesnek, hogy kikristályosodott jó meghatározásokat és beosztásokat megváltoztassak csak azért, hogy másként írjam meg. Különös hálával emlékezem meg *Schütz Antal* egyetemi tanár úrról, akitől nemcsak mint tanítvány kaptam sokat meglátásban és nevelői stílusban, hanem fiúk számára írt úttörő Erkölcstanára is nem egy kérdésben támaszkodhattam és — a szerző szíves beleegyezésével — több meghatározását, felosztását és beállítását átvehettem. Ugyancsak köszönettel kell megemlékeznem hivatalos bírálóimról és pedagógus társaimról értékes tanácsaikért. Áldozatos segítségüknek sokat köszönhet könyvem.

A könyv címét: „Erkölcstan *nők* számára", talán nem kell külön megokolni. Az iskola az életre készít elő és azokat a nagyleányokat, akik a gimnázium hatodik, a képző, kereskedelmi második osztályában ülnek előttünk, a számukra Isten-rendelte női élethivatásra akarjuk lelkileg fölkészíteni. Könyvemben egyúttal azok is útmutatást és irányítást találnak, akik valamilyen okból a középiskola felső osztályait nem végezhették el, de intelligenciájuknál és lelki igényeiknél fogva már régen kerestek megfelelő női erkölcstant.

A legszebb női lelket, a Szűzanya lelkét kiformáló Szentlélek Isten segítse a könyv minden olvasóját, aki azt komolyan végigdolgozza, az Isten terve szerinti értékes és szép női egyéniség kialakításában! Bárcsak sok jógondolatot, meglátást és cselekedetet gyujtana bennük, hogy megvalósítói lennének a költő szavainak:

Az Isten küld, testvéreim, tinéktek
Hogy sugarai eleven tüzét
Amik Arcáról a szívembe égtek
Sugározzam csendesen szerteszét
A testvéreknek, kik az éjben járnak
Az Isten küldött szentjánosbogárnak.

Budapest, 1944 pünkösdjén.

A SZERZŐ

ISTENTŐL — ISTENHEZ

1. Az első emberek testét és lelkét Isten gondolta ki és alkotta meg. Ma is minden ember lelkét Isten teremti. (Csak a testet örököljük szüleinktől.) Isten váltott meg bennünket a bűntől saját élete feláldozásával a keresztfán. Övéi vagyunk, mint a cserépedény a fazekasé, aki formálta, mint a kiváltott rab gazdájáé, aki érte a váltságdíjat megfizette. Isten tehát feltétlen úrként rendelkezhetik velünk. Akarata számunkra törvény és életcél. Ha szembeszállnánk akaratával, igazságosan érne utól bennünket haragja. Kötelességünk, hogy akaratát teljesítsük és életünk célja, hogy örök dicsőségét szolgáljuk.

Isten azonban nemcsak saját dicsőségére, hanem egyúttal a magunk boldogságára is teremtett bennünket. **A tökéletes boldogságot azonban a földön elérni nem tudjuk.**

Az emberi szív szeretetre szomjas, de a legnagyobb földi szeretet sem adhat állandó és teljes boldogságot. A szeretet gyakran nem talál teljes mértékben viszonzásra, még többször csak nagyon rövid ideig tart; minden földi szeretetnek előbb-utóbb vége szakad. Pedig szívünk állandó, viszonzott és el nem múló szeretetre szomjazik. Azt akarjuk, hogy mindig és tökéletesen szeressenek, boldogok akarunk lenni, de örökre.

Még kevésbbé tudja szívünket boldoggá tenni a siker, gazdagság, szépség, kényelem és öltözködés. Hiszen mindezek nagyon mulandók, örökké ott függ Damoklesz-kardként fejünk fölött a félelem, hogy elveszítjük őket. Azután minden földi gyönyörűség és öröm egy idő múlva megszokottá és unalmassá válik, már nem elégít ki, sőt esetleg egyenesen undort vált ki belőlünk.

A tökéletes és el nem múló boldogságot csak Istennél találjuk meg, mert örök szeretetre szomjazunk és „Isten maga a szeretet." Ezért mondta a mély lélekismerettel rendelkező és keserű tapasztalaton keresztülment Szent Ágoston: „Önmagad számára teremtettél bennünket Istenem és nyughatatlan a mi szívünk, míg csak meg nem nyugszik Benned."

Életünk Istentől indult ki és végső célja: **Isten.** Csak nála találhatjuk meg és csak tőle kaphatjuk a tökéletes és el nem múló boldogságot. Az örök boldogság Isten színről-színre való látása és a vele szeretetben való egyesülés. Ez életünk végső célja.

A mennyországban az üdvözült lelkek Istenben szemlélhetik és magukénak érezhetik a legtökéletesebb Szép és Jó végeláthatatlan gazdagságát, melynek minden földi jó és szép csak halvány tükörképe. Ezért mondja Szent Pál: „Most tükör által homályban látunk, akkor pedig majd színről-színre." (I. Korint. 13, 12.) Az Istennel szeretetben való egyesülés boldogságához járul még a mennyben a legértékesebb lelkekkel való állandó testvéri együttlét.

2. Isten teremtett bennünket, Ő adta szívünkbe a boldogság után való vágyat, ezért csakis Ő tudja, hogyan érhetjük el azt. Isten erkölcsi törvényeiben jelölte meg a tökéletes boldogságra vezető utat. Az erkölcsi törvény az el nem múló és teljes boldogságra vezető út számunkra.

„Tágas a kapu és széles az út, mely a pusztulásba viszen és sokan vannak, akik azon bemennek, míg szűk a kapu és keskeny az út, mely az életre viszen és mily kevesen vannak, akik azt megtalálják." (Máté 7, 13. sk.) De ha már a földi boldogságért is sokszor nagy erőfeszítéseket teszünk, akkor mennyivel inkább kell és érdemes áldozatokat hozni az igazi boldogságért! Azonfelül Isten a mennyország meredek útját megkönnyíti nekünk természetfölötti isteni erejével, a kegyelemmel. Sőt velünk együtt járja a meredek utat, vezetőként előttünk megy és földi életének példájával mutatja számunkra a lelki irányt. Ahogyan Pázmány Péter szemléletesen mondja: „El nem hagyja Isten a jó szándékot, hanem annak terhét együtt viseli az emberrel. Erre nézett Krisztus, mikor igának nevezte, amit nekünk parancsol és tőlünk kíván. Mert mivel az igát ketten viselik, azt akarta jelenteni, hogy mikor minket járomba fog, maga is mellénk áll, hogy velünk együtt vonjon; így nemcsak könnyebbíti az igát, hanem annak nagyobb terhét ő viseli; bátorítja gyarlóságunkat, vastagítja erőtlenségünket, hogy annak nehézsége nyakadat ne nyomja; oly olajjal kenem az igát, hogy meg nem tör, meg nem terhel; hanem gyönyörűséggé, könnyűvé teszi a terhet."

(Az erkölcstan tárgya.) Az erkölcstanban megismerkedünk az isteni törvénnyel általában, a lelkiismerettel, mely az erkölcsi törvényt megláttatja velünk; majd egyenkint és részletesen Isten törvényeivel.

„EGY A SZÜKSÉGES"

Lőn pedig, amint tovább mentek, hogy betére (az Úr Jézus) egy faluba (Betániába), hol egy Márta nevű asszony befogadá őt házába. Vala pedig ennek egy Mária nevű nővére, aki az Úr lábaihoz ülvén, hallgatá az ő igéjét. Márta pedig sürgött-forgott a sok házi dologban. Egyszer csak előlépvén, mondá: Uram, nem gondolsz vele, hogy nővérem egyedül hagyott engem szolgálni? Mondjad azért neki, hogy segítsen nekem. Felelvén, mondá neki az Úr: Márta! Márta! sok gondod van és sokat vesződöl; pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle... (Lukács 10, 38—42.)

„NINCS ITT MARADANDÓ LAKÁSUNK"

Morus Sz. Tamás VIII. Henrik angol király lordkancellárja, a király Boleyn Annával való házasságának áldozata, az angol egyházüldözés vértanúja. Meghalt 1535 július 6. Londonban. Felesége és leánya fölkeresik a börtönben, hogy rábeszéljék, mentse meg magát.

Végre bejutottak a Tower nyirkos kazamatáiba. Alice, hű felesége és Margit, kedves leánya. „Mérthogy csak éppen ő ne tudná letenni azt az esküt, amit már annyian letettek, hogy t. i. a király az angol egyház feje." Ám előhozakodhattak akármivel, minden hiába volt. Hol komolyan, hol tréfásan, de mindig határozottan visszautasította érveiket. Felesége nem nyugodott ebbe bele. Érthetetlen volt előtte, hogy szívesebben időzik patkányok és férgek közt a piszkos börtönben, minthogy szabadon élne Chelseaben, csinos otthonában a király kegyében, barátai és szeretett családja körében.

— Nem tudom megérteni — kiáltott föl végre ingerülten — mi csábított téged, hogy oly szívesen időzöl itt?! Férje nyugodtan hallgatta, aztán csöndesen megszólalt: „Kérdezni akarok valamit, kedves Aliceom." — Mit? „Vajjon ez a ház itt, nincs-e épp oly közel az éghez, mint a chelseai otthonunk? De miért is ragaszkodjam otthonomhoz és tulajdonomhoz? Képzeld, hogy már hét éve a föld alatt fekszem és aztán föl tudnék támadni és újra hazajöhetnék. Nemde azt kellene akkor hallanom, hogy mehetek megint Isten hírével, az a ház már nem az enyém? Miért ragaszkodjam tehát olyan házhoz, mely oly hamar felejti el gazdáját? Aztán, kedves feleségem, mondd meg, mit gondolsz, meddig élhetünk és élvezhetjük még otthonunkat?" — Legalább húsz esztendeig, ha nem tovább — válaszolta örömmel felesége, mert megcsillant a lelkében a reménynek egy sugara. „Helyes — felelte Morus nyugodtan és komolyan. — Ha legalább néhány ezer évet igértél volna, azt még nevezhetném ajánlatnak. Pedig még mindig rossz kereskedő volna, aki ezért a nyomorúságos pár ezer esztendőért kockára tenne egy örökkévalóságot. S hátha még arról sem vagyunk biztosak, hogy csak egy évig is birtokunkban marad az a ház!"

...Az időben mondotta Jézus az ő tanítványainak: „Mindaz, aki elhagyja házát vagy fivéreit, vagy nővéreit, vagy atyját, vagy anyját, vagy feleségét, vagy gyermekét, vagy földjeit az én nevemért, százannyit kap és az örök életet fogja örökölni." (Mt. 19, 29. H. Bihlmeyer, Wahre Gottsucher 54. lap.)

A TÖRVÉNY

A természet rendjét a természet törvényei biztosítják. (Fizikai, kémiai és biológiai törvények; pl. a tömegvonzás, szabadesés.) Ha bármely teremtett lény a természet törvényei ellen cselekszik, a természet megbünteti, megsemmisíti. A lelki és a természetfölötti világ rendjét és összhangját az erkölcsi törvények biztosítják. Aki ellenük vét, vesztébe rohan, saját magát teszi tönkre.

A törvény az a szabály, mely megmondja, mit kell tennünk. Az erkölcsi törvény megmondja, mit kell cselekednünk, hogy örök célunkat elérjük.

1. Az erkölcsi törvények összessége az erkölcsi rend. Ez biztosítja földi és örök célunk elérését. Az erkölcsi rend független a változó emberi értékeléstől és pillanatnyi érdekektől. Alapja nem az ember földi boldogsága, a közfelfogás, vagy a közösség, faj érdeke, hanem Isten akarata. Isten az alapvető erkölcsi törvényeket beleoltotta az emberi természetbe, belevéste az emberi lélekbe. Minden tanulás vagy külső parancs nélkül is mindenki saját eszéből rájöhet ezekre a törvényekre. Az emberi természetbe beleírt erkölcsi törvényt **természettörvénynek** nevezzük. Ilyen természettörvény, hogy Istent tisztelnünk kell, a Teremtő parancsainak engedelmességgel tartozunk, jótevőink iránt hálát kell éreznünk, szüleinket szeretnünk kell, másnak ne tegyünk olyat, amit magunknak nem kívánunk, az anya köteles kisgyermeke életét megvédeni és istápolni stb.

Mivel a természettörvényre mindenki külső parancs és felvilágosítás nélkül saját eszéből (lelkiismeretéből) rájöhet, ezért arra nézve a tudatlanság esete elő sem fordulhat. Egyedül csak az úgynevezett „erkölcsi elmezavar", a lélek szörnyű állandó betegsége szüntetheti meg a természettörvény terén az erkölcsi beszámíthatóságot. (Természetes, hogyha ilyen elmebetegek nem is vétkezhetnek egyénileg a természettörvény ellen, vétkezik az, aki eszközül használja fel őket bűnre, visszaél velük a természettörvény ellen.)

2. A természettörvényt világosan kihirdeti, részletezi és az élet különféle eseteire alkalmazza a pozitív **tételes törvény.** Ez kétféle: isteni (kinyilatkoztatott) és emberi.

a) Kinyilatkoztatott tételes isteni törvény pl. a tízparancsolat. Mindenkit kötelez, akinek tudomására jutott.

b) A tételes emberi törvény ismét kétféle: egyházi és világi. Az Egyház Krisztus Urunktól kapott törvényhozói hatalmánál fogva minden megkeresztelt ember számára hozhat törvényeket. Az állam Isten rendeléséből a közjó érdekében hoz törvényeket alattvalói földi boldogulásának elősegítésére és ezért az állami törvények is lelkiismeretben kötelezik az állam minden alattvalóját. Természetesen nem köteleznek az állami törvények, amennyiben ellenkeznek a természet-törvénnyel, kinyilatkoztatott isteni törvénnyel (tízparancsolattal), vagy az Egyház törvényeivel.

A törvény kötelező ereje.

Minden törvény közvetlenül vagy közvetve ISTEN AKARATA és ezért lelkiismeretben kötelez. **Amit a törvény parancsol, azt meg kell tennünk, ha valamit tilt, azt nem szabad megtennünk.**

Az egyes törvények nem köteleznek egyforma erővel. A természettörvény minden embert kötelez, a tételes isteni törvény mindenkit, akinek tudomására jutott. Ha valamely esetben többféle törvény ütközik és nem tudunk mindegyiknek eleget tenni, inkább kell teljesítenünk a természettörvény parancsát, mint a tételes isteni törvényét, előbb kell engedelmeskednünk a a tételes isteni törvénynek (tízparancsolatnak), mint az Egyház törvényeinek és előbbrevaló az egyházi törvény, mint a világi törvény.

A lelki (szellemi) javakra vonatkozó törvények megelőzik az anyagi javakra irányulókat, a közjót biztosító törvény az egyéni jót szolgálót.

A tiltó törvény mindig kötelez, a parancsoló formájú törvény nem minden esetben. Igy pl. a hitet megtagadni sohasem szabad, de a hitet megvallani nem mindig kötelességünk; sohasem szabad magunkat megölnünk, viszont nem mindig kötelességünk életünket megvédeni; hazudni sohasem szabad, viszont nem mindig kell az igazat megmondanunk.

A parancsoló formájú törvények közül is mindig kötelez az istenszeretet parancsa (a főparancs és a tízparancs 1. parancsolata), mely az összes tiltó törvényeknek is alapját képezi. Tehát sohasem szabad Istent gyűlölni vagy valamely teremtményt Isten helyébe tennünk, mint kizárólagos életcélunkat.

Mikor kötelez a törvény?

A törvény akkor kezd lelkiismeretben kötelezni bennünket, amikor tudomásunkra jutott. Mindenkinek kötelessége a reá vonatkozó törvényeket megismerni. A hanyagságból származó tudatlanság nem mentesít a törvény alól. Aki saját hibájából nem ismer valamely törvényt, vétkezik annak áthágásával.

Mivel a törvény megtartásához annak tudása szükséges, az erkölcsi törvények csak azokat kötelezik, akik már eszükkel élni tudnak, tehát kb. 7 éves életkortól. (Egyes törvények csak a felnőtteket kötelezik, pl. a böjtölés 21—60 évig kötelező.)

Mikor nem kötelez a törvény?

1. Ha bűnt parancsol. Ilyen esetben „inkább kell engedelmeskednünk Istennek, mint az embereknek." (Ap. Csel. 5, 29.)

2. Ha saját hibánkon kívül nem ismerjük a törvényt.

3. Ha fizikailag képtelenek vagyunk megtartására. (Súlyos beteg nem köteles misére menni.)

4. Ha a törvényhozó fölmentést adott. A fölmentéshez többnyire valamely ok szükséges. A természettörvény alól az Egyház nem adhat fölmentést.

Ha valamely emberi törvény igazságtalan vagy káros, föltételezhetjük, hogy a törvényhozó, ha ismerné körülményeinket, ebben a helyzetben nem akarna bennünket kötelezni a törvény megtartására, hanem fölmentene alóla; ezt nevezzük **epikeia**-nak (méltányosság). Epikeiaról csak emberi törvényeknél lehet szó.

A biztosan igazságtalan emberi törvényt nem kell megtartani és szabad a hatalmával visszaélő törvényhozó (zsarnok) hatalmának megdöntésére törni, de csak erkölcsileg megengedhető eszközökkel. Nincs megengedve erkölcstelen eszközök alkalmazása (a zsarnokgyilkosság), mivel mások bűne nem jogosít fel bennünket a bűnre és sohasem szabad rosszat cselekednünk valami jó elérésére.

5. Nem kötelez a törvény, ha a törvényhozó megszűntette, vagy helyébe ellenkező jogszokás lépett. Jogszokás úgy keletkezik, hogy az alattvalók jelentős része hosszabb ideig, (33 vagy 100 éven át) a törvényhozó hallgatag beleegyezésével a fennálló törvény ellen cselekszik.

6. Ha törvény megtartása miatt nagy kárt szenvednénk életünkben, egészségünkben, vagyonunkban vagy becsületünkben, fel vagyunk mentve a parancsoló formájú törvények alól (de nem a tiltó törvények alól!)

SAJÁT KÁRUNK SEM MENT FEL AZONBAN A TÖRVÉNY ALÓL:

a) ha annak meg nem tartásából nagy kár háramlanék a közjóra. (A pap, az orvos élete veszélyeztetésével is köteles a fertőző betegeket ellátni.)

b) Ha mások örök üdvösségének egyetlen eszközéről van szó, pl. haldokló megkereszteléséről, aki kívánja a keresztséget.

c) Ha a törvény megszegése hittagadást jelentene. (pl. pénteken szabad húst ennie annak, aki súlyos betegségből lábadozik, de egyházüldözés idején nem szabad, ha azzal hivatalosan megtagadnók katolikus voltunkat.)

Miért adta Isten az erkölcsi törvényeket?

Isten az erkölcsi törvényekkel nem megkötözni akarja akaratunkat, hanem a jóra irányítani. Nem veszi el szabadságunkat, hanem megóv attól, hogy azt saját kárunkra használjuk. A törvény nem ellensége egyéni szabadságunknak vagy boldogságvágyunknak, hanem eszköz az igazi szabadság és boldogság elérésére. Ahogyan a hajó sem börtön, hanem eszköz, amely nélkül nem juthatunk a túlsó partra.

Az erkölcsi törvény nem Isten zsarnokoskodása, hanem gondviselő jósága. Utat mutat, hogy el ne tévedjünk. Ahogyan a gát sem akarja a folyót megállítani, hogy ne folyjon, hanem annál erősebben irányítja célja, a tenger felé, úgy az erkölcsi törvények is az örök boldogság tengere, Isten felé kényszerítik kényelmes akaratunkat, nem engedik pocsolyává szétterülni szívünk vágyait.

A TÖRVÉNY DICSÉRETE

(118. zsoltár.)

Boldog, akinek útja szennytelen,
S az Úr törvényét járja szüntelen.
Boldog, ki bizonyságát megfogadja,
Egész lelkével az Urat kutatja.
Nem is cselekszik gonoszságokat,
Hanem az Úrnak útjain halad.
Te tettél törvényt és Te tészed,
Hogy megtartassék rendelésed.
Bár lenne utam biztos és kemény:
Hogy igazságaid megőrzeném.
Nem érnek addig megszégyenülések,
Míg szemem előtt minden rendelésed.
Egyenes szívvel fennen áldalak
És megtanulom igazságodat.
Megőrzöm én igéidet,
Ne hagyj el soha engemet! —

Egész szívvel kereslek téged,
Eltévesztenem ne hagyd rendelésed.
Szívem mélyére rejtem el szavad,
Hogy bűnnel meg ne bántsalak.

Ajkaim szerte hirdetik
Szájadnak rendeléseit.

Törvényeid szívemben forgatom,
Magamban útjaid hánytorgatom.
Örvendezek igéiden
És szavad el sem feledem.

Két szememet nyisd meg, hadd lássák
Törvényeidnek csodálatosságát.
A földön én csak jövevény vagyok.
Ne rejtsed tőlem el akaratod.
Lelkem mélyében sóvárgás emészt,
Minden időben igéidre kész.
A gőgösöket megpirongatod,
Ki utadról letér: az átkozott.

Beleragad a föld porába lelkem.
Igéd szerint elevenits meg engem!
Útjaim elbeszéltem s te meghallgattad mind a szóm,
Igazaidra légy én oktatóm.
Add rendelésed útját értenem.
És én csudáidon elmélkedem.
Könnyeket sír lelkem a gond miatt,
Egyenesítsen meg a Te szavad.
Az álnok út tőlem távol legyen,
Törvényed add tudtomra kegyesen.
Én választottam: az igaz utat.
Enyémmé tettem igazságodat.
Bizonyságaid magamhoz öleltem,
Szégyent vallni ne engedd a lelkem.
Törvényeid útján futok,
Mert szívemet kitágítod.

A te kezed teremtett s alkotott,
Add megtanulnom parancsolatod.

Mindörökkétig Istenem,
Szilárdan áll igéd, miként a menny.
Hűséged nemzedékről-nemzedékre száll.
Megalkottad a földet, s a föld szilárdan áll.
Igédnek erejéből erősek föld s egek,
Mert teneked szolgálnak mindenek.
Ha törvényed nem vón gyönyörűségem,
Nyomoromban elvesztem volna régen.
Törvényeidet el nem feledem,
Mert bennük engedsz életet nekem
Segíts rajtam! tied vagyok,
Törvényedben kutatgatok.
Törvényed mily édes nekem!
Naphosszat mind azon elmélkedem.
Ellenségemnél bölcsebbé avat,
Mert el nem múlik éntőlem javad,
Bölcsebb vagyok, mint minden oktatóm,
Mert bizonyságaid fejemben forgatom.
A véneknél tapasztaltabb vagyok.
Mert rendeléseidben olvasok.
Minden rossz úttól lábam visszatartom,
És igéidet fürkészem kitartón.
Törvényedtől el nem hajlok sosem,
Mert te vagy én tanítómesterem.
Igéd, Uram, oly édes inyemen,
A lépesméznél édesebb nekem.
Értelmet nékem rendelésed ad,
Gyűlölök hát minden hazug utat.

AZ EMBERI SZIVBE VÉSETT TERMÉSZET-TÖRVÉNY

...*Nem a törvény hallgatói igazak* az Isten előtt, *hanem a törvény megtartói.*

A pogányok, holott törvényük nincsen (nem ismerik a kinyilatkoztatott tízparancsolatot), önmaguk a törvényük maguknak; s azt mutatják, hogy a törvény megcselekvése *szívükbe van írva.* Lelkiismeretük tesz nekik erről bizonyságot és a gondolatok, melyek őket hol vádolják, hol fölmentik. (Szt. Pál a rómaiakhoz 2, 14—15.)

Az Egyház törvényhozó hatalma: Az Úr Jézus mondotta az apostoloknak: „Bizony, mondom nektek, amiket megkötöztök a földön, meg lesznek kötve a mennyben is, és amiket föloldoztok a földön, föl lesznek oldozva a mennyben is." (Máté 18, 18.)

Az állam törvényhozó hatalma: „Mindenki vesse alá magát a felettes hatóságoknak. *Nincs ugyanis hatalom, csak az Istentől;* amik pedig vannak, azokat Isten rendelte. Aki tehát ellene szegül a felsőbbségnek, szembeszáll Isten rendelésével. ...Szükséges eszerint, hogy alárendeljétek magatokat, nemcsak a büntető harag, hanem a *lelkiismeret miatt is.*" (Szt. Pál a rómaiakhoz 13, 1, 2.)

A TÖRVÉNY HANGJA BENNÜNK: A LELKIISMERET

1. A lelkiismeret értelmünk ítélete cselekvéseink erkölcsi mivoltáról. Az értelemnek ez az erkölcsi ítélete lehet tudatos vagy kevésbbé tudatos, érzelmek is kísérik és ezért sokan a lelkiismeretet tévesen érzésnek vélik. A lelkiismeret azonban lényegében nem érzés, hanem az értelem ítélete arról, hogy valamely cselekedetünk erkölcsileg jó vagy rossz, hogy adott esetben az erkölcsi törvény mire kötelez bennünket.

Mivel a lelkiismeret által — cselekedeteink erkölcsi jó vagy rossz voltának felismerése útján — Isten figyelmeztet bennünket, hogy mit tegyünk és mit ne tegyünk, lelkiismeretünk szavára mindig hallgatnunk kell. **Aki lelkiismerete ellen cselekszik, bűnt követ el.**

Lelkiismeretünkre akkor is hallgatnunk kell, ha az tévesen ítél valamit jónak vagy rossznak, mi azonban tévedését nem vettük észre. A hajós kapitány is iránytűje és műszerei szerint köteles vezetni hajóját, akkor is, ha azok hibásak, de ő nem tud róla; egyszerűen azért, mert tájékoztatója az iránytű, ha nem utána igazodnék, a véletlenre hagyná hajóját és mindazokat az értékeket, melyeket rábízták. Lelkünk pedig a legnagyobb érték, tehát sorsát sohasem bízhatjuk véletlenekre, hanem legjobb tudásunk szerint, lelki iránytűnk, a lelkiismeret útmutatása szerint kell az örök kikötő felé vezetnünk.

Mint a hajóskapitány irányító műszereit, úgy nekünk lelkünket a tévedhetetlen örök csillagokra kell irányítanunk, lelkiismeretünket az örök erkölcsi törvényekkel kell összhangba hoznunk, vagyis kötelességünk egészséges lelkiismeretet kialakítani, lelkiismeretünket nevelnünk kell.

2. Az egészséges lelkiismeret kialakítása. Isten lelkiismeretünkön keresztül adja tudtunkra az egyes esetekre nézve az erkölcsi törvényt. A lelkiismeret a lélek szeme, mely meglátja az erkölcsi törvényt, azért áll reá az Úr Jézus szava: „Tested világa szemed, ha szemed jó, egész tested világos lészen, ha pedig szemed rossz, egész tested sötét lészen." (Máté 6, 22. skӧv.) Ha lelkiismereted egészséges, egész életed világos, ha lelkiismereted beteg, homályban jársz és egész erkölcsi életed és lelkiéleted is beteg lesz.

Az egészséges lelkiismeret a jót jónak mondja, a rosszat pedig rossznak; halálos bűnnek érzi, ami valóban nagy bűn és bocsánatos bűnnek, ami kisebb dolog. **Mindenkinek kötelessége egészséges lelkiismeretre szert tenni.**

A beteg lelkiismeret kétféle: tág és aggodalmaskodó.

Tág lelkiismerete annak van, aki a súlyos kötelességet vagy a súlyos bűnt is csekélységnek tartja. A tág lelkiismeretű ember gyakori lelkiismeretvizsgálással és az erkölcstan alapos megtanulásával köteles lelkiismeretét meggyógyítani. A gyónásban minden bűnét, tehát a kétes és bocsánatos bűnöket is, a legnagyobb pontossággal meg kell gyónnia. Aki tág lelkiismeretét nem neveli,

súlyos mulasztást követ el. Amennyiben a tág lelkiismeretű elhanyagolja lelkiismerete helyrenevelését, Isten nem téves lelkiismerete, hanem az erkölcsi törvény szerint fogja megítélni. Az ilyen hasonló ahhoz, akinek feje felett ég a ház, de ő nem veszi észre és a végén menthetetlenül ott pusztul. A tág lelkiismeretűek is az örök életben veszik majd észre könnyelműségüket, de akkor már késő lesz az ébredés, nem menekülhetnek meg az örök tűztől.

Az aggodalmaskodó lelkiismeret a kis dolgokban is súlyos bűnt lát. Az ilyen beteg lélek ne vizsgálgassa sokat lelkiismeretét, határozottkezű lelkiatyát keressen és vakon engedelmeskedjék lelkiatyjának mindaddig, míg csak lelkiismerete meg nem gyógyul. A szentgyónásban csak azt gyónja meg, ami biztosan halálos bűn volt. Bocsánatos bűneit és kétes bűneit nem köteles megvallani.

Az aggodalmaskodó lelkiismeret nagy kereszt. Időlegesen lehet tisztítótűzszerű szerepe a lelkiéletben: megtisztítja a lelket a mult súlyos bűneitől és nagy erőfeszítésekre sarkalja. Helyes neveléssel érzékeny és finom, de helyes lelkiismeretté nevelhető. A hosszabb ideig tartó aggodalmaskodás azonban csüggedésre vezethet és ellenkező végletbe csaphat át: lelki fásultságba és tág lelkiismeretbe. Ezért fontos, hogy helyes önneveléssel és hozzáértő lelkiatya segítségével meggyógyítsuk.

3. A cselekvés előtti és utáni lelkiismeret. Lelkiismeretünk megszólal cselekedeteink előtt és után. **A cselekvés előtti lelkiismeret dönti el, hogy jót vagy bűnt és milyen bűnt tettünk.** Súlyos bűnt követ el, aki úgy véli, hogy valamely dolog súlyosan kötelezi és nem teszi meg, vagy pedig a cselekvés előtt úgy gondolja, hogy amit tenni szándékozik, az súlyos bűn és mégis megteszi. Ha valaki a cselekvés előtt azt véli, hogy csak kisebb dologról van szó, bocsánatos bűnt követett el. Akinek cselekvése előtt egyáltalán (homályosan sem) jut eszébe, hogy jót vagy rosszat tesz, nem követett el bűnt.

Tehát a cselekvés utáni súlyos lelkiismeretfurdalás által sohasem válhat valamely bűn utólag halálos bűnné. Azért természetesen a cselekvés **utáni** lelkiismeretnek is megvan a jelentősége: a jótett jutalma, a rossz tett egyik büntetése. Továbbá befolyásolja jövendő cselekvéseinket, ösztönöz a további jóra, visszariaszt az újabb hasonló bűntől.

4. Mindig csak biztos lelkiismerettel szabad cselekednünk! Amit lelkiismeretünk határozottan parancsol vagy tilt, azt meg kell tennünk, illetve nem szabad cselekednünk. Előfordulhat azonban, hogy lelkiismeretünk kétes, a cselekvés előtt nem tudjuk eldönteni, hogy erkölcsileg jó vagy rossz az, amit tenni szándékozunk. Kétes lelkiismerettel sohasem szabad cselekednünk, hanem előbb biztos lelkiismeretre kell szert tennünk. Ennek legegyszerűbb módja, ha tanácsot kérünk lelkiatyánktól, vagy megbízható erkölcsi ítéletű embertől.

Gyakran azonban nem lehet a cselekvést elhalasztani és tanácsot sem kérhetünk. Ilyenkor a gyakorlatilag biztos lelkiismeret

kialakításában segítségünkre lehet a következő erkölcsi alapelv: A kétes törvény nem kötelez. (Lex dubia non obligat.) Tehát **valóban alapos kétség esetén, hogy a törvény kötelez-e bennünket vagy sem, (szabad-e valamit megtennünk, vagy nem szabad), jogunk van a törvény kötelező ereje ellen cselekedni.** (Jogunk van a szabadság mellett döntenünk.) Ha pl. nem tudom, hogy adósságomat megfizettem-e vagy sem, akkor nem kell újból megfizetnem. Nem tudom, hogy böjt van-e ma, vagy nincs, tehát nem kell böjtölnöm. Ez a probabilizmus, vagyis a valószínűségi-elv alkalmazása.

Nem szabad a valószínűségi elvet alkalmaznunk, hanem a **biztosabbat kell választanunk** (a kötelességteljesítés mellett kell döntenünk):

a) Ha szentségek kiszolgáltatásának érvényességéről van szó. (Haldokló kisdedet, ha vizet tudunk szerezni, nem szabad megkeresztelni olyan folyadékkal, mely valószínűleg víz, de épolyan valószínű, hogy tej.) Amikor felebarátunk, vagy önmagunk **örök üdvösségének egyetlen eszközéről** van szó, **mindig a biztosabbat kell választanunk.**

Amennyiben a szentségek biztos érvényű kiszolgáltatása lehetetlen, végső szükség esetén megengedett a kétes érvényű kiszolgáltatás. Az örök üdvösség mentésére ugyanis minden lehetőt megkísérelhetünk.

b) A biztosabbat kell választanunk akkor is, ha önmagunknak vagy felebarátunknak **pótolhatatlan kára származhatnék** a valószínűségi elv alkalmazásából. Igy pl. az anya nagybeteg gyermekének köteles a biztosabb orvosságot beadni; ha kétséges, hogy meg vagyok-e keresztelve, feltételesen újra meg kell keresztelkednem.

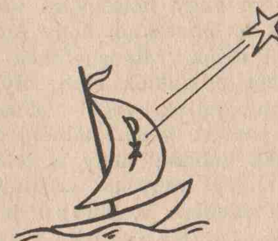
5. Kötelességek összeütközése esetén a fontosabbat kell választanunk. Amikor nem tudunk mindkettőnek eleget tenni, olyankor előbbrevaló a természeti törvény teljesítése, mint a tételes törvénnyé. (Előbbrevaló beteg édesanyám ápolása, mint a vasárnapi misehallgatás.) A tiltó törvény erősebb, mint a parancsoló törvény. A jog szerint kötelező előbbrevaló, mint a szeretetből kötelező. (Adósságunk megfizetése vagy az okozott kár megtérítése előbbrevaló, mint az alamizsnálkodás.) A lelki javakat védő törvény fontosabb, mint a testi javakat biztosító. Tehát sohasem szabad bűnt elkövetni testi egészségünk megmentésére; ezért súlyos bűn a születendő gyermek egyenes megölése az édesanya egészségének vagy életének megmentése érdekében.

Személyek tekintetében ez a sorrend: gyermek, hitvestárs, szülő, testvér, rokon és jóbarát, hitsorsos, honfitárs, idegenek, ellenségeink. Kötelességteljesítésünkben és sürgős segítségnyujtás esetén tehát ezt a sorrendet kell követnünk.

Ha kötelességek összeütközése esetén valaki nem tudja, hogy melyiket kell választania, bármelyiket teljesíti, nem vétkezik.

Épígy, aki két lehetőség előtt áll és mindkettőt egyformán nagy bűnnek érzi, bármelyiket választhatja. Megokolás: Isten sohasem kényszerít bennünket bűnre és ha mindent megtettünk a bűn elkerülésére, nincs vétkünk. Az örök Bíró csak azt rója föl mulasztásul, amiről tehetünk.

Cselekedeteink erkölcsi beszámíthatósága szorosan összefügg cselekvési szabadságunkkal, akaratunk szabadságával. Erről a következő fejezetben szólunk.

A LELKIISMERET SZAVÁBÓL ISTEN SZÓL,
ELŐLE EL NEM FUTHATUNK:

Uram, a szemed rajtam, Te ismersz engemet,
Távolnan érted gondolatomat,
Te tudod minden álltom-ültömet.
Látsz, ahol járok s ahol nyugoszom,
És ismerős vagy minden utamon.
A szó még el sem érte nyelvemet,
S te mindenestül máris ismered.
Mindenfelől körülölel karod,
Kezedet rajtam nyugtatod.
Tudásod túl csodálatos nekem,
Magasságos, hogy el nem érhetem.
Te lelked elől hová volna mennem?
És színed elől merre menekednem?
Egekbe hogyha hágok: ott jelen vagy.
Pokolba ágyam vethetem: velem vagy.
Naptámadatnak szányára ha kapnék,
Tenger legszélső nyugatán ha laknék,
Oda se visz más, csak a Te kezed,
És jobbod rólam el ott sem veszed.
S ha mondanám: „Setét hulljon fölém,
S éjre váljék körülöttem a fény" —:
Az éj setétje nem setét neked,
És mint a nappal, világos az éjjel,
Fény vagy setét: előtted egy.

(Az isteni mindentudás zsoltárából, a 138. zsoltárból.)

Testi gyengeségek és szabadakarat.

1. Öröklött idegbeli terheltség és testi betegségek gyengíthetik a szabadakaratot, azonban többnyire nem szűntetik meg. Erkölcs-statisztikák szerint a bűnözők feltűnően nagy százaléka alkoholista szülők gyermeke, tehát terhelt idegrendszerű. Ez azonban csak azt bizonyítja, hogy egyénileg bizonyos esetekben az akaratszabadság szűkebb körre szűkülhet és terhelt egyének nagyon erős kísértésekkel vagy szenvedéllyel szemben kevésbbé ellenállóképesek, mint az egészséges ember. Arról azonban nincs statisztika, hogy ilyen terhelt idegrendszerűek is hány esetben állnak ellen erős kísértéseknek! Más erkölcs-statisztikák arra utalnak, hogy az elvált szülők gyermekei nagyobb arányban szerepelnek a bűnözők között, mint az egészséges családi életben felnőttek. Ez sem bizonyítja, hogy a környezet befolyása előre teljesen meghatározza cselekvéseinket. Hiszen akkor minden család nélkül felnőtt gyermek bűnöző lenne és minden jó családi környezetben nevelkedett egyén feddhetetlen erkölcsű. Az akaratszabadságról szóló tanítás csak azt állítja, hogy bizonyos esetekben külső és belső kényszertől mentesen határozzuk el magunkat a cselekvésre vagy nem-cselekvésre, a jóra vagy rosszra.

2. Az ideggyengeség (neuraszténia) és ideges túlérzékenység (hisztéria) többnyire akaratgyengeséggel jár együtt, mely azonban önneveléssel és fegyelmezett élettel gyógyítható. Gyógyítja a fegyelmezett élet a testi élet vonalán: rendezett és egészséges életmód (éjjelezés kerülése, korai lefekvés és kelés, rendszeres étkezés, mértékletesség), mindenféle izgatószer rendszeres fogyasztásáról való lemondás (dohányzás, alkohol), mérsékelt testedzés (úszás, tennisz, séta), a túlfeszített szellemi munka kerülése, állandó fejérjebőség (sok húsétel) mellőzése a táplálkozásban, mértéktelen napfürdőzés kerülése, langyos lemosások és fürdők használata. Még fontosabb a lelkileg egészséges életmód: idegingerlő olvasmányok, filmek, szórakozás kerülése, okos elfoglaltság, az áldozatkészség, türelem, másokhoz való alkalmazkodás alkalmainak fölhasználása. A neuraszténia és hisztéria súlyosabb eseteiben hozzáértő orvos kezelésére van szükség, azonban mindenféle ideggyengeség leghatékonyabb gyógyszere az önfegyelmezés és akarat. Aki érzékiségén, érzékenységén, ingerlékenységén külsőleg urrá tud lenni, lelkileg is hamarabb fölébe kerekedik. A külső önfegyelmezés épúgy mint belsőleg a tiszta, békés, megnyugtató és derűs gondolatok uralomrajuttatása lelki beállítottság és akarat kérdése. Idegbelileg terhelteknek elsősorban rendezett, állandó lelkiéletre és jó lelkivezetésre van szükségük.

3. A női élet természetes velejárója bizonyos szabályosan visszatérő fáradtság, kedvetlenség, ingerlékenység, esetleg fejfájás (menstruáció idején). A dolog csak nagymértékű fejfájás, állandó görcsök esetén tartozik orvos elé. Általában ezek a kísérő tünetek nem jelentik azt, hogy ezekben a napokban kényeskedéssel, szeszélyeskedéssel, rosszkedvünkkel és érzékenységünkkel környezetünk terhére legyünk. Lehet ezeket az apró kellemetlenségeket épúgy elviselni, mint bármely más kellemetlenséget: rendesen végezzük mellette munkánkat (csak a nagyon megerőltető testi munkától, fürdéstől, hosszabb gyalogtúrától tartózkodunk) és igyekszünk önfegyelmezéssel legyőzni vagy elrejteni rossz hangulatunkat. Ezek a kellemetlenségek is alkalmak a türelem, lemondás, önuralom, lelki derű és szeretet megszerzésére, olyan tulajdonságok kialakítására, melyek a nőt a családi tűzhely melegséget és biztonságot árasztó középpontjává teszik.

KÜZDELEM AZ EMBER ÉLETE A FÖLDÖN

Valaki istenes életre igyekszik, a romlott természetnek gonoszra vonó sebes folyása ellen evez; a testnek kívánságai, a világnak csalogatásai, az ördögnek izgatásai ellen tusakodik és csak azok vergődnek ki a sok veszedelmekből, kik erővel, hatalommal szüntelen tusakodnak. Mihelyt megszűnik az ember a gonosz indulatok ellen való evezéstől, ottan visszaragadtatik; mindjárt sűrűn fakadoznak a gonoszságok, nevekednek a világi kívánságok, édesednek a testi gyönyörűségek, melyek aprónkint eloltják és fogyatják az istenes igyekezetet. (Pázmány.)

„A mennyek országa erőszakot szenved és az erőszakosak ragadják el azt." (Máté 11, 12.)

A TÖRVÉNY TELJESITÉSE ÉS AZ ÉRDEMSZERZŐ JÓCSELEKEDET

1. **Ha Isten akaratával, (az erkölcsi törvénnyel és lelkiismeretünkkel) megegyezően cselekszünk, cselekedetünk erkölcsös; ha ellene teszünk, erkölcstelen.** Az erkölcsös cselekedetet jótettnek, az erkölcstelent bűnnek nevezzük. Erkölcsösnek vagy erkölcstelennek számítanak nemcsak külső cselekedeteink és szavaink, hanem a cselekedetekre irányuló belső elhatározásaink, sőt öntudatos gondolataink és vágyaink is, amennyiben akaratunk azokba beleegyezett. Isten az erkölcsös (jó) cselekedetekért, szavakért és gondolatokért jutalmat, a bűnért büntetést igér.

Szűkebb értelemben erkölcstelenségnek nevezzük a 6. és 9. parancs ellen elkövetett bűnöket.

Az erkölcsös cselekedetekre kötelező törvényeket **erkölcsi törvényeknek** nevezzük. Az erkölcsi törvények összessége az **erkölcsi rend.** Az erkölcsi törvényeket rendszeresen és tudományosan földolgozza és magyarázza az erkölcstan tudománya, görög szóval etika (éthosz = erkölcs-ből), latinul scientia moralis. Etikának nevezik az emberi értelem erejével megismert erkölcsi elvek tudományos földolgozását, moralisnak az isteni kinyilatkoztatásból megismert erkölcsi elvek tudományos tárgyalását.

2. Valamely cselekedet erkölcsileg **akkor jó,** ha mind a **tárgy,** mind **a szándék** tekintetében **megfelel Isten akaratának** (és lelkiismeretünk parancsának).

TÁRGY szempontjából vannak erkölcsileg jó, rossz és közömbös cselekedetek. Erkölcsileg jó cselekedet az, mely megfelel Isten akaratának, pl. az imádság, megbocsátás, kötelességteljesítés. Rossz cselekedet, mely ellenkezik Isten akaratával, pl. a hittagadás, bosszúállás, rágalmazás. Vannak cselekedetek, melyek tárgyuknál fogva önmagukban sem nem rosszak, sem nem jók, hanem erkölcsileg közömbösek: pl. az evés, séta, szórakozás.

A jó vagy rossz tettet súlyosbítja, ha valaki ugyanazzal a cselekedettel több törvény ellen vét vagy több törvénynek engedelmeskedik. (Például, aki szüleit bántalmazza, a 4. és 5. parancs ellen vét; aki templomból lop, az 1. és 7. parancs ellen.) Ha valaki bűnével más bűnének is okozója, szintén kettős bűnt követett el. Az ilyen súlyosbbító körülményeket a gyónásban külön meg kell gyónnunk, ha halálos bűnről van szó.

A SZÁNDÉK az a cél, melynek elérésére cselekszünk valamit. (Miért teszem? Például a leckét megtanulom, hogy jól feleljek, szüleimnek örömet szerezzek, az Úr Jézus iránt való szeretetből. Vagy: segítek valakin, hogy mások előtt kedvező színben tűnjek fel; mert a szenvedő Krisztust látom benne.) Amenynyiben pusztán földi cél elérésére cselekszünk jót, Isten a földön jutalmaz meg bennünket; ha pedig örök célunk elérésére, akkor

örök jutalmat remélhetünk. Erre vonatkozik Krisztus Urunk intelme: „Gyüjtsetek magatoknak kincseket, az égben, hol sem a rozsda, sem a moly meg nem emészti, és tolvajok ki nem ássák és el nem lopják. Mert ahol kincsed vagyon, ott leszen szíved is." (Máté 6, 20. sköv.)

Ha Isten akaratát akarjuk teljesíteni, Isten kedvéért, iránta való szeretetből cselekszünk valamit, **jószándékunk** nemcsak a tárgyuknál fogva erkölcsileg jó cselekedeteinket, hanem a **közömbös tárgyuakat is jótetté és érdemmé változtatja.** Ezért mondja Szt. Pál apostol: „Akár esztek, akár isztok, akár bármi mást tesztek, mindent Isten dicsőségére cselekedjetek." (Korint. 10, 31.)

A jószándékot nem szükséges ugyan minduntalan fölindítanunk magunkban, mégis jó, ha minél gyakrabban öntudatosítjuk magunkban. (Reggeli imánkban, munka előtt.) Ezt tehetjük egy jó gondolattal vagy röpimával is: „Jézusom érted! — Amit teszek (vagy tűrök), neked ajánlom föl Uram!" — Mindent érted Jézus szentséges Szíve!"

A szándék a cselekedet lelke. Isten nem a külső eredményt nézi, hanem szándékunkat és erőfeszítésünket jutalmazza. (A szegény özvegy két fillérje. Márk. 12,42.)

3. A szándék alakítja cselekedeteink erkölcsi értékét.

a) A közömbös cselekedetet **a jó szándék jó, a rossz szándék rossz cselekedetté változtatja.** (Lábadozó beteggel sétálok, hogy örömet szerezzek neki — azért sétálok, hogy közben elmesélhessek egy rágalmazó pletykát.)

b) **A rossz szándék a jócselekedetet is rosszá változtatja.** (Valaki azért ad alamizsnát, hogy a másikat bűntársul megnyerje magának. — V. ö. Ananias és Zafira esetét az Apost. csel. 5. fejezetéből.)

c) **A magában rossz cselekvés a jó szándék által sem válik megengedetté és erkölcsileg jóvá.** Tehát nem igaz, hogy „a cél szentesíti az eszközt." **Sohasem szabad jó cél érdekében bűnös eszközt fölhasználnunk!** Igy például nem szabad hazudnunk, hogy mást megtérítsünk. Súlyosan vétkeznék az a leány, aki odaadná szűztisztaságát abban a reményben, hogy szerelmese utóbb feleségül veszi.

A bűnös eszköz az erkölcsi rossz csíráját hordja magában és ezért megfertőzi az egész cselekvést. A bűnös cselekedet ingoványos talaj, jószándékkal sem lehet rá építeni, mert előbb vagy utóbb összeomlik, amit rá alapoztunk. Nem szeretet, hanem rövidlátás az, ha valaki bűnre képes azért, akit szeret. Erkölcsileg rossz cselekedethez, akármilyen jószándékból tennők azt, sohasem nyerhetjük meg Isten áldását és segítségét, nem számíthatunk tartós eredményre, még kevésbbé Isten jutalmára. Életveszélyben levő beteget romlott vér átömlesztésével még a vért adó önfeláldozása árán sem lehet meggyógyítani.

4. M i n d e n   j ó c s e l e k e d e t t e l   ÉRDEMET   s z e r z ü n k   a m e n n y o r s z á g r a, ha:

1. a k e g y e l e m   á l l a p o t á b a n   cselekszünk; (halálos bűn állapotában tett jóért Isten földi adományokkal vagy a megtérés kegyelmével fizethet);

2. h a   j ó s z á n d é k k a l   c s e l e k s z ü n k, vagyis Isten iránt való szeretetből, vagy legalábbis az örök jutalom reményében, örök büntetéstől való félelemből. Nem szükséges azonban, hogy ezt az Istenre (örök életre) irányuló szándékunkat mindig külön ki is fejezzük, hanem elégséges, ha az cselekvésünk végső rugója, mely egyéb szándékainkban bennefoglaltatik. Mégis erőteljesen sarkal bennünket a lelki haladásra, ha gyakrabban fölindítjuk mgunkban a közvetlenül Istenre irányuló jószándékot.

„M i n d e n t   I s t e n   n a g y o b b   d i c s ő s é g é r e !"

ISTEN A SZÁNDÉKOT ÉS AZ ÁLDOZAT NAGYSÁGÁT NÉZI:

Leülvén Jézus a templom kincstárral szemben, nézegeté, hogyan dobálja a sereg a pénzt a kincstárba; és sok gazdag sokat vete abba. Odaérvén pedig egy szegény özvegy, két fillérecskét vete, ami egy krajcár. És előhívá tanítványait mondá nekik: Bizony, bizony mondom nektek, hogy e szegény özvegy t ö b b e t   a d o t t mindazoknál, akik a pénztárba tettek. Mert azok mind abból adtak, amiből bővelkedtek, ez pedig az ő szegénységéből belevetette mindenét, amije volt, egész élnivalóját. (Márk. 12, 41—44.)

REGGELI JÓSZÁNDÉK FÖLKELTÉSE

(Közös imádkozásnál az előimádkozó mondja a szöveget és a többiek felelik az Úgy legyen!-eket.)

Okos és alázatos legyek ma. — Úgy legyen!
Engedelmességgel ékes! — Úgy legyen!
Viszontagságok közt állhatatos. — Úgy legyen!
Szenvedésben jámbor. — Úgy legyen!
Kísértésben erős. — Úgy legyen!
Igazságtalanságot tűrő. — Úgy legyen!
Békességbe gyökerezve, — Úgy legyen!
Imával szőjjem át a napot. — Úgy legyen!
Ne feledjem, hogy Te ítélsz minden tettem felett. — Amen.
(Az ősi mozarab liturgiából.)

M i n d e n t   é r t e d, J é z u s   s z e n t s é g e s   S z í v e!

AZ ERÉNY: KÉSZSÉG A JÓRA

1. Amennyiben sokszor gyakoroljuk az önfeláldozást, idővel könnyen és szívesen segítünk mindig másokon. Kifejlődik bennünk az áldozatkészség erénye. Ha többször megfékezzük kíváncsiságunkat, nem hallgatunk, olvasunk, nézünk szemérmetlent, elűzzük az érzéki vágyakat és gondolatokat, akkor természetessé válik számunkra a tisztaszívűség. Aki mindig igazat mond, akkor is, mikor egy kis hazugsággal megszabadulhatna valami kellemetlenségtől vagy előnyhöz juthatna, annak szinte második természetévé válik az egyeneslelkűség. Aki többször megfékezi nyelvét és nem adja tovább a pletykákat, az k é s z s é g e t szerez arra, hogy másokról mindig csak jót beszéljen, rosszat soha. A z   e r é n y   k é s z s é g   a   j ó   á l l a n d ó   é s   k ö n n y ű   m e g t e v é s é r e.

Isten nemcsak szabadakaratot adott nekünk, hanem belénk oltotta a jó után való vágyat is. Amennyiben ezt a vágyat követjük és Isten kegyelmére hallgatunk, készséget szerzünk a jóra, erényre teszünk szert. Minden cselekedet nyomot hagy a lélekben. Ha többször cselekedjük ugyanazt a jót és ellenkező cselekedetekkel nem rontjuk le annak hatását, bizonyos készségre, hajlamra tettünk szert. Ezek a készségek a s z e r z e t t   e r é n y e k. Ha földi célból szereztük meg őket, t e r m é s z e t e s   e r é n y e k n e k nevezzük, amennyiben Isten adta őket lelkünkbe és örök célunk elérésére gyakoroljuk, t e r m é s z e t f ö l ö t t i erényeknek. **A természetfölötti erények a megszentelő kegyelemmel lelkünkbe adott hajlamok természetfölötti értékű jócselekedetek véghezvitelére.** Ahogyan a vad fa is terem gyümölcsöt, de a nemes ággal beoltott csemete nemes gyümölcsöt hoz, úgy a természetfölötti erények képesítenek bennünket, hogy necsak jó, hanem egyúttal érdemszerző cselekedetek gyümölcseit teremjük. „Én vagyok a szőlőtő — mondja Krisztus Urunk — ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad és én őbenne, az bő termést hoz; mert nálam nélkül semmit sem tehettek." (János 15, 5.)

Amint a földi célokért tett jócselekedetekkel szerzett természetes erények is fejleszthetők, épúgy a természetfölötti erények is egészen hősies fokig tökéletesíthetők. Ilyen tökéletes erények az Úr Jézus erényei, az emberek között pedig a Szűzanya és a szentek hősies erényei.

Nekünk is a természetfölötti erényeket gyakorlással kell önmagunkban fejlesztenünk.

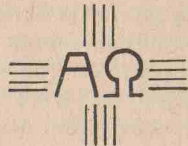
2. A női lélek különleges e r é n y e i   e g y ü t t v é v e alkotják a n ő i   j e l l e m e t.

A jellem gondolkodásmódunk és cselekvésmódunk bizonyos meghatározott állandó iránya.

A keresztény jellem az Úr Jézus erényeinek öntudatos és áldozatos utánzásából keletkezett l e l k i   á l l a n d ó s á g.

3. **A mennyországot nemcsak a bűnök elkerülésével, hanem az erények megszerzésével és állandó gyakorlásával érdemeljük ki.** Az Úr Jézus példája és Isten kegyelmének indításai olyan ta-

lentumok, melyeket kamatoztatnunk kell. Ha nem tennők, „haszontalan szolgák lennénk", akik aligha kerülhetik el Uruk szigorú ítéletét. Ezért is mondja Szent Pál: „jól kereskedjetek az idővel". Addig kell munkálkodnunk önmagunk tökéletesítésén, amíg tart a földi élet nappala, mert ha ránk köszönt a halál éjjele, többé semmit sem tehetünk, amivel az örök boldogságot kiérdemelhetnők.

A JÓCSELEKEDETEK SZÜKSÉGESSÉGE

Mondá pedig Jézus e hasonlatosságot: Egy valakinek szőlőjében fügefa volt ültetve; és méne, gyümölcsöt keresvén rajta, de nem talála. Mondá tehát a vincellérnek: Ime, három esztendeje, hogy járok gyümölcsöt keresvén e fügefán és nem találok; vágd ki azt; minek is foglalja el hiába a földet? Amaz pedig felelvén, mondá neki: Uram! hagyd meg még az idén; addig, míg körülásom és megtrágyázom, hátha gyümölcsöt hoz a jövőben; ha pedig nem, kivághatod azután. (Lukács 13, 6—9.)

A gazda az Isten, a fügefa a bűnös ember, a nem talált gyümölcs a hiányzó jócselekedetek és erények. A vincellér, aki közbenjár a gazdánál, az Úr Jézus; kegyelmeivel körülássa, gondozza, jócselekedetek termésére ösztönzi a lelket, ha mégis hiába vesződött a terméketlen lélekkel, az megérdemli, hogy Isten az örök tűzre vesse. „Minden fát, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágnak és a tűzre vetnek... (Máté 7, 19.)

AZ EMBER MÉRTÉKE

A szőlőnek jóvolta a termékenység; a bor jósága a jó íz; a barom jóvolta munka-tehető erősség; az ebek jósága a szaglás, gyorsaság és bátorság a vadak fogásában: az emberi természetnek tulajdona az o k o s s á g; mert erővel meggyőzetünk az oroszlántól, szépséggel a pávától, gyorsasággal a lovaktól, énekléssel a fülemilétől: csak abban áll tehát az ember java, ami tulajdona az embernek. Nem azt mondod jó hajónak, melyet szépen megírtak és aranyoztak, vagy sok kinccsel terheltek, hanem mely vizet be nem bocsát és oly vastag, hogy a habok ütését kár nélkül szenvedi; nem az a jó szablya, melynek aranyos hüvelye vagyon, hanem amely éles és vastag; nem az a jó ló, melynek szép öltözete vagyon. Hasonlóképen az ember javát sem kell abban keresni, mily erős, mennyit szánt, mennyi jövedelme vagyon, mily szép ágyban fekszik, mily drága pohárból iszik; mert ezek senkit jóvá nem tesznek, sőt sokszor a gonoszsággal és undoksággal teljes latrokban találtatnak: hanem egyedül a j ó s á g és j á m b o r s á g az embernek tulajdon java. (Pázmány.)

AZ IGAZI JÁMBORSÁG

Szalézi Sz. Ferenc.

Csak egy igazi jámborság van, rossz és semmitsem érő fajtája azonban többféle. Ha ezeket meg nem különbözteted, könynyen csalatkozol és helytelen, babonás jámborságra adod magad. Midőn Saul kiküldöttei azzal a meghagyással jöttek, hogy Dávidot elfogják, ennek felesége, Mikchol megcsalta őket, hogy ura menekülését eltitkolja. Egy faragot képet tett bele az ágyba, Dávid ruháiba öltöztette s azt mondta, hogy Dávid beteg és alszik. Épigy sokan, kik a jámborság külső ruhájába és látszatába öltöznek és akiket az emberek jámbornak és lelkieknek tartanak, csak üres árnyképei a jámborságnak.

Az igazi jámborság Isten szeretetében gyökeredzik, helyesebben szólva a jámborság maga Isten tökéletes szeretete. Ennek a szeretetnek kegyelem a neve, mert lelkünk ékessége és azt Isten szemében kedvessé teszi. Amennyiben erőt ad nekünk, hogy jót cselekedjünk, szeretetnek mondjuk; amennyiben pedig azt eszközli, hogy a jót buzgón, határozottan és gyakran tegyük, jámborság a neve és akkor egészen tökéletes. Egy egyszerű, természetből vett példával világítom meg. A struccmadárnak van ugyan szárnya, de sohasem száll a föld fölé; a tyúkok röpülnek, de csak ritkán, nehézkesen és alacsonyan; a sas, a galamb, fecske röpülése ellenben gyors, magas és csaknem szakadatlan. Épigy a bűnösök földhöz tapadt emberek, akik mindig a földön kúsznak. Az igazak, kik még nem egészen tökéletesek, jócselekedeteik által az ég felé törnek ugyan, de ritkán, lassan s a szellem némi nehézkességével. Csak az igazán jámbor lelkek szállnak, mint a sasok és a galambok Istenhez, könnyű magasra törő és csaknem fáradhatatlan szárnyalással. Egyszóval a jámborság nem egyéb, mint bizonyos lelki ügyesség, és frisseség, mely által a szeretet bennünk vagy mi a szeretettel együtt mindent megteszünk, amire képesek vagyunk.

A szeretet teszi, hogy Isten parancsait kivétel nélkül végrehajtjuk. Aki tehát Istennek nem minden parancsát tartja szemmel, az sem nem igaz, sem nem jámbor. Mert hogy igazak lehessünk, szeretettel kell bírnunk; hogy jámborok legyünk, a szereteten kívül élénk és tevékeny buzgalommal is kell rendelkeznünk, hogy annyi jót tegyünk, amennyire képesek vagyunk.

Mivel a jámborság lényegileg nem egyéb, mint a szeretetnek magas foka, nemcsak Isten parancsainak teljesítésében tesz bennünket gyorssá és buzgóvá, hanem oly cselekedetek végrehajtásában is, melyekre nem kötelez bennünket parancs, hanem csak tanácson vagy különös isteni sugallaton alapulnak. Az olyan ember, aki csak az imént kelt ki a betegágyból, csak lassan jár és ha muszáj; az ujonnan megtért bűnös is mindaddig nehézkesen, lassan és csak kénytelenségből jár az üdvösség útján, míg az igazi jámborságra el nem jutott. Akkor aztán, mint ép és erőteljes ember, az isteni törvények ösvényén nemcsak halad, hanem örömmel fut. Sőt nagy bátran olyan utakra is tér, melyeket mások járhatatlanoknak tartottak s ahová őt Isten szava akár az evangéliumi tanácsok, akár különös kegyelmek által hívja. Egyszóval a szeretet és a jámborság egymástól csak annyira különböznek, mint a tűz és a láng. Ha a szeretet, mely a lélek belső tüze, erős lánggal ég, jámborság a neve. A jámborság tulajdonképcsak a szeretet tüzének lángja, mely a szeretetet gyorssá, tevékennyé és buzgóvá teszi Isten parancsainak végrehajtásában, az evangéliumi tanácsok és isteni sugallatok követésében. (Filothea I. 1. fejezet.)

AZ ERÉNY FAJAI

Az erény készség a jó állandó és könnyű megtevésére. Megkülönböztetünk isteni és erkölcsi erényeket. Az isteni erények közvetlenül Istenre irányulnak, ezek a hit, a remény és a szeretet. A keresztény ember erkölcsi erényei a helyes önszereteten és felebaráti szereteten keresztül közvetve irányulnak Istenre.

Az erkölcsi erényeket már a régi pogány görögök négy alapvető erény köré csoportosították. Ezekre épül egész erkölcsi életünk, ezért ezeket sarkalatos erényeknek nevezzük. A sarkalatos erények úgyszólván minden más jócselekedetünkben és erényünkben kisebb-nagyobb mértékben fellelhetők, azt igazán tökéletessé teszik. Akármelyiknek a hiánya cselekedeteinket és erényeinket egyoldalúvá, tökéletlenné teszi. Örök célunk eléréséhez és érdemszerző cselekedetekhez szükségünk van a természetfölötti sarkalatos erényekre. Minden igazi tökéletes lelki magatartásban megtaláljuk az okosság, igazságosság, mértékletesség (önuralom) és lelki erősség (állhatatosság) sarkalatos erényét.

1. Az **okosság** erénye nem más, mint lelki leleményesség a jó felismerésében és keresztülvitelében. Segítségével bonyolult helyzetekben is fölismerjük, mit és hogyan kell tennünk. A keresztény lelki okosság nem egyéb, mint az Úr Jézus Krisztus szavainak megvalósítása: „Legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok." Természetesen ennek a jó megtevésére irányuló lelki ügyességnek semmi köze a ravaszsághoz. Az okosság megengedett eszközökkel, a ravaszság pedig helytelen eszközökkel él. Az igazi okosság: álljunk mindig készen a jó megtevésére, sohase tévesszük szem elől Isten akaratát. (Az okos szűzekről szóló példabeszéd.) A lelki okosság végső beteljesedése az a bölcseség, melyről a Szentírás olyan gyakran szól és mely mindent az örök élet szemszögéből néz. Quid hoc ad aeternitatem? Mennyit ér ez az örök életre?

2. Az **igazságosság** erényét a régiek ebben a klasszikus rövidségű célkitűzésben foglalták össze: suum cuique — mindenkinek a magáét. Elsősorban meg kell adnunk Istennek mindent, amivel neki tartozunk szeretetben, szolgálatban, áldozatban és erőfeszítésben. Másodszor önmagunknak megadjuk, amire csak a helyes önszeretet kötelez (elsősorban lelkünknek mindazt, amire szüksége van), és végül minden embertestvérünknek meg kell adni azt, ami jog szerint, vagy a szeretet parancsánál fogva megilleti őt. Az igazságosság mértéke felebarátainkkal szemben: „Amit akartok, hogy nektek cselekedjenek az emberek, ti is cselekedjétek nekik." Amit joggal elvárhatunk másoktól, azt mások is elvárhatják tőlünk. A Szentírás gyakran az igazságosság (igazság) elnevezésével foglalja össze az összes erényeket. Tényleg az igazságosságon alapulnak összes külső és belső jócselekedeteink

és erényeink. A belső és külső béke forrása is az igazságosság: „Opus justitiae pax. — A béke az igazságosság műve." (XII. Pius jelmondata.)

3. Művészi alkotásokban, emberi testen és arcon milyen szép az arányosság, mennyire rút minden aránytalanság vagy túlzás nagyságban, formában, színekben! Lelki téren, gondolkodásmódunkban, érzésvilágunkban és cselekedeteinkben az arányosságot és összhangot (harmóniát), a lelki szépséget biztosítja a **mértékletesség** (önuralom) sarkalatos erénye. A mértékletesség (önuralom) segít, hogy szívünk egyensúlyát alantas vágyak és gondolatok fel ne borítsák, lelkünk szépségét hamupipőkévé ne tehesse a külső szépség szeretete, az olcsó tetszenivágyás és a sikerkeresés hiúsága. Az önuralom által fékezzük meg magunkban az érzékiség tüzét; nélküle romboló láng az, általa életet építő erővé lesz. A mértékletesség (önuralom) segít lelkünkben a harag és bosszúállás démoni erőit szelídséggé, jósággá és nagylelkűséggé átalakítani.

Az önuralom állandó lelki éberség és sok apró, fegyelmezett cselekedet, sőt lemondás eredménye. Jelenti érzéseink megfékezését, nyelvünk és érzékszerveink, kiváncsiságunk és gyomrunk megfékezését. Ezért mondja az Úr: „A mennyek országa erőszakot szenved és az erőszakosak ragadják azt magukhoz." (Erőszakra, vagyis kíméletlen határozottságra van szükségünk hibáinkkal, a kísértésekkel s bűnalkalmakkal szemben, üdvösségünk akadályainak elhárításában.)

4. A női lelket könnyen befolyásolják pillanatnyi érzések, hatások, hangulatok. **A lelki erősség** (állhatatosság) képesít arra, hogy pillanatnyi hangulatokon, a szív és az érzések hullámzásán túl, szenvedélyek, nehézségek és szenvedések között is, lelkiismeretünk szavát kövessük, Isten akaratát teljesítsük. A lelki erősség véd meg bennünket, hogy pillanatnyi vagy látszat-boldogság kedvéért el ne veszítsük igazi és örök boldogságunkat. Az eszközök ennek a fontos erénynek megszerzésére: a kis dolgokban való hűség, jóelhatározásaink megtartása nehézségek árán is, lelki gyakorlataink gondos végzése olyankor is, mikor nem vagyunk ráhangolva és főként Krisztus tanításához és erkölcsi elveihez való ragaszkodás áldozatok árán is. Példaképeink a lelki erősség megszerzésében az ószövetségi Judittól és Esztertől kezdve az Újszövetség szentjeiig az összes nagy női szentek: Szent Ágnes, Cecilia, Monika, Sienai Szent Katalin, Árpádházi Szent Erzsébet, Szent Margit, Nagy Szent Teréz, Lisieuxi Szent Terézke és a többiek.

1.

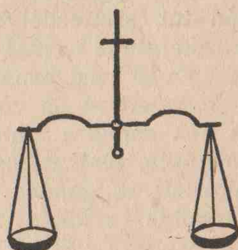
Példabeszéd az okos és az esztelen szűzekről

Akkor hasonló lészen a mennyek országa a tíz szűzhöz, akik vévén lámpásaikat a vőlegény és menyasszony elé mennének. Öten pedig közülük esztelenek voltak és öten pedig okosak, mert az esztelenek lámpásaikat véve, nem vittek elég olajat magukkal, míg az okosak lámpásaikat véve olajat vittek edényeikben. Késvén pedig a vőlegény, mindnyájan elálmosodtak és elalvának. Éjfélkor azután kiáltás hallatszék: Ime jön a vőlegény, jertek ki elébe. Akkor mind fölkelének ama szűzek és rendbehozák lámpásaikat. Az esztelenek pedig mondák az okosaknak: adjatok nekünk olajotokból, mert lámpásaink kialszanak. Felelének az okosak mondván: Nehogy nekünk is, nektek is kevés legyen, menjetek inkább az árusokhoz és vegyetek magatoknak. Amíg pedig vásárolni jártak, megérkezék a vőlegény és akik készen voltak, bemenének véle a menyegzőre és bezáratott az ajtó. Végre megjövének a többi szűzek is mondák: Uram, Uram! nyiss ki nekünk. Ő pedig felelvén, mondá: Bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket. Ébren legyetek tehát, mert nem tudjátok a napot, sem az órát. (Máté 25, 1—13.)

2.

Adjátok meg a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istené

És (a farizeusok és szaduceusok) szemmel tartván őt (Jézust) megfigyelőket küldének, akik magukat igazaknak tettetvén, megfognák őt beszédében, hogy a hatóság és helytartó hatalmába adhassák. És kérdezék őt mondván: Mester! tudjuk, hogy helyesen szólasz és tanítasz, hogy személyt nem válogatsz, hanem az Isten útját igazságban tanítod. Szabad-e adót fizetnünk a császárnak vagy nem? Ámde ő észre vevén álnokságukat, mondá nekik: Mit kísértetek engem? Mutassatok nekem egy dénárt. Kinek a képe és felirata vagyon rajta? Felelvén mondák neki: A császáré. Ő pedig mondá nekik: Adjátok meg tehát, ami a császáré a császárnak és ami Istené, az Istennek. És nem tudtak bele kötni a nép előtt mondott szavaiba, hanem csodálkozván adott feleletén, elhallgatának. (Lukács 20, 20—25.)

3.

Bizony, bizony mondom nektek; hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz. Aki szereti életét, elveszti azt; és aki életét gyűlöli e világon, örök életre őrzi meg azt. (János 12, 24, 25.)

Senki két úrnak nem szolgálhat. Nem szolgálhattok Istennek és a mamonnak. Aki nem gyüjt velem az szétszór...

Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl keresztjét és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt; aki pedig elveszíti életét énérettem és az evangéliumért, megmenti azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot meg is nyeri, lelkének pedig kárát vallja? Hisz mit adhat az ember cserébe lelkéért? Mert aki szégyenel engemet és igéimet ebben a parázna, elfajult és bűnös nemzedékben, az Emberfia is majd szégyenleni fogja azt, mikor eljön Atyjának dicsőségében a szent angyalokkal. (Márk 8, 34. sköv.)

4.

Hasonló a mennyek országa a szántóföldön elrejtett kincshez, melyet az ember, aki megtalált, eldugott és azon való örömében megyen és eladja minden vagyonát, és megveszi azt a szántóföldet.

Hasonló a mennyek országa a kereskedő emberhez, ki szép gyöngyöket keres. Találván pedig egy drága gyöngyöt, elment és eladá minden vagyonát, és megvevé azt. (Máté 13, 44. skk.)

Ne véljétek, hogy békét jöttem hozni a földre, nem jöttem békét hozni, hanem kardot... Aki atyját vagy anyját jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám; és aki fiát vagy leányát jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám. Aki megtalálja életét, elveszti azt; és aki elveszti életét énérettem, megtalálja azt. (Máté 10, 34. skk.)

Aki pedig állhatatos marad mindvégig, az üdvözül. (Máté 24, 13.)

ISTEN TÖRVÉNYÉNEK MEGSZEGÉSE: A BŰN

Az követ el bűnt, aki szándékosan megszegi Isten akaratát. Aki tudja, hogy Isten akarata és lelkiismeretének szava szerint valamit meg kellene tennie és mégsem cselekszi, vagy valamit nem szabad megtennie és mégis megcselekszi, bűnt követett el. Nem minden bűn egyformán súlyos. Lényeges különbség van a halálos és a bocsánatos bűn között.

A halálos bűn állandó és mély sebet ejt a lelken, állandó és súlyos betegséghez is hasonlíthatjuk. Amíg a földön élünk, meggyógyíthatja a megszentelő kegyelem. A halál után már nem gyógyítható, örökké gyógyíthatatlan és örök fájdalmat okozó seb marad lelkünkön. A halálos bűn által elveszítettük Isten megszentelő kegyelmét, megszűntünk Isten gyermekei lenni és az örök kárhozatot érdemeljük.

A bocsánatos bűn a lélek kisebb betegsége. Bocsánatát nemcsak a szentgyónásban szerezhetjük meg, hanem ellenkező jócselekedetek, megbánás, önmegtagadások és jó szentáldozás által is. A bocsánatos bűn nem veszi el Isten kegyelmét, hanem csak elhomályosítja, általa nem szűnünk meg Isten gyermekei lenni, azonban — mint hálátlan gyermekeknek — ideig tartó büntetéssel kell érte vezekelnünk a földön vagy a tisztítótűzben. A tisztítótűz nagyobb szenvedés minden földi szenvedésnél, már azért is gondosan kerülnünk kell a bocsánatos bűnöket. Továbbá azért, mert ahogyan a kisebb betegségek meggyöngitik a szervezetet a nagyobb betegséggel szemben, úgy a bocsánatos bűnök könnyelmű elkövetése meggyöngíti lelkünk ellenállóképességét a nagyobb kísértésekkel szemben. Legfőképen pedig azért kell komolyan kerülnünk a bocsánatos bűnöket, mert velük is megbántjuk a jóságos Istent.

A bocsánatos bűnök többszörös elkövetése sem számít halálos bűnnek. (Tíz hazugság együttvéve sem halálos bűn.) Azonban sorozatosan elkövetett apró lopások, a nagyobb összeg megszerzésére irányuló szándék folytán, halálos bűnné válhatnak. Épígy, ha valaki sorozatos kisebb érzéki kísértéseknek tesz ki mást azzal a határozott szándékkal, hogy nagy bűnre csábítsa, rossz szándéka folytán súlyos bűnt követett el.

A halálos bűn Isten akaratának teljesen szándékos megszegése súlyos dologban. Csak az számít halálos bűnnek, ha

a) **súlyos dologban** cselekszünk Isten akarata ellen; kis dologgal (apró hazugsággal, pár fillér eltulajdonításával) nem lehet súlyos bűnt elkövetni;

b) a bűn elkövetése előtt **tudtuk** (vagy legalább is homályosan éreztük), hogy súlyos dologról van szó;

c) ha **szabad akarattal** követtük el. (A félálomban, hirtelen nagy felindulásban, szórakozottságból elkövetett bűnök nem szoktak halálos bűnök lenni, mert ezek a körülmények kisebbítik vagy teljesen megszűntetik a szabadakaratot.)

Ha a fenti három kellék közül valamelyik is hiányzik, csak bocsánatos bűnt követtünk el.

Bocsánatos bűnt tehát kétféleképen követhet el valaki:

a) kisebb dologban teljesen szándékosan (tudva és akarva) nem engedelmeskedik Isten akaratának;

b) fontosabb dologban cselekszik Isten akarata ellen, de nem tudja, hogy ez nagy bűn (figyelmetlenségből, jóhiszemű tévedés folytán) vagy pedig tudja ugyan, de nem teljesen szabad akaratból követi el, (hanem pl. félálomban, nagy félelem, vagy felindulás hatása alatt).

Tárgyánál fogva súlyos dolog mindaz, amivel súlyosan megsértjük Istent vagy nagy kárt okozunk felebarátunknak, illetve önmagunknak, súlyosan megsértjük az igazságosságot vagy szeretetet. A Szentírásból és az Egyház tanításából tudjuk mit kell súlyos bűnnek tartanunk és az egészséges lelkiismeret is megsúgja.

Minden jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt terem. Minden fát, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágnak és tűzre vetnek. (Máté 7, 17 skk.)

Nem mindaz, aki mondja: Uram, Uram! megyen be a mennyek országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be a mennyek országába. (Máté 7, 21.)

Ne ejtsétek tévedésbe önmagatokat: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem elpuhultak... sem tolvajok, sem fösvények, sem iszákosak, sem átkozódók, sem rablók nem fogják bírni Isten országát! (I. Korint. 6, 9 skk.; V. ö. Efez. 5, 5.)

MI A BÁNAT?

A „természet embere" nem tudja, mi a bűn, nem érez vágyat az újraszületés után, következőleg nem is tudja, mi a bánat. Az bánkódik, kinek lelkét megérinti az Isten fölségének, a Szentségnek érzete s aki ugyanakkor saját méltatlanságának, por és hamu voltának tudatára ébred.

A bánat nem rablásnál és gyilkosságnál kezdődik. A szentek mélyen bánatosak, jóllehet bűneik a szó megszokott értelmében nem voltak. De szerették Istent s e szeretet fényénél látták, mi az ember s érezték az űrt a végtelen Szentség és önmaguk között.

Mikor a lélek az ő Teremtője és a közte levő tér tudatára ébred, a legkisebb elhajlást is megérzi és a mélységből a magasságba kiált. A bánat felsikoltás, segélykiáltás az élő, erős Istenhez. Mikor kifogy, elhasználódik a lélek levegője és új légkör után kiált, ez a bánat.

Mikor szeretetet és igazságot szomjúhozunk, ez a bánat. A bánat gyötrő szomjúság, levetni a régi embert és felölteni az új embert, ki igazságból és szeretetből való.

A bánat a lélek tavaszi hóolvadása, melyben egyszerre csak felragyog az igazság napja és hatása alatt megmozdul, megrázkódik, megrendül a régi ember. Nem tudni honnan és hogyan, de jő a Lélek, átjárja, gyökerén érinti személyiségünket és a csendbe, magányba kényszerít. A külső világból a belső világba szólít. Érezzük, hogy egyedül kell lennünk. És ebben az élet-, sorsdöntő

egyedüllétben a lélek örök hivatásának tudatára ébred: a magasságra, hová hivatott; a mélységbe, melybe jutott, érzi, hogy zuhant, eltorzult, érzi a belső diszharmónia kínjait és a kettősség e tudata folytán erőt vesz rajta a kedvetlenség, a szégyen, az utálat önmaga iránt, a fájdalom, a szomorúság, a keserűség. Megindulnak a lélek élő vizei, erőt vesz rajta a vágy szakítani a multtal s akarata megfeszült erejével fordul Ahhoz, akit megbántott, akihez odakötve érzi magát, aki nélkül nem várhat üdvösséget. „A mélységből kiáltok Hozzád, Uram, Uram, hallgasd meg könyörgésemet — egyedül ellened vétkeztem és gonoszt cselekedtem Előtted." „Könyörülj rajtam, Uram, a Te nagy irgalmasságod szerint és a Te megmérhetetlen irgalmasságoddal töröld el az én vétkeimet." De a bánkódó lélek itt meg nem áll, hanem megy egy rejtett lélektani törvény, a kibeszélés, elégtételadás törvényének hatása alatt, mely a Krisztus törvénye is, mely keresi az Isten emberét, a megértőt, a titoktartót, hogy előtte kibeszélje bűneit. Úgy érzi, nem elég sóhajtozni az éghez, hanem emberi módon ki kell beszélni, meg kell gyónni a bűnt és eleget kell tenni a megsértett világrendnek.

És az Isten az ő szolgája ajkáról válaszol: „Megbocsáttatnak a te bűneid, menj haza és többé ne vétkezzél."

Igen, nemcsak bánkódni... Mert a katolikus hit nem formátlan, raffinált, ködbevesző bensőség. Hanem menni, belépni a templomba kalaplevéve, mint a paraszt, elsurranni a templom egy misztikusan sötét zúgába, hol a gyóntatószék áll, letérdelni s a rácson keresztül halkan morajló szavakkal elmondani mindent egy embernek, kinek tiszta és meleg a szíve.

Elmondani mindent... Hányszor mondanak el „mindent" egymásnak azok, akiket egymásra utal az élet; hányszor mondanak el „mindent" egymásnak a fiatal emberek ott a kávéházak fehér asztalánál késő éjjeli órákban... Igen, elmondani mindent, de nem hivalkodva, szentségtörően, hanem alázatosan, bánatosan... elmondani „mindent", de nem mindenkinek, hanem annak, kinek szigorú arcélén ott van a titoktartás pecsétje; ki sohasem járt sötét utakon s kinek keze sohasem szórta szét az élet rózsaszirmait... elmondani „mindent", de nem farizeus önteltséggel, hanem a vámos alázatával, szemlesütve, fejlehajtva, míg meg nem gyóntunk és bűneinktől meg nem szabadíttattunk.

És aztán felemelkedni, s tiszta lélekkel menni a fehér oltárhoz és venni a kenyeret, melyben Isten rejtőzik; mely nélkül — a megtért költő szerint — az élet árulás! „sans qui la vie est une trahison" (Verlain.)

Csak, aki gyónik, tudja mit jelent Krisztusnak az első gyónóhoz, a szamariai asszonyhoz intézett szava: „Ó, ha tudnád az Isten ajándékát." Csak, aki gyónik, ismeri a bánatnak felszabadító, újraszülő erejét és azt a világfölényes optimizmust és léterőt, mely belőle árad. A bánatnak ez a katolikus formája a legmegindítóbb és legfölségesebb lelki élmény. Az Evangélium azzal kezdődik: „Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgett az Isten országa." Nem azt mondja: nem lesz többé bűn! Mindig lesz bűn a világon. Bűne mindenkinek van, mert „bűnben fogant anyánk". Az Evangélium azt mondja: ne érezzétek magatokat jól a bűneitekben! Szálljatok magatokba! Járjon át benneteket az alázatos bánat szent lelke. Mert, aki bánkódik, abban olvad a téli fagy kérge, abban ébredez a tavasz, annak kapcsolata van a Krisztussal, az belépett az Isten országába, mely igazság, béke és öröm. Aki pedig nem bánkódik, annak lelke télben áll, annak lelke el van vágva az élet centrumától, az nem szereti Istent és „halálban marad".

(Hetényi: Isten és a lélek. 99 skk. old.)

A KISÉRTÉS

A kísértés keletkezése. Minden bűn belül, lelkünkben kezdődik. A szívből jönnek a gonosz gondolatok, kívánságok és cselekedetek. Valamilyen gondolat vagy érzés, gerjedelem ébred bennünk, mely a bűnt kívánatosnak és jónak tünteti föl. (Például: egy hazugsággal megmenekülhetnénk a szégyenkezéstől; most visszafizethetnék ellenségemnek; érdekessé tehetném magamat, ha elmondanám, ami rosszat másról tudok.) Ez még csak kísértés. A kísértés rendesen tudat alatti érzéseinkben és gondolatainkban kezdődik és amikor tudatossá válik, attól kezdve kötelességünk ellene küzdeni. A tudat alatt a kísértést előidézhetik átöröklött hajlamok, szerzett rossz szokások, vagy külső benyomások (olvasmány, társaság, mozi, zene).

A kísértést fölkeltheti:

a) Saját rossz természetünk. Az eredeti bűn óta az emberi természet a rossz felé hajlik, olyan gondolatok és kívánságok támadnak bennünk, melyek kívánatosnak tüntetik föl a bűnt. A rendetlen kívánságok többfélék, a főbbek a hét főbűn (tulajdonképpen: rendetlen hajlam) neve alatt ismeretesek: kevélység, fösvénység, bujaság, irigység, torkosság, harag és jóra való restség. Ezek a rossz hajlamok nem mindenkiben élnek egyforma számban és erővel. Gyakran egészen öntudatlanul szunnyadnak sokáig a lélekben, míg valami külső körülmény föl nem kelti őket.

b) Kísértést idézhetnek elő és bűnre csábíthatnak bennünket külső dolgok: személyek, körülmények, helyek. (Erkölcstelen olvasmány, színház, mozi; romlott társaság; érzéki tánc stb.) Amenynyiben valószínű, hogy bűnre visznek, közeli bűnalkalmaknak nevezzük őket. Mindenkinek kötelessége, hogy a közeli bűnalkalmakat elkerülje, mert már a bűnalkalom szándékos keresése is súlyos bűn. „Aki keresi a veszedelmet, elvész abban," — mondja a Szentírás.

Aki közeli bűnalkalomban kénytelen élni (pl. szabadszájú emberekkel egy munkahelyen dolgozik, nap-nap után együtt kell lenni olyan személlyel, aki súlyos érzéki kísértést jelent számára), annak kötelessége, hogy a közeli bűnalkalmakat lélektanilag távoli bűnalkalommá változtassa. A közeli bűnalkalmat távoli bűnalkalommá változtathatjuk imádsággal, gyakori áldozással, a jószándék fölkeltésével és önmegtagadásokkal. Ha ez nem sikerül, tapasztalt lelkiatya tanácsát kell kérnünk és végső esetben az Úr Jézus szavai szerint cselekednünk: „Ha kezed, vagy szemed megbotránkoztat téged, vesd el magadtól, mert jobb neked sántán vagy vakon bemenned az örök életre, mint két kézzel, vagy szemmel az örök tűzre vettetned." (Máté 18, 8.)

c) A bűnt kívánatos formában tűntetheti fel előttünk és súlyos kísértéseket okozhat a gonosz lélek, aki Krisztus Urunk szerint „a sötétség fejedelme", Évát is elcsábította, az is-

tenfélő Jóbot megkísértette, a szenteknek súlyos kísértéseket okozott (különösen a kevélység, hiúság és érzékiség fölkeltésével), sőt Krisztus Urunkat is megkísértette. A Szentírás szerint a gonosz lélek, „mint ordító oroszlán körüljár, keresvén, akit elnyeljen". (1. Péter 5, 8.) Viszont azt is tudjuk, hogy az Úr Jézus megváltói kereszthalála óta a gonosz lélek olyan, mint a láncravert kutya; csak azt haraphatja meg, aki közel engedi magához. A gonosz lélek nem kényszeríthet bennünket a bűnre, hanem csak megkísérthet.

A gonosz lelkek bukott angyalok, tehát nálunknál sokkal nagyobb értelmi képességekkel és hatalmasabb akarattal felruházott szellemek, akik minden tehetségüket rosszra használják. A mieinknél magasabb szellemi képességeikkel könnyen megcsalhatnak bennünket és a bűnt kívánatosnak állíthatják be előttünk. Az anyagi világ szépségével is ráhangolhatják lelkünket a bűnre. (Érzéki testi erő és szépség, az alkohol kellemes zsongító hatása, érzéki tánc és zene stb. által.) Isten azonban mindannyiunk mellé állított egy ugyancsak hatalmas szellemi képességekkel, nagy jósággal és erős akarattal megáldott jó szellemet: őrzőangyalunkat. Kisgyermekkorunkban sokszor megvédte életünket testi veszedelmektől, felnőtt korunkban is földi vándorlásunk láthatatlan társa és világosan látó, melegszívű, erős pártfogónk, akire lelkileg mindig számíthatunk. Őrzőangyalunk a lelkiélet örömeivel is igyekszik bennünket a jóra vonzani (a jócselekedet jóérzése, a tisztaszívűség lelki békéje, az imádság édessége által.)

A kísértés legyőzése. A kísértés akkor válik bűnné, **ha akaratunk beleegyezik**, vagyis ha elhatározzuk, hogy engedünk a kísértő gondolatnak (vágynak) és szerinte fogunk cselekedni vagy készakarva gyönyörködünk benne. Az öntudatlan ellenszenv, a magától keletkezett érzéki vágy még nem bűn; amint azonban tudatossá vált bennünk, küzdenünk kell ellene, különben beleegyeztünk a kísértésbe.

A kísértés ellen különféleképen küzdhetünk. Olykor a küzdelem egyik, néha másik módja célravezetőbb. Ha észrevesszük a kísértést, fölkeltjük lelkünkben a jószándékot, hogy nem akarunk beleegyezni és röpimával fordulunk az Úr Jézushoz: „Uram, ne engedj vétkezni!", „Jézusom, tied akarok maradni!" vagy „Szeretlek, Jézusom!" Néha az imádságban, elmélkedésben való elmélyedés, (ha a halálra, a végső dolgokra, Jézus szenvedésére gondolunk), űzi el a kísértést. Máskor azt segít, hogy elmélyedünk valamilyen munkában. Érzéki kísértések idején jó, ha egyidőre foglalkozást változtatunk. Esetleg testileg kifárasztjuk magunkat (fizikai munkával, sporttal), lefoglaljuk gondolatainkat és érzéseinket (érdekes olvasmánnyal, tervezgetéssel, szellemi munkával). Erős kísértések idején rendesen megtöri a kísértést valamilyen nehezebb önmegtagadási gyakorlat, mert egyrészt leköti erőnket és figyelmünket, másrészt tudatosítja és megerősíti az Úr Jézus iránti szeretetünket.

Minden kísértés alkalom arra, hogy legyőzésével érdemet szerezzünk a mennyországra, megerősödjünk a jóban, erényt alakítsunk ki magunkban és Isten szerető segítségét, melyet a kegyelem által nyujt, áldozatos szeretettel (a kísértés legyőzésével) viszonozzuk!

Igy győzi le a hívő lélek a kísértéseket:

Jób, mikor egyszerre elvesztette gazdagságát és valamennyi gyermekét, fájdalmában megszaggatta ugyan ruháit, mégis azt mondta: „Az Úr adta, az Úr elvette, amint neki tetszett, úgy lett, legyen áldott az Ő neve!"

Mikor felesége gúnyolja, hogy ugyan érdemes volt jónak lennie és még mindig bízik Istenben, rendíthetetlen hite így utasítja rendre a kishitű asszonyt: „Te is úgy szólsz, mint a hitetlenek; ha a jókat elvettük Isten kezéből, a rosszakat miért ne vegyük el?!" A jó adományoknál nem kérdezgetjük, miért adja Isten, mivel érdemeltem meg; hogyan kérhetnők tőle számon, mikor baj ér bennünket?!

Barátai azzal vigasztalják, Jóbot, hogy fájdalmas fekélyes sebeit bizonyára titkos bűneiért kapta az Úrtól büntetésként. A gyanúsítás fájdalommal tölti el ártatlan és tiszta szívét, de ugyanakkor a végső nagy igazságszolgáltatásban bízik: „Könyörüljetek rajtam, legalább ti, az én barátaim, mert az Úr keze illet engem. De én tudom, hogy az én Megváltóm él és az utolsó napon föltámadok a földből és testemben látom meg az én Istenemet!"

Igy felelt Krisztus Urunk a kísértőnek:

Az éhség és testi nélkülözés kísértései idején: „Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem az Istennek minden igéjével." Kell nekünk a kenyér, de épolyan fontos a lélek tápláléka, Isten szava!

A hírnév, siker, hiúság és vakmerő gőg kísértéseire Krisztus Urunk azt feleli: „Ne kísértsd a te Uradat, Istenedet!"

A gazdagság, kényelmes élet és földi boldogság kísértéseire Krisztus Urunk azt feleli: „Uradat, Istenedet imádjad és csak neki szolgálj!"

Az Úr Jézus minden kísértésre Isten szavaival felelt. Kísértéseinkben nekünk is arra kell gondolnunk: mit mond erre az Isten? mi az Ő akarata?!

A szentek így küzdenek kísértés idején:

Sienai Szent Katalint (1347—1380) egyszer hosszú ideig a legerősebb érzéki gondolatok és vágyak kísértették. Semmi kedve sem telt az imádságban, mégsem hagyta abba szokott lelki gyakorlatait, kényszerítette magát az elmélkedésre, szentséglátogatásokra és önmegtagadásokra. Végül az Úr megjelent neki és ő keservesen panaszkodott neki: „Hol voltál, Uram, hogyan hagyhattál el ennyi ideig?!

— Nálad voltam, Katalin, a te szívedben — felelte az Úr.

— Hogyan lehettél nálam ennyi rossz gondolat között, Uram?

— Igen, szívedben voltam és örömmel láttam, hogy megállottad a próbát!

(Az Úr ott volt Katalin szívében, mert ő nem egyezett bele a kísértésekbe és nem adta föl a harcot.)

Végül az Úr Jézus két koronát mutatott Szent Katalinnak: egy aranyból, gyémántból való remekszép királyi ékszert és egy töviskoronát. Reábízta, hogy válasszon: egyiket a földi életben kell viselnie, a másikat a túlvilágon... Te melyiket választod?!

AZ ÖNISMERET ÉS FŐHIBÁNK

1. Már a régi görögök ebben foglalták össze az életbölcseséget: ismerd meg magadat. Csak, aki önmagát helyesen megismerte, képes hibái megjavítására és a lelki haladásra. Másokat is csak úgy tudunk nevelni, ha ismerjük őket. Az édesanya azért tud gondoskodni gyermekéről, veszi észre kellő időben a kis emberpalántára leselkedő veszedelmeket, mert ismeri gyermekének testét és lelkét. Ha másokat is csak természetük megfigyelésével és megismerésével tudunk befolyásolni, mennyire inkább önmagunkat! Értékes és kényes virág az emberi lélek, csak úgy virágzik, ha jól gondozzuk és csak akkor tudjuk jól gondozni, ha alaposan ismerjük. Ezért kell minden hamis önszeretettől mentesen, őszintén és kíméletlenül megkeresnünk gyengeségeinket és hibáinkat.

Az önismeret nagy akadálya a hiúság és helytelen önszeretet, mely mindenre talál mentséget, kibúvót és természetünk lemetszésre ítélt vadhajtásait is dédelgeti, szépnek találja, ragaszkodik hozzájuk. A pici gyermek is sír, mikor le akarják vágni haját. A gyermekes, fejletlen lelkek is csodálatos rövidlátással ragaszkodnak nemcsak ahhoz, ami természetükben és egyéniségükben fölösleges, hanem ahhoz is, ami káros és bűnös.

Helyes önismeretre segít: 1. A gyakori lelkiismeretvizsgálat. 2. a gyakori gyónás, föltéve, hogy igyekszünk meglátni ömagunkban a lényeges hibákat, 3. tapasztalt lelkiatya lelkivezetése. 4. Szüleink, tanáraink és sokszor ellenségeink rólunk való véleménye. Mikor valamely reánk vonatkozó megjegyzés vagy bírálat érzékenyen érint, alighanem lényeges hibáinkra tapintott rá. Isten sokszor ellenségeink kíméletlen kritikájával vagy egy-egy sikertelenség, megszégyenülés útján akar bennünket a helyes önismeretre rávezetni.

2. Legtöbb hibánk gyökere főhibánk. Mindenkinek van főhibája, csak sokan nem veszik észre. Pedig lelki haladásunk alapja: megkeresni főhibánkat és küzdeni ellene. Hiába vágjuk le a vadhajtásokat, ha nem irtjuk ki a gyökeret; hiába küzdünk számos hibánk ellen, ha nem irtogatjuk főhibánkat. Többi bűnünk ellen való küzdelmünk is annyiban hoz maradandó eredményt, amennyiben gyengíti főhibánkat.

Főhibánk lelkünknek az a rossz hajlama, melyből többi hibáink és bűneink fakadnak. Mikor hibáink okai után kutatunk, mindegyiknél megvizsgáljuk: miért szoktam ezt a bűnt elkövetni? és legtöbbnél ugyanarra a végső okra bukkanunk, ráakadtunk főhibánkra. A főhiba szinte második természetünk, olyan rosszirányú lelki hajlam, mely alapvetően befolyásolja egész gondolkodás- és cselekvésmódunkat.

A főhiba elleni küzdelemben segít:

a) A reggeli jószándék fölkeltése: ma főhibám ellen akarok küzdeni.

b) A főhibánkra irányuló esti részleges (partikuláris) lelkiismeret-vizsgálat.

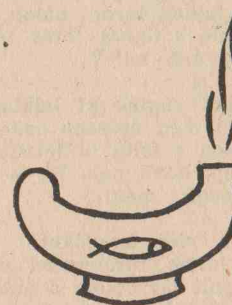
c) Állandó és sokszor ismételt önmegtagadások főhibánk ellen.

d) A főhibánkkal ellentétes erény gyakorlása.

Minden ember lelkialkata az isteni gondviselés remekműve. Isten csodálatos gondviselése legtöbbször rossz hajlamaink, főhibánk ellensúlyozására ellenkező hajlamokat is ültetett lelkünkbe. Főhibánknak rendesen megfelel valamilyen azt kiegyenlítő jó hajlam. Természetünk alaptulajdonságainak is két arca van, mint a pogányok Jánus-istenségének. Jó vagy rossz irányba fejleszthetjük őket. Kitartó önneveléssel főhibánkat jótulajdonsággá, erénnyé alakíthatjuk át, ahogyan a nemes oltóág is a vad alany erejét átalakítja nemes gyümölccsé.

Hiú vagy? Legyen rá gondod, hogy ne érd be olcsó sikerekkel. Igazi értékekkel akarj tetszeni és ne csak az emberek elismerését keresd, hanem Istenét! Indulatos, hirtelen vagy? Mély érzésvilág jele ez, alakítsd át érzékenységedet a jó iránti lelkesedéssé, önfeláldozó szeretetté! Szalézi Szent Ferenc is sok önfegyelmezéssel és az áldozatkészség állandó gyakorlásával hirtelen természetét a szelídség és jóság példaképévé nevelte. Sok benned az érzékiség? Akkor sok áldozatkészségre, szorgalmas, munkás és önfeláldozó tiszta szeretetre lennél képes! Lusta és lassú vagy? Hibádat nyugodt, békés és békét árasztó, derűs természetté változtathatod! A főhiba olyan mint a szél, ha kellő okossággal és kitartással befogod önnevelésed vitorláiba, erénnyé változik, érdemeket szerzel vele, Isten felé visz előre.

e) Főhibánk elleni küzdelmeinkben állandó erőforrásunk a gyakori szentáldozás mint ellenméreg, orvosság és lelki táplálék. Továbbá hozzánk hasonló lelkialkatú és természetű szentek tisztelete, életük alapos megismerése és hősies erényeik utánzása.

SZENT ÁGOSTON IMÁJA ÖNISMERETÉRT

Domine Jesu, noverim me, noverim Te,	Uram Jézus, ismerjem meg magam, ismerjelek meg Téged,
Nec aliquid cupiam, nisi Te.	Mást se kívánjak, csak Téged.
Oderim me et amam Te.	Magamat gyűlöljem, Téged szeresselek.
Omnia agam propter Te	Mindent Érted tegyek.
Humiliem me, exaltem Te.	Alázzam meg magam, dicsőítselek meg Téged.
Nihil cogitem, nisi Te.	Csak Reád gondoljak.
Mortificem me et vivam in Te.	Tagadjam meg magam és benned éljek.
Quaecumque eveniant, accipiam a Te.	Bármi ér, fogadjam el Tőled.
Persequar me, sequar Te.	Magamat megvessem, példádat kövessem.
Semperque optem sequi Te.	Mindig Téged akarjalak követni.
Fugiam me, confugiam ad Te.	Fussak magamtól, fussak Hozzád.
Ut merear defendi a Te.	Hogy Te védj meg engem.
Timeam mihi, timeam Te,	Féljek magamtól, féljelek Téged,
Ut sim inter electos a Te.	Hogy választottaid közt legyek.
Diffidam mihi, fidam in Te.	Magamban ne bízzam, benned bízzak.
Oboedire velim propter Te	Érted engedelmes legyek.
Ad nihil afficiar, nisi ad Te,	Semmi se vonzzon, csak Te,
Et pauper sim propter Te,	Érted szegény legyek,
Aspice me, ut diligam Te,	Tekints rám, hogy szeresselek,
Voca me, ut videam Te,	Hívj, hogy lássalak
Et in aeternum fruar Te. Amen.	És mindörökké áldjalak. Amen.

PSYCHOANALYSIS CHRISTIANA

Mint a bókos szentek állnak a fülkében
kívülről a szemnek kifaragva szépen,
de befelé, hol a falnak fordul hátok,
csak darabos szikla s durva törés tátog:
ilyen szentek vagyunk mi!

Micsoda ős szirtből vágták ki lelkünket,
hogy bús darabjai még érdesen csüngnek,
érdesen, szennyesen s félig születetlen,
hova nem süt nap, hova nem fér a szem?
Krisztus Urunk, segíts meg!

Hallottunk ájtatos, régi faragókat,
kik mindent egyforma türelemmel róttak,
nem törődve, ki mit lát belőle s mit nem:
tudva, hogy mindent lát gazdájuk, az Isten.
Bár ilyenek lennénk mi!

Úgyis csak az Úr lát mindenki szemével,
s hamis temagadból szégyenkezve nézel,
tudd meg, lelkem, s borzadj, mert szemeden által
az Isten is nézi, az Isten is látja!
Krisztus Urunk, segíts meg!

Oh, jaj, hová bujhatsz, te magadnak-réme,
amikor magad vagy az Ítélő kéme?!
Strucc-mód fúr a percek vak fövénye alá
balga fejünk, — s így ér a félig-kész Halál,
s akkor mivé leszünk mi?

Gyónatlan és vakon, az évek szennyével
löknek egy szemétre a hibás cseréppel,
melynek nincs csörgője, s íze mindörökre
elrontva, mosatlan hull vissza a rögbe.
Krisztus Urunk, segíts meg!

Ki farag valaha bennünket egészre,
ha nincs kemény vésőnk, hogy magunkat vésne,
ha nincs kalapácsunk, szüntelenül dúló,
legfájóbb mélyünkbe belefúró fúró?
Szenvedésre lettünk mi.

Szenvedni annyi, mint diadalt aratni:
Oh, hány éles vasnak kell rajtunk faragni,
míg méltók nem leszünk, hogy az Ég királya
beállítson majd szobros csarnokába.
Krisztus Urunk, segíts meg!

Babits Mihály

ISTEN KEGYELMÉNEK MEGSZERZÉSE ÉS MEGŐRZÉSE

1. Isten kegyelme nélkül semmit sem tehetünk örök boldogságunk biztosítására. Az első kegyelmet minden érdemünk nélkül Isten jóságából ingyen kaptuk a szentkeresztségben. A bűnös ember számára a megtérés kegyelme Isten ingyenes ajándéka. A végső állhatatosság kegyelmét sem érdemeink miatt, hanem irgalomból és jóságból adja meg Isten. A többi kegyelmet azonban bizonyos mértékig ki lehet érdemelni. Mivel a kegyelem Isten ingyen ajándéka („gratia est gratis data" — Szent Ágoston), azt alázatos lélekkel és buzgó imádsággal kell Istentől kérnünk.

A segítő kegyelem Isten ereje, mellyel képessé válunk, hogy a mennyország kiérdemléséhez szükséges jót fölismerjük és megtegyük, az örök üdvösségünket veszélyeztető bűnöket fölismerjük és elkerüljük. A segítő kegyelem által tesszük az első lépést a megtérés útján és megtérésünk után a segítő kegyelmek képesítenek bennünket Isten gyermekeihez méltó életre. A kegyelem akkor válik lelkünk javára, ha vele együttműködünk. Isten mindenkinek ad elegendő kegyelmet, hogy a halálos bűnöket el tudja kerülni, a mennyországot kiérdemelje és ha bűnbe esett, megtérhessen.

A segítő kegyelem olyan, mint az étel. Csak akkor használ a szervezetnek, csak úgy ad erőt, ha testünk fölszívja, magáévá teszi. A kegyelem is akkor ad erőt lelkünknek, ha akaratunkkal magunkévá tesszük, eggyé lesz vele akaratunk.

A megszentelő kegyelem is Isten ingyenes ajándéka. A megszentelő kegyelem **a lélek állandó állapota, általa a bűn gyermekéből Isten gyermekévé leszünk és méltóvá válunk a mennyországra.** Ahogyan a fény nem tűri a sötétséget, úgy űzi el a megszentelő kegyelem a súlyos bűnt. Viszont egyetlen halálos bűn is kioltja a kegyelmet. Igy értjük Szent Pál szavait: „a lelket ki ne oltsátok!" A megszentelő kegyelem a lélek élete, nélküle halott és érzéketlen az örök boldogság számára.

A megszentelő kegyelmet a szemhez is hasonlíthatjuk. A vak nem képes a színeket meglátni. A halálos bűnben lévő lélek is elvesztette lelki látását, vakká válik az örök boldogság élvezésére, Isten gazdagságának színelátására.

A megszentelő kegyelem egyúttal Isten szeretete a lélekben. Minden halálos bűn kioltja ezt a szeretetet és a szeretetből fakadó tökéletes bánat (a gyónás szándékával) vagy a kevésbbé tökéletes bánat és a gyónás együttesen tudják csak visszaadni.

Aki a megszentelő kegyelmet elveszítette, mindennél többet vesztett: elveszítette Istent és örök boldogságát. Ezért őrizd a kegyelmet magadban! Szent Blanka azt mondta fiának, Szent Lajos francia királynak: „Inkább lássalak halva, mint halálos bűnnel lelkeden." Inkább halva, mint halálos bűnben!

Ha elveszítetted a kegyelmet, ne maradj meg a halálos bűn állapotában, hanem mielőbb indíts tökéletes bánatot és járulj szentgyónáshoz, amint alkalmad van rá. Minden súlyos bűnben eltöltött nap elveszett idő, értéktelenné vált idő örök üdvösséged szempontjából. Ezt az elveszett időt siratta a megtért Szent Ágoston is. „Későn találtalak szeretni, Te ősi és új szépség; későn szerettelek meg Téged! Volt idő, amikor még nem ismertelek! Jaj ama vakságnak, amikor még nem láttalak Téged! Jaj annak a süketségnek, amikor még nem hallottalak Téged! A szépségekben, melyeket teremtettél vakon és süketen, torzan rohantam. S amikor velem voltál és én nem voltam Veled, azok tartottak távol Tőled, amik nem léteznének, ha Benned nem volnának. Megvilágosítottál engem; amikor láttalak, megszerettelek Téged. Mert senki sem szeret Téged, aki nem lát és senki sem lát, csak az, aki szeret Téged. Későn szerettelek meg oly régi és oly új Szépség, későn szerettelek meg Téged. Jaj ama időnek, amikor nem szerettelek." (Soliloquia 31. fej.)

2. A kegyelmet az imádság és a szentségek szerzik meg lelkünknek. Minden szentség vagy adja, vagy nagyobbítja lelkünkben a megszentelő kegyelmet: Isten gyermekeivé válunk általa vagy még kedvesebbek leszünk Isten előtt. Ezenkívül minden szentség különleges segítő kegyelmeket ad a kísértések legyőzéséhez és érdemszerző jócselekedetek végzéséhez.

A szentségek akkor használnak legtöbbet lelkünknek, ha kellően előkészülünk Isten kegyelmének befogadására és vételük után igyekszünk a megszentelő kegyelmet megőrizni, a segítő kegyelmekkel együttműködni, azokat jól felhasználni.

3. Az elveszett kegyelmet visszaszerzi számunkra a szentgyónás.

A bűnbánat szentségét Krisztus Urunk akkor rendelte, mikor föltámadásának estéjén így szólt apostolaihoz: „Akiknek megbocsájtjátok bűneiket, meg vannak bocsájtva és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva." A Megváltó ezekkel a szavakkal isteni bűnbocsájtó hatalmát átadta az apostoloknak. Nem adta át azonban nekik isteni mindentudását, tehát az apostolok csak úgy bocsájthatják meg a bűnöket, ha a bűnös előbb bevallja azokat. Krisztus Urunk szavaiban benne foglaltatik, hogy bűneinket meg kell vallanunk. A bíró csak úgy ítélhet, ha ismeri a tényállást. A szentgyónásban a bűnös vádló és vádlott egy személyben, a pap pedig az örök Bíró nevében ítél lelke fölött.

Azzal, hogy a Megváltó az apostolokra bízta a bűnök megbocsájtását vagy megtartását, egyúttal megjelölte, hogy bűneink elengedésének módja a szentgyónás. Ha másként is megnyerhetnők vétkeink bocsánatát, ha a bűnös a pap közvetítése nélkül maga is elintézhetné Istennel a kibékülést, semmi értelme sem volna az Úr szavainak: „akiknek megtartjátok bűneiket, meg vannak tartva". Isten engedi el bűnadósságunkat, tehát egyedül Ő határozhatja meg (és nem a bűnös ember), hogyan akarja megbocsájtó irgalmát gyakorolni. Isten pedig a gyónást jelölte meg a bűnök elengedésének eszközéül.

A szentgyónásban meg kell vallanunk összes halálos bűneinket azok számával és lényeges körülményeivel együtt. Ezért gyónás előtt gondosan meg kell vizsgálnunk lelkiismeretünket, hogy valamennyi súlyos bűnünket meg tudjuk mondani. A bocsánatos bűnöket nem va-

gyunk kötelesek meggyónni, mert azok bocsánatát a szentgyónáson kívül is megszerezhetjük. Aki csak egyetlen halálos bűnét is szándékosan (pl. szégyenből) nem vallja meg, érvénytelenül gyónt, többi bűnét sem bocsájtotta meg Isten, tehát egész gyónását meg kell ismételnie. (Azt is meg kell mondania, hányszor gyónt és áldozott szentségtörően.) Aki véletlenül felejtett ki valamely súlyos bűnt, érvényesen gyónt, szentáldozáshoz is járulhat, azonban a kifelejtett bűnt legközelebbi gyónásában köteles meggyónni.

A pap kérdéseire a szentgyónásban őszintén és világosan feleljünk. Aki a gyónásban lényeges dolgot elhallgat, vagy fontosabb dologban hazudik, érvénytelenül és szentségtörően gyónik.

A gyónás lelke **a bánat.** Bánat nélkül nincs bocsánat. Ezért gyónás előtt nagy gondot kell fordítanunk a bánat fölindítására. Nem elégséges földi okból bánnunk bűneinket, pl. földi szégyenből, büntetésből való félelmünkben. Ez csak természetes bánat. Szükséges, hogy bánatunk indító oka természetfölötti legyen. Ilyen bánat a tökéletes és a kevésbbé tökéletes bánat. Kettő közül bármelyik jó a gyónáshoz.

Tökéletes bánata annak van, aki Isten iránt való szeretetből bánja bűnét. Tökéletes bánatot legkönynyebben úgy indíthatunk, hogy az Úr Jézus szenvedéseiről elmélkedünk, melyeket miattunk szenvedett és eszünkbe idézzük közönyösségünket, hanyagságunkat, hidegségünket végtelen szeretetével szemben.

Halálveszedelemben, ha nem tudunk gyónni, tökéletes bánatot kell indítanunk. Ilyenkor a tökéletes bánat (a gyónás szándékával), megtisztít bűneinktől és visszaszerzi Isten kegyelmét. Természetesen, amint alkalmunk nyílik, meg kell gyónnunk bűneinket, mert a bűnök megvallására súlyos isteni parancs kötelez és ennek még nem tettünk eleget.

Kevésbbé tökéletes bánata annak van, aki elsősorban Isten büntetésétől való félelméből bánja bűnét. Ilyen bánatot úgy kelthetünk legkönnyebben, hogy élénken elképzeljük a pokol vagy tisztítótűz nagy testi és lelki szenvedéseit, melyeket bűneinkkel megérdemeltünk.

Minden igazi bánat magában foglalja azt az elhatározást, hogy többé, (legalább is súlyos bűnnel), nem bántjuk meg Istent. Ez az elhatározás az erős fogadás. Ennek arra is ki kell terjedenie, hogy a közeli bűnalkalmakat elkerüljük és az okozott kárt jóvátesszük. (Rágalmat visszavonjuk, eltulajdonított jószágot visszaadjuk.)

A szentgyónás nemcsak megtisztít a bűnöktől és visszaadja a megszentelő kegyelmet, hanem egyúttal sok segítő kegyelmet is ad a javuláshoz. Ezeket a segítő kegyelmeket föl kell használnunk. Tehát a gyónás új élet kezdete, lelki erőfeszítéseink megindítója. Szentgyónás után következik a legfontosabb: a javulás, az Isten gyermekéhez méltó élet.

4. A kegyelmet megőrzi bennünk a szentáldozás. Ezért mondja az Úr Jézus: „Ha nem eszitek az én testemet, nem lesz élet tibennetek." Mindenkinek annyiszor kell áldoznia, hogy súlyos bűnök nélkül tudjon és akarjon élni. Krisztus szent teste megóv bennünket a halálos bűnöktől. („Aki eszi az én testemet, énbennem marad és én őbenne.") A szentáldozás ellenméreg és orvosság rossz hajlamaink ellen. Az Úr Jézus Krisztus tiszta teste és vére a heves vér és az érzéki vér megtisztítója és lecsendesítője. Minden szentáldozás egyúttal erőforrás a jócselekedetek és az erények megszerzésére. Végül az Úr szent Teste záloga testünk boldog örök föltámadásának. („Aki eszi az én testemet... föltámasztom őt az utolsó napon.")

A szentáldozás akkor fejti ki áldásos hatását, ha lelkünket megfelelően előkészítjük az Úr Jézus fogadására. Halálos bűneinket szentáldozás előtt meg kell gyónnunk, bocsánatos bűneinket pedig legalább is megbánnunk. Jó misehallgatással és az áldozás előtti imádságok elmondásával készítjük lelkünket a Megváltó fogadására.

A testi előkészület lényeges része, hogy éhgyomorral áldozzunk, vagyis éjféltől kezdve sem nem eszünk, sem nem iszunk. (Csak a súlyos fekvő betegek vehetnek magukhoz áldozás előtt lelkiatyjuk engedélyével orvosságot, vagy folyékony táplálékot.)

Szentáldozás után az Úr Jézusnak saját szavainkkal szívből hálát adunk, lelki dolgainkat vele megbeszéljük, kegyelmeit kérjük önmagunk és szeretteink számára. Majd imakönyvünkből az áldozás utáni imák elmondásával igyekszünk az Úr Jézus bőséges kegyelmeit megköszönni és azok buzgó felhasználására hangolni lelkünket.

A KEGYELEM ÚTJAI A LÉLEKBEN

Az Igazság mondja: Senkisem jöhet hozzám, hacsak Atyám nem vonzza őt. Ha tehát senki más nem juthat hozzá, csak, akit vonz, mindannyiukat, akik valamikép hozzá jönnek, ő vonzza. Istenhez vonz és vezet a természet szemlélete, mindannak rendezett szépsége, amit a természetben látunk. „Hiszen, ami láthatatlan benne (Istenben), örök ereje, valamint istensége, észlelhető a világ teremtése óta, mert az értelem a teremtmények révén fölismeri." (Róm. 1, 20.) Istenhez vezet a félelem: „a bölcseség kezdete az Úr félelme." (Péld. 1.) Istenhez vezet az öröm: „Örvendezett szívem, amint hallottam, hogy az Úr házába megyünk." (121. zsolt.) Ki tudná áttekinteni és megszámlálni, mennyiféle érzéssel vezeti Isten látogatása az emberi lelket, hogy kövessük, amitől menekültünk, szeressük, amit gyűlöltünk, éhezzük, amitől undorodtunk és csodálatos gyors változással nyilvánvalóvá váljanak az elrejtettek, a terhes könnyűvé, a keserű édessé, a homály fénylővé. (Prosper: Contra Collatorem. 7.)

PROHÁSZKA A KEGYELMI ÉLETRŐL

A szép erkölcs a legnagyobb remekmű. Van különféle szép remek kőben, színben; ez a szépség pedig mind a lélekből áradt. Az magában véve mindezeknél szebb. Szép lélek, tiszta erkölcs, harmónikus élet, ez az igazi remekmű. Azért az Úr Isten a szobrokat, képeket lenn hagyja, de az ég múzeumába a szép lelkeket viszi át. Mert a márvány-remekből meszet égethetnek, képből rongy lehet, de a lélek, mely az Úr képére alakult, maradandó örök emlék lesz; ezt a remekművet az Úr Isten is élvezi. Ellenben az erkölcstelen ember romlás és rothadás; nem alak, hanem alaktalanság; nem rithmus, nem arány. Ott a test túlteng a lelken; a gondolatot elöli a szenvedély, egyik szenvedély a másikat; az erkölcstelen ember chaotikus, rendezetlen világ, hol erők küzdenek és alakulni még nem bírnak... Legyetek Krisztusiak, legyetek Isten gyermekei, különb emberek..., ezt sürgetik sugallataink; ezt imádkozzuk, hogy meg is tegyük.

S hol teremnek a szép lelkek? Mindennek megvan a maga hazai földje, megvan a zónája. A régi világban a zsurlók hatalmas erdőkké nőttek; azóta eltörpültek, mert lehült a föld; az oroszlán az állatseregletben ütött-kopott király s nincs hazájában, ketrecben van. Neki végtelen pusztaság kell. Hát a szent szeretetnek hol van hazai földje, zónája? Sehol annyira, mint az evangéliumban és ha az áhítatnak életét tekintem, sehol úgy, mint az Oltáriszentség atmoszférájában. A tiszta, harmónikus, szép lelkeket és a nekik való levegőt, vizet, napsugarat s gazdag energiát az Eucharisztiában találjuk meg. Ott találunk nagy, széles látókört, boldogító szabadságot. Isten van veled, szabad vagy. Krisztus van veled, Krisztus van benned. Te Cézárnál, Napóleonnál nagyobb vagy. Nem a hatalmat, nem a zsenialitást, hanem az élet szuverenitását véve. Te az Isten temploma vagy. A benned suttogó imát jobban becsüli az Isten, mint Szent Péter templomát, mint a katakombákat. És hol érzed azt inkább, hogy benned ily érték rejlik, mint a szentáldozásban?! Ott ébred az ember saját méltóságának, gazdagságának, istenfiúságának öntudatára. Ez jó neki. (Elmélkedések az evangéliumról. 4. kiadás, 193. old.)

SZENT GERTRUD IMÁJA ÁLDOZÁS UTÁN

Lelkem édes vendége, drága Jézusom, szent Tested vétele törölje el minden bűnömet, pótolja mindazt, amit hanyagul tettem, adja vissza elpazarolt életemet. Legyen örök üdvösségem, testem és lelkem megújulása, szeretetem lángralobbantója, az erények kivirágzása és életemnek benned való beteljesedése. — Add meg e szentáldozás által lelkem szabadságát, testem egészségét, erkölcseim megjobbítását. Legyen türelmem pajzsa, alázatosságom győzelmi jele, bizalmam támasza, bánataim vigasztalása, állhatatosságom ereje. Legyen hitem fegyvere, reményem erőssége, szeretetem tökéletessége. Általa teljesítsem törvényeidet, újítsam meg lelkemet. Általa legyek igazságban szent, benned egészen jámbor. — Fakasszon bennem erényeket és ölje ki vétkeimet. Növelje bennem a jót és legyen szereteted örök szövetsége lelkemnek. Míg tart test szerint való vándorlásom a földön, lelkem vágya mindig ott lakozzék, ahol te vagy az én boldogságom. Ha majd levethetem életem végén a test siralmas burkát, találjam meg az élet édes gyümölcsét. Ragadjon majd el arcod szépsége, hogy levetve a világ nyomorúságát, ott örvendjek és újjongjak asztalodnál. Legyen enyém szereteted minden kincse, úgy ahogy a menyasszony örvend szíve királyának szépségén. Amen.

Szeresd Uradat, Istenedet

(Isten első, második és harmadik parancsolata.)

A HIT

„Aki hisz, üdvözül, aki nem hisz, elkárhozik" — mondja az Úr Jézus. A hit a legelső lépés az üdvösség felé. **Hit nélkül lehetetlen üdvözülni.**

Hinni annyit tesz, mint igaznak tartani azt, amit más mond, mert az illető hitelt érdemel. Hitelt az érdemel, aki tudja, (ismeri) azt, amit mond és nem hazudik, hanem úgy mondja el, amint tudja. Mindennapi életünk, ismereteink megszerzése, a tudomány haladása, mind a hiten alapulnak. Pedig, ha embereknek hiszünk, mennyivel inkább hihetünk Istennek! Hiszen Isten valóban tévedhetetlenül tud mindent és Isten szentségével nem fér össze a megtévesztés, tehát ő úgy mond mindent, amint tudja. Értelmünk tévedhet, a legkiválóbb tudósok is tévedhetnek, érzékeink megcsalhatnak, de Isten nem tévedhet és meg nem csalhat.

Istennek hinni kötelességünk, mert Isten nem tévedhet és nem tévesztheti meg senkit. Ha pedig a mindenség Teremtője és korlátlan Ura arra méltat bennünket, hogy szól hozzánk és örök igazságának fényéből juttat nekünk, akkor kötelességünk Őt alázatosan és hálával hallgatnunk s el kell fogadnunk és meg kell őriznünk, amit mond. Senki sem gondolkodhatik így: engem nem érdekel Isten szava. Hiszen ez a legmerészebb tiszteletlenség lenne a Mindenhatóval szemben! „Aki nem hisz, már megítéltetett." (Ján. 3, 18.)

Hit nélkül nem tudjuk elérni az örök boldogságot. Ha valahová el akarunk érkezni, tudnunk kell az odavezető utat. Az Istenhez vezető utat pedig egyedül csak Isten tudhatja, tehát tőle kell azt megtudnunk. Ezért mondja az Úr Jézus: „Senki sem jut az Atyához másképp, mint énáltalam." (Ján. 14, 6.)

Hinnünk kell mindazt, amit Isten kinyilatkoztatott és Egyháza elénk ád. Minden felnőtt, éplelkű kereszténynek kifejezetten tudnia kell az apostoli hitvallást, Miatyánkot, a tíz- és ötparancsolatot, a szentmiséről és a felveendő szentségekről szóló fontosabb tudnivalókat. A többire nézve elég, ha fölkeltjük magunkban ezt a

szándékot: **elfogadom mindazt, amit Isten kinyilatkoztatott és Egyháza elém ad, hogy igaznak valljam.**

A hitet életünk folyamán többször föl kell indítanunk, így öntudatos életünk kezdetén (bérmálás előtt), hitbeli kísértések idején, halálunk előtt. Jó, ha gyakrabban is fölkeltjük a hitet. (Lelkigyakorlatok alatt, vasárnapi szentmise előtt stb.)

Hitünket külsőleg is meg kell vallanunk. Soha semmi körülmények közt sem szabad hitünket sem szóval, sem cselekedettel megtagadni. („Aki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom őt mennyei Atyám előtt." Máté 10, 33.) De nem kell hitünket minden esetben megvallanunk. Kellő okból szabad kitérő választ adnunk, hitünket elrejteni. Kötelességünk azonban megvallani hitünket: 1. ha a hit meg nem vallása hittagadással lenne egyértelmű, 2. ha a hitünk meg nem vallása sokakat megingathatna hitükben vagy megerősítene hitbeli tévedésükben.

Legnagyobb kincsünk a hit. Még ha rossz útra tért is valaki, mindaddig van remény megtéréséhez, míg hitét el nem veszítette. Aki viszont elvesztette hitét, mindent elvesztett. Ezért: a) Hitünket ápolnunk kell: tanulással, elmélkedéssel és a hit szerint való élettel. A cselekedetek nélküli hit csak holt hit. b) Kerülnünk kell a hitetlenekkel vagy téveshitűekkel való barátságot. Nem szabad másvallású istentisztelen résztvennünk, sem másvallású prédikációt hallgatnunk. Szabad azonban udvariasságból megjelenni másvallású esküvőn, temetésen, keresztelésen; azonban tilos ott szerepet vállalnunk (pl. keresztanyaságot). c) Nem szabad hitellenes könyvet olvasnunk. Az érdekes formában megírt, tudományos látszattal megfogalmazott hitetlenség, ha nem is veszi el talán hitünket, mégis a kételkedés mérgét oltja lelkünkbe és a hitközömbösség lelki álomkórjával fertőz meg bennünket.

A rossz könyv lelki méreg. Ezért az Egyház súlyos bűn terhe alatt tiltja a hitre vagy erkölcsre veszélyes könyvek olvasását. Sőt a tiltott könyvek jegyzékével (index) külön is figyelmeztet egyes könyvek veszélyes voltára. Aki indexre tett könyvet olvas, nemcsak a hit, vagy a hatodik parancs ellen vét súlyosan, hanem az Egyház iránt való köteles gyermeki engedelmesség ellen is.

Az index tiltó megjelölése olyan, mint a patikában egyes üvegeken a „méreg" megjelölés, mint a veszedelmet jelző piros lámpa az úton. Nem szabadságunkat akarja ok nélkül korlátozni, hanem megóv a veszedelemtől. — Akinek komoly oka van tiltott könyv olvasására, (tudományos munkálkodás stb.) az püspökétől fölmentést kérhet. Az egyházi hatóság természetesen fölmentést adhat a tiltott könyv olvasására, de nem adhat engedélyt hitünk vagy erkölcsi életünk tönkretételére. Ezért, amennyiben szükséges, hogy tiltott könyv olvasására engedélyt kérjünk, tanácsos lelkiatyánkkal megbeszélni a dolgot.

Bűnök a hit ellen.

1. **A katolikus hit igazságainak részben vagy egészben való elvetése.** Azokat, akik az Istentől kinyilatkoztatott és Egyháza

által tanított igazságokat részben elvetik vagy meghamisítják, eretnekeknek nevezzük. Főbb eretnekségek (herezisek) a lutherizmus, kálvinizmus, anglikánizmus. — Aki eretnekségben született és nevelkedett, tehát nem ismerhette meg a katolikus vallást, nem felelős tévedéséért. Amíg saját vallását jóhiszeműen igaznak tartja és mindent megtesz, amit Isten lelkiismerete által parancsol, üdvözülhet. Ha azonban kétely ébred benne, köteles utána járni az igazságnak, és amikor megismerte, kötelessége azt követni, különben nem üdvözül. (A megismert igazság ellen való tusakodás a Szentlélek ellen való bűn.)

Aki a katolikus alapigazságokat mind tagadja: hitetlen. Ilyenek a pogányok. Nem felelősek hitetlenségükért, amennyiben nem volt alkalmuk megismerni az igaz hitet. Annál súlyosabban ítél azonban Isten a keresztény népek közt élő modern hitetlenek (materialisták, pantheisták, szabadgondolkodók) fölött. Legsúlyosabb azoknak a vétke, akik az igaz hittől elpártoltak: a hitehagyottaké (aposztaták). Az igaz vallást, hitedet, soha semmiért oda nem adhatod!

2. **A hitközömbösség,** vagyis az a nézet, hogy mindegy milyen vallásban él valaki, csak jó ember legyen, szintén súlyos tiszteletlenség az igazság Istenével szemben.

A hitközömbösség helytelen és téves. a) Nem „jó ember" az, aki az igazság Forrását tévedésekkel és emberi kitalálásokkal akarja tisztelni, mikor nyilvánvaló, hogy Istent „lélekben és igazságban kell imádnunk." b) Az egyes vallások közt olyan áthidalhatatlan különbségek vannak, hogy mindegyiknek a tanítása nem lehet egyformán igaz. (Jézus vagy jelen van az Oltáriszentségben, vagy nincsen jelen.) Kétszer kettő lehet egyenlő néggyel, talán öttel is, de egyszerre néggyel meg öttel semmikép sem lehet egyenlő. Isten előtt nem lehet mindegy az igazság és a tévedés. Krisztus Urunk szerint az Ő tanítása a mennyország egyetlen ajtaja és aki az Ő Egyházára nem hallgat, reá nem hallgat. c) A hitközömbösség hálátlanság és nemtörődömség az Úr Jézus Krisztussal szemben, aki eljött, hogy az örök igazságra vezessen bennünket és életét adta az igazságért. A hitközömbösség új Pilátusainak sem fontos az igazság, hanem lenézően mondják: Ugyan! mi az igazság?! Az Úr Jézusnak azonban fontos, mert Ő azért jött, hogy életével „bizonyságot tegyen az igazságról".

Az igazság szeretete azt kívánja, hogy türelmetlenek legyünk a tévedésekkel szemben, de türelmesek a tévedők iránt, elvessük a tévedést, de a tévedő embert is szeressük. (Inimicus causae, amicus rei. Légy ellensége a bűnnek, de szeresd a bűnöst!)

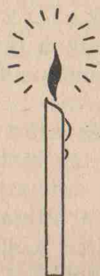
3. A szándékos **kételkedés** azért bűn, mert föltételezi, hogy Isten tévedhet vagy tévedést taníthat. Már pedig Isten igazmondását vagy mindentudását nem vonhatjuk kétségbe. Szabad azonban újra és újra megvizsgálnunk a hitigazságokat, hogy jobban megismerhessük őket és a látszólagos nehézségekre megfelelhessünk. A hit nem ellensége a józan észnek!

Hitbeli kísértésekben segít, ha arra gondolunk, hogy nálunknál sokkal okosabb emberek is hittek, olyanok is, akik sokkal jobban látták a nehézségeket. Istennek hiszek, tehát tudom, kinek hittem!

4. Bűn a **hiszékenység** is, mely komoly vizsgálat nélkül elfogad mindenféle vallási véleményt és csodának tetsző jelenséget. Rendszerint több köze van a babonához, mint az igazi hithez. Isten észszerű meghajlást követel tőlünk, okos hitet. Egészséges vallásosság és erkölcsi élet is csak az észszerű hitből fakadhat. A hitbeli tudatlanság, hitközömbösség és ferde vallásosság szokott a hiszékenység forrása lenni. A csodák keresése és indokolatlanul gyors elfogadása, a spiritizmus, szellemekkel való érintkezés keresése, majdnem mindig beteges vallásosság jele.

CSODÁK tekintetében el kell fogadnunk a Szentírásban leírt csodákat, elsősorban Jézus csodáit, mert azok valódiságáról a Szentírást sugalmazó Szentlélek Isten tévedhetetlensége kezeskedik. Bátran elfogadhatjuk és igaznak tarthatjuk a kanonizált (szenttéavatott) szentek csodáit, melyeket az Egyház alapos vizsgálat után, tekintélyével megerősített. (Pl. Assisi Szent Ferenc stigmái.) Mindenféle újabb látomást vagy csodát azonban helyesebb bizonyos kételkedéssel fogadni mindaddig, míg szakemberek alapos vizsgálata után, orvosok és hittudósok véleménye alapján az Egyház a csodáról vagy látomásról nem nyilatkozik.

A **spiritizmus** (szellemekkel való érintkezés) jelenségei még mindezideig nincsenek tudományosan kellően földerítve. Jórészük minden valószínűség szerint olyan különleges és rendkívüli, de természetes lelki működéseken alapszik, melyeknek törvényszerűségeit és okait eddig még nem ismerjük eléggé. A spiritiszta jelenségek jelentékeny részéről utólag bebizonyosodott, hogy ügyes szemfényvesztők csalásai voltak. Amennyiben a szellemek jelentkezése tényleg igaz volna, akkor is bizonyos, hogy az üdvözült lelkek már nem járnak vissza a földre, a tisztítótűzben szenvedő lelkek sem jelenhetnek meg, tehát csak a gonosz lelkek működéséről lehet szó. Az Egyház nemcsak ezért tiltja a spiritiszta összejöveteleken (szellemidézésen, úgynevezett szeánszokon) való részvételt, hanem azért is mert ezek az idegrendszer súlyos megrázkódtatásával járnak, felduljják a résztvevők lelkibékéjét, sőt idegösszeomláshoz vezethetnek. Tudósoknak a spiritiszta jelenségek okainak kiderítésére az Egyház engedélyt ad, a szellemidézések tudományos vizsgálatára.

HIT, REMÉNY ÉS SZERETET FÖLINDITÁSA

Hiszek tebenned igaz élő Istenem! ki a jóknak jutalmazója, a gonoszoknak büntetője vagy. Hiszem, hogy egy vagy lényedben, három személyedben: Atya, Fiú és Szentlélek! Hiszem a lélek halhatatlanságát, melynek váltságáért az Isten Fia emberré lett, kínt, halált, szenvedett, és az Oltáriszentségben istenségével és emberségével jelen vagyon. Ezenkívül hiszem és vallom mindazokat, amiket Krisztus Urunk tanított, az apostolok hirdettek és a római katolikus anyaszentegyház tart és vall. Ezen hitben állhatatosan akarok élni és halni. Mert te Istenem! mindezeket kijelentetted, aki véghetetlen bölcsesség és csalhatatlan igazság vagy.

Reménylek, Uram Istenem! a te véghetetlen irgalmasságodban, Jézus Krisztus érdemeiben, hogy nekem megbocsátod teljes életemben elkövetett minden bűneimet, örök üdvösséget adsz és annak elnyerésére minden hasznos, szükséges malasztokat: mert te, Istenem! kegyelmesen mindezeket megigérted, aki hű és hatalmas vagy igéreteid beteljesítésében.

Szeretlek téged, Istenem! mindenekfölött, teljes szívemből és teljes lelkemből a te benső valóságos végtelen jóságodért, szépségedért, tökéletességedért, melyért minden szeretetre méltó nagy jó Isten vagy. Ó bár oly igaz égő szeretettel szerethetnélek, mint szeretnek téged a szent angyalok és dicsőült szentek, kiknek szeretetével egybekapcsolom az én csekély szeretetemet és neked bemutatom. Szeretem, Istenem! minden felebarátaimat is teéretted: mert parancsolod, hogy szeressem őket; minden testi és lelki jókat a te szeretetedből nekik kivánok. Azért, akik ellenem vétettek, azoknak tiszta szívből bocsánatot adok; akik ellen pedig én vétettem, azoktól a te szent fölséged előtt alázatosan bocsánatot kérek.

Mivel hogy így szeretlek, édes Istenem! ime ezen szeretettől fölgerjesztvén, tiszta szívből szánom és bánom egész életembeli vétkemet mind közönségesen, mind nevezet szerint, hogy azokkal téged minden szeretetreméltó Istenemet megbántottalak. Utálom, gyűlölöm, átkozom, bár azt tehetném, hogy soha azokat el ne követtem volna! Most azért eltökélt akarattal fölteszem, hogy legkisebb vétekkel sem bántalak meg. Erősíts meg, Istenem! szent malasztoddal ezen indulatomban, föltett jó szándékomban, hogy azokban holtig állhatatosan megmaradhassak. Azonkívül a te akaratodnak gondviselő vezérlésébe ajánlom ma és mindenkor testemet, lelkemet, életemet és mindenemet. Legyen Uram! mindenekben és mindennemű változó ügyeimben, szegénységemben, vagy gazdagságomban, gyalázatomban vagy becsületemben, egészségemben vagy betegségemben, kárvallásomban, vagy jószerencsémben és egyéb testi és lelki, boldog vagy boldogtalan állapotomban a te szent akaratod. De kivált ajánlom halálom óráját, mely ha ma, vagy akármikor megtörténnék, ime e szent indulatokat most a végre intézem: hogy a végső szentségekben méltóképen részesülhessek, amint részes lenni kívánok; és add Uram, hogy valóban is részes legyek, a halálra vált Jézus Krisztus érdemeiért. Amen. (Pázmány.)

AZ IGAZ HIT

Az igazi religióhoz nem elég, hogy sok dologban igazat tanítson; mivel nincs és nem volt oly ördögtojta tévelygés, melyben dicséretes dolgok is nem találtatnának; szintén mint oly gazos kert sincsen, melyben hasznos füvecske nem volna. Az igaz hithez.. kívántatik, hogy teljesen szép, mocsok és makula nélkül való legyen; mivel az igaz hit Isten szaván építtetik; Isten pedig sem

magával nem ellenkezik, sem a kijelentett igazsággal ellenkező hamisságra nem viheti a híveket. (Pázmány.)

AZ ÜDVÖSSÉG BIZTOS ÉS BIZONYTALAN ÚTJA

Járt utat a járatlanért, a bizonyost a bizonytalanért nem kellene elhagyni. Ha egyúton elindulnánk, melyet mindnyájan bizonyosan odavívő útnak mondanánk, ahová szándékozunk; de egy valaki a sokaság közül azt kezdené mondani, hogy noha jó és egyenes úton vagyunk, de azért ama más töretlen gyepen is ugyanoda juthatunk, ahová indultunk; a több emberek pedig azt kiáltanák, hogy járt úton járjunk, mert csak út kívül bolyongunk, ha kitérünk abból: vajjon elhagynók-e a bátorságos járást, valamely agyafurt ember bizonytalan tanácsára képest? Vagy ha életemben, tisztességemben járó perem volna és egyértelemmel azt mondanák a prókátorok, hogy minden galyibából kimenekedem, ha azt a módot követném ügyemben, melyet ők javalnak; de előállván egy szeles prókátor, azt kezdené mondani, hogy igaz, eszerint a tanács szerint jól lészen dolgom; de ő más módot mutat; és noha ő ezt bátorságosnak vitatná, de a több okos prókátorok azt mondanák, hogy vesznem kell, ha ezen a tanácson elindulok: valjon itt is szerencsét próbálnék-e és a barátságos tanácsot félre tévén, történetre bíznám-e ügyemet? Nem állítom, hogy senki ezt cselekedné. Ezért e világi dolgokban ily okos lévén, miért nem vagyunk szemesebbek az üdvösség dolgaiban? Maguk azt mondják az új tanítók velünk egyetemben, hogy a mi hitünkben üdvözülhet ember; tehát mind az ő ítéletük, mind a mi hitünk szerint bátorságos, aki velünk tartja. Azt pedig, amit csak ömaguk, az elszakadtak vitatnak, hogy az ő vélekedésükben is üdvösséget nyerhetni, mi felettébb ellenzük és hamisnak ítéljük. Tehát, aki okos, ne szerencséltesse üdvösségét, hanem ahhoz ragaszkodjék, ami bátorságosabb és amiben mindnyájan megalkusznak. (Pázmány)

HIVŐK ÉS HITETLENEK

Szeretem a hívőket.
Amikor mennek a körmenetben
A méltóságos Baldachin után,
És férfi, asszony, leány, gyermek,
A tavaszi ég alatt egy szívvel énekli a himnuszt:
„Föltámadt Krisztus e napon!"
És a kisfiú megrázza a csengőt,
És minden fej egyszerre lehajlik
A titokzatos Szentkenyér előtt.
És köztük, köztük az Isten.

És szeretem a hitetleneket:
Amint szegény kisiklott életüknek
Arcuk verejtékével gyötrelődnek
Kőmíveskedni filozófiát,
És erőlködnek úgy tagadni,
Hogy nem-hitükben hinni tudjanak.
És tagadásukkal imádják az Istent.

És a kételkedőket,
Becsületes inaszakadtakat,
Akik sem hinni, sem nem hinni nem elég erősek,
És félszeg áhítattal tátongnak a Krisztus után,
És életük egy imádság:
„Uram hiszek, segíts hitetlenségemen!"

És akiket, ó, jól tudom előbb-utóbb
Vállán viszen aklába az Igaz Juhász.
És akikhez engem is küldött.
Ó mind, mind szeretem őket,
Csak egy van, akit gyűlölök:
A cinikus, a röhögő.

Akinek nem szent az igazság,
És nem legnagyobb a szeretet,
Aki nem sajdul a szépség után,
És nem tiszteli az életet.
Aki a minden-mindegy hullamérgét
Oltja miazmás ördögmosolyával,
Az édes élet organizmusába.
Az ilyen előtt zárva kilincsem,
Az ilyen neve ne is említtessék
Házam népe közt, (mint szentekhez illik).
Az ilyennek alkottatott
Világnak kezdetétől a Pokol.
Az ilyen, az ilyen (ha van ilyen),
Legyen örökre átkozott!

Sík Sándor

Katolikus öntudatunk forrásaiból:

A NÉPEKET TÉRÍTŐ EGYHÁZ ÉNEKE

Karomban még vad őserdők virága, hajamban még az emberiség hajnalának harmatcseppje ragyog.
Van még imám, amelyre erdő, mező figyel; tudom még, mint kell elaltatni a vihart s megáldani a vad vizet.
A sivatag titkait ölemben hordom, fejemen még ősz bölcsek nemes hajkoronája fehérlik.
Mert e föld minden gyermekének anyja vagyok: mit gyalázol világ, amiért oly nagynak szabad lennem, mint mennyei Atyám?
Lásd, bennem rég letűnt népek térdepelnek s lelkemből pogányok légiói ragyognak az Örökkévaló felé!
Titkon ott voltam istenségeik templomában és ott rejtőztem bölcseik szavában.
Ott lebegtem csillagbanéző tornyaik felett s ott voltam magányos asszonyaiknál, mikor a Lélek megszállta őket.
Minden idők vágyakozása én voltam, minden idők világossága én voltam s minden idők beteljesülése én vagyok.
A nagy összesség benne én vagyok s én vagyok örök egysége.
Én vagyok minden útjának útja: rajtam vonulnak az évezredek Isten felé.

(Gertrud le Fort. Szirmai Borbála ford.)

A REMÉNY

Remélni annyit jelent, mint kívánni valamit és bízni benne, hogy azt meg is nyerjük, sikerül elérnünk. Istenben remélni pedig azt jelenti, hogy kívánjuk az örök üdvösséget és bízunk benne, hogy Isten megadja azt nekünk. A remény magában foglalja azt is, hogy bízunk benne, **Isten megadja nekünk mindazt, ami örök üdvösségünk elérésére szükséges.**

A remény természetfölötti erénye Istentől lelkünkbe adott képesség és készség. Arra képesít, hogy vágyódjunk Isten után és bízzunk benne, hogy örök üdvösségünket nála valóban el is nyerjük.

Szabad földi dolgokat is remélnünk Istentől, amennyiben azok az örök üdvösségre szükségesek, hasznosak, vagy legalább is nem akadályozzák annak elérését. Nem bizonyos, hogy Isten hosszú életet, egészséget, földi sikereket ad. Biztos azonban, hogy megbocsátja bűneinket, ha azokat őszintén megbántuk, megadja a szükséges kegyelmeket a súlyos bűnök elkerüléséhez és az örök üdvösség eléréséhez. Reményünk alapja Isten jósága és ígéretei teljesítésében való hűsége.

Remény nélkül lehetetlen üdvözülni. A bűnös nem térhet meg, ha nem reméli, hogy Isten megbocsát neki. Nem szerezhetünk érdemeket a mennyországra, semmi jót sem tehetünk és nincs erőnk a kísértések legyőzéséhez, ha nem bízunk benne, hogy Isten kegyelmével segít és üdvözíteni akar bennünket. Ezért a kinyilatkoztatásnak, az Úr Jézus tanításának minduntalan visszatérő vezérszólama Isten jóságának és üdvözíteni-akarásának hangoztatása. (A tékozló fiúról, az elveszett juhról szóló példabeszéd.) Az Úr Jézus egész megváltói működése és kereszthalála is Isten üdvözítő jóságának bizonyítéka.

Reményünk legyen: a) mindenekfölötti, vagyis jobban kell remélnünk Isten bírását, az örök boldogságot, mint a földi javak elérését, földi terveink sikerét; b) megingathatatlan, hiszen az ígéretei teljesítésében hű Istenre támaszkodik; c) alázatos, mert amennyire bízunk Istenben, olyannyira nem bízhatunk saját erőnkben és kitartásunkban; d) okos, vagyis ne reméljünk olyat, ami Isten akarata ellen van. Földi javakat csak annyiban szabad remélnünk, amennyiben nem akadályozzák örök célunk elérését.

A remény ellen **vétkezik:**

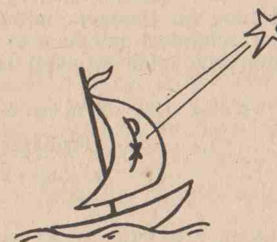
1. aki **vakmerően bizakodik,** többet remél, mint amennyit Isten ígért és tőle várhatunk. Igy vakmerően bizakodik, aki azt hiszi, hogy saját erőfeszítései és jócselekedetek nélkül (csak imádsággal, misemondással) üdvözülhet. Vagy azt véli, hogy Isten bűntársául szegődik, segítséget nyujt neki a bűnhöz. (Pl. Isten segíti, hogy bűnös szerelem árán szerezze meg földi boldogságát, vagy lopásban, hazugságban segítségére lesz.) Aki Istentől kellő ok nélkül csodát vár, istenkísértő, mint a Krisztus Urunkat megkísértő sátán.

2. A remény ellen vétkezik, aki **kétségbeesik,** nem bízik Isten megbocsátó irgalmasságában. (Judás kétségbeesése.) A kétségbeesés a legsúlyosabb bűnök egyike, gyakran a bűnös élet következménye (Kain, Judás); a Szentírás a Szentlélek ellen való bűnnek nevezi.

A **kishitűség** is bűn a remény ellen. Gyakran azonban inkább csak lelki aggályosság és idegbeli gyengeség következménye.

A remény nevelése

A remény Isten ajándéka, a megszentelő kegyelemmel lelkünkbe öntött természetfölötti erény. A hitből születik, az imádságból és igazi keresztény életből táplálkozik, a szeretettől nyeri tökéletességét és így öntudatos lelkiélet gyümölcse is. A remény gyakori fölindítása, Isten jóságán és ígéretein való elmélkedés, az élet bajai közt Istenbe vetett bizalom neveli egyre erősebbé bennünk a reményt. Aki Istenben remél, meg nem szégyenül. („In te Domine speravi, non confundar in aeternum." Te Deum.)

BIZALOM AZ ISTENI GONDVISELÉSBEN

„Ne aggódjatok éltetekről, mit egyetek, se testetekről, mibe öltözzetek. Nem több-e az élet az eledelnél és a test az öltözetnél? Nézzétek az ég madarait, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrökbe nem gyüjtenek és a ti mennyei Atyátok táplálja azokat. Nem értek-e ti többet azoknál? Ki adhat pedig közületek gondjai által nagyságához egy könyöknyit? És a ruházatról mit aggódtok? Nézzétek meg a mezők liliomait, mint növekednek, nem dolgoznak és nem fonnak; pedig mondom nektek, hogy Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül. Ha pedig a mezei füvet, mely ma vagyon és holnap kemencébe vetik, az Isten így ruházza, mennyivel inkább titeket, kicsinyhitűek!? Ne aggódjatok tehát mondván: Mit eszünk, vagy mit iszunk, vagy mivel ruházkodunk? Mert mindezt a pogányok keresik. Hiszen tudja a ti Atyátok, hogy mindezekre szükségtek vagyon. Keressétek azért először az Isten országát és az Ő Igazságát, és ezek mind hozzáadatnak nektek. Ne aggódjatok tehát a holnapért; a holnapi nap majd gondoskodik magáról. Elég a napnak a maga baja." (Máté 6, 25—34.)

Nagy Szent Teréz (1515—1582) jelmondata: semmi se aggasszon, semmi meg ne ijesszen, minden elmúlik, Isten mindig ugyanaz marad. Türelemmel mindent el lehet érni, akié Isten, annak semmi sem hiányzik, Isten egyedül is elég.

Dum spiro, spero — Amíg élek, remélek.

(Prohászka püspök jelmondata.)

AZ ISTENBE VETETT BIZALOM ÉNEKEI

22. zsoltár.

Az Úr énnékem pásztorom, nincs semmiben hiányom.
Kövér gyepen ott ád helyet tanyáznom.
A megújúlás vizére vezet
És fölüdíti tikkadt lelkemet.
És az ő szent nevéért
Az igazság ösvényein vezérel engemet.

Halálos árnyak völgyén hogyha járok,
Még ott sem félek semmi bajtól,
Mert ott is ott vagy énvelem.
A te vessződ, a te pásztorbotod,
Vígasztalásom szüntelen.

Asztalt készítesz szemeim előtt,
Dacára mindazoknak, kik törnek ellenem.
Homlokomat olajjal hizlalod,
S színültig habzik az én serlegem.
Boldogság kísér s irgalom éltem napjain végig.
S hajlékom lesz az Úrnak hajlokában mindörökétig.

42. zsoltár.

Itélj meg engem Isten,
Fogd pártom a gonosz nép ellenében,
Ádáz és álnok ember ellen
Te légy a menedékem.
Mert te vagy, Isten az én erősségem.
Miérthogy elvetettél? Miért járok szomorúan,
Mikor szorongat engem ellenségem?
Fényességed és igazságod küldd el,
Vezérem az legyen,
S te szentséges hegyedre,
Sátradba az vigyen.
És bemegyek az Úrnak oltárához,
Mert ő nekem ujjongó örömem.
És dicsérlek tégedet citerával
Istenem, én Istenem.

Mért vagy én lelkem szomorú?
Miért háborgatsz engemet?
Bízzál az Úrban! Áldani fogom még
Az én orcámnak megszabadítóját,
Az én Istenemet!

45. zsoltár. (Isten a mi erős várunk.)

Isten nekünk erő és oltalom:
Megment minden szorongatásokon.
Azért nem félünk, bár a föld remeg,
S tenger szívébe hullnak a hegyek,
Bár a vizek zúgjanak, zengjenek,
Bár a hegyek is belerengjenek.
A seregeknek Ura van mivélünk,
Jákob Istene a mi erősségünk!

Csendes folyó a kegyelem patakja,
A szent várost vidítja áradatja.
E városban az Úr, ez meg nem inghat:
Hajnali pirkadattól Ő védi városunkat!
Népek zúgtak, országok háborogtak,
De ő szólott, s a föld elébe roskadt.
A seregeknek Ura van mivélünk,
Jákob Istene a mi erősségünk!

Jertek, nézzétek Isten tetteit,
A rontást, mit a földön végbevitt!
Minden hadakat elpihenni késztet:
Ijjakat eltör, lándzsát összezúz,
Harciszekeret tűzzel elemésztet.
„Megálljatok s lássátok: az Isten én vagyok,
Minden népek közt felséges vagyok!"
A seregeknek Ura van mivélünk,
Jákob Istene a mi erősségünk!

(V. ö. 90, 120, 123, 124. zsoltár.)

A SZERETET

1. A szeretet természetfölötti erénye Istentől belénk öntött készség, hogy Istent önmagáért, felebarátunkat pedig Istenért szeressük.

A szeretet úgy jön létre, hogy valamit megismerünk jónak és mert jónak érezzük, megnyeri tetszésünket. Ettől kezdve vágyódunk utána és törekszünk birtoklására, ha pedig személyről van szó, igyekszünk kedvében járni, akaratát teljesíteni. Isten szeretetének útja a lélekben is ez: először a) meg kell ismernünk Istent, mint legfőbb jót (erre szolgálnak lelkigyakorlataink, az elmélkedés), hogy b) vágyódjunk utána és végül c) az utána való vágyódás arra késztet bennünket, hogy egyre jobban kedvében járjunk, teljesítsük akaratát és átadjuk magunkat neki. Felebarátainkban pedig Isten képmását kell látnunk, a bennük rejlő jót felfedeznünk és Isten akarata szerint (az erkölcsi törvények keretei közt és lelkiismeretünkre hallgatva) szeretnünk őket, akaratukat teljesíteni és viszontszeretetüket élvezni.

Ha Istent azért szeretjük, mert minden jóság, szépség, igazság forrása, vagyis önmagáért, akkor szeretetünk tökéletes. Ha azért szeretjük Őt, mert jót várunk tőle, szeretetünk kevésbbé tökéletes.

2. Istent mindennél jobban kell szeretnünk. „Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből." Más alkalommal az Úr Jézus azt mondja: „Aki atyját vagy anyját jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám; és aki fiát vagy leányát jobban szereti, mint engem, nem méltó énhozzám." (Máté 10, 37.) A Megváltó joggal kívánhatja tőlünk, hogy Őt szüleinknél, szerelmesünknél is jobban szeressük, mert életét áldozta érettünk, saját vérével és szenvedésével vásárolta meg szívünket.

Isten mindenekfölött való szeretete jószándékunktól és akaratunktól függ. Nem kell okvetlenül éreznünk, hogy Őt szeretjük legjobban. Gyakran előfordulhat, hogy valaki a szülei vagy a mások iránt való szeretetet élénkebben és erősebben érzi, mint Isten szeretetét. Érzelmeink nagyrészt nem tőlünk függnek és azoknak legtöbbször nem parancsolhatunk. A legnemesebb érzések is csak egyideig tartó lelki állapotok. **Isten mindenekfölött való szeretete az az állandó szándék és erőfeszítés, hogy Isten akaratának teljesítését minden földi szeretetnek elébehelyezzük.** Isten a jószándékot és az erőfeszítést nézi, az pedig tőlünk függ.

Isten szeretetének mértéke tehát az, hogy mennyire teljesítjük akaratát. Csak az szereti Istent, aki az erkölcsi törvényeket olyankor is megtartja, mikor nagyobb áldozatába kerül.

Isten szeretete, parancsainak megtartása mellett a felebaráti szeretetben is nyilvánul. A főparancs második része elválaszthatatlan az elsőtől. Ezért írja Szent János apostol: „Ha valaki azt mondja: szeretem az Istent és felebarátját gyűlöli, az hazug." (I. levele 4, 20.) Nem elégséges, ha csak nyelvünkön van a szeretet, hanem tetteinkben is meg kell nyilvánulnia. Az Istent szerető lélek nemcsak szívből imádkozza: „Jöjjön el a Te országod", hanem maga is dolgozik Isten országának megvalósulásán. Isten országának eljövetelén munkálkodunk akkor is, amikor apostolkodunk. Elsősorban saját környezetünkben és állapotbeli kötelességünk elvégzése után, vagy azok teljesítése közben kell apostolkodnunk, de semmiesetre sem állapotbeli kötelességeink elhanyagolásával.

3. A természetfölötti szeretet erényét Isten a megszentelő kegyelemmel adja lelkünkbe. Imádsággal és a szeretet gyakorlásával kell azt fejlesztenünk. Csak a természetfölötti szeretet vezet bennünket az örök boldogságra, a természetes földi indokokból keletkezett szeretet nem képes súlyos kísértésekben visszatartani a bűntől és érdemszerző jócselekedetekre indítani. Isten szeretete ellen van minden bűn, teljesen összeférhetetlen vele a halálos bűn. Minden súlyos bűn megöli bennünk a megszentelő kegyelmet és a természetfölötti szeretet erényét.

A legsúlyosabb bűn Isten szeretete ellen az Isten-gyűlölet, mely fanatikus dühhel támad minden ellen, ami Istenre emlékeztet: Egyházra, dogmákra, papságra, Istent szerető emberekre. (Bolsevista „harcos istentelenek".) Isten szeretete ellen van a vallási nemtörődömség, lanyhaság, mely nem törődik a vallási kötelességekkel (imádság, misehallgatás, szentségek vétele) és egészen a vallási gyakorlatok iránt érzett ellenszenvvé, sőt undorrá fajulhat. Gyökere rendesen az erkölcstelenség vagy nagyfokú kényelmesség és önzés.

4. Helytelen fölfogás, hogy a vallásosság lényege és Isten egyedüli tisztelete a felebaráti szeretet gyakorlása. A felebaráti szeretet a főparancsnak csak második része és Isten szeretetének nem lényege, hanem folyománya. Akik a felebaráti szeretetet Isten szeretetének rovására teszik vallásukká, rendesen az Isten-szeretetből folyó követelmények alól akarják önmagukat kivonni. Inkább a felebaráti szeretet hangoztatásával (és esetleg cselekvésével is) igyekeznek lelkiismeretüket megnyugtatni, hogy ne kelljen valamilyen bűnös kívánságukat, vagy kényelmüket föláldozniok. Vagy jóhiszemű tévedéssel a teremtményt összetévesztik a Teremtővel. Már pedig nem azzal kell Istent szeretnünk, ami nekünk jólesik, hanem azzal, amit Ő kíván tőlünk. Isten pedig először azt kívánja, hogy Őt mindenkinél jobban szeressük és másodszor, hogy érette szeressük felebarátainkat. Isten szeretete az igazi szeretet gyökere és törzse, a felebaráti szeretet pedig ennek a gyökérnek hajtása és kivirágzása.

„SZERESD ISTENEDET TELJES SZIVEDBŐL, MINDEN ERŐDBŐL"

Két szent édesanya: Szent Felicitas és Perpetua hősies istenszeretete.

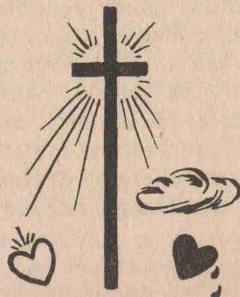
Az előkelő Perpetua fiatal anya volt, Felicitas pedig rabszolganő. Severus császár üldözése alatt Karthagóban 202 március 7-én keresztény hitük miatt vadállatok elé vetették őket. Perpetuát sem öreg atyjának könyörgése és könnyei, sem újszülött kis fiacskája iránt érzett anyai szeretete, sem a kínzások kegyetlensége nem tántorították el Krisztus hitétől. Felicitas pedig a cirkuszjáték napjának közeledtével, mikor is vadállatok elé kellett kerülniök, aggódott és magával tusakodott, hogy nem kerülhet a vesztőhelyre; ugyanis már nyolc hónapja szíve alatt hordotta magzatját és a törvény szerint leendő anyát nem volt szabad kivégezni. Vértanútársainak imádságára azonban korábban megszülte gyermekét, egy leánykának adott életet. Míg a szülés fájdalmaiban gyötrődött, az egyik őr így szólt hozzá: „Ha már most így kinlódol, mi lesz veled, mikor a vadállatok elé kerülsz?" Mire Felicitas ezt felelte: „Most én szenvedek, ott azonban más Valaki lesz bennem, aki értem szenved, mert én is szenvedni fogok érte."

A két hőslelkű fiatal asszony a karthagói amfiteátrumban a nézők sokasága előtt először ostorozást szenvedett, majd megvadított tehénnel hurcoltatták őket, míg végül a gladiátorok kardjától megkapták a kegyelemdöfést. Vértanúságuk Isten mindennél jobban való szeretetének hősies példája és méltó visszhangja az értük szenvedő Krisztus szeretetének. „Krisztus szenvedett bennük."

ISTENEM, SZERETLEK TÉGED...

Istenem, szeretlek Téged, — Nemcsak, hogy add meg üdvömet, —
Vagy mert ki Téged nem szeret, — Örökös tűzzel bünteted.
Én Jézusom, kereszteden, — Magadhoz ölelted szívem. — Szeget
lándzsát, gyalázatot, — Mindent eltűrtél értem ott.
Verejtéket, fájdalmat, — Halálos aggodalmat, — S halált is. —
És mindezt egyért: — Én értem bűnösért.
Hogyne szeretne hát szívem, — Jézus szerelmes Istenem. — Nem,
hogy mennyekben üdvözíts, — Vagy kárhozatra ne taszíts, —
Nem, mert jutalmad áhítom: — De, mint Te engem Jézusom, —
Szeretlek most s mindenkoron, — Csak, mert királyom vagy
nekem, — Csak, mert Te vagy az én Istenem!

(Xavéri Szt. Ferenc.)

URADAT ISTENEDET IMÁDJAD

1. Mikor imádkozunk, Istennel beszélünk. Imádságunk célja, hogy Istent mint legfőbb Urunkat dicsőítsük (imádás vagy dicsőítő ima), vagy Neki hálát adjunk (hálaadó ima), Tőle valamit kérjünk (kérő ima), vagy bűneinkért Őt kiengeszteljük (bűnbánó vagy engesztelő ima). Minden imádság tulajdonképen az imádás kifejezése, mert az engesztelő, kérő, hálaadó imával is kimutatjuk Istentől való teljes függésünket és elismerjük hatalmát.

Az **imádás** (adoratio), egyedül Istennek jár ki, mert elismerése annak, hogy ő a legfőbb Úr, akié vagyunk és akitől függünk. Az imádás legtökéletesebb külső kifejezése az áldozat bemutatása: mikor az ember önmaga helyett valamilyen kedves és értékes tárgyat ajánl fel Istennek, hogy ezzel kifejezze Tőle való függését.

Az imádástól különbözik a **tisztelet** (dulia). A szentek és különösen a Szűzanya megkülönböztetett tisztelete Istentől nyert és akaratukkal elért lelki kiválóságuknak szól. Másrészt, mint „Isten barátaihoz" fordulunk hozzájuk, hogy járjanak közben értünk Istennél. A szentek tisztelete is végeredményben Istent dicsőíti, akinek kegyelméből szentekké lettek.

Teremtményt imádni, Istent megillető tiszteletben részesíteni és kizárólag tőle várni azt, amit csak Isten adhat, a legsúlyosabb bálványimádás. (Meg kell jegyezni, hogy a régi magyar nyelvhasználatban az „imádni" annyit jelentett, mint imádkozva kérni; pl. a Halotti Beszédben: „imádjuk Szent Pétert".)

2. Az imádság fajai: a közös és az egyéni ima. Közös ima a **liturgia** (közös istentisztelet), melynek legtökéletesebb kifejezése az áldozat bemutatása. Az egyéni ima lehet szóbeli és elmélkedő ima. A **szóbeli** imánál szavakkal is kifejezzük gondolatainkat. Az **elmélkedés** lényege, hogy hitünk valamely titkát, igazságát vagy az Úr Jézus (a Szűzanya, a szentek) életének valamely eseményét, a Megváltó tanításának egy-egy részletét lelkünk elé állítjuk, értelmébe behatolunk, tanulságát levonjuk és hatása alatt gyakorlati jóelhatározást teszünk. Az elmélkedéssel gyüjtjük a lelki indításokat a jó megvalósításához, innen az elmélkedés nagy értéke és fontossága. Az elmélkedés jó iskolája a rózsafűzér és keresztút végzése, valamint a lelki olvasmány, amikor elgondolkodva és önmagunkra alkalmazva olvasunk valamilyen lelki könyvet. (Szentírás, Krisztus követése, Filothea stb.)

3. Isten tízparancsolata ezzel kezdődik: „Uradat Istenedet imádjad." Maga az Úr Jézus is nemcsak egész éjszakákat töltött imádságban, hanem apostolait is megtanította a Miatyánkra és gyakran beszélt előttük a jó imádságról. Tehát imádkozni elsőrendű lelki kötelességünk. Felnőtt ember **imádság nélkül nem üdvözülhet.** Azonban, hogy hányszor és mikor imádkozzunk, arra nem adott Isten külön parancsot. Mégis bizonyos esetekben kötelességünk imádkozni és súlyos mulasztást követ el, aki nem imádkozik: a) tartós és nagy kísértések idején, b) nagyon hosszú időn keresztül. A dolog természetéből következik, hogy (legalább is bocsánatos bűn terhe alatt) imádkoznunk kell a szentségek vételénél és amikor szentmise-hallgatásra vagyunk kötelezve.

Krisztus Urunk imádságos lelkületet kíván tőlünk. Ezért a keresztények egészséges lelki ösztöne az ősegyháztól kezdve mostanáig szokássá tette a reggeli és esti ima végzését, az evés előtti és utáni fohászt. Reggeli, déli és esti harangszóra el szoktuk mondani az Úrangyalát. Nem szükséges, hogy mindig hosszasan imádkozzunk, de annál ajánlatosabb, hogy minél többször emeljük föl szívünket Istenhez. (Frequenter, sed breviter orandum est." Röpimák!)

Az imádság szükségessége ellen nem lehet azt fölhozni, hogy Isten nem szorul rá imádságunkra. Mert, ha nem is szorul rá, annál inkább **megilleti Őt.** A királynak sincs szüksége alattvalói hódolatára, mégis elvárhatja azt minden alattvalójától. Teljesen igaz, hogy Istennek nincs szüksége a mi imádságunkra, de annál inkább **rászorulunk mi** Isten segítségére. Az sem érv az imádság szükségessége ellen, hogy Isten úgyis tudja, mire van szükségünk és örök terveiben már előre elhatározta, hogy mit ad meg nekünk, mi fog velünk történni. Igaz, Isten jól tudja, mire van szükségünk, de akarja, hogy mi magunk is kérjük azt, mert így **jobban megbecsüljük** adományait. Örök terveiben pedig elhatározta, hogy némely dolgokat csak akkor ad meg nekünk, ha azokat Tőle kérjük.

4. Mikor számíthatunk rá, hogy imádságunk meghallgatásra talál Istennél? Akkor, ha JÉZUS NEVÉBEN imádkozunk. Ez azt jelenti, hogy amikor Istentől valamit kérünk, 1. az Úr Jézus érdemeiben bízva imádkozunk. Tehát alázatosan kell imádkoznunk, nem a magunk érdemeiben bízva, hanem az Úr Jézus keresztáldozatának közbenjáró erejében.

Bizalommal is kell imádkoznunk, mert az Úr Jézus megmondotta: „Amit csak kérni fogtok az Atyától az én nevemben, megadja nektek." (János 16, 23.) Ha Isten mégsem teljesíti kérésünket, talán azért van, mert „kértek, de nem kaptok, azért, mivel rosszul kértek." (Jakab apostol levele, 4, 3.)

Jól az imádkozik, aki a) állhatatosan imádkozik („Zörgessetek és megnyittatik nektek"); b) Isten akaratában megnyugodva imádkozik. Isten bölcseségére és jóságára kell bíznunk, hogy megadja-e, amit kérünk. A mennyei Atya nálunknál jobban tudja, mire van szükségünk és mi válik igazán javunkra.

Miért nem talál minden ima meghallgatásra Istennél? Mert Isten csak jót akar nekünk és jót tesz velünk. Sok dolog, amit talán nagyon szeretnénk, csak kárunkra válnék. A siker elvakíthat, a gazdagság keményszívűvé tehet és érzéki kísértések forrásává válhat, a szerelem is bűnre vihet. Ezért nem teljesíti Isten sokszor kéréseinket.

Sohasem szabad Istentől bűnös dolgot kérnünk. A legnagyobb sértés azt gondolni, hogy a szentség és tisztaság forrása, a szeretet Istene segítő kezet nyujt a bűnhöz, gyűlölködéshez, bosszúálláshoz, hazugsághoz, vagy érzékiségünk bűnös kielégítéséhez.

2. Akkor imádkozunk „Jézus nevében", ha kegyelem állapotában vagyunk. Isten ugyan irgalmasságában a bűnösökről

is gondoskodik, („fölkelti napját a jókra és gonoszokra"), azonban nem lehet kedves és meghallgatásra méltó előtte azoknak imája, akik halálos bűnnel hátat fordítottak Neki és megsértették Őt. Viszont a kegyelem állapotában végzett imával nemcsak magunknak szerezhetünk érdemet az örök életre, hanem Isten jóságából mások számára is kiérdemelhetünk kegyelmeket és adományokat.

3. Imádságunk annál kedvesebb Isten előtt, minél ájtatosabban imádkozunk. Az akaratlan szórakozottság ima közben nem bűn. A szándékos szórakozottság bocsánatos bűn. Az ima közben jelentkező szórakozottságot úgy kell kezelnünk, mint a kísértéseket általában: amint észrevesszük, rögtön fölkeltjük magunkban a jószándékot, hogy igyekszünk figyelmesen imádkozni. Gyarlóságunkkal folytatott küzdelmünk így még érdem is lehet Isten előtt. Sokszor az ilyen lelki szárazságban végzett ima értékesebb, mint mikor hangolva vagyunk az imádságra és azért imádkozunk, mert az jólesik nekünk.

A szórakozottan végzett ima is többet ér, mint ha egyáltalában nem imádkoznánk, különösen, ha a szórakozottság nem szándékos. A király is teljesítheti az olyan kérést, melynek fölolvasásánál a kérvényező nem figyel arra, hogy mit olvas. Természetesen nagyobb hatása lesz kérésének, ha átérezve adja elő.

Az ájtatos imához hozzátartozik a külső összeszedettség is, hogy kezünket összetesszük és térdelve, állva, vagy ülve imádkozunk, nem pedig fekve vagy kényelmesen keresztbe tett lábakkal stb. A külső magatartás elősegíti a belső összeszedettséget. Mégis a legfontosabb, hogy ima közben gondolataink és érzéseink Istennel foglalkozzanak. Az Úr Jézus is megtartotta a vallási külsőségeket, de egyúttal azt is hangsúlyozta, hogy elsősorban „lélekben és igazságban kell Istent imádnunk". A feltűnő külső magatartás ima közben (sóhajtozás, könnyek, ferde fejtartás) nem tartozik hozzá az imádsághoz, sőt másokban többnyire inkább nevetséget, mint áhítatot kelt.

Az imádság iskolája

Az Úr Jézustól, az Egyháztól és a szentektől tanulhatunk meg jól imádkozni. A Miatyánk példája annak, hogy mit kell Istentől kérnünk. Imádkozd minél többször figyelmesen, elmélkedve, minden egyes kérés értelmét jól átgondolva. Az Úr imája nemcsak a jó imádkozás, hanem a krisztusi gondolkodásmód és életszemlélet iskolája is.

Az Egyház imái, a liturgikus imák megtanítanak bennünket egyéni kicsinyességünkön, önzésünkön és hangulatainkon felülemelkedve Isten gondolatai szerint imádkozni. A liturgikus imádságok a Krisztust szerető lelkek közösségének imái. Nem egyéni, hanem közös imák, mindannyiunk számára kérnek, mindannyiunk nevében adnak hálát, engesztelik és dicsőítik Istent. (Ezért is szólnak a liturgikus imák mindig többesszámban, a pap mindannyiunk nevében mondja őket.) A liturgikus imádság által lelkileg belekapcsolódunk a szentek nagy lelki közösségébe, az Egyház kegyelmi vérkeringésébe. Isten gondolatai áradnak belő-

lük lelkünkbe. A liturgikus imára igazán áll az Úr szava: „Ha ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, közöttük vagyok." (Máté 18, 20.)

A nagy szentek és az Istent szerető lelkek jól tudnak Istennel beszélni. Imáikból megtanulhatjuk, hogyan vihetjük minden gondolatunkat, tervünket, lelki és földi dolgainkat, örömeinket és bánatainkat Isten elé.

Az imádságnál nem a szavak a fontosak, hanem hogy gondolatban Istennel legyünk. Aki gyakran van kiváló és melegszívű emberek társaságában, az maga is értékesebbé válik. Aki sokszor időzik lélekben Istennél és Isten szentjei között, mindig megjobbulva tér vissza az imából napi életébe.

Legyen igazán jó női imakönyved. Minden művelt katolikusnak meg kellene szereznie és használnia a latin-magyar misekönyvet (Miszszálét) is.

AZ EGYHÁZ IMÁJA A JÓ IMÁDKOZÁS KEGYELMÉÉRT

Nyisd meg Uram ajkamat szent neved dicséretére, szívemet is tisztítsd meg minden hiábavaló, rossz és szórakozott gondolattól, világosítsd meg értelmemet, gyullaszd föl szívemet, hogy méltóan, figyelemmel és áhítattal végezzem ez imát és meghallgatásra találjak isteni fölséged színe előtt. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen. — Uram, egyesülve a te szándékaiddal, mellyel földi életedben Istent dicsérted, akarom végezni mostani imámat. (A Breviáriumból.)

A MIATYÁNK KIFEJTÉSE

(Példa az elmélkedő imádságra.)

Miatyánk, ki vagy a mennyekben. Csak az Úr Jézus biztatására és egyenes parancsára merjük a világmindenség hatalmas Teremtőjét ilyen bizalmasan megszólítani: mi Atyánk. A Megváltó eljövetele óta tudjuk, hogy Isten szerető Atyánk, aki úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta az emberekért. Szeretnénk mi is hűséges és jó gyermekei lenni, akik megszentelik az Ő nevét. A természet a maga szépségével és rendjével dicsőíti Isten nagyságát, nekünk szabad akaratból, jó életünkkel kell Őt dicsőítenünk. Nem fogom többé bűnnel megszentségteleníteni a mennyei Atyám nevét, hanem minden káromkodó és bűnös ember helyett is szeretném jó életemmel megszentelni szent nevét, dicsőíteni Őt.

Jöjjön el a te országod. Akkor jönne el Isten országa közénk, ha nem lenne többé bűn a földön, ha mindenki jó akarna lenni. Tisztaszívűségemmel és áldozatkész szeretetemmel én is dolgozom Isten országának eljövetelén és megvalósításán a magam környezetében.

Legyen meg a te akaratod. A bajok és szenvedések Isten büntetései a bűnös világon. Alázatosan és hálával hajtom meg fejemet Isten akarata előtt, ha baj ér, mert tudom, hogy jobb a földön szenvedni, mint a másvilágon. Isten mindig csak jót akar nekünk; ha keserű is a szenvedés, azzal is csak jót akar. Szeretném minden szenvedésben az Ő atyai kezét látni és útmutatását követni.

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. Kérem Istent, hogy óvjon meg a nagy gazdagságtól, amely elvakítja a szívet és a nagy szegénységtől, mely a földhöz húzza a lelket. Adjon a földi javakból annyit, amennyire szükségem van, hogy Őt tudjam szolgálni és eljussak a mennyországba.

Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. Ha gyenge voltam és elestem, emeljen fel kegyelmével. Ne engedje, hogy megmaradjak a bűnben. Adja meg nekem az igazi megtérés kegyelmét, engedje, hogy jóvátegyem bűneimet és ajándékozzon meg a végső állhatatosság kegyelmével. Tudom, csak úgy érdemlem meg, hogy Isten elengedje nagy bűn-adósságomat, ha én is elengedem mások kis tartozásait, ha az ellenem vétőknek szívből megbocsátok.

És ne vígy minket a kísértésbe. Isten nem kísért senkit. De ne is engedje, hogy a gonosz lélek vagy saját romlott természetem nagyon erősen megkísértsen. Adja kegyelmét, melylyel mindig le tudom győzni a bűnt.

De szabadíts meg a gonosztól. Mindenféle testi és lelki rossztól, de különösen a leggonoszabbtól, az egyetlen igazi nagy rossztól: a halálos bűntől.

Amen, úgy legyen!

FÉNELON A LELKIOLVASMÁNYRÓL

Olvasmányotok közben jusson eszetekbe, hogy maga Jézus Krisztus akar veletek beszélni; terjesszétek tehát eléje legfontosabb ügyeiteket. Ilyen lelkülettel hallgassátok szavait. Keveset kell olvasni, de annál többet elmélkedni az olvasott igazságok fölött. Kérdjétek meg magatokat, vajjon szem előtt tartottátok-e ez igazságokat s ha igen, minő eredménnyel? Kérjétek az Úr Jézust, hogy szóljon szívetekhez és tanítson meg arra, amit a könyvekből olvastok. Ha valamely hibátokat találjátok kárhoztatva benne, köszönjétek meg az Istennek és kérjétek, hogy figyelmeztessen még másokra, amelyeken szintén javítani kell. Olvassátok főleg a Szentírást, ahányszor csak tehetitek, azonkívül azokat a könyveket, melyek leginkább hatnak rátok.

Nagyon tanácsos a fontosabb gondolatokat megjegyezni, napközben többször ismételni és az általok keltett érzelmeket magatokban föl-fölébreszteni. Az olvasmányt mindig rövid fohásszal zárjátok be s kérjétek az Istent, hogy kegyelmének segítségével kövessétek, amit a könyvből tanultatok.

(Fénelon Ferenc, Cambrai-i érsek, író és szónok, XIV. Lajos unokájának nevelője.)

PROHÁSZKA AZ ELMÉLKEDÉSRŐL

Két világ környékez minket, természet és kegyelem, s mindkettőből élünk. A természet nagy tény; csillagjai, erdői, óceánjai, pálmái, fűszálai titokzatos szép valóságok. Elém állnak, imponálnak, lelkembe nyúlnak és belém öntik tartalmukat. Édes formáikon stilizálódik belső világom; néma zenéjükön tanul énekelni lelkem és valamint ez az erdős, csillagos, hullámos világ, ez a szuverén megtestesülése az isteni gondolatnak fölemel és nevel engem: úgy elém lép a szellemi világ is ugyancsak telítve gondolattal, szépséggel és fölénnyel. Ott is vannak csillagok, napok és holdak, hegyek és óceánok, ott is van magasság és mélység, fölség és szépség, fény és sötétség. Ott épül ki tudomány, művészet, ipar, társadalmi, gazdasági, politikai élet; de mindenekfölött ott nyílnak

meg az Isten országának távlatai, ahol Isten már nemcsak teremt és alakít, hanem ahová ő maga áll bele s emberi gondolatban, érzésben, örömben s szenvedésben, vágyban s imában, könnyben s mosolyban, életben s halálban stilizálja s alakítja páratlan minta szerint a lelkeket. Ő Krisztus; művész és minta egyben; ő a páratlan kinyiltakoztatása és kiömlése az evangéliumnak. Boldogító feladatunk e kinyilatkoztatást fölérteni, e kiömlést szívünkbe zárni és az eszményképhez hozzáidomulni.

De hogy Krisztus elevenítő benyomásait bőségesen vehessük s lelkünk hasznára fordíthassuk, szükséges, hogy kellő hangulattal, alkalmas lelki előkészülettel s amellett komoly szent munkára fölgyürkőzve lépjünk eléje; enélkül pengő érc és csengő cimbalom az evangélium ereje és nem érvényesül. A haladást és sikert a következő kellékek biztosítják.

a) Minél szorosabb kapcsolatba kell az Úrral lépnünk, utána kell járnunk és őt keresnünk. Szólnunk kell hozzá és szólítgatnunk a természet s kegyelem meleg érdeklődésével, hogy aztán figyelmesen lessük magunkban feleleteit. Ehhez csend, béke, elmélyedés szükséges... Az elmélkedés legjobb ideje a reggel s elmélkedjünk térdenállva, ha erőlködés nélkül tehetjük. Lefekvés előtt olvassunk át egy-két pontot — ne többet — s azontúl ne foglalkozzunk semmi mással. Ha éjjel vagy reggel fölébredünk, fordítsuk gondolatunkat mindjárt az elmélkedés tárgyára s már öltözködés közben is foglalkozzunk vele.

b) Legfontosabb kellék a mély, föltétlen, térdenálló tisztelet az Úr iránt, melynek abc-je a tiszta szív. Tisztult szívvel, bűneimet bánva kell az Úrhoz közelednem s gondoskodnom, hogy ne bántsa őt bennem semmi, ami szemeinek visszatetszik és kegyelmes közeledésének bármikép útját állná.

c) Nagy vággyal kell Istenhez közeledni. Úgy vagyok vele, mint aki teli szívvel és szomjas ajakkal szívja az életet, mint aki igazi ihletett művészettel átviszi magára, ami szépet, jót, nemeset észlel és lát.

d) Értelmi munkával kell az elmélkedésbe elmerülnöm s jól fölfognom s átértenem a képet, jelenetet, eseményt vagy mondatot, melyről elmélkedem. Érdeklődéssel iparkodom behatolni s vonatkozásait s kapcsolatait szétszedni. Nézem, forgatom, összehasonlítom, más gondolatokkal kapcsolom össze, ellentétekkel illusztrálom, szóval belehatolok... Föl-fölvetem Szent Ignác kitűnő elmélkedési módjának egyes kérdéseit: mit kell itt megfontolnom; milyen gyakorlati igazság folyik ebből; mily indítóokaim vannak erre, hogy azt tegyem, azt ne tegyem; mennyire illik hozzám, mennyire méltányos; mily hasznos, édes, könnyű és szükséges; mik voltak akadályaim eddig és mik lesznek eszközeim ezentúl. — Az igazság nekem óceán és passzióval kívánok elmerülni benne.

e) Ezt azonban csak érzéssel sikerül elérnem. Azért szívvel és nemcsak ésszel kell gondolkoznom és lépten-nyomon érzelmeket keltenem: hitet, reményt, bánatot, bizalmat, megnyugvást, bátorságot, harci kedvet, alázatot, odaadást, szeretetet. Hevülök, ragaszkodom, tapadok, simulok, lendülök; így nyer a száraz gondolat vért, formát, erőt s lelket. A nehézkes, bár szükséges logikai műveleteket átjárja az eszmények világossága, mint a tavaszi napsugárban a smaragdzöld fényesség a bükkerdőt; emeli a lelket... (A lélek) tudja, hogy a mennyország kapuja neki is nyitva áll s ő nem ül le a kapu előtt, hanem befut rajta és azon sem csodálkozik, hogy őt ott várták, s szívesen fogadják, hisz oda való.

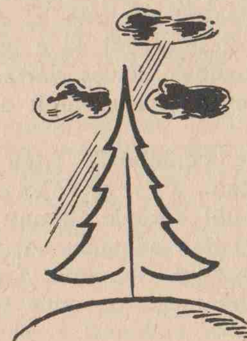
f) Aztán szem előtt kell tartanom, hogy aki sokat markol, keveset fog s e célból a szétszedett gondolatokból csak egyet szemelek ki, mellyel foglalkozom s lelki életemet gazdagítom. Kérdezem magamtól, mi következik ebből rám nézve, nem egész lelki-

életemet, hanem annak egyes irányát, erényét, nehézségét, rossz vagy jó hajlamát tekintve s azt külön gyúrom meg magamban. Itt a részletmunka a legfontosabb és aki lelki világát ki akarja művelni, annak... a jót részletekben kell gyakorolnia és a roszszat gyökérszálanként kitépnie.

g) Továbbá a kontemplációnál nem szabad horgonyt vetnem, hanem a gyakorlatra kell átmennem; tudom, hogy az Isten szelleme erős és tevékeny s a cselekvés az ő legmélységesebb lényege... Az isteni életnek bevezetése szent erőszakkal jár s mindenkinek magának kell az önmegtagadásnak ez útjára lépnie.

h) Amit pedig (a lélek) az elmélkedésben átérzett, amit magában jól föltett, azt átviszi köznapi életébe; apró röpimákkal figyelmezteti magát jó föltételeire s röviden visszaemlékszik a reggeli imalelkületre, hogy összeszedje, irányítsa s komoly törekvésre serkentse magát.

Aki így dolgozza föl az elmélkedések anyagát, az szerencsésen kialakítja lelkében a természetfölötti világot s hatalommá emeli magában Istent s kegyelmét. Közel lesz hozzá az Úr és érintéseit érzi. Hisz a lélek oly fogékony és a világ érintéseit is érzi... Mennyivel csodásabb és mélyebb az Isten érintése, aki a lelket majd keményen kezeli, mint a művész a márványt, majd lágyan, mint az anya gyermekét. A kegyelmi rendben az Isten érintése felülmulja az atyai, anyai, jegyesi szeretetnek örömeit s tartalommal telíti a lelket, fénnyel, mely Krisztus arcáról sugárzik, bizalommal, melyet az átélt Istenközelség közvetlensége önt belénk s tetterős készséggel, mely nem kímél sem bálványokat, sem illuziókat, hanem egyet óhajt, egyet sürget: Istennel telt, Krisztushoz hasonló lelket. (Az „Elmélkedések az Evangéliumról" bevezetéséből.)

A SZENTEK TISZTELETE

Isten mindannyiunktól elvárja, hogy a kegyelem állapotában, Isten gyermekeihez méltón éljünk. Ebben az értelemben nevezi Szent Pál gyakran a híveket „szenteknek". Az Egyházban azokat tiszteljük szentekként, akik a szentté-levés követelését tökéletes és hősies fokban valósították meg. Szentek mindig éltek és mai élnek, de nyilvános vallási tiszteletben csak azokat szabad részesítenünk, akiket az Egyház már szentté avatott.

A szenttéavatást lelkiismeretes vizsgálat, a szenttéavatási pör előzi meg. Ha a tanuk kihallgatása, a szent életének és írásainak vizsgálata alapján megállapítják, hogy hősies fokban gyakorolta az erényeket és Isten legalább két csodát művelt közbenjárására, boldoggá avatják. Ettől kezdve bizonyos területen (vagy szerzetesrendben) tisztelhető. Amennyiben rendkívül szigorú vizsgálat alapján újabb két csoda nyer igazolást, a szentek jegyzékébe kerül (canon, innen kanonizáció) és a pápa kihirdeti, hogy az egész Egyházban szentként tisztelhető.

A szentek erkölcsi lángelmék, az Isten és felebaráti szeretet nagyjai, ezért örök példaképeink. Minthogy Isten elveszíthetetlen barátságát élvezik a mennyben, közbenjárásukkal sokat tehetnek értünk Istennél. A Krisztus által megváltott lelkek iránt való szeretetük és segítő buzgóságuk a „szentek közösségében" a halállal sem szűnik meg, sőt Isten közelében még többet tudnak és akarnak tenni földi testvéreikért.

1. A szenteket, angyalokat és különösen Szűz Máriát vallási tiszteletben részesíteni helyes és üdvös dolog. Ha már a földi nagyságokat, a tudomány, művészet kiválóságait tiszteljük, nem tagadhatjuk meg tiszteletünket azoktól sem, akik a legnagyobbak voltak az Isten és emberszeretetben. Annál is inkább, mert Isten is barátságával és csodákkal tüntette ki őket. Ezért a Szentírás sem fogy ki a szentek dicséretéből és a hívek is kezdettől fogva tisztelték őket. A katakombák díszes vértanú-sírjai, s a vértanúk emlékünnepei ékes bizonyságai a szentek tiszteletének már az ősegyházban.

A szentek tisztelete különbözik Isten tiszteletétől. Istent imádás (adoratio) illeti, a szenteknek csak tisztelet (dulia) jár. Amikor Istentől kérünk valamit, tőle közvetlenül várjuk a segítséget mint minden adomány Atyjától. A szentektől viszont közbenjárást kérünk Istennél. Érdemeik alapján reméljük, hogy Isten hamarabb megadja, amit ők kérnek tőle, mintha csak mi kérnők.

A szentek példája állandó indítás számunkra Krisztus követésére. „Ha ők meg tudták tenni, miért ne tudnám én is?!" Éppen az buzdít bennünket követésükre, hogy ők is csak emberek voltak, mint mi, nem szentnek születtek, hanem sok küzdelem árán lettek azzá.

Válaszd ki a szentek közül azokat, akiknek életkörülményei, lelkialkata, természete hasonló a tiedhez, ismerd meg életüket és kérd gyakran védőszented segítségét lelki nehézségekben és az élet küzdelmeiben!

2. A szentképeket azért tiszteljük, mert Istenre, Jézus Krisztusra vagy a szentekre emlékeztetnek és ájtatosságra indítanak. Szüleink, szerelmesünk képét is megbecsüljük, hiszen reá emlékeztet. Éppígy Istennek és Isten barátainak képét is tiszteletben tartják azok, akik az Urat szeretik. Természetesen a tisztelet nem a képnek szól, hanem a képen keresztül annak, akit ábrázol. Segítséget sem magától a képtől várunk, hanem attól, akit az ábrázol.

A szentképek egyúttal élő tanítások, imádságra s cselekvésre indító prédikációk. Nemcsak eszünkhöz, hanem szívünkhöz is szólnak. Ráhangolnak az imára, szeretetre, lelkiéletre.

Mikor Aquinói Szent Tamás megkérte Szent Bonaventúrát, mutassa meg neki könyvtárát, az a feszületre mutatott: „Ez az én könyvtáram".

Az ószövetségben a bálványimádás veszedelme miatt tiltotta Isten a képek készítését. De az Újszövetségben már kezdettől fogva megtaláljuk a képek tiszteletét. (A legrégibb fennmaradt Mária-kép a II. század elejéről való, szentek képei a III. századból.) Amint a bálványimádás veszedelme elmúlt, a szentképek tisztelete általánossá vált mind a keleti, mind a nyugati egyházban és a VIII. században a keresztény közfelfogás egyhangúlag felzúdult a bizánci császárok képrombolása ellen.

3. Az ereklyék tisztelete azért helyes és megokolt, mert a szentek teste és használati tárgyai a legnagyobb hőstettek és kegyelmek eszközei voltak. Erejüket Isten is nem egyszer megmutatta csodák által. (Apostolok cselekedetei 19, 12.) Ezért becsülték már az első keresztények a vértanúk tetemeit úgy, „mint a gyöngyöt és drágakövet". (Martyrium Polycarpi.) Ma is minden szentmisét ereklyék fölött mondanak. (Oltárkő.) Ha kedves a gyermek előtt édesanyjának imakönyve, az anyának gyermeke első hajfürtje, az özvegynek férje kitüntetései és munkaeszközei, akkor érthető, hogy a szentek ereklyéit is tiszteletben tartjuk és szeretettel őrizzük, mint reánk maradt becses emlékeket.

Az Egyház mindig megbecsülte az ereklyéket és nagy gonddal őrizte azokat. Az ereklyékkel való olyan visszaélés, mint hamis ereklyék forgalombahozatala, a püspöknek fönntartott kiközösítés alá esik. Amennyiben mégis előfordulna, hogy valaki jóhiszeműen valódi ereklyeként tisztel valamely hamisítványt, ezzel azért nem követne el bűnt és nem bántaná meg Istent, mert a tisztelet végeredményben nem az ereklyének szól, hanem a szentnek és rajta keresztül Istennek. Az ereklye lehet hamis, a tisztelet valódi, ha helyes szándékból fakad: a szentek és Isten szeretetéből. Isten pedig a szándékot tekinti.

BŰNÖK ISTEN IMÁDÁSA ELLEN: A BÁLVÁNYIMÁDÁS, SZENTSÉGTÖRÉS ÉS BABONA

(Isten I. parancsolata.)

Bálványimádással vétkezik, aki teremtményt részesít Istent megillető tiszteletben. A bálványimádás a legsúlyosabb bűnök egyike. Bálványimádással vétkeznek a sokistent-imádók, a tüzet, napot, természeti erőket istenítő pogány népek. Gyakorlatilag bálványimádók mindazok, akik hitetlenségükben, vagy hitközömbösségükben Isten helyett valamilyen földi dolgot tesznek életük kizárólagos középpontjává. Ilyenek a modern pogányok, az „aranyborjú" imádói, akiknek egyetlen életcélja a pénz megszerzése. Modern bálványimádók azok is, akiknek „istenük a has", vagyis a testi élvezetek, a kényelem, az élet érzéki kiélvezése, az érzékiség mindenáron való kielégítése. A régi pogányok hős-istenítésére (hérosz-kultuszára) hasonlít a politikai vezérek, népvezetők istenítése, a sportbajnokok, színművészek, írók túlzott tisztelése. A modern bálványimádók előbb vagy utóbb tapasztalják, hogy szörnyű tévedésekre és hazugságokra építették életüket. Megpróbáltatások idején kisiklik lábuk alól a talaj, semmiben sem tudnak lelkileg megkapaszkodni.

A szentségtörés Istennek szentelt helyek, tárgyak vagy személyek tettleges meggyalázása. Voltaképen nem egyéb, mint cselekedettel való káromkodás. Szentségtörést követ el, aki valamely szentséget méltatlanul (tudatosan halálos bűn állapotában) vesz fel. Továbbá, aki papot, apácát tettleg bántalmaz, mert az az Isten szolgája. Vagy tiszteletlenül használ istentiszteletre szánt dolgokat. (A templomrabló, aki a szentostyát szétszórja, a kelyhet elrabolja.) A szekularizáció, vagyis Istennek adományozott vagyon erőszakos elvétele az Egyháztól és világi célokra való felhasználása is szentségtörés-számba megy. A szentségtörés általában súlyos bűn.

A babona Isten helytelen tisztelése, vagy teremtményeknek indokolatlan vallási tiszteletben való részesítése.

A babona forrása: a hitetlenség, hitbeli tudatlanság, az egészséges vallásosság hiánya. „A hitetlenek a leghiszékenyebbek". (Pascal.) Lélektani tény, hogy azok hajolnak a legkönnyebben babonára, akik nem hisznek Istenben, vagy pedig csak felületes vallási ismeretekkel rendelkeznek, nem merítenek a vallásosság egészséges forrásaiból, ritkán járulnak szentségekhez vagy pedig csak gépies, szokásszerű vallási életet élnek. Ezeknél a babona az egészséges vallásosság pótléka, a lélek vallási vágyainak ferde, felületes és kényelmes egyéni kielégítése. Aki jól ismeri a hit igazságait és lelkileg azokból táplálkozik, annak nincs szüksége babonákra.

A babona súlyos bűn. A tudatlanság, vagy tréfás szándék azonban gyakran bocsánatos bűnné enyhíti.

A babona fajai:

1. A jóslás. A tudósok a természeti törvények és tények kutatásával igyekeznek rejtett dolgokat föltárni. (A tudomány tehát nem jósol, hanem tényeket állapít meg.) A próféták Isten kinyilatkozásai alapján láttak a rejtett jövőbe. Mindkettőtől különbözik a jóslás, mely elégtelen eszközökkel akar titkos vagy jövendő dolgokat megtudni. (Csillagokból, a kéz vonalaiból való jóslás, kártyavetés.) Sok babonás jóslat „tudományos" vagy vallásos látszattal és ál-okoskodással szédíti meg a hiszékenyeket.

Az álomból való jóslás szintén babona. Álmunkban fölszabadulnak olyan képzetek, melyek máskor tudatunk alatt rejtőznek, folytatódnak bennünk gondolatsorok, melyek ébrenlétben foglalkoztattak és esetleg végső következtetéshez jutnak. Ahogyan ébrenlétünkben is ösztönszerűen megérezhetünk valamely veszedelmet, úgy ez álmunkban is megtörténhetik. Az ember tudat alatti énje még kevéssé föltárt világ. Ezért lehetséges, hogy álmunkban előre megérzünk valamit, vagy helyes következtetés villan föl bennünk. Nem bűn, ha ezt fölhasználjuk. Azonban az álmok megfejtésére rendszert építeni ostobaság és babona, mert a tudatalatti világot még nem ismerjük annyira, hogy törvényeit leszűrhetnők és gyakorlatilag alkalmazhatnók.

Álom közben természetes erők működnek bennünk. Babonával vétkezik, aki az álomnak természetfölötti erőt tulajdonít és így hisz bennük. Isten ugyan adhat álmokat, azonban ez rendkívül ritkán és mindig csak súlyos közérdekből történik. (Egyes szentek életében.)

A hipnózisban a hipnotizált álomszerű állapotba kerül (trance) és a hipnotizáló akaratának befolyása alá jut. A hipnózis nem babona, hanem még eléggé nem ismert természeti erő működése. Mivel azonban mindig veszedelmes dolog, hogy valaki másnak akaratnélküli eszközévé (médium) váljék, erkölcsi és állami törvény tiltja a hipnotizálást. Csak fontos okból (tudományos kísérlet, gyógyítás céljára) s hozzáértő komoly szakember részéről megengedett.

A telepátia (távoli hatások megérzése) és a claire-voyance (távoli események meglátása) szintén természetes lelki erőkre vezethető vissza. Éppúgy mint a hipnózis, csak akkor bűn, ha valaki természetfölötti erőkre vezeti vissza és ezen az úton akarja a jövőt megtudni.

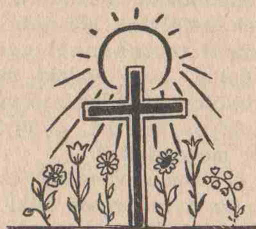
2. Kuruzslás, varázslás. A varázslás (bűbájosság) babonáját az követi el, aki gonosz lelkek segítségével akar rendkívüli eredményeket elérni. Pl. titkos igék mormolásával, értelmetlen szertartásokkal betegeket akar meggyógyítani (kuruzslás), kincset találni, vagy másoknak kárt okozni. (Szemmelverés; a középkori boszorkányhiedelem, Faust, „Hatvani professzor".)

A gonosz lelkek kétségtelenül számunkra csodálatos dolgokat vihetnek végbe és érintkezhetnek az emberekkel. Azonban Krisztus Urunk megváltói halála óta hatalmuk korlátozott. Ezért ellen-

kezik a katolikus hittel, hogy mindenben a sátán befolyását lássuk és rendkívüli dolgoknál rögtön az ördög játékára gondoljunk. Valójában a gonosz lélek nem csodás események előidézésével, hanem inkább az általunk még eléggé nem ismert természeti jelenségek babonás értelmezésével és felhasználásával mesterkedik a lelkek romlásán.

3. A kabala és talizmánok erejében való bizakodás is közönséges babona. Talizmán alatt bizonyos tárgyakat értünk, melyeket némelyek veszedelem ellen vagy a szerencse biztosítására hordanak maguknál. (Négylevelű lóhere, tizenhármas szám, Szent Antalka-szobor hordása azzal a hittel, hogy csalhatatlanul szerencsét hoz.) A kabala bizonyos külsőségek, szavak, vagy gesztusok használata azzal a hittel, hogy csalatkozhatatlanul külső eredménnyel járnak. Ilyen pl. a „lavina-imádság". (Hét- vagy tizenháromszor leírni és továbbadni valamely imát abban a hitben, hogy okvetlenül kisegít valamely bajból, vagy szerencsét hoz.)

A Jézus Szíve nagykilenced Alacoque Szent Margitnak adott magánkinyilatkoztatáson alapszik. Elvégzése nem babona, mert elsődleges célja Jézus Szívének kiengesztelése az emberek bűneiért. A jó halál kegyelmét pedig csak úgy biztosítja, ha valóban őszinte szeretetből és jól végeztük szentáldozásainkat, de éppen ebben sohasem lehetünk teljesen bizonyosak. Tehát a nagykilenced elvégzése nem ment föl a további komoly lelkiélettől, hanem inkább annak kezdete.

ISTEN NEVÉNEK MEGSZENTSÉGTELENITÉSE

(Isten II. parancsa.)

A Miatyánk kérése: „Szenteltessék meg a Te neved". A tízparancsolat második parancsa: „Istennek nevét hiába ne vegyed."

1. Bűn **Isten nevének könnyelmű kimondása.** (Pl. valaki hirtelen csodálkozásában, ijedségében szükségtelenül és megfontolatlanul Isten vagy szent dolgok, szentek nevét használja.) Ez ugyan csak bocsánatos bűn, azonban mégis tiszteletlenség Istennel szemben és az igazi szeretet hiányának jele. Akit szeretünk annak neve is kedves előttünk, megbecsüljük és tiszteletben tartjuk. Saját nevünkre is kényesek vagyunk, érzékenyen érint, ha azt mások elferdítik, kicsúfolják. Ha Istent szeretjük, az Ő nevét is meg kell becsülnünk és csak tisztelettel, szeretettel szabad ajkunkra vennünk.

2. **Káromkodással az vétkezik, aki Istenről, Jézusról, Szűz Máriáról, a szentekről vagy szent dolgokról gyalázatos dolgot mond.** A káromkodás halálos bűn, Isten súlyos megsértése, mert a szent és tiszta Istent hozzá méltatlan dolgokkal hozza kapcsolatba.

Az ószövetségi törvény elrendelte: „Aki káromolja az Úr nevét, halállal haljon; kövezze meg őt a sokaság." A középkorban a káromkodók nyelvét kitépték, vagy tüzes vassal sütögették. (IX. Szent Lajos francia király, Szent István királyunk törvényei.) Bármilyen kegyetlennek látszanak is ezek a büntetések, a káromkodás teljes súlyosságának felismeréséből származtak.

3. **Átkozódással az vétkezik, aki haragjában azt kívánja, hogy Isten rosszat tegyen neki vagy másnak.** Az átkozódás, ha gyűlöletből történik, súlyos bűn, mert egyrészt nagy rosszat kíván másnak, másrészt föltételezi, hogy a jóságos és szelíd Isten segítőtársunk, sőt eszközünk lehet a bosszúállásban és gyűlölködésben.

Akinek szokásává vált a káromkodás vagy átkozódás, köteles leszokni róla. Ha ezt elmulasztja, súlyosan vétkezik (mégha az egyes káromkodások a felindultság vagy a megszokás erkölcsi beszámítást csökkentő erejénél fogva magukban bocsánatos bűnnek is számítanának.) A káromkodás, illetve átkozódás leszokásában segít: a) ha többször elmélkedünk Isten jóságán, a káromkodás utálatosságán és reggeli imánkban fölindítjuk a jószándékot rossz szokásunk megjavítására; b) haragunkban előbb magunkban elmondunk egy Üdvözlégy Máriát, vagy húszig számolunk, mielőtt megszólalnánk; c) a szokásos káromkodó szólások helyett rászoktatjuk magunkat, hogy haragunkat valamilyen más szólásmondással vezessük le.

4. A **zúgolódás Isten ellen,** amennyiben valaki az élet bajai között kétségbevonja Isten létezését vagy igazságosságát, súlyos bűn a hit ellen, sőt esetleg istenkáromlás. Amennyiben pedig nem bízik Isten segítségében, vétek a remény ellen. (Gyakran inkább

csak türelmetlenség és érzékeny idegrendszer folyománya s így csak bocsánatos bűn.)

A bajokat gyakran saját meggondolatlanságunk idézi elő, ilyenkor nem okolhatjuk értük Istent. Még többször az emberi gonoszság és bűn, (az önzés, bosszúvágy, gyűlölködés, irigység) a földi szenvedések okozója. Ez esetben is esztelenség és igazságtalanság Istennel pörbeszállnunk. A Teremtő szabadakaratot és értelmet adott az embernek és adományait nem vonja vissza, még ha sokan vissza is élnek azokkal, hanem a végső ítélkezésre hagyja az igazságszolgáltatást. Engedi nőni a gonoszság konkolyát épúgy, mint az erkölcsi jó búzáját az utolsó ítélet nagy aratásáig. A végső nagy leszámolásban a jókat majd bőven kárpótolja az elszenvedett igazságtalanságokért, a rosszban megátalkodottakat pedig az örök tűzre veti. A szenvedések türelmes elviselésével levezekelhetjük bűneinket és érdemeket szerezhetünk az örök boldogságra. Ezért mondja a Biblia: „akit Isten szeret, megpróbálja azt." (Péld. 13, 12.) Jaj annak, aki sohasem szenvedett, akinek minden sikerült a földi életben! Nemcsak a szenvedés lelket fejlesztő erejétől fosztotta meg a kegyetlen irgalom, hanem egyúttal semmivel sem szerzett érdemet az örök jutalomra. A szépség, egészség, siker, gazdagság mind Isten adományai, nem dicsekedhetünk vele, mintha a miéink lennének. Egyedül a szenvedés a miénk, a bajok türelmes elviselésével és keresztjeinkkel dicsekedhetünk Isten előtt és várhatjuk értük, igéretei alapján, az örök jutalmat. (V. ö. Fioretti 8. fejezetével. „Mi a tökéletes boldogság?") Az istenszeretet próbája a szenvedésben való állhatatosság és türelem!

MIKOR MÁSOK KÁROMKODNAK...

Mint ahogy az édesanya megsimogatja és csókolja gyermekét, ha azt kővel dobálták, a feleség szeretetével annál jobban odasimul férjéhez, minél aljasabban gyalázzák mások az urát, úgy az Istent szerető lélek is, valahányszor káromkodást hall, mindannyiszor szeretné szeretetével kárpótolni a megsértett jóságos Istent. Szívéből szerető és hódoló gondolattal fordul a megbántott Jóság felé: „Szent, szent, szent a seregek Ura Istene... áldott, ki az Úr nevében jő." Vagy a Szűzanya szavaival: „Magasztalja az én lelkem az Urat!" Esetleg egyszerű kis röpimával: „Dicsőség a mennyben Istennek!" Vagy: „Dicsőíttessék és áldassék Jézus a legméltóságosabb Oltáriszentségben!" Talán csak azt fogja szívből és csendesen magában elsuttogni: „Dicsértessék a Jézus Krisztus, mindörökké. Amen", de szeretetével mindenképen kárpótolni és engesztelni igyekszik a megbántásért azt, akit szeret. Tudja jól azt is, hogy Isten azért nem sujt le a káromlóra, mert irgalmasságában haladékot ad neki a javulásra. De, ha vár is sokáig, nem fog mindörökké várni és aki irgalmas Megváltó volt sokáig, egyszer csak igazságos Bíróvá válik.

AZ ÁTKOZÓDÁS ESZTELENSÉGE

El lehet-e képzelni, hogy az édesanya étel helyett mérget adjon gyermekének? El lehet-e gondolni józan ésszel, hogy az anyaszív Teremtője, minden jóság és adomány Atyja, ártani akarjon valakinek és kicsinyes bosszúállás eszközévé váljék? Micsoda sértés a királyra, föltételezni róla, hogy ahol utcagyermekek egymást sárral hajigálják, ő is odaáll a köpködő és dobálódzó gyemekek közé! Nem alacsonyítja le Isten magát azzal, hogy beleelegyedjék kicsinyes emberi nézeteltérésekbe és veszekedésekbe. Isten senkinek sem tesz rosszat, hiszen a legelvetemültebb bűnös megtéréséért is életét áldozta a keresztfán... Van isteni igazságszolgáltatás, de annak semmi köze az indulathoz és bosszúhoz, hanem maga a nyugalom és fönség és teljes igazság.

A SZENVEDÉS ÉRTELME

(Assisi Szent Ferenc és a betegség.)

„Ó, én Uram, én megérdemeltem ezt és még sokkal rosszabbat! Ó, Uram Jézus Krisztus, jó pásztor, aki nekünk érdemtelen bűnösöknek megadod a te irgalmasságodat a mi testünk különböző kínjaiban és aggodalmaiban, adj erőt és kegyelmet a te bárányodnak, hogy sem betegség miatt, sem fájdalom és félelem miatt el ne hagyjon téged!"

És elmondván ez imádságot, ime egy hang jöve az égből, mely így szóla:

— Ferenc, szólj nekem! Ha az egész föld aranyból volna és minden tengerek, folyamok és kutak balzsammal folynának, ha minden hegyek, dombok és kövek drágakövek lennének és te találnál egy kincset, mely ezeknél még nemesebb lenne: mint ahogy nemesebb az arany, mint a föld, nemesebb a drágakő, mint a hegyek és kövek; és ha ez a kincs neked adatnék cserébe ezért a te betegségedért, nem lennél-e akkor nagyon elégedett és vidám?

Felelé Szent Ferenc: „Uram, én nem vagyok méltó ekkora kincsre."

És Isten hangja mondá neki:

— Örvendezz Ferenc, mivelhogy ez az örökélet kincse, amit én számodra tartogatok s amellyel téged felékesítlek és a te betegségedért és szenvedésedért ezzel az áldott kinccsel jutalmazlak meg. (A Fiorettiből.)

A szenvedés tűz: aranyat talál benned? Megtisztítja a salaktól. Pelyvát talál benned? Hamuvá égeti! (Szent Ágoston.)

ISTEN TISZTELÉSÉNEK RENDKIVÜLI MÓDJAI: A FOGADALOM ÉS AZ ESKÜ

1. A fogadalom Istennek bűn terhe alatt tett igéret, hogy valami neki kedves dolgot cselekszünk. Ez az Istennek tetsző cselekedet többnyire olyasvalami, amire különben nem lennénk kötelezve (zarándoklás, alamizsnálkodás, hétköznapi misehallgatás), de lehet olyan cselekedet is, melyre egyébként is kötelezve vagyunk. Utóbbi esetben Isten parancsán kívül saját igéretünk is kötelez, hogy megtegyük, amit fogadtunk.

Az egyszerű szándék vagy elhatározás még nem fogadalom. (Ha ez a dolgom sikerül, misét fogok hallgatni.) Fogadalmat csak akkor tettünk, ha bűn terhe alatt igértünk valamit Istennek. (Nagyobb dolgot is szabad csak bocsánatos bűn terhe alatt megfogadni.)

Nyilvános fogadalomnak nevezzük a szerzetesek és szerzetesnők fogadalmát a szegénység, szűzesség és engedelmesség megtartására. Ez alól csak a pápa adhat különösen súlyos okból fölmentést. Minden egyéb fogadalom magánjellegű.

A feltételes fogadalom csak a feltételek teljesedése esetén kötelező. (Ha férjhez megyek, nagyobb összegű alamizsnát adok — amenynyiben nem mentem férjhez, nem kell ezt az alamizsnát adnom.)

Aki fogadalmat tesz, becsületbeli adósságot vállal Istennel szemben, tehát **a fogadalmat teljesíteni kell.** „Ha valamit fogadtál Istennek, ne késsél megadni; sokkal jobb fogadást nem tenni, mintsem fogadás után az igéretet nem teljesíteni.'' (Prédikátor könyve 5, 3.) Amennyiben a fogadalom teljesítése lehetetlenné válik, a fogadalom nem kötelez. (Ad impossibilia nemo tenetur. — Lehetetlenre senki sem köteles.) Komoly ok alapján a fogadalom megváltoztatásának (vagy fölmentésnek) lehet helye. Ilyen esetben tapasztalt gyóntatótól kell tanácsot kérnünk.

2. Az eskü Isten bizonyságul hívása, hogy igazat mondunk vagy hogy teljesíteni fogjuk, amit igértünk. Tanuság-eskütt állításunk igazolására bíróság előtt szoktunk tenni. Igéret-eskü szerepel pl. a házasságkötésnél.

Az esküvel Istent mindentudónak és igazságosnak valljuk. Minden eskü értelme ez: Istent hívom tanúnak, aki mindent tud és megbünteti a hazugságot. Az eskü tehát Isten tiszteletének egyik módja, mert elismerése Isten mindentudásának és igazságosságának. Ebből következik, hogy 1. **csak komoly okból,** 2. **csak igaz ügyben és tiszta szándékkal szabad esküt tennünk.**

Vétkesen tesz esküt: a) aki könnyelműen, elegendő ok nélkül esküszik. (Magában véve bocsánatos bűn.) b) Aki hamisan esküszik, vagyis hazugságra, vagy kétes dologra mint biztosra esküszik. A hamis eskü a legnagyobb bűnök egyike, mert a szent és igazmondó Istent hazugságra hívja tanúnak. Aki hamisan esküszik, kiszolgáltatja magát Isten büntető igazságának.

Ezért ritkán marad el a súlyos lelkiismeret-furdalás (Arany János: A hamis tanú); az állami törvények is szigorúan büntetik a hamis esküt. c) Súlyosan vétkezik, aki bűnös dolgot igér esküvel, mert Istent bűnös dologhoz hívja tanúnak. **A bűnös eskü nem kötelez,** sőt megtartása újabb bűn lenne. (Promissio male data non obligat.) Heródesnek sem lett volna szabad esküje miatt Keresztelő Szent Jánost lefejeztetnie. (Márk 6, 26.) d) Aki olyanra tesz esküt, amit nem szándékozik megtenni, hamis esküvel vétkezik. e) Súlyos bűnt követ el, aki esküjét megszegi, vagyis esküvel tett igéretét nem tartja meg.

A HÁZASSÁGI ESKÜ SZÖVEGE

(Hazánkban a jegyesek a házasságkötés szertartásának végén esküvel is megerősítik igéretüket, hogy egymást soha el nem hagyják:)

Isten engem úgy segéljen,
Nagyasszonyunk, a Szeplőtelen Szűz Mária,
És Istennek minden szentjei,
Hogy a jelenlevő (Jánost, Máriát) szeretem,
Szeretvén magamhoz veszem feleségül,
(Szeretvén hozzá megyek feleségül),
Istennek rendelése szerint,
A keresztény anyaszentegyház szokása szerint,
És hogy őt el nem hagyom,
Holtomiglan, holtáiglan,
Semminemű viszontagságában,
Isten engem úgy segéljen.

AZ ÚR NAPJÁNAK MEGSZENTELÉSE

(Isten III., az Egyház 1. és 2. parancsa.)

Isten legtökéletesebb tisztelése az áldozat bemutatása. A szentmisében megújul a legértékesebb áldozat: Krisztus Urunk keresztáldozata. Minden szentmisében ugyanaz a Krisztus van ott az oltáron, aki a keresztfán életét áldozta fel, hogy helyettünk kiengesztelje Istent. Az Úr Jézus minden szentmisében keresztáldozatának érdemeivel újra ki akarja engesztelni az igazságos Istent és közbenjár értünk a mennyei Atyánál. Ezért az Úr napját nemcsak imádsággal, hanem elsősorban szentmiseáldozattal kell megszentelnünk.

Az Egyház első és második parancsa hétéves kortól kezdve súlyos bűn terhe alatt kötelez minden hívőt, hogy **a vasárnapokat és parancsolt ünnepeket a szentmise áldozaton való részvétellel szentelje meg.**

A szentmisehallgatás parancsának ugyan eleget tesz az is, aki a szentmisén legalább a főbb részeknél odafigyel, mégis a szentmise gazdag kegyelmeiből az részesül igazán, aki lelkileg is belekapcsolódik a szent áldozatba. Ezért necsak imádkozzunk a szentmisén, hanem a szentmisét imádkozzuk, gondolatban a pappal együtt mutassuk be Istennek a legszentebb áldozatot.

A szentmise változó részei az egyházi év vasárnapjain és ünnepein újra lelkünk elé állítja megváltásunk nagy eseményeit, az Úr Jézus földi életét. Az egyházi év lélekben való átélése egyre jobban az Úr Jézushoz kapcsolja lelkünket és mindig újabb kegyelmeket, indításokat ad a lelki haladásra.

A szentmise-hallgatás alól fölment: komoly betegség, betegápolás, nagyobb kár elhárítása, ha valaki távol (kétórányira) lakik a templomtól.

Egész szentmisét kell hallgatnunk, vagyis ugyanannak a papnak a miséjét elejétől-végig. Súlyos bűn, ha valaki: a) Felajánláskor még nincs ott vagy áldozás előtt távozik és nem hallgat másik egész misét. b) Ha az egész előmisét és utómisét együtt elmulasztja komoly ok nélkül.

Amennyiben csak kissé késtünk el (felajánlás előtt érkeztünk), a mulasztott részeket másik miséből is pótolhatjuk. Aki ok nélkül elmulasztja az előmise egyes részeit, vagy áldozás után korábban távozik, bocsánatos bűnt követ el.

Vasárnap és ünnepnap szentbeszédet is kell hallgatnunk. Eredetileg a szentbeszéd a mise része volt, azért nem vált külön egyházi paranccsá annak hallgatása. Aki hosszabb időn át nem hallgat szentbeszédet (vagy lelki könyvekkel nem gondoskodik annak pótlásáról), megfogyatkozik hitében és buzgóságában. Már pedig mindenkinek súlyos lelki kötelessége, hogy a szükséges hitigazságokat és állapotbeli erkölcsi kötelességeket ismerje, a kísértésekkel szemben magát fölvértezze. Ennek legjobb (és sok hívő számára úgyszólván egyetlen) módja a szentbeszéd hallgatása.

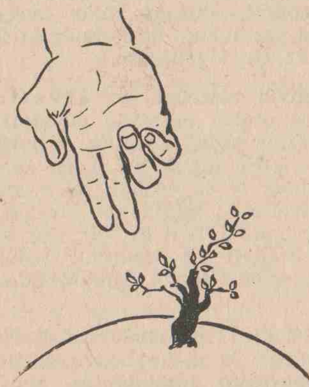
Prédikációt rádióban is hallgathatunk. (Természetesen csak katolikus prédikációt!) **Szentmisét nem lehet rádióban hallgatni,** mert a rádió csak az egyházi éneket közvetíti, az áldozat bemutatásának szent cselekményeit nem, azon személyesen kell résztvennünk.

Vasárnap és parancsolt ünnepen súlyos bűn terhe alatt nem szabad szolgai munkát végeznünk, sem mással végeztetnünk. Szolgai munkák az olyan testi fáradsággal járó munkák, melyeket rendesen napszámosok, cselédek, kézművesek végeznek. Megengedett a szellemi munka: írás, tanulás, tanítás, számolás, zene. Szabad vasárnap sportolni. A háztartásban szükséges munkák szintén megengedettek. (Főzés, takarítás, de nem nagytakarítás, nagymosás.) A szolgai munka akkor is bűn, ha nem pénzért végzi valaki. Súlyos bűn, ha két óránál tovább tart. A szabad munkák akkor is meg vannak engedve, ha valaki bért (fizetést) kap értük. — Szabad szolgai munkát végezni, ha fenyegető veszedelem (árvíz), Isten dicsősége, vagy a felebaráti szeretet (betegek ápolása, szerencsétlenül jártak megmentése) sürgeti.

A vasárnap megszentelésére lelkünknek és testünknek egyaránt szüksége van. Lelkünknek azért, mert ezzel biztosítjuk Isten kegyelmét az élet küzdelmeihez és gondoskodunk arról, hogy a földi gondok és örömök közt el ne hanyagoljuk az „egy szükségest.'' Testünknek pedig pihenésre, kikapcsolódásra van szüksége. Az emberi szervezet nem gép, hogy szüntelenül tudna dolgozni. A vasárnap végzett munka megbosszulja magát a szervezet hétközbeni fáradságában, a munkakedv hiányában. Ne felejtsük el azt se:

„Hogyha az Úr nem építi a házat:
Hasztalan fárad, ki építi azt.
Hogyha az Úr nem őrzi meg a várost:
Aki azt őrzi, hasztalan virraszt.
Hasztalan nektek hajnal előtt kelni,
Fönn fáradozni késő éjszakáig
És verejtékkel enni kenyeret:
Pihentében is megad minden áldást
Annak az Úr, akit szeret.''

(126. zsoltár.)

JÓ MISEHALLGATÁS

Az ELŐMISÉBEN először mi szólunk Istenhez:

A lépcsőimában megbánjuk bűneinket; a mennyországba képzeljük magunkat a Szűzanya, az apostolok és a szentek közé. Ők is emberek voltak, mint mi, mégis legyőzték a bűnt; megszégyenülve állunk meg előttük és méltatlanságunk tudatában mondjuk: „én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem!"

A Kyrieben bűneink mélységéből kiáltjuk Istenhez: „Uram irgalmazz!"

A Glóriában Istent dicsőítjük, aki egyedül szent, egyedül Úr, egyedül a Legfölségesebb és békéjét kérjük.

A könyörgésekben bizalommal fordulunk a mennyei Atyához lelki és testi szükségeinkben. Minden kérésünket az Úr Jézus által, az Ő érdemeiben bízva terjesztjük Isten elé.

Az előmise következő részeiben Isten szól hozzánk:

a szentleckében az apostolok száján át lelki tanítást kapunk a keresztény életről, míg az evangéliumban maga az Úr Jézus tanít bennünket szóval és példájával. Tiszteletből állva hallgatjuk az isteni Mestert és igéit ✝ eszünkkel elfogadjuk, ✝ szájunkkal mindig nyíltan valljuk, ✝ szívünkben mindörökre megtartjuk. Igyekszem egy jó gondolatot, jó elhatározást magammal vinni a mai szent leckéből és evangéliumból.

Az ÁLDOZATI RÉSZBEN az első fórész a **felajánlás.** Kenyeret és bort ajánlunk föl, mely át fog változni az Úr Jézus szent testévé és vérévé. Fölajánlom önmagamat is, hogy én is fokozatosan átváltozzam az Úr Jézushoz hasonlóvá. Minden misehallgatásunkat egyúttal föl szoktuk ajánlani valamilyen jó szándékra. — A felajánlást követő kézmosás a lelki tisztaságra figyelmeztet. (Tökéletes bánat!)

A prefációban szívünket Istenhez emeljük és hálát adunk jótéteményeiért, elsősorban a megváltás nagy tényeiért. Hálaénekünket az angyalok dicsőítő énekével fejezzük be: „Szent, szent, szent a seregek Ura Istene... áldott, ki az Úr nevében jő."

Az Úr oltárra-jövetele előtt még: 1. imádkozunk az Egyházért, a pápáért, püspökünkért, papjainkért és összes katolikus testvéreinkért; 2. azokért, akikről külön meg akarunk emlékezni és végül 3. az összes szentekhez fordulunk és lélekben odagyüjtjük őket az oltár köré az Úr fogadására.

A szentmise legfőbb részében, az **átváltoztatásban** a pap Krisztus Urunknak az utolsó vacsorán mondott szavaival a kenyeret átváltoztatja Krisztus szent Testévé, a bort szent Vérévé. („Ez az én testem, mely értetek adatik. Ez az én vérem, mely értetek kiontatik.") Úgy térdelünk le és nézünk föl a szent Testre és Vérre, mikor a pap azt fölmutatja, mintha az Úr keresztjénél térdelnénk a Kálvárián. Hisz ugyanaz a Test és Vér van ott, melyet a keresztfán az Úr értünk odaadott és irántunk való nagy szeretetében az Úr Jézus minden szentmisében újra föláldozza magát engesztelésül bűneinkért.

Átváltoztatás után: 1. Megemlékezünk Krisztus Urunk szenvedéséről, föltámadásáról és mennybemeneteléről; az Ő érdemeiért reméljük Isten megbocsájtó irgalmát és kegyelmi segítségét. 2. Megemlékezünk halottainkról és imádkozunk az összes szenvedő lelkekért. 3. Önmagunkért imádkozunk, hogy Isten ne érdemeinkért, hanem nagy irgalmassága folytán vezessen bennünket az örök boldogságba.

Az Úr imájának, a Miatyánknak elmondásával kezdünk készülni a szentáldozásra. Majd háromszor is az Isten Bárányához fordulunk, hogy irgalmazzon nekünk bűnösöknek. Áldozás előtt kérjük, hogy az Úr adjon nekünk békét és engedje, hogy testének vétele ne ítéletünkre és kárhozatunkra, hanem lelkünk javára váljék. (Aki méltatlanul veszi az Úr Testét, annak ítéletére és kárhozatára válik az örök élet kenyere és aki nem annyiszor erősíti vele lelkét, ahányszor mulhatatlanul szüksége van rá, az nehezen talál majd mentséget lanyhaságára és lelki gyatraságára a lelki számonkérés napján.)

Áldozáskor méltatlanságunk tudatában mondjuk: „Uram nem vagyok méltó..." Amennyiben nem áldozhatunk, legalább lelki áldozást végzünk: vágyódunk az Úr Jézus után és kegyelmeit kérjük.

Az UTÓMISÉBEN az áldozás utáni könyörgésekben a szentmise és szentádozás kegyelmeinek jó fölhasználásáért imádkozunk. Utolsó áldáskor kérjük az Urat, hogy áldjon meg bennünket, járjon velünk következő misehallgatásunkig és segítsen megvalósítani azokat a jó gondolatokat, melyeket a szentmiséből magunkkal viszünk lelkünkben.

LELKI ÁLDOZÁS

Szeretett Jézusom! Hiszem, hogy jelen vagy a kenyér színében. Tudom, hogy szeretsz engem és vágyódol utánam, mert „gyönyörűséged az emberek fiaival lenni". Hallom szavadat: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok és én megenyhítelek titeket." Én is vágyódom utánad, szeretnék hozzád menni! Szívből sajnálom, hogy nem térdelhetek le most az áldoztatórácshoz szent tested vételére. Szégyenlem előtted mulasztásaimat és hanyagságaimat, lelkem mélyéből bánom bűneimet, utálom azokat. „Uram, nem vagyok méltó, hogy lelkembe jöjj, hanem csak egy szóval mondd és meggyógyul az én lelkem." Nem érdemlem meg, Uram, hogy hozzám jöjj, de azért mégse hagyj magamra egészen. Jöjj kegyelmeiddel, segíts, hogy ezentúl jobban szeresselek! Tied akarok lenni, téged akarlak szolgálni. Szeretlek, édes Jézusom! Ne engedd, hogy ezentúl elhagyjalak. Maradj velem mindig, különösen pedig halálom óráján. Amen.

Üdvözölt légy, Krisztus teste,
Mely a Szűztől születtél
S a kereszten áldozatnak
Értünk megfeszíttettél,
Kinek átvert oldalából
Víz csurgott és drága vér!
A halálnak végső harcán
Táplálj minket, szent kenyér!
Maradj, maradj, velünk,
Mária Fia, édes Mesterünk!

(Aqu. Szent Tamás)

A BÖJT ÉS A HÚSTÓL VALÓ MEGTARTÓZTATÁS

(Az Egyház 3. parancsolata.)

Az Úr Jézus is böjtölt, hogy példát adjon nekünk. Mikor böjtölünk, Krisztus Urunk útmutatását követjük testünk megfékezésére. A böjtöléssel engedelmességre szoktatjuk testünket, a gyomor megfékezése segít bennünket testünk egyéb rendetlen kívánságainak, az érzékiségnek, kényelemszeretetnek, haragnak legyőzésében. A böjtöléssel egyúttal megbüntetjük magunkat bűneinkért, vezekelünk vétkeinkért. Az Egyház iránt való engedelmességből végzett vagy önként vállalt böjtölés törleszti bűnadóságunkat, melyért a tisztítótűzben kellene szenvednünk.

A böjt **súlyos bűn terhe alatt** kötelez. Természetesen nem az étel megevése a bűn, hanem az Egyház iránt való engedetlenség, mint ahogyan a böjt érdemszerző ereje is az engedelmességben és az önmegtagadással járó lemondásban rejlik.

A mai egyházfegyelem a böjt kétféle formáját ismeri: 1. a tulajdonképeni böjtöt, 2. a hústól való megtartóztatást.

1. A BÖJT abban áll, hogy egy nap csak egyszer lakunk jól, ezenkívül még két alkalommal (reggel és este) szabad a szokottnál kevesebbet enni. A böjt 21—60 éves korig kötelez. Nem kötelesek böjtölni: a) a 21 éven aluliak és 60 éven felüliek, b) a betegek, c) akik nehéz munkával foglalkoznak, d) akik fölmentést nyertek.

Böjt van: a) a nagyböjt minden hétköznapján, b) a kántorhetekben szerdán, pénteken és szombaton. (Kántorhetek: Advent első hete, a nagyböjt első vasárnapját, a pünkösd-vasárnapját és a szept. 14-ét követő hét.) c) Karácsony, pünkösd, Nagyboldogasszony és Mindenszentek vigiliáján (előtt való napon.)

2. A **hústól való megtartóztatás** napjain nem szabad melegvérű állatok húsát ennünk. (Szalonnát, májat, vért, húslevest sem.) Szabad halat és zsírral készített ételt fogyasztanunk. A hústól való megtartóztatás mindenkit kötelez **hétéves korától** (haláláig.) Szabad húst enniök: a) azoknak, akik még nem töltötték be hetedik életévüket, b) a betegeknek és lábadozóknak, c) akik hústalan ételt nem kaphatnak (szegények, utasok, cselédek).

Hústól való megtartóztatás van: a) minden **pénteken**, b) **karácsony, pünkösd, Nagyboldogasszony előtti napon** (vigiliáján), c) **hamvazószerdán és nagyszombaton.** (Nagyszombaton csak délig.)

A böjt és egészség. A böjt nemcsak hogy nem árt az egészségnek, hanem egyenesen testünk javára válik. Galenus, az ókor híres orvosa (Kr. utáni II. század) minden tizedik napon koplalt. A mai orvostudomány is azt vallja, hogy a legtöbb ember kelleténél többet eszik. A bőséges étkezés, sok húsevés idő előtt elkoptatja a szervezetet és sok betegségnek forrása. (Köszvény, érelmeszesedés, gyomorbajok, idegesség.) Hogy mennyire nem egészségtelen a böjt, mutatja a szentek élete. A nagy szentek sokat és szigorúan böjtöltek, rengeteget dolgoztak és mégis legtöbben rendkívül magas kort értek. Ha sokan hiúságból képesek böjtölni és fogyókúrát tartani, mennyivel inkább kell vállalnunk a böjttel járó önmegtagadás kellemetlenségeit az Egyház iránt való engedelmességből és Krisztus Urunk iránt való szeretetből!

A böjt szelleme. Az Egyház elsősorban nagy ünnepek előtt, a megváltás egyes nagy eseményeire való lelki előkészítésül, bűnbánati és könyörgési időkben parancsolja a böjtöt. (Nagyböjt, vigilia-böjtök.) Ki kell használnunk lelkileg „ezeket az üdvösséges időket, szent napokat", mikor jobban számíthatunk Isten irgalmára és megbocsátására.

A böjt áldásos hatását szépen foglalja össze a nagyböjti misék prefációja: „Valóban méltó és igazságos, hogy neked mindenkor és mindenhol hálát adjunk, mindenható Atya, örök Isten, aki a testi böjtölés által a bűnöket elnyomod, a lelket fölemeled, erőt adsz és gazdagon jutalmazol..."

A böjt szelleme azt kívánja, hogy necsak gyomrunkat fékezzük meg, hanem lelkileg is böjtöljünk kíváncsiságunk, rossz hajlamaink, kényelemszeretetünk megzabolázásával. A böjt szelleme önmegtagadást kíván tőlünk minden vonalon a testi ember vágyaival szemben. Ahogyan a breviárium himnusza is figyelmeztet:

Utamur ergo parcius	Álljunk önmagunk megőrzésébe.
Verbis, cibis et potibus,	Szóval, étellel, itallal,
Somnis, jocis. Et arctius	Álommal, tréfával, És fegyelmezettebben
Perstemus in custodia.	Álljunk önmagunk megőrzésébe.

Súlyosan vétkezik a böjt szelleme ellen, aki a nagyböjtben (hamvazószerdától húsvétig) zajos mulatságon vesz részt, az egész éjszakát áttáncolja. Az Egyház 5. parancsolata nem a házasságkötést tiltja az ú. n. tiltott időkben (ádventben és nagyböjtben), hanem a zajos lakodalmat és más táncmulatságot.

A keresztény lelkület arra indít bennünket, hogy a böjtöléssel megtakarított összeget alamizsnálkodásra fordítsuk. Önzésünk legyőzése és a nagylelkű segítés hozzátartozik a böjt szelleméhez.

SZALÉZI SZENT FERENC AZ ÉVENKINTI LELKIGYAKORLATRÓL

Nincs az a jó óra, amelyet időnkint ne kellene felhúzni, igazítani, tisztogatni. Annak is, aki gondját akarja viselni lelkének, reggel mintegy fel kell azt húznia, állapotát gyakorta megvizsgálni és rendbehozni. De valamint az órás az órát időnkint szétszedi, portól, rozsdától megtisztítja, kerekeit, rugóit finom olajjal megkeni, hogy könnyebben járjon és meg ne rozsdásodjék; a jámbor hívőnek is évenkint legalább egyszer szorosabban és alaposabban meg kell vizsgálnia lelke állapotát, el kell távolítania belőle a bűnnek minden szennyét, a bűnbánat és Oltáriszentség vételével meg kell újítani, mintegy megolajozni, hogy így felfrissüljön, visszanyerje erejét és ruganyosságát, szíve felmelegedjék, jófeltételei feléledjenek, az ellankadt erények felvirágozzanak.

(Filothea.)

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!

(Isten IV.—X. parancsolata.)

A HELYES ÖNSZERETET ÉS A FELEBARÁTI SZERETET

A helyes önszeretet. Mikor Krisztus Urunk ünnepélyesen kinyilatkoztatta, hogy az első és legfőbb parancsolat Isten szeretete, hozzátette, hogy „a másik parancsolat pedig hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat". Az Úr Jézus a helyes önszeretetet tette a felebaráti szeretet mértékévé, tehát nyilvánvaló, hogy önmagunkat is szeretnünk kell.

A Teremtő kiirthatatlan ösztönt helyezett mindannyiunkba, hogy a magunk javát akarjuk és boldogságunk elérésére törekedjünk. Csakhogy két ember lakik bennünk: a testi és a lelki ember. A testi ember sokszor beéri az érzéki boldogsággal, sőt gyakran olyan örömöket kíván, melyek pillanatnyi élvezet után az egész ember romlását okozzák. Ezért panaszkodik már Szent Pál apostol, hogy „kettős törvényt érez tagjaiban". Az igazi önszeretet a lélek vezetőszerepét igyekszik biztosítani a test fölött, a lelki jót elébe helyezi az érzéki jónak és többre értékeli az örök boldogságot a múlandó földi boldogságnál.

A felebaráti szeretet. 1. Felebarátunkat azért kell szeretnünk, mert minden ember I s t e n k é p m á s a és az Úr Jézus Krisztus m i n d e n k i é r t m e g h a l t a k e r e s z t f á n. Nem gyűlölhetjük azt és nem lehet számunkra közömbös az, akit az Úr Jézus annyira szeretett, hogy életét adta érte.

A felebaráti szeretet nem ismeri a faji, nyelvi, vallási különbségek, a rokonszenv és ellenszenv korlátait. Mindenkit kell szeretnünk, senkinek sem szabad rosszat kívánnunk vagy tennünk és bármely felebarátunkon meg kell könyörülnünk, ha bajba kerül.

A bűnösöket és tévhitűeket is szeretnünk kell. Egyrészt azért, mert Isten még nem ítélte el őket, még megtérhetnek és a mennyországba juthatnak. Másrészt éppen tőlünk, akik az igazság és Isten kegyelmének birtokában vagyunk, várhatnak több szeretetet. Isten szándéka is az, hogy szeretetünkkel és türelmünkkel nyerjük meg őket. A bűnösök és tévedésben levők iránt érzett szeretetünk azonban sohasem fajulhat a bűn és tévedés iránt való elnézéssé. A bűnöst szeretni kell, bűnét és tévedését gyűlölnünk, ahogyan a beteg ember iránt is kímélettel vagyunk, de a betegség terjedését kíméletlenül megakadályozzuk.

2. A rossznak hasonló rosszal való viszonozása, a „szemet-szemért, fogat-fogért"-elv alkalmazása pogány gondolkodásmód. Az Úr Jézus ezzel szemben azt kívánja: „A k i m e g ü t i j o b b o r c á d a t, f o r d í t s d o d a n e k i a m á s i k a t i s... Szeressétek ellenségeiteket; jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnek és imádkozzatok üldözőitekért és rágalmazóitokért, hogy fiai legyetek Atyátoknak, ki mennyekben vagyon, ki napját fölkelti

jókra és gonoszokra s esőt ad az igazaknak és hamisaknak. Mert ha azokat szeretitek, kik titeket szeretnek, micsoda jutalmatok leszen?" (Máté 5, 39—46.) Krisztus Urunk maga is példát adott a nagylelkű m e g b o c s á t á s r a, mikor a keresztfán nem Isten igazságos ítéletét kívánta megfeszítőire, hanem imádkozott értük.

A b o s s z ú á l l á s nemcsak annak árt, akin bosszút állanak, hanem a bosszúállónak is, mert megfosztja nyugalmától, elvakítja és eldurvítja. A gyűlölködés és bosszúvágy még az arcot is eltorzítja, mennyivel inkább a lelket! A bosszúvágy eltörli a mosolyt, mely olyan megnyerővé tudja tenni az emberi arcot, megkeményíti a vonásokat, eldurvítja azt a finomságot, mely még a kevésbbé szép arcot is kedvessé teszi, és a szem tiszta fényét démoni tűzzé változtatja.

Sohasem szabad bosszút állnunk és az általános felebaráti szeretetből senkit sem szabad kizárnunk. Tehát sohasem fizethetünk rosszért rosszal, nem szabad megtorlásképen másnak kellemetlenséget okoznunk, rosszat kívánnunk, vagy kárán örülnünk. Ha a másik bocsánatot kér, szívből meg kell bocsátanunk. Arra azonban nem vagyunk kötelezve, hogy barátságot kössünk ellenségeinkkel, vagy különleges szívességeket tegyünk nekik. Aki ezt megteszi, hősies mértékben gyakorolta a felebaráti szeretetet és számíthat arra, hogy Isten is különös irgalommal fogja megbocsátani bűneit és megjutalmazza nagylelkűségét.

A f e l e b a r á t i s z e r e t e t általános k ö t e l e s s é g e i, melyekre mindenkivel, tehát még ellenségeinkkel szemben is kötelezve vagyunk, hogy felebarátunkkal beszéljünk, köszönését fogadjuk, ne kerüljük el tüntetően társaságát és ha nagyobb bajában ránkszorul, ne tagadjuk meg tőle segítségünket. Nem bűn azonban, ha méltatlanul ért sérelem esetében kimutatjuk fájdalmunkat és minden bosszúállástól mentesen csak azért fordulunk el egy időre felebarátunktól, hogy rádöbbentsük viselkedésének helytelen, igazságtalan vagy durva voltára.

Természetes, hogy minden sérelem fáj lelkünknek és emberi természetünk bosszúállásra ösztönöz bennünket. Azonban, ha igyekszünk ellenségeink számára mentő- és enyhítőkörülményeket találni, ha szabadulni akarunk a méltatlankodó gondolatoktól, nem hánytorgatjuk fel újra és újra magunkban a történteket, hanem inkább másfelé tereljük érzéseinket és gondolatainkat, akkor sokkal könnyebbé válik a megbocsátás. **A megbocsátás nem érzés, hanem akarat dolga.**

K ö t e l e z v e v a g y u n k - e a b o c s á n a t k é r é s r e? Ha a kibékülésnek egyetlen módja, akkor igen. Elsősorban az van kötelezve a közeledésre, aki az ellenségeskedést okozta, vagy elkezdte. Mivel azonban legtöbbször nehéz eldönteni, hogy ki a hibásabb, azért, hogy elfogultságunk és helytelen önszeretetünk meg ne csaljon bennünket, legjobb, ha nem a másiktól várjuk az első lépést, hanem álszégyenünket legyőzve, magunk tesszük meg azt. Ne mentegessük magunkat: „ő kezdte, ő békülj ön ki", hanem magunk igyekezzünk igazi krisztusi lelkülettel közeledni a másikhoz. A finomlelküség kívánja azt is, hogy a kibékülés után ne hánytorgassuk fel ujra a történteket és ha más bocsánatot kér tőlünk, ne viszonozzuk békülékenységét szemrehányásokkal.

3. A keresztény élet lényege a szeretet. Az igazi szeretet a szívben kezdődik azzal, hogy gondolatainkban és érzéseinkben őszintén jót akarunk másnak, de szeretetünk azután szavainkban és külső tetteinkben is kifejezésre jut. A szeretet elsősorban nem érzés, nem kedveskedő szó, simogatás, vagy csók, hanem őszinte jót-akarás és mások javának elősegítése még saját kényelmünk és javunk feláldozása árán is. Ezért írja Szent Pál apostol örökszép szavakkal a szeretetről: „Szóljak bár az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretetem nincsen, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom. És legyen bár prófétáló tehetségem, és ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt, és legyen bár oly teljes hitem, hogy a hegyeket áthelyezzem: **ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok.** És osszam el bár egész vagyonomat a szegények táplálására és adjam bár át testemet úgy, hogy elégjek: ha szeretetem nincsen, semmit sem használ nekem! **A szeretet türelmes, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal; mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel.** A szeretet soha meg nem szűnik... Most tükör által homályban látunk, akkor pedig majd — (az örök életben) — színről-színre. Most rész szerint ismerek, akkor pedig úgy fogok ismerni, amint én is ismert vagyok (Isten által). Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, ez a három; de ezek között **legnagyobb a szeretet.“** (Korinthusiakhoz írt első levele 13. fejezetéből.)

PÉLDABESZÉD A MEGBOCSÁTÁSRÓL

Akkor hozzájárulván Péter (Jézushoz), mondá: Uram! hányszor vétkezhetik ellenem atyámfia, hogy megbocsássak neki? talán hétszer? Felelé neki Jézus: Nem mondom neked hétszer, hanem hetvenhétszer. Azért hasonlít a mennyek országa egy királyemberhez, aki számot akart vetni szolgáival. És amikor elkezdte a számvetést, eléje vivének egyet, ki neki tízezer talentummal tartozott. Mivel pedig nem volt miből megfizetnie, parancsolá ura, hogy adják el őt és feleségét, gyermekeit és minden vagyonát és úgy fizessen. Leborulván pedig a szolga, esedezék neki mondván: Légy türelemmel irántam, és mindent megfizetek neked. Könyörülvén tehát az úr ama szolgán, elbocsátá őt és az adósságot elengedé neki. Kimenvén pedig ez a szolga, találkozék egyik szolgatársával, ki neki száz dénárral tartozott; és megragadván, fojtogatá őt, mondván: Add meg, amivel tartozol. És leborulván szolgatársa, kéri őt mondván: Légy türelemmel irántam, és mindent megfizetek neked. De amaz nem engedett, hanem ment és tömlöcbe veté őt, míg csak meg nem fizeti adósságát. Látván pedig szolgatársai a történteket, igen megszomorodának, és urukhoz menvén, elbeszélék neki mind, ami történt. Akkor előhíván őt ura, mondá neki: Gonosz szolga! minden adósságot elengedtem neked, mivelhogy kértél engem; nem kellett volna-e tehát neked is könyörülnöd szolgatársadon, mint ahogy én is könyörültem rajtad? És megharagudván ura, átadá őt a poroszlóknak, míg csak meg nem fizeti minden adósságát. Igy fog cselekedni mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsáttok, ki-ki az ő atyjafiának, szívetekből. (Máté 18, 21—35.)

(Egy talentum kb. 10.000 pengő, egy dénár alig egy pengő. A nagy adósság jelképezi bűnadósságunkat a mindenható Istennel szemben, az elenyésző kis adósság azokat a sérelmeket és igazságtalanságokat, melyeket embertársainktól szenvedtünk. Annyira érdemeljük meg, hogy Isten elengedje bűnadósságunkat, amennyire mi is megbocsájtunk másoknak. „Bocsásd meg a mi vékeinket, miképen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétőknek.“)

„SZERETET-UTCA“

Bolognában egy utcát Szeretet-utcának neveztek évszázadokon keresztül. Miért nevezték el így, elbeszéli a következő kis története:

Valamikor egy özvegy nemes asszony lakott ebben az utcában. Minden öröme egyetlen fiacskája volt. Történt, hogy a kisfiú házuk előtt játszadozott, mikor idegen ember vetődött arra, aki ingerkedni kezdett a gyermekkel, megzavarta őt játékában. A fiúcska ellenállt; az ember azonban, akár mert túlindulatos természetű, akár mert ittas volt, elragadtatva a szenvedélytől, kirántotta szablyáját s leszúrta az ártatlan kedves gyermeket.

Mikor a feldühödött ember magához tért és tudatára ébredt őrült tettének, maga is szörnyen megijedt; beszaladt a legközelebbi házba, felrohant a lépcsőn s a ház úrnőjét megkérte, hogy rejtse el biztos helyen.

Az asszony iszonyodott ugyan az embertől, akinek még most is kezében volt a véres kard, de másrészt nagy szerencsétlensége részvétet keltett benne iránta; elrejtette, amilyen jó helyre csak tudta.

Néhány perccel utóbb már hozták is kisfia holttestét. Leírhatatlan volt az édesanya fájdalma, megdöbbenése, mikor világossá vált előtte, hogy éppen az az ember gyilkolta meg egyetlen drága fiacskáját, akit csak az imént rejtett el. Bezárkózott szobájába és iszonyatos lelki tusakodásba, gyötrő fájdalmakba merült.

Mikor azután a rendőrség emberei a házában termettek és tudakozódtak a gyilkos után, így szólt hozzájuk: „Tessék itt a lakásom, kutassák át!“ A rendőrök kénytelenek voltak rövid utánjárás után eredménytelenül eltávozni.

Mikor azután beesteledett, a nemeslelkű, jó asszony első dolga volt, hogy ételt s italt vitt a rejtekhelyen tartózkodó szerencsétlen gyilkosnak és segítségére volt menekülésében. Ez volt utolsó szava, amelyet a megrendült emberhez intézett, aki alig tudott lábán állni: „Bocsásson meg neked az Úr Isten, mint ahogy én is megbocsájtok neked.“

S csak most ment fel kisfia halottas ágyához, hogy átadja magát az anyai szív kimondhatatlan fájdalmának.

(Wolpert: Imígyen szóla... 128. oldal.)

KÖTELESSÉGEINK A CSALÁDI ÉLETBEN

(Isten IV. parancsolatáról és az állapotbeli kötelességekről.)

A szeretet sorrendjében első helyen állnak a család tagjai. Többi felebarátunknál jobban kell őket szeretnünk és elsősorban velük szemben vannak kötelességeink.

A GYERMEKEK KÖTELESSÉGEI SZÜLEIK IRÁNT:

a) Szeretet. Erre indítja őket az is, hogy nekik köszönhetik életüket. Súlyosan vét a szülők iránt való szeretet ellen, aki szüleinek rosszat kíván, gyűlölködve beszél róluk, súlyos testi vagy lelki bajaikban nem segíti őket. A felnőtt gyermekek kötelesek öreg szüleikről gondoskodni, amennyiben azok rászorulnak támogatásukra.

b) Tisztelet. Vagyis lélekben el kell ismerniök és külsőleg is ki kell fejezniök (köszönéssel, tiszteletteljes beszéddel, apróbb figyelmességekkel), hogy Isten után nekik köszönhetik a legtöbbet. Súlyos lelki durvaság jele, ha valaki szüleit nagyon megbántja, súlyosan megszomorítja, vagy éppen kezet emel szülőjére, vagy szégyenli alacsonyabb sorsú, kevésbbé művelt szüleit.

c) Engedelmesség. A szülő Isten helyettese. Ezért nagy bűnt követ el, aki fontos dologban szándékosan megszegi szüleinek parancsát. Nagykorú gyermekek és általában a gyermekek életpályájuk megválasztásában nem kötelesek szüleiknek engedelmeskedni, de illő, hogy tanácsukat kikérjék és komolyan megfontolják. Férjhezmenés előtt szüleink élettapasztalatból és szeretetből fakadó tanácsait különösen komolyan kell megfontolnunk. Természetesen nem kellene és nem is volna szabad engedelmeskednünk, hogyha szüleink olyasvalamit követelnének, ami Isten akarata ellen van.

Ha Isten hív valakit, hogy neki szentelje életét, nem köteles szülei ellenkezését figyelembe venni. Azonban, amennyiben öregedő szüleinek életkörülményei kívánják, legalább egy időre köteles szerzetbelépését elhalasztani; addig, amíg rászoruló szüleiről gondoskodnia kell.

A TESTVÉREK

szeretettel tartoznak egymás iránt és nagyobb szükségben segíteniök kell egymást. El kell viselniök egymás hibáit. Az idősebbek gyámolítani és segíteni tartoznak a kisebbeket. A fiatalabbak tiszteljék az idősebbeket, legyenek irántuk szerető figyelmességgel.

A családi élet a legnagyobb jótétemények egyike, sok apró öröm és lelki gazdagodás forrása. A testvérek egymást csiszolják, a család közös élete leszoktat az önzésről és érzékenykedésről. Az egyke egyik legnagyobb átka, hogy az egyetlen gyermek könnyen önzővé, elkényeztetetté, ügyetlenné válik, míg a több testvér között a gyermek életrevalóságra nevelődik, megszokja az alkalmazkodást és áldozatkészséget, a hibáin és hangulatain való uralkodást. A családban válunk egész-emberekké.

Még a szerencsétlen családi élet is sok jó forrása lehet. A komolyabb gyermeknek a családi bajok sok alkalmat nyujtanak erényei kifejlesztésére. Ha a családban mások idegesek, ez annál nagyobb türelemre és önuralomra sarkalja őt. Ha a család valamelyik tagja könyelmű, annál megfontoltabbá és komolyabbá válik. Érzi, hogy éppen a beteg vagy bomladozó családban van a legnagyobb szükség szeretetére és áldozataira.

A CSELÉDEK

a keresztény felfogás szerint szintén a családhoz tartoznak. Ezért nemcsak a kikötött bér jár nekik, hanem a család gondoskodásából és szeretetéből való részesülés is. A keresztény munkaadó cselédeinek testi egészségét éppúgy szívén viseli, mint örök üdvösségüket. Különösen nagyvárosokban nagy jótétemény, ha a cselédet az erkölcsi kisértések ellen fölvértezi az a tudat, hogy vele is törődnek. A cseléd munkája sokszor egyhangúan nehéz, alárendelt helyzete és csekélyebb műveltsége sivárrá teszik életét, tehát annál inkább rászorul munkájának megbecsülésére, a tisztességes szórakozásra és főként a szerető bánásmódra. Sok cselédet épen az kerget meg nem engedett bűnös örömökbe és erkölcsi züllésbe, hogy vele senki sem törődik és minden szeretetet nélkülözve éli hétköznapjait a munka állandó taposómalmában. A cseléd is ember, tehát sohasem szabad emberi méltóságát szeszélyes bánásmóddal, durva parancsolgatással, fölényes gúnyolódással megsérteni. A jószív és műveltség értékmérője, hogy ki hogyan beszél alkalmazottaival s mennyire gondoskodik testi és lelki szükségleteikről.

A FELESÉG KÖTELESSÉGEI

A házastársak hűséggel és szeretettel tartoznak egymás iránt. Isten oltára előtt igérték, hogy egymást az élet bajaiban segítik, semmiféle viszontagság között el nem hagyják. Igéretük teljesítéséhez a házasság szentségéből állandó segítő kegyelmek áradnak életükbe. Tehát az asszony:

a) hűséggel tartozik urának, vagyis soha semmi körülmények között sem szabad más férfi udvarlását elfogadnia, más férfire irányuló érzéki kívánságokat megtűrnie szívében.

b) A feleség engedelmességgel tartozik urának a család ügyeiben. Igaz, hogy a házasság két egyenrangú fél életszövetsége, azonban a család feje Isten rendeléséből a férfi, aki észszerűen engedelmességet követelhet feleségétől mindabban, ami a család javára szolgál. Isten az első asszonyt segítőtársul teremtette az első férfi mellé, nem pedig fordítva. Az asszony akkor tölti be hivatását, ha igazán feleség, a férfi gondjainak és örömeinek, a család terheinek megosztója. A férfi hivatása elsősorban a kenyérkereset, a család vezetése és védelmezése, a feleségé pedig elsősorban a gyermekek gondozása, az otthon gondozása és a háztartás vezetése.

c) A házastársak kötelessége, hogy a házasság szentségének kegyelmeitől támogatva egymást megszenteljék, egymás

lelki kialakulását, fejlődését és tökéletesedését támogassák, hogy az életközösségből kifolyólag az erényekben, különösen az isteni és felebaráti szeretetben folytonos előrehaladást tegyenek. Igy egymás lelki támogatásával könnyebben és biztosabban érik el az örök boldogságot, mintha csak egyedül járnák a földi élet útját. Úgy kell élniök házaséletüket, mint akik tudják, hogy nem bűntársakul szánta őket egymás mellé Isten, hanem utitársakul és segítőkül a földi vándorlásban az örök Otthon felé.

A készület a házasságra már a leányévekben kezdődik mindazon erények kifejlesztésével és gyakorlati tudás megszerzésével, melyek a jó feleség és anya hivatásához elengedhetetlenül szükségesek. Ilyen erények: élő hit, áldozatkészség, alkalmazkodás, önuralom, türelem, derű, női okosság, rendszeretet. Gyakorlati tudás: főzés, háztartás vezetése, varrás, csecsemőgondozás, gyermeknevelés.

A házasság Krisztus Urunk határozott rendelése folytán fölbonthatatlan, tehát a házasságkötés egész életre-szóló lépés. Ezért a jegyesség ideje alatt kell a jövendő házastársaknak egymást jól megismerniök, hogy természetük összefér és egymást szerencsésen kiegészíti-e? (A szülők, elfogulatlan jóakarók ítélete e tekintetben sokszor megbízhatóbb, mint az elfogult szerelmeseké.) Menyasszonyságod alatt többet imádkozzál és gyakrabban járulj szentáldozáshoz, mint máskor, hogy megismerd Isten valódi akaratát!

A jó házasság feltételei:

Benned: Komoly készület, mindazoknak az erényeknek és gyakorlati tudnivalóknak buzgó elsajátítása, melyek nélkül nem válhatsz jó feleséggé és édesanyává.

Őbenne: 1. Gondolkodásmódotok megegyezése lényeges kérdésekben. (Az élet végső célja, Krisztus tanítása, a házasság célja stb.) 2. Felelősségérzés. Aki goromba édesanyjával szemben és erkölcsileg felelőtlen menyasszonyával szemben, nem lesz soha jó férj, mégkevésbbé jó családapa. 3. Szerény anyagi megalapozottság leendő családja eltartásához. 4. Mentes legyen minden súlyos szenvedélytől (ivás, kártya, morfiumszenvedély) és súlyos fertőző vagy szervi bajtól (vérbaj, tüdőbaj stb.)

A harmonikus házasság három tényezőből alakul ki: lelkek találkozása, érzéki vonzalom és Isten áldása a házasság szentségében.

A SZÜLŐK KÖTELESSÉGEI:

1. hogy a gyermeket Isten kezéből elfogadják és annak életét létének első pillanatától kezdve megvédjék.

2. gyermekeiket táplálják. A csecsemő táplálása az édesanya természetes kötelessége és csak kényszerítő szükség esetén bízhatja azt dadára.

3. Gyermekeiknek nemcsak a szükséges táplálékot, ruházatot és műveltséget kell megadniok, hanem azok lelki fejlődését is irányítaniok kell, kötelességük őket vallásosan nevelni. Súlyosan vétkezik az a katolikus anya, aki kiskorú gyermeke erkölcsi életével nem törődik, gyermekét más vallásban vagy vallásközömbösségben neveli. Az a szülő, aki gyermekét olyan iskolába küldi, ahol a katolikus vallást meghamisítják, vagy ellene izgatnak, nehezen felel majd Isten előtt súlyos vétkéért. Amennyiben a helyi körülmények közt lehetséges, a szülők kötelessége, hogy gyermekeiket katolikus iskolába járassák.

A szülői szeretet karikatúrája a majomszeretet, mely elnéző gyermeke hibáival szemben, naggyá fejleszti benne az önzést, nem szoktatja fegyelemre, megfosztja az önmegtagadás alkalmaitól és még törvénytelen eszközökkel és mások megrövidítésével is jogtalan előnyöket akar szerezni számára. Azok a szülők, akik elfogultságból erőnek-erejével híressé akarják tenni gyermekeiket, rendesen hiúságból föláldozzák gyermekük boldogságát. (Csodagyermekek; érdekházasság.)

A beteg, nyomorék, vagy gyengeelméjű gyermek nagy kereszt szüleinek életében. Azonban nem szabad elfelednünk, hogy jobb nyomorékon és betegen élni, mint nem lenni, mert a beteg éppen a testi fogyatkozások hordozásával különös érdemeket és jogcímet szerezhet Isten jutalmára a túlvilágon. A mennyországban nem lesz többé betegség, hanem mindenki szép és ép testben élvezi az örök boldogságot. A gyermek testi fogyatékossága gyakran a szülők bűneinek következménye, ilyenkor alázatos és bűnbánó lélekkel vezeklésképpen kell azt fogadniok. Olykor ártatlan szülők életén Isten próbája, mellyel Isten szeretetüket akarja próbára tenni. Azonban ez a súlyos kereszt szülőnek és gyermeknek egyaránt érdemmé válhat a mennyországra.

A szülőknek nemcsak kötelessége, hanem a természeti törvény által biztosított joguk is gyermekeik nevelése. Ettől a jogtól semmiféle emberi törvény meg nem foszthatja őket mindaddig, míg szülői kötelességeiket az isteni erkölcsi törvényeknek megfelelően gyakorolják.

Az **Egyháznak isteni törvényből kifolyólag szintén joga van a neveléshez,** így önálló katolikus iskolák fenntartásához minden fokon (népiskolától az egyetemig) és a hitoktatás szabadságához. Végül az államnak annyiban joga és kötelessége befolyást gyakorolni a nevelésre, hogy a gyermekből a haza hű polgára és a társadalom értékes tagja váljék.

A DERÉK ASSZONY DICSÉRETE

(Mulierem fortem quis inveniet?... Példabeszédek könyve 31, 10-31.)

Derék asszonyt ki talál? becse a korallokét messze meghaladja! Férjének szíve bátran reá hagyatkozik és nem lesz nyereség híján. Jóval fizet neki és nem rosszal, élete minden napján; előszedi a gyapjut és a kendert és ügyes kézzel végzi a munkát; úgy, mint a kereskedő hajója, messziről szerzi be élelmét; még tart az éjjel és máris fölkel, eleséget ad háza népének és élelmet szolgálóinak. Szántóföldön jár az esze s azt meg is szerzi: szőlőt ültet kézimunkája árán. Derekát jól felövezi és erős karral lát dolgához. Érzi, látja, hogy szépen keres, mécsese éjjel el nem alszik. Kezébe veszi a rokkát és ujjai megfogják az orsót. Megnyitja tenyerét a szegénynek, és kinyujtja kezét a szűkölködő felé. Nem félti házát a hó hidegétől, mert egész háza népének kettős a ruhája. Takarót készít magának; bisszusból, bíborból van a ruhája. Urának nagy a becsülete a kapuknál, ha ülésen van az ország véneinél. Gyolcsot készít és eladja, és övet ad át kananeus-

nak. Erő és ékesség a ruhája, ezért nevetve néz a jövő nap elé. Bölcseségre nyitja száját és nyelvén jóságos tanítás vagyon. Szemmel tartja háza népe útjait és nem eszi a tunyaság kenyerét. Kiállnak fiai és boldognak hirdetik, a férje is magasztalja: „Sok nő gyüjtött már vagyont, de te túltettél valamennyin!" A kedvesség csal, a szépség múlandó, de az istenfélő asszony dicséretet érdemel! Adjatok neki keze gyümölcséből és tettei dicsérjék őt a kapuknál!

ASSZONYOK

Ti vagytok a párna, ti vagytok a pólya
Kisfiúnak, nagyfiúnak,
Gügyögője, ringatója.

...És ti vagytok a Háziáldás
Fehérre meszelt kis falon.
Szegett kenyér az abroszon.
Ti a kútvíz a harmatos pohárba,
Duruzsoló, jóságos kályha,
Szekrényben illatos puha,
Tündöklő, hófehér ruha,
Ti vagytok az olajmécs, mely álmatlan lobog
S imádkozik, míg mások alszanak.
A hervadtan is illatos csokor
A feszület alatt.

(Sík Sándor.)

A GYERMEK NEVELÉSE

XI. Pius pápa „Casii connubii" („Mocsoktalan házasság") körleveléből.

A keresztény szülők értsék meg, hogy ők nemcsak az emberi nemnek a földön való elterjesztésére és fenntartására vannak, s nemcsak azért, hogy az igaz Istennek akármilyen tisztelőket neveljenek, hanem hogy Krisztus Egyházának gyermekeket, a szenteknek polgártársakat, Istennek háznépet szüljenek, hogy az Isten és az Üdvözítő tiszteletének élő népe szaporodjék. Magát a megszentelő kegyelmet ugyan a keresztény szülők nem önthetik át a gyermekbe, ha maguk a kegyelem állapotában vannak is, sőt a természetes nemzés a halál útja, amelyen az áteredő bűn megy a gyermekbe; mégis valamiképen részesei az első paradicsomi házasságnak, mivel gyermeküket fölajánlják az Egyháznak, hogy az, mint Isten gyermekeinek termékeny anyja, őt a természetfölötti életre újjászülje s így Krisztus eleven tagja, az örök élet és örök boldogság részese és örököse legyen, melyre valamennyien teljes szívből vágyunk.

Ha a keresztény anya mindezt megfontolja, akkor tökéletes és felsőbbrendű vigasztalódással veszi tudomásul az Úr Jézusnak róla mondott szavait: „Az asszony miután megszülte gyermekét, már nem emlékezik szorongatásáról örömében, hogy ember született a világra" s anyai hivatásának minden fájdalmát, gondját és terhét erős lélekkel viselvén, sokkal több és szentebb jogon dicsekszik majd az Úrban az ő gyermekeinek virágzó koszorújával, mint a római matróna, a Gracchusok anyja. Sőt mindkét házastárs majd készséges és hálás lélekkel fogadja Isten kezéből a gyermekeket. Bennök Istentől rájuk bízott talentumot lát, melyet nemcsak saját javára és a földi haza javára kell kamatoztatni, hanem az ítélet napján Istennek kamatostul visszaadni.

TESTÜNK GONDOZÁSA.

(Isten V. parancsolata.)

1. A test értéke:

a) Testünk a lélek eszköze. Testi érzékszerveink segítségével ismerjük meg a külvilágot és érintkezünk másokkal. Testünk képesít munkánk elvégzésére, a világ szépségeinek megismerésére és arra, hogy a világot szebbé tudjuk tenni magunk körül.

b) Isten Fia is emberi testet öltött magára és emberi testben ment föl a mennybe. A szentségek a testen keresztül adják a léleknek Isten kegyelmét. A test a lélek temploma, melyet a szentségek megszentelnek. A világ végén Isten föltámasztja testünket és a jók megdicsőült teste résztvesz a lélek örök boldogságában. Ha Isten ennyire megbecsüli és ily nagy célok elérésének eszközévé tette testünket, nekünk is meg kell azt becsülnünk, kötelességünk fönntartani és gondozni.

2. Isten gondolatai szerint **kötelességünk** mindazt megadni testünknek, ami képessé teszi, hogy a léleknek szolgáljon és eszköze legyen az örök boldogság elérésében. Elsősorban kötelességünk a test táplálása. Vétkezik, aki fösvénységből vagy nemtörődömségből megvonja testétől a szükséges táplálékot.

A táplálkozási ösztön kielégítése bizonyos jóleső érzéssel jár. Ennek a gyönyörnek megvan a rendeltetése: táplálkozásra ösztönöz, elősegíti a táplálék feldolgozását és távoltartja a káros táplálékot. De mint minden ösztön, így a táplálkozás ösztöne is csak addig válik javunkra, míg az ész és akarat uralma alatt áll. A táplálkozás nem öncél, hanem csak eszköz: „nem azért élünk, hogy együnk, hanem azért eszünk, hogy éljünk".

A mértéktelenség ételben és italban súlyos bűn, mikor nagyobb rosszullétet, betegséget idéz elő és ezt előre láthattuk.

Az orvostudomány szerint a mértéktelen táplálkozás számos hosszadalmas betegség előidézője (gyomorbajok, egészségtelen elhízás, korai érelmeszesedés, köszvény, rák stb.). A túlzott táplálkozás, inyenckedés és torkosság lomhává teszi az embert, elsorvasztja akaraterejét és megöli idealizmusát. Önnevelésünkben nagy jelentősége van annak, hogy az étkezés csak epizód legyen életünkben, mely az étkezési időn kívül mint testi élvezet nem foglalkoztatja gondolatainkat és vágyainkat. Ugyancsak fontos az is, hogy ne kényeskedjünk és ne válogassunk az ételben. Az akaraterő és lelki kiegyensúlyozottság nevelésének eszköze, ha arcfintorítás és válogatás nélkül mindent megeszünk, amit elénk tesznek.

Kis mennyiségű alkohol, nikotin, koffein mértékletes élvezése felnőtt korban nem ártalmas az egészségre és nem mondható bűnnek. Mértéktelen élvezete azonban nemcsak az egészséget ássa alá, hanem az akaratot is gyengíti és fokozza az érzéki kísértéseket.

Az élvezeti szerek állandó és nagymértékű élvezete biztos útja egy nép lassú elsatnyulásának. Újabb orvosi kutatások azt mutatják, hogy a nikotin éppen a legkényesebb női szerveket támadja meg. Ezért anyák legalább a terhesség és szoptatás ideje alatt feltétlenül tartózkodjanak a dohányzástól és alkoholtól.

3. A RUHÁZKODÁS célja: a) hogy testünket befödjük. Ez az erkölcsi szempont a legfontosabb a ruházkodásban és ezért soha semmiféle divat kedvéért sem szabad mások lelkét megbotránkoztatnunk. **Bűnös minden olyan öltözködés, mely nem takarja kellően a testet, vagy érzékien kihangsúlyozza annak formáit s egyes részeit** úgy, hogy tisztességes gondolkodású férfiakban is csak érzéki vágyakat ébreszthet. A mindenütt mocskot keresők érzéki pillantásaival nem kell törődnünk, azonban az emberi gyengeségre, a férfiak természetére tekintettel kell lennünk. Isten a nő teremtésével a szépséget és jóságot akarta a világba helyezni, nem pedig a bűnt.

b) A ruházkodás másik főcélja, hogy testünket megvédjük az időjárás ingadozásaival szemben.

c) Az öltözködés célja az is, hogy szép keretet adjon egyéniségünknek és külső megjelenésünknek. Ezért ruhánk legyen szép, életkorunknak, egyéniségünknek és az alkalomnak megfelelő. A lompos, gondozatlan külső idővel természetünket és bensőnket is lompossá teszi.

A divat a szépet keresi és akarja szolgálni. Azonban, ahogyan a férfiak igazságkeresése sokszor a legnagyobb tudományos tévedésekhez és hitbeli eretnekségekhez vezetett, úgy a női divat is gyakran eretnekség a szépség terén, az igazi szépség megcsúfolása. Csak az lehet maradéktalanul szép, ami erkölcsileg is jó; a szépség az erkölcsi jónak másik arca. Minden túlzás és véglet szintén csúnya. A női fínomsággal és a szerénység oly értékes erényével nem egyeztethető össze a túlzottan föltűnő öltözködés. A helyes elv: nem kullogunk a divat után és nem haladunk a divat élén. A divat szolgáljon engem és nem én a divatot!

4. A pihenés és üdülés szintén szükséges egészségünk és munkakedvünk fenntartásához. Nemcsak megengedett dolog, de kötelességünk is testünknek megadni a szükséges alvást és pihenést.

A SZÓRAKOZÁS akkor válik igazi öröm forrásává, ha tiszta és szép emlékek, nyugodt lelkiismeret maradnak utána. A szórakozás nem öncél, hanem eszköz a ruganyosság és munkakedv megőrzésére. A túlzottan sok szórakozás léhává, önzővé és elpuhulttá tesz, unottságot és csömört von maga után. Megfoszt az örömök ízétől. Csak annak jelent igazi örömet a szórakozás, aki nem válik rabjává. Minden igazi öröm alapja a szív tisztasága, a nyugodt lelkiismeret. „Örüljetek az Úrban mindig, újra mondom, örüljetek... az Úr közel vagyon." (Szt. Pál a filippiekhez 4, 4. sköv.) Csak aki szórakozásaiban is közel érzi magához az Úr Jézust és nem vesz részt olyan társaságban, táncban, színházelőadáson, hová az Úr Jézus nem kíséri el, csak az tér vissza a szórakozás után nyugodt lelkiismerettel és pihent kedvvel napi munkájához.

A TÁNC magábanvéve erkölcsileg közömbös cselekedet, melyet azonban a körülmények és a bűnös szándék közeli bűnalkalommá és érzéki kísértések forrásává is tehetnek. Lehet szépen és erkölcsös módon is táncolni, a mozgás örömét élvezve, viszont lehet érzéki módon és ízléstelenül is. Tisztességes leány megszakítja a táncot olyannal, aki szórakozás helyett erkölcstelenségre akar azzal visszaélni.

5. **Betegségben** tapasztalt orvos segítségét kell igénybevennünk. Sohase tartson vissza bennünket álszemérem attól, hogy betegségünket hozzáértő és lelkiismeretes orvos előtt nyiltan föltárjuk.

Nem vagyunk kötelesek életveszélyes vagy nagyon fájdalms műtétnek alávetni magunkat, de okosan tesszük, ha egészségünk helyreállítására vagy életünk megmentésére igénybevesszük az orvostudomány segítségét.

Nem igazi Krisztust szerető lélek az, aki betegség esetén azonnal minden reményét és kedvét veszti. A betegség sokszor Isten áldása: magunkba-szállásra figyelmeztet, alkalmat ad arra, hogy a földön vezekeljük le bűneinket és a fájdalmak türelmes elviselésével kiérdemeljük az örök boldogságot. A hívő és Istenben élő lélek betegágya környezetének is áldása lehet, a hit és türelem élő tanítása, felajánlott szenvedéseivel pedig sok kegyelem kiérdemlője.

6. Az egészség nagy áldás és gondozása fontos kötelességünk, azonban mégsem lehet öncél. Ezért sohasem szabad túlzottan ápolnunk egészségünket, bálványoznunk testünket.

Ha kötelességeink teljesítése és egészségünk fönntartása közt kell választanunk, inkább az előbbit választjuk. **Sohasem szabad bűn árán fönntartanunk egészségünket.** De nem is lehet, mert a beteg lélek előbb-utóbb a test egészségét is aláássa. Azonkívül minden bűn Isten büntetését vonja maga után. Aki a test kedvéért föláldozza a lelket, Isten áldásától és segítségétől fosztja meg magát.

7. A szépség ápolása, KOZMETIKAI SZEREK használata megengedett, ha testi hibákat és fogyatékosságokat igyekszünk vele eltűntetni vagy meggyógyítani. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy szépnek lássék. Bűn azonban, ha valaki csak hiúságból veszélyes műtétnek veti alá magát. (Kozmetikai mell-operáció.) A hajszín megváltoztatása, az orr alakját kiigazító operációk többnyire esztelenségek, mivel megbontják az arc természet-adta harmóniáját. Az arcápoló-szerek túlzott használata tönkreteszi a bőrt és így inkább árt a szépségnek, mint használ. Az arc és kéz túlzott kikészítése rendesen rejtett vagy tudatos érzéki célt szolgál és így nemcsak nem szép, hanem bűnös is. Nem bűn azonban az, ha az asszony kozmetikai szereket használ, kikészíti magát, hogy férjének tessék.

TESTI ÉLETÜNK.

1. Életünk a legnagyobb értékek egyike. Addig érdemelhetjük ki az örök boldogságot és tehetjük jóvá bűneinket, amíg a földön élünk. A halál után sem érdemet nem szerezhetünk, sem bűneinktől meg nem szabadulhatunk, többé, Isten kegyelmét már vissza nem szerezhetjük. Ezért kötelességünk testi életünket, mint Isten ajándékát, megbecsülni és fönntartani.

Az életet Isten adta, csak Ő veheti el. Tehát **súlyos bűn mindaz, ami egyenesen életünk megrövidítésére, vagy kioltására irányul.**

1. Az **öngyilkosság** a legnagyobb bűnök egyike, mert az öngyilkos önhatalmúlag lerombolja azt, ami nem az övé, hanem Istené. Megfosztja magát Isten bocsánatának lehetőségétől, hiszen többnyire nincs már ideje, hogy megbánja bűnét, és halálos bűnnel áll Isten ítélőszéke elé.

Az öngyilkosság nemcsak bűn, hanem egyúttal a legnagyobb esztelenség. Ahelyett, hogy megszabadítana a szégyentől, szenvedéstől, vagy céltalanságtól, **sokkal nagyobb szégyenbe, szenvedésekbe és végleges céltalanságba taszít: az örök kárhozatba.**

Az életösztön olyan erős az emberben, hogy az öngyilkosság épeszű embernél alig érthető. Sok öngyilkosságot valóban csak pillanatnyi elmezavar, a lelki egyensúly teljes fölbomlása magyarázhat meg. Ilyen esetben, minthogy erkölcsileg nem beszámítható cselekedet, inkább szerencsétlenség az, mint bűn. Vannak azonban erkölcsileg beszámítható öngyilkosságok is, mint az az öngyilkosok hátrahagyott leveleiből, rendelkezéseiből kitűnik. Ezekre nincs mentség Isten előtt. Szörnyű tettük mégcsak nem is különös lelkierő tanúsága. Mert igaz, hogy az életösztön legyőzéséhez nagy akaraterő szükséges, de nagyobb erő kell a szenvedések, balsors, vagy cselekedeteink következményeinek vállalásához. Isten azonban a legnagyobb csapások és eltévelyedések után is ad elegendő kegyelmet, hogy az életet elviseljük és ezáltal jóvátegyük hibánkat vagy kiérdemeljük az örök boldogságot. A szándékos öngyilkosság mindig gyenge hitről tanúskodik. Már pedig, aki nem hisz az igazságos és jóságos örök Istenben és eldobja életét, elkárhozik. A hívő lélek szenvedhet, talán bele is őrülhet fájdalmába, azonban sohasem lesz öngyilkossá.

(Természetes, hogy az öngyilkosságot nem lehet előre megbánni. Még ha tette után életben marad is az illető, a megbánáshoz Isten kegyelme szükséges. Már pedig, aki súlyos bűnt követ el, méltatlanná teszi magát Isten kegyelmére. Isten jósága megadhatja ugyan az újabb megtérés kegyelmét, de azt előre vakmerően remélni és ezért bűnt elkövetni nem szabad.)

2. Súlyos bűn, ha valaki komolyan **kívánja halálát,** csak azért, hogy az élettől megszabaduljon.

3. **Aki olyan bűnös cselekedeteket visz véghez, melyek életének ártanak, szintén súlyosan vétkezik,** még ha nincs is szándéka megrövidíteni velük életét. (Alkohol mértéktelen élvezete, nemi kicsapongások, mértéktelen dohányzás, evés; morfinisták.)

A SZESZES ITALOK túlzott élvezete (részegség) nemcsak azért halálos bűn, mert az egészségnek árt, és állandó élvezete megrövidíti az életet. Hanem súlyos bűn egyes esetekben is, mivel megfoszt eszünk használatától és szabad cselekvőképességünktől. Az embert épen értelme és szabad akarata különbözteti meg az állatoktól. Ezért súlyosan vétkezik, aki ok nélkül akár rövid időre is megfosztja magát ítélőképességétől és akarati szabadságától.

Az alkohol romboló erejét mutatja, hogy az alkohol mámorában fogant gyermekek rendesen súlyos testi fogyatékossággal (gyengeelméjűjűség, süketség, vakság) vagy nagyfokú alkoholizmusra való hajlammal születnek.

A DOHÁNYZÁS felnőtt egészséges szervezetnél és mértékkel nem ártalmas olyan fokban, hogy bűnösnek volna mondható. Mindenesetre azonban minden édesanyának súlyos kötelessége a terhesség és szoptatás ideje alatt, hogy teljesen lemondjon róla, vagy legalább egészen csekély mértékre csökkentse.

2. A testi élet és egészség csak eszköz örök üdvösségünk elérésére. Épen azért **magasabb javakért szabad föláldoznunk egészségünket és életünket.**

1. „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért." (Ján. 15, 13.) Tehát szabad életünket kockára tennünk embertársainkért (mint a betegápoló nővérek teszik), vagy a tudomány haladása érdekében, (mint a fertőző betegségek vizsgálói, sarki utazók stb.) Megengedett az olyan életveszélyes foglalkozások üzése, melyekre szükség van a közjó szempontjából. (Robbanó-anyagok és méreg gyártásánál dolgozó munkásnők, stb.) Tekintettel a nehéz megélhetésre, szabad olyan foglalkozást vállalni, mely mások megengedett szórakozását szolgálja. (Akrobaták, kötéltáncosnők stb.).

2. Szabad életünket föláldoznunk, ha másként nem menekülhetünk közeli bűnalkalomból. Ha valakit hittagadásra vagy erkölcstelenségre akarnak kényszeríteni, nem vétkezik azzal, hogy élete kockáztatásával próbál menekülni (pl. kiugrik az ablakon), mert nem öngyilkosságot akar elkövetni, hanem a bűntől menekül, hitét vagy szűztisztaságát védelmezi.

3. Bizonyos körülmények között KÖTELESSÉGÜNKKÉ VÁLHAT, hogy életünket kockára tegyük vagy FÖLÁLDOZZUK:

a) ha életünket csak súlyos bűn árán tudnók fönntartani (pl. hittagadás által);

b) ha hivatásbeli kötelességünket máskép nem teljesíthetjük; (így az édesanya köteles életét kockáztatni, vagy akár föláldozni, hogy világra hozza gyermekét; az orvos járvány idején, a katona a háborúban szintén köteles életét kockára tenni);

c) kötelességünk életünket kockáztatni, mikor nagy közszerencsétlenség csak így hárítható el.

FELEBARÁTAINK TESTI ÉLETE.

Isten 5. parancsa: „Ne ölj!" Mivel a tiltó parancsok mindig köteleznek, a jogos önvédelem esetét kivéve **sohasem szabad olyat tennünk, ami másnak egészségét vagy életét veszélyezteti.**

V é t k e z i k felebarátjának élete és egészsége ellen:

1. aki másnak ok nélkül és annak akarata ellenére **testi vagy lelki fájdalmat okoz.** Igy, aki durván bánik cselédeivel, a reá bízottaknak kevés vagy romlott táplálékot ad, mást tréfából súlyosan megijeszt, mást haragra ingerel vagy bosszant.

2. Súlyos bűnt követ el, **aki beszámítható gondatlanságból más súlyos sérülésének, vagy halálának okozója.** Pl. ha az orvos kellő tudás nélkül és lelkiismeretlenül kezeli betegét; valamely leány hiúságból életveszélyes virtuskodásba ugratja be udvarlóját; a motorvezető, aki lakott helyeken vagy csúszós úton túlzott sebességgel hajt.

3. Legsúlyosabb bűn Isten 5. parancsa ellen a **g y i l k o s s á g, vagyis mások szándékos és jogtalan megölése.** A z é l e t e t I s t e n a d t a, c s a k i s Ő v e h e t i e l. A gyilkos nemcsak az élet Urának jogát sérti meg, hanem megfosztja embertársát attól, hogy az üdvösséget munkálja. Amennyiben áldozata halálos bűnben van, az örök kárhozatba dönti. Esetleg megfosztja a közösséget egy értékes tagjától. Ezért a gyilkosság égbekiáltó bűn és a legsúlyosabb büntetést érdemli a földön és a túlvilágon.

N e m v é t k e z i k, aki saját életét, becsületét vagy anyagi javait v é d i j o g t a l a n t á m a d ó v a l s z e m b e n és k ö z b e n m e g s e b e s í t i (esetleg halálosan is) támadóját. A támadó megsebesítése (vagy megölése) azonban csak akkor megengedett, ha a támadás h i r t e l e n történt és n i n c s m á s m ó d életünk (becsületünk, javaink) megmentésére. A védekezésnek m é r s é k l e t t e l kell történnie, vagyis nem szabad nagyobb kárt tennünk a támadóban, mint amekkora az önvédelem szempontjából szükséges.

Nem jogtalan támadó azonban a születendő gyermek, akinek világrahozatala esetleg az anya életét veszélyezteti, mert a magzatnak joga van az élethez. Tehát **sohasem megengedett a csírázó emberélet egyenes és szándékos megölése, még az anya egészségének vagy életének megmentésére sem.** Ezt a rendkívül súlyos bűnt az Egyház kiközösítéssel bünteti. Minden édesanyának természetes kötelessége, hogy gyermekét, saját élete árán is, a világra hozza. A magzat megölése az édesanya életének megmentésére nem más, mint gyilkosság. Már pedig a gyilkosság semmivel sem kisebb bűn, ha orvosi műtőasztalon történik, mint mikor rablógyilkos fegyvere okozza.

4. Ugyanígy **súlyos bűn, ha az orvos gyógyíthatatlannak vélt betegének halálát elősegíti.** (Euthanasia.) Mert: 1. az orvos feladata az é l e t e t m e g m e n t e n i és nem megölni; erre kötelezi hivatása és o r v o s i e s k ü j e. 2. Az orvos sem csalatkozhatatlan, hanem t é v e d h e t. Többször megesett már, hogy valamely gyógyíthatatlannak megállapított betegség gyógyíthatónak bizonyult s a menthetetlennek vélt beteg felépült. 3. Isten tudja azt, hogy miért és meddig enged élnünk; a betegnek talán épen az utolsó s z e n v e d é s e k r e v a n m é g s z ü k s é g e az ö r ö k b o l d o g s á g e l é r é s é r e. Ha a könnyű halál nagy adomány is, sokkal nagyobb kegyelem és f o n t o s a b b a j ó h a l á l.

Megengedett az emberi élet kioltása:

1. J o g o s ö n v é d e l e m b ő l, amennyiben nincs más mód önmagunk megmentésére.

2. A z á l l a m h a t a l o m r é s z é r ő l s ú l y o s b ű n ö k b ü n t e t é s e k é p e n. A közjó az egyéni jó fölött áll. Egyes bűnök (gyilkosság, hazaárulás, gyujtogatás) súlyosan veszélyeztetik a társadalom rendjét. Ha a közhatalom nem torolná meg őket, fölborulna az erkölcsi rend és sokak életének nyugalma. Ezért a közösségnek joga van beteg tagját eltávolítani, nehogy az egész társadalmat megmérgezze. Isten az ószövetségben maga határozta meg, mely bűnöket kell halállal sujtani. Az újszövetségben Szent Pál apostol mondja: (Az államhatalom) „nem ok nélkül hordozza a kardot; szolgája ugyanis az Istennek, hogy bosszút álljon büntetéssel azon, aki rosszat cselekszik." (Rómaiakhoz 13, 4.) Természetesen csak a törvényes közhatalomnak van joga halálos ítéletet hozni, az egyén soha sincs önbíráskodásra följogosítva.

A s t a t á r i u m o t, (kisebb cselekedeteknek halállal való büntetését rendkívüli időkben), szintén a közjó fenntartása teszi megokolttá.

Az államnak méginkább joga van megtorlásul s z a b a d s á g v e s z t é s r e ítélni a bűnösöket. Valószínűleg azonban nincs joga a bűnöst testileg megcsonkíttatni (megvakíttatni, kezét vagy nyelvét levágatni).

Meg nem engedett és jogtalan az államhatalom részéről a k ö t e l e z ő **sterilizáció** (gyermeknemzésre képtelenné tevő sebészeti műtét), akár bűnök **megelőzésére,** akár betegségek (vérbaj, tüdőbaj) á t ö r ö k l é s é n e k m e g a k a d á l y o z á s á r a. (Fajnemesítés, e u g e n i k a.) A házasság és gyermeknemzés az embernek e g y é n i j o g a. (XI. Pius pápa szerint az államot azért nem illeti meg a kötelező sterilizáció joga, mert ez a jog az igazság és tisztesség ellen van. Az államnak ugyanis nincs közvetlen hatalma alattvalói teste fölött.) Bizonyos betegségekben szenvedők Isten előtt és lelkiismeretükben kötelezve érezhetik magukat, hogy a nemi élettől (házasságkötéstől) tartózkodjanak, azonban ezt az állam nem erőszakolhatja rájuk. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a beteg gyermek is üdvözülhet. A szülők ugyan Isten előtt felelősek lehetnek azért, hogy gyermeküket a földi életben szerencsétlenné tették, Isten azonban az ártatlanul szenvedőnek igazságot szolgáltathat a túlvilágon és földi szenvedéseiért nagyobb mennyei jutalomban részesítheti. A kötelező és erőszakos sterilizáció számos igazságtalansághoz is vezetne, gyakorlati keresztülvitelében könnyen válhatna az egyéni vagy politikai bosszú eszközévé.

Egyes népek vagy társadalmi osztályok k i i r t á s á r a i r á n y u l ó s t e r i l i z á c i ó pedig s ú l y o s e m b e r t e l e n s é g, mely beleavatkozik a teremtő Isten jogaiba. **Az állam csak a bűnös egyéneket büntetheti meg,** valamely fajt, népet, társadalmi osztályt vagy város lakosságát **kollektíve büntetni csak Istennek van joga,** mert Ő a közös büntetés következtében ártatlanul szenvedőket örök jutalommal kárpótolhatja.

(Egyes moralista tudósok véleménye szerint az államhatalomnak joga van egyes bűnözőket súlyos és közveszélyes nemi bűnökért **megtorlásul** sterilizációval büntetni. Ez azonban nem bizonyos. Minden esetre nemi bűnök **megelőzésére** azért nem alkalmas eszköz a sterilizáció, mert nem szünteti meg a nemi bűnökre való képességet, hanem csak a nemzésre és fogamzásra való képességet.)

A **betegnek joga** van sterilizációs műtétnek alávetni magát valamely **betegség** (méhrák) terjedésének **megakadályozására,** s így életének megmentésére.

3. Megengedett az emberélet kioltása jogos háborúban. Ha az egyénnek joga van életét és javait megvédeni, a nemzettől sem vitatható el ez a jog.

Jogos az igazságtalan támadás elleni védekező **háború,** jogtalan a merőben hódító háború. A megtorló háború csak akkor jogos, ha valamely igazságtalan és annyira súlyos sérelmet torol meg, hogy annak helyrehozatalára más mód nincs.

Mivel az egyes állampolgárok rendesen nem tudják megítélni a háború megindulásának és lefolyásának összes előzményeit és körülményeit, továbbá mivel a katonáskodás általánosan kötelező, az egyes katona harcolni tartozik, hacsak teljesen nem biztos a háború jogtalanságában. Annál nagyobb azonban a népek vezetőinek felelőssége, ha jogtalan háborúba kergetik alattvalóikat.

A jogos háború ugyan sok erény forrása lehet (hazaszeretet, önfeláldozás, türelem, Istenbe vetett bizalom, az elanyagiasodás veszedelmének csökkenése), mégis a háború annyi sok ártatlannak szenvedésével jár, olyan mérhetetlen anyagi és erkölcsi károkat okoz, hogy a népek vezetőinek kötelességük azt elkerülni. A kereszténység igazi didala lenne a háborúk megszűnése. Az ószövetségi jövendölések és az újszövetség lapjai Isten országának eljövetelét, mint a béke országának megvalósulását ünneplik.

A Megváltó eljövetelekor fölhangzik a „béke az embereknek". Béke azonban csak igazságosságon és szereteten alapulhat. („Opus justitiae pax — a béke az igazságosság műve." XII. Pius jelmondata.) A háborúk oka az emberi önzés, hatalomvágy és bosszúvágy. Isten büntetése, hogy az emberi bűnök által előidézett háború szenvedéseivel ostoroz bennünket. Éppen ezért a háború szenvedéseiben az emberi bűn következményeit kell látnunk; türelmes elviselésükkel bűneinkért vezekelünk és érdemeket szerezhetünk az örök boldogságra.

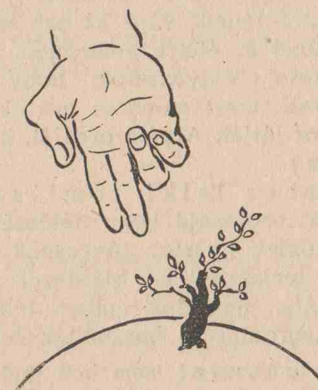
A párbaj előre megbeszélt küzdelem az élet kioltására alkalmas fegyverrel a megsértett becsület vélt helyreállítására. A párbaj alkalmatlan az igazság eldöntésére, mert nem okvetlenül az győz, akinek igaza van, hanem, aki erősebb, ügyesebb, vagy szerencsésebb. A becsület visszaszerzésére sem alkalmas eszköz, mert igazi vagy látszólagos bátorsággal nem lehet más téren esett csorbát helyrehozni. Lényegében minden párbaj nem egyéb, mint az ököljog, önbíráskodás és bosszúállás alkalmazása társadalmi keretek közt. Tehát alapjaiban barbár és erkölcstelen. Életünket sohasem szabad oktalanul veszedelemnek kitennünk és tilos más életében megtorlásból kárt tenni. Ezért minden párbaj súlyos bűn és az Egyház külön kiközösítéssel sujtja a párbajozókat és segítőiket. Nem ment föl a súlyos bűn alól az sem, ha a párbaj visszautasítása következtében jóhírünkön, vagy anyagi javainkban nagyobb kár esik.

A becsület visszaszerzésének megfelelő módja a becsületbíróság. A párbaj intézménye már rég megszűnt volna, ha a párbaj-hősök annyi gondot fordítanának arra, hogy a társadalom és az állami törvények szigorúbban megbüntessék a becsület elleni vétségeket, mint amennyi erőt pazarolnak párbaj-ügyeikre.

Megengedett a párbaj a közjó érdekében, a nagyobb vérontás elkerülésére. (Dávid és Góliát párviadala.)

Az állatok és növények is Isten teremtményei. Nincs halhatatlan lelkük, nincsenek örök életre hivatva, mint az ember, azonban mint a Teremtő bölcsességének és jóságának alkotásait, őket is lehet szeretnünk. A szentek közül sokan megható szeretettel vették körül az állatokat és növényeket, mivel Isten kezenyomát látták a teremtés minden csodájában. (Assisi Szent Ferenc, Limai Szent Róza.) Távol áll azonban a keresztény lelkülettől egyes gyermektelen asszonyok és egyedülálló nők beteges állatkultusza, akik szívük szeretetét önzően és nevetséges módon valamely háziállat dédelgetésére pazarolják, ahelyett, hogy rászoruló szegények, elhagyott gyermekek és betegek gondozásában, a felebaráti szeretet testi és lelki jócselekedeteinek gyakorlásában élnék ki a női szív anyai vágyát. A nagy „állatbarát szentek" is előbb voltak a felebaráti szeretet hősei, mint az állatok barátai és a természet csodálói.

Isten az állatvilágot és a növényvilágot az ember kedvéért teremtette, ezért az állatoknak nincsenek jogaik az emberrel szemben. Tehát szabad az állatokat munkára fogni, táplálkozás és ruházkodás céljából megölni. Szabad őket tudományos kísérletek céljából fájdalmas kísérleteknek is alávetnünk (viviszekció), amennyiben fölösleges kínzásukat elkerüljük. Az ember eszes természetével és a fínomlelkűséggel ellenkezik az állatok kínzása. Maga is durvalelkűvé válik, aki állatot kínoz. A gyengébb állatok, (madarak) és a virágok szinte kikényszerítik belőlünk a kíméletet és durva lelkületre vall ezeknek oktalan pusztítása.

KÖTELESSÉGEINK MÁSOK LELKE IRÁNT

1. Nemcsak a testi életet nem szabad megölnünk, hanem mások lelkében sem szabad kárt tennünk. Mások lelki élete ellen vét, aki mást **megbotránkoztat**, vagyis aki bűnös vagy kevésbbé helyes cselekedettel, beszéddel, viselkedéssel mások bűnének okozójává válik és aki másoknak alkalmat ad a bűnre. Pl. rossz könyvet ad kölcsön, gyermekek előtt szüleikről, tanáraikról kevésbbé épületes dolgokat beszél, pénteken húst eszik és példáját mások is követik. Amennyiben mások kisebb bűnének okozója, botránkoztatása bocsánatos bűn; ha felebarátjának súlyos bűnét okozza, halálos bűnt követett el. A botránkoztató azt is köteles meggyónni, hogy milyen bűnt okozott cselekedetével. (Bosszúállás, szemérmetlenség, lopás, hazugság stb.)

A botránkoztatás lényege tehát nem az, hogy mások fönnakadnak vagy csodálkoznak viselkedésünkön, hanem hogy azzal másoknak rossz példát adunk, kísértésnek tesszük ki őket, vagy alkalmat adunk nekik hasonló bűn elkövetésére. Elsősorban kötelességünk ezt elkerülni.

Különösen súlyos a botránkoztatás, ha

1. Kisgyermeket vezet bűnre. Erre mondja az Úr Jézus: „Aki pedig megbotránkoztat egyet a kicsinyek közül, kik énbennem hisznek, jobb volna annak, ha malomkövet kötnének nyakára és a tenger mélységébe merítenék. Jaj a világnak a botrányok miatt! Mert szükséges ugyan, hogy botrányok legyenek, mindazonáltal jaj annak az embernek, ki által a botrány történik. Ha pedig kezed vagy lábad megbotránkoztat téged, vágd le azt és vesd el magadtól, jobb neked az életre bemenned bénán vagy sántán, mint két kézzel vagy lábbal az örök tűzre vettetni. És ha szemed megbotránkoztat téged, vájd ki azt és vesd el magadtól; jobb neked egy szemmel az életre bemenned, mint két szemmel a gehenna tüzére vettetni. Vigyázzatok, hogy meg ne vessetek egyet e kicsinyek közül; mert mondom nektek, hogy azok angyalai az égben mindenkor látják Atyám orcáját, ki a mennyekben vagyon." (Mt. 18, 6. skk.)

2. Ha sok ember lelki romlását okozza. Különösen nehezen állhatnak meg majd Isten ítélőszéke előtt az erkölcstelen könyvek írói, filmek gyártói, táncosnők és színésznők, akik az erkölcstelenséget terjesztették. Mindezek azért számíthatnak nehezen Isten irgalmára, mert sok ember lelkében okoztak kárt és mások lelkének megrontására használták föl tehetségüket.

A farizeusi botránnyal nem kell törődnünk. Farizeusi botrány, mikor valaki saját rosszasága folytán magukban ártatlan dolgok láttára is rögtön rosszra gondol. Ilyen esetben a rossz forrása nem a látott cselekedet, hanem a szemlélő lelkében van, saját maga oka rossz gondolatainak. Tekintettel kell lennünk azonban szeretetből az erkölcsileg gyengébbek, különösen gyermekek és fiatalok lelki érzékenységére, hogy ok nélkül kísértést ne okozzunk nekik.

2. Vétkezik mások lelki élete ellen, aki **másnak bűnét elősegíti,** aki
a) mást bűnre ingerel;
b) másnak bűnt parancsol;
c) mást bűne elkövetésében segít (bűntárs);
d) az elkövetett bűnt helyesli, oltalmazza és segít eltitkolni.

Az utóbbi azért bűn, mivel a bűnöst újabb bűnök elkövetésére bátorítja.

3. A bűnösöket meginteni elsősorban az elöljárók kötelessége. (Ilyen elöljárók az édesanya, tanárnő, nevelőnő, hivatalbeli elöljáró.) Másoknak csak akkor kötelességük ez, ha remény van arra, hogy a figyelmeztetésnek lesz fogantja. Sok lelket mentett már meg a zülléstől és a szerencsétlenségtől az idejében jött figyelmeztetés. A figyelmeztetésnek akkor lehet hatása, ha szeretettel és okosan történik. A figyelmeztetett egyénnek éreznie kell, hogy szeretnénk őt nagyobb bajtól megóvni, szeretnénk rajta segíteni és bűne miatt nem nézzük le. Nem hibája nagyságát kell kárpálnunk, hanem inkább azt kell megmutatnunk, milyen veszedelem származhat abból, ha bűnét tovább folytatja. Föl kell keltenünk lelkében az önbizalmat, hogy képesnek érezze magát a javulásra. A figyelmeztetésnek okosan kell történnie. Négyszemközt és nem mások előtt, mert a megalázás csak dacot vált ki. El kell találnunk azt az időt, mikor a lélek fogékonyabb, pl. olyankor, mikor bűnének következményeit érzi, valamilyen csapás érte, vagy lelkigyakorlat idején. Nagy jót tesz az, aki a megtévedt lelket tapasztalt és jó lelkiatyához irányítja.

Eredménytelen figyelmeztetés esetén kötelességünk elöljáróinál földjelentenünk azt, aki magának vagy környezetének **nagy kárt okoz,** föltéve, hogy remény van a baj ily módon való **megszüntetésére.** Az ilyen földjelentés abban különbözik az utálatos árulkodástól, hogy a bajt akarja megszüntetni, míg az alattomos árulkodó a maga érvényesülését vagy ellenszenvének, bosszúvágyának kielégülését keresi.

„**Ti vagytok a föld sója.** Hogyha a só ízét veszti, mivel fogják megsózni? Semmire sem való többé, mint hogy kivessék és eltapodják az emberek. **Ti vagytok a világ világossága.** Nem rejthető el a hegyen fekvő város. Gyertyát sem azért gyujtanak, hogy a véka alá tegyék, hanem a gyertyatartóra, hogy világítson mindazoknak, kik a házban vannak. Úgy világoskodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon." (A hegyi beszédből: Máté 5, 13. skk.)

A SZŰZTISZTASÁG ÉS A TISZTA HÁZASÉLET

(Isten VI. és IX. parancsolata.)

1. A *szerelem* célja nem szórakozás és élvezet, hanem a Teremtő Isten tervei szerint a szerelem eszköz arra, hogy az élettársak egymást megtalálják és házasságukból új emberek szülessenek a világra. A szerelem az erkölcs keretei közt áldás, erkölcs nélkül, szabadjára engedve, pusztító tűz, mely elsorvasztja a testi és lelki egészséget, tönkreteszi az egyént és a népeket.

A *szabadszerelem* azért erkölcstelen, mert a testi élvezetet teszi meg a szerelem egyetlen céljának. Hívei a nemi ösztön házasságon kívüli kielégítésének feltétlen egyéni jogát hirdetik. Szerintük, ahogyan jogunk van az éhséget kielégíteni, épolyan egyéni joga mindenkinek a nemi ösztön felelősség nélküli kielégítése és az érzéki gyönyör kiélvezése. Csakhogy az éhséggel *egyéni* létünk fönntartását szolgáló ösztön jelentkezik, míg a nemi ösztön az *emberiség* fönnmaradását szolgálja, tehát nem egyéni érdekünk, hanem a közérdek és elsősorban a *gyermek érdeke* szabályozza annak kielégítését. A szabadszerelem mellett vagy nem születnek gyermekek, vagy pedig apa és család nélkül nőnek föl. Pedig a gyermeknek szüksége van apára és családi környezetre, hogy testileg és lelkileg egészségesen fejlődjék. A szabadszerelem: a) megfosztja a gyermeket apjától és a családi fészek melegétől, b) A nőt pedig egyszerű élvezeti cikké alacsonyítja le. Nem számíthat többé a férfira mint sajátmaga és gyermekei állandó támaszára és védelmezőjére. De a férfi is sokat veszít vele: a nő nem *felesége*, életének, ambícióinak, gondjainak megosztója, lelkének másik fele, hanem csak érzékiségének kielégítője. A szabadszerelem az önzés sivárságát hozza a családi fészek melegsége helyébe. Szörnyű nemi betegségek, üres szív s kiégett otthonok, hanyatló népek mutatják pusztítását.

A *házasság* célja: 1. hogy ketten egymást segítsék földi boldogulásuk és örök boldogságuk elérésében; 2. a gyermek. A nemi élettel járó gyönyört Isten éppen a házasság céljainak, különösen a gyermekáldás elérésének biztosítására adta. Az érzéki gyönyör egyúttal bizonyosfokú jutalom is a szülőknek a szüléssel, neveléssel és családi élettel együttjáró testi-lelki fájdalmakért, lemondásokért és áldozatokért. Súlyos becsapása a természetnek és rászedése a természet Urának, ha valaki a gyönyört elveszi, anélkül, hogy vállalná a cserébejáró terheket.

Mindebből következik, hogy **mindenkinek kötelessége és Isten kegyelmével lehetséges: a) A szűztisztaság megőrzése a házasságig, b) A házassági tisztaság mocsoktalan megtartása.**

A **szűztisztaság** nemcsak a test érintetlensége, hanem a lélek szűzessége is: hogy soha szándékosan nem foglalkozunk érzéki gondolattal, vágygyal, gyönyörrel. A **házassági tisztaság** azt kívánja, hogy a házastársak gondolatban is megőrizzék egymás iránt való *hűségüket* s a házasság *egyedüli célját ne az érzéki örömökben* keressék. Azért nem cselekednek semmit a gyermekáldás ellen, hanem a *gyermeket mint ajándékot* Isten kezéből *elfogadják, világra hozzák és fölnevelik.*

2. Súlyos bűn minden olyan cselekedet, de gondolat és beszéd is, mely a házasság előtt vagy a házasságon kívül nemi gyönyörre irányul. Tehát halálos bűn a szemérmetlen *érintkezés* mással és a saját testünk *érintése* szemérmetlen gyönyör szándékával. A *vágyak és gondolatok* szándékos keresése azért bűn, mert könnyen cselekedeti bűnre vezethetnek és a lelket erre előkészítik. Súlyos bűn minden szándékos gyönyörködés szemérmetlen gondolatban, vágyban, ábrándban, olvasmányban, képben, mozi- vagy színdarabban. A *beszéd* azért és annyiban súlyos, mert és amennyiben önmagunkban vagy másban szemérmetlen gondolatot, vágyat ébreszt.

A VI. parancs elleni bűnök, amennyiben szándékosak, mindig halálos bűnök. Nem válik bocsánatossá a bűn azért, mert valaki csak gondolt szemérmetlenséget, vagy csak keveset olvasott szemérmetlen könyvből.

A *csók* lehet a *szeretet* kifejezése (pl. szüleinkkel szemben). Lehet az érzések kiáradása, a szív vágyának és szerelmének nyilvánulása és ilyenkor jóleső érzés, szívdobogás kíséri, de még nem nemi gyönyörűség. Ez az úgynevezett *érzékies* érzéssel járó csók magában véve csak bocsánatos bűn. A nemi gyönyört okozó *érzéki* csók halálos bűn. A merőben csak érzékies csók is halálos bűnné válhat azáltal, hogy közeli bűnalkalom lehet a testi gyönyör keresésére. (A csóknál arra is tekintettel kell lenni, hogy a férfiakban rendesen gyorsabban ébred föl az érzéki gyönyörre irányuló vágy. Már pedig akit igazán szeretünk, annak nem akarunk alkalmat adni a bűnre. A szerelem akkor tartós, ha a férfi a nőt becsüli és tiszteli. A tiszteletet és mélyebb szerelmet azonban csak a tisztaszívűség és a szemérmesség képes felébreszteni a férfi-szívben.)

Házasságban a házastársak között nem bűn az érzékiség kielégítése. Hiszen a házasság célja egymás segítése és a gyermekek életrehívása mellett az érzékiség megengedett kielégítése is. **Súlyos bűn** azonban a házasságban minden **a házastárson kívül másra vonatkozó szándékos érzéki vágy, és minden olyan cselekedet, amely kizárja a gyermeket.**

A *gyermek* a legerősebb *összekötő kapocs* a szülők között. A vele kapcsolatos közös gondok és örömök kovácsolják egybe elválaszthatatlanul az apa és anya életét.

A természet nemcsak nem ismeri az *egykét* és mesterséges *születésszabályozást*, hanem előbb vagy utóbb visszaüt, ha önkényesen beleavatkoznak rendjébe. A házasságban a gyermekáldás ellen elkövetett bűnök épen a női szervezetben és idegrendszerben bosszulják meg magukat. (Méhrák, idegbajok.) Joggal állapíthatta meg egyik híres nőgyógyász-tanárunk: „Az asszonyok nem azoktól a gyermekektől betegek, akiket a világra hoztak, hanem azoktól, akiknek nem adtak életet."

Az emberi élet kezdete és vége Isten kezében van, mi nem tehetünk mást, mint hogy alázatosan elfogadjuk rendelését. „Most még nem akarunk gyermeket" — súlyosan bűnös kívánság, ha a szülők bármit tesznek a gyermekáldás ellen. A *gyengébb szervezet* vagy *nehéz anyagi helyzet* sem jogosít fel senkit, hogy önkényesen *megkötözze a teremtő Isten kezét.* A nagy emberek és kiváló

szentek jelentékeny része sokgyermekes és nagyon szegény családokból származott. Az anyai hivatás betöltésében nem szabad visszariadnunk nehézségektől és küzdelmektől. Isten nem rak ránk nagyobb terhet, mint aminőt elbírunk és amekkora szükséges örök üdvösségünk kiérdemlésére. A mennyország útja az állapotbeli kötelességek áldozatos teljesítése. Ezért mondja Szent Pál apostol: „Az asszony gyermekek szülése által fog üdvözülni, ha megmarad a hitben, a szeretetben, a szentségben s a józanságban." (1. levele Timóteushoz 2, 15.)

Katolikus számára csak a házasság szentségének fölvételével kötött házasság érvényes és erkölcsileg megengedett. (Lásd a Hittan-ban tavaly tanultakat a házasságról.)

A SZERELEM: ÉLET-TEREMTŐ ERŐ

Mi hajt vitorla szárnyakat?
Vér hajt bíborló vágyakat,
vágy hajt szerelem csónakot,
csónakban édes csók-magot:
csók-magban gyermeket.

Gyermek nélkül hazug, galád
a szerelem meg a család,
gyermek nélkül nincs indulás,
nincs karácsony, nincs kirándulás,
s ha van semmit sem ér.

Gyermek nélkül még a hit
se bontja ki szárnyait,
nincs művészet, nincs ihletés,
nincs tavaszi ébredés
és nincsenek csodák.

(Mécs László: Vagyok a magam gyermeke.)

A HÁZASSÁG ÁLDÁSAI

Mindazok a javak, melyek miatt maga a házasság jó: a gyermek, a hűség, a szentség. A hűség kizárja a házasságon kívül más nővel vagy férfival való érintkezést; a gyermek megköveteli, hogy szeretettel fogadják, gyöngédén táplálják és vallásosan neveljék; a szentség megakadályozza a házasság fölbontását és nem engedi, hogy az elvált férfi vagy nő, akár a gyermek kedvéért is, mással házasságot kössön. Ime a házasság egész törvénye, amely a természetes termékenységet megnemesíti, a gonosz szabadosságot pedig megfékezi. (Szent Ágoston)

ÁLDOTT GYERMEKEK

Az emberiség legnagyobbjai többnyire sokgyermekes (és gyakran igen szegény) családokból származtak. Shakespearenak 8 testvére volt, Schiller és Goethe szüleinek utolsó, 7. gyermeke. A híres zeneszerzők közül Händel szüleinek 10., Mozart 8., Schubert 16. gyermeke volt; Bach 12 testvére között a 8-ik. A festők közül Memmling 17 testvére közül 6-nak született, Dürernek 18 testvére volt. A természettudomány úttörői közül például Franklin Benjámin 16. gyermeke volt szüleinek, Fraunhofer 10., míg a híres elektrotechnikusnak, W. Siemensnek 14 testvére volt. A hadvezérek, államférfiak között a törökverő Savoyai Jenő az 5. gyermek, Nagy Figyesnek 14, Napoleonnak 13 testvére volt; a modern hadászat megalapítója, Blücher szüleinek 7-ik gyermeke, épúgy, mint Bismarck.

A szentek legnagyobb része 5-nél többgyermekes családból származott. Igy az újkori szentek közül Sziénai Szent Katalin egy gyapjúfestőmester 23. gyermeke, Loyolai Szent Ignác a 13.; Kanisius Szent Péternek 10 testvére volt, De Paul Szent Vince a 6. gyermek, Merici Szent Angéla a 8., Bécs apostola, Hofbauer Szent Kelemen 12., Vianney Szent János 6., Lisieuxi Szent Terézke a család 9. gyermeke. X. Piusnak 9 testvére volt, XIII. Leónak 7.

Szüleik büszkék lehetnek rájuk Isten és emberek előtt. Milyen kár lett volna, ha meg nem születnek!

SZALÉZI SZENT FERENC A FLÖRTÖLÉSRŐL
(Filothea III, 18. fejezet: Az érzéki barátkozás.)

Ha két személy házasuló szándék nélkül barátkozik könnyelműen és felületesen, hihetetlen könnyelműsége és tökéletlensége miatt viszonyuk sem barátságnak, sem szeretetnek nem mondható, hanem egyszerűen érzékies barátkozásnak. Az ilyen egyéneknek szívét bizonyos hiábavaló és esztelen hajlandóság szinte békóban tartja; s bár a szeretetnek ez a neme sokszor durva élvezetekké fajul, tulajdonképen mégsem ez a főcélja. Sokszor ugyanis évek telnek el anélkül, hogy az ilyen balgák a tisztaság ellen tulajdonképen vétenének; és szívüket s lelküket fohászokkal, sóhajokkal, ábrándozásokkal és egyéb haszontalanságokkal táplálják, hogy kitűzött céljukhoz közelebb jussanak.

Az ilyeneknek csak az a szándékuk, hogy bizonyos természetes hajlandóságukat kielégítsék, mely űzi, hajtja őket, hogy szeretetet tanúsítsanak és szeretetben részesüljenek. S mivel megfontolás nélkül követik belső ösztönüket, a legelső kellemesnek látszó tárgy lebilincseli őket anélkül, hogy annak igazi értékét keresnék; így azután vakon kelepcébe kerülnek, amelyből nem tudnak szabadulni. Másokat a hiúság vezeti ebbe; azt képzelik ugyanis, hogy nagy dicsőség egy szívet meghódítani. Ezek aztán már válogatósak; s főleg olyanokra vadásznak, akiknek meghódítása szinte megtisztelő. Mindezek a barátságok rosszak, esztelenek és hiábavalók. Rosszak, mert rendszerint a testiség súlyos bűnével végződnek, mert Istentől elragadják a szerető szívet, mely egyedül őt illeti meg; esztelenek, mert nincs kellő alapjuk, s a józansággal ellenkeznek; hiábavalók, mert sem haszonnal nem járnak, sem örömet, sem becsületet nem szereznek. Sőt inkább elfecsérelik az időt, veszélyeztetik a becsületet; s az élvezet, melyet lázas kínlódásban vergődő áldozataiknak nyujtanak, csak annyiból áll, hogy folytonosan óhajtanak s remélnek valamit, anélkül, hogy tudnák mit!

Az ilyen gyengeelméjűek abban a balga hiedelemben ringatóznak, hogy az efféle szerelmeskedések rendkívüli élvezetet nyujtanak. Pedig mennyire csalódnak! Ahelyett, hogy vágyaik teljesülnének, bizalmatlanság, féltékenység, nyugtalanság gyötri őket. Nazianzi Szent Gergely nagyon szépen ír az ilyen megtévedt nőkről. „Elégedjél meg, ha szépséged férjednek tetszik. Ha azonban bájaiddal idegen férfiak tetszésére vadászol, miként a madárnak hálót vetnek ki: tudod-e mire vezet ez? Akinek tetszeni akarsz, bizonyára tetszeni fog neked is. A tekintetre mosolygás, erre kétértelmű beszéd következik. Ez a szabadosság végül bűnös bizalmaskodássá fajul..." Teljesen igaza van a szent püspöknek. Veszedelmes játék a szeretkezés. Aki mást akar foglyul ejteni, foglyul esik maga. Azt mondja a bölcs: ugyan ki szánja a bűvölőt, kit a mérges kígyó halálra mart? És én azt mondom: ó ti vakok és esztelenek! Azt hiszitek, a szeretkezésnek lehet parancsolni, hogy tetszéstek szerint módosuljon? Úgy játsztok vele, mint a kígyóval, végül aztán megmarja szíveteket s minden mérgét beléje önti!

Ó, én Istenem! Mekkora vakság, hogy ily haszontalanságért lelkünket, legdrágább kincsünket kockára tesszük! Isten egyebet sem kíván tőlünk, mint lelkünket és szeretetünket.

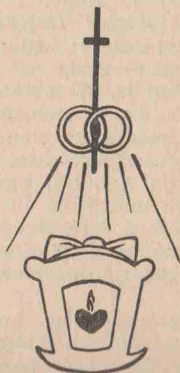
A diófa sok kárt okoz a vetésben és a szőlőben; hatalmas gyökerei fölszívnak minden nedvességet, nagy lombja fölfogja a levegőt és a napsugarat, gyümölcse odacsábítja a járókelőket, kik aztán egész környezetét tönkre teszik. Ilyen az érzékies barátkozás. Hatalmába ejti a lelket, kimeríti erőit úgy, hogy a vallás gyakorlására szinte képtelen. Elhomályosítja az értelmet számtalan botor képzettel, a mulatságok és szórakozások gondolatával, hogy a kegyelem világára többé nem is figyel; annyi kísértéssel, nyugtalansággal, féltékenységgel és üdvösségünkre hátrányos rossz gondolattal jár, hogy mérhetetlen kárt okoz lelkünkben. Nemcsak a mennyei dolgok szeretetétől, hanem Isten félelmétől is megfoszt bennünket; elgyöngíti lelkünket, beszennyezi jónevünket, midőn a szívnek élvezetet látszik nyujtani, valósággal veszedelmes pestise annak.

ÖSZTÖN ÉS SZERELEM

(Szalézi Szent Ferenc: Filothea III, 17. fejezetéből.)

A testi ösztönök kielégítése s az érzéki élvezetek közössége annyira állatias vonás, hogy azon igazi barátság nem épülhet föl; s ha a házasélet csak ennyiből állna, akkor nem volna barátságnak mondható. Mivel azonban a házasság az életnek, a javaknak, a hajlandóságoknak, a kölcsönös segítésnek teljes közössége és azonfelül a törhetetlen hűség pecsétje van rajta: méltán mondhatjuk szent és igazi barátságnak. Az a barátság, mely közös érzéki élvezeteken, vagy bizonyos üres és jelentéktelen előnyökön nyugszik, annyira tökéletlen, hogy a barátság nevét nem érdemli meg. Érzéki élvezetnek itt azt nevezem, mely közvetlenül és elsősorban a külső érzékeken alapszik; ilyenek, ha valamely szép egyént látok, kellemes éneket hallok, kellemes társaságot élvezek és hasonlók. Üres és jelentéktelen előnyök alatt olyan veleszületett vagy szerzett ügyességet, tulajdonságot értek, melyet a gyengeeszűek nagy tökéletességnek tartanak. Ó, hány fiatal leány, asszony, hány fiatal ember mondja egészen komolyan: „Ez aztán pompás ember! Jól táncol, minden játékot ért, szépen énekel, jóízléssel öltözködik, mindig jókedvű, élénken és vonzóan társalog." Micsoda ítélet ez! Igy ítélik meg egymást a vásári komédiások; s aki közöttük legbolondabb, azt mondják a legtökéletesebb embernek.

Mivel mindez az érzékeken alapszik, a rajtuk nyugvó barátság is érzéki... Az ilyen barátság gyorsan el is múlik, eltűnik, mint a napsugáron a hó.

A TISZTASÁG MEGŐRZÉSÉNEK ESZKÖZEI

„Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent." Csak a tisztaszívűek látják meg Istent: „Értsétek és jegyezzétek meg magatoknak, hogy paráznának vagy tisztátalannak... nincs öröksége Krisztus és az Isten országában." (Ef. 5, 5.)

A test a lélek temploma, azért tisztán kell megőriznünk. „Nem tudjátok-e, hogy az Istennek temploma vagytok, és az Isten Lelke lakik bennetek? Azt pedig, aki az Isten templomát megrontja, megrontja az Isten. Mert az Isten temploma szent, ti vagytok az." (Korinthusiakhoz írt első levél 3, 16 sköv.)

A természetet és a természet Teremtőjét nem lehet rászedni. Aki meg nem engedett érzéki élvezetet keres, nemcsak bűnt követ el, hanem saját lelkét és testét is tönkreteszi. A hatodik parancs ellen elkövetett bűnök kiirtják a lélekből a szép és jó iránti érzéket és vágyat s megfosztanak a lélek derűjétől. Lelkiismeretfurdalást is okoznak, később pedig a lelkiismeret eltompulásával a lélek eldurvulását idézik elő és önzésre, hitközömbösségre, sőt cinizmusra és hitetlenségre vezetnek. A testi egészséget is megrontják az érzéki bűnök: idegesség, vérbaj, női betegségek jelzik a szabadjára engedett ösztön pusztító útját. Szodoma és Gomorra szörnyű pusztulása mutatják Isten utálatát és haragját a testi bűnökkel szemben. Az örök pokol testi kínjai örökké égetik azokat, akik testükben kerestek bűnös gyönyört. Ezzel szemben a szűztisztaság az egészséges lelkiéletnek és az utódok egészségének forrása. A szerelem és házasság tartós boldogságát is tisztaszívűséggel, önmegtagadó leányélettel lehet bizonyos fokig kiimádkozni.

A tisztaság megőrzése lehetséges, ha

1. Gyakran járulunk szentáldozáshoz, különösen érzéki kísértések idején. A szentáldozás a leghatékonyabb ellenméreg az érzékiség ellen. Az Úr Jézus tiszta teste és lelke megtisztítja gyarló testünket és lelkünket az érzéki vágyaktól s erőt ad azok megfékezésére. Mindenkinek annyiszor kell áldoznia, hogy súlyos bűn nélkül tudjon és akarjon élni. „Aki eszi az én testemet, énbennem marad és én őbenne."

2. A szűztisztaság megőrzése lehetséges, ha kerüljük a bűnre vezető közeli alkalmakat, a szemérmetlen olvasmányt, színházat, mozit, érzéki táncolást, flörtölést. Nem szabad idő előtt (a házasság előtt) fölkelteni a nemi ösztönt és vétkes könnyelműséggel magunkat súlyos kísértéseknek kitennünk. Nem a tisztaság megőrzése tesz idegessé, hanem a kísértésekkel való kacérkodás.

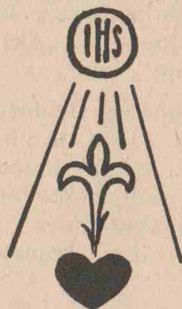
3. Meg tudja őrizni a tisztaságot, aki nem mindig azt teszi, ami testének jól esik. Az elkényeztetett test teszi, ami testének jól esik. Az elkényeztetett test egyre követelődzőbbé válik, míg az önmegtagadásokkal engedelmességre szoktatott test könnyen meghajlik a lélek parancsa

előtt. Nem hiába írja egy kiváló nevelő, hogy aki 12 éves korában meg tudta fékezni torkosságát, kényelemszeretetét és kiváncsiságát, az 16 éves korában is könnyűszerrel legyőzi az érzéki kísértéseket.

4. Kézben kell tartani szívünket, nem szabad érzéseinket és képzeletünket szabadjára engednünk. Sohase foglalkozzunk szándékosan érzékies ábrándokkal. Az ösztön alszik bennünk, ha idő előtt (a házasság előtt) fölébresztjük, magunknak szerzünk nehéz kísértéseket, fölborítjuk lelkünk harmóniáját.

5. Az egészségtelen életmód, a nagyvárosi élet idegfeszültsége, öröklött terheltség idő előtt fölébresztheti a nemi ösztönt. Ezért igyekezzünk egészségesen élni, korán feküdni és fölkelni, eleget mozogni (házimunka, sport, kirándulás) és tartózkodjunk az idegizgató szeszesitaloktól és dohányzástól. Az erős szellemi munka által előidézett idegfeszültség is érzéki kísértések forrásaivá válhat, tehát aki állandóan szellemi munkával foglalkozik, ellensúlyozza időnkint a szabad természetbe való kirándulással, sétával, házimunkával, sporttal. Ha mégis fölébred valakiben az érzékiség, kísértések idején változtasson foglalkozást, igyekezzék gondolatait elfoglalni, testét fizikai munkával vagy sportokkal kifárasztani. Erős kísértések idején célravezető szokott lenni valamilyen nagyobb testi önmegtagadás is, mert megújítja az Úr Jézus iránt való szeretetünket, eltereli figyelmünket a kísértéstől és leköti erőinket.

A szeméremérzet az állapotbeli tisztaság őrzője. Olyan, mint a gyümölcsön a leheletnyi-vékony fínom viaszréteg, mely megóvja az esőtől, fagytól, rothadástól. A szeméremérzet a lélek hamvassága. Nemcsak megvédi a lelket a bűntől, hanem csodálatos szépséget is ad a léleknek és a külsőnek egyaránt.

O, QUAM PULCHRA EST CASTA GENERATIO...

Be szép a tiszta nemzedék dicsőségében
Mert halhatatlan az emlékezete
Mivel ismeretes Isten és az ember előtt.
Ha jelen van: utánozzák,
Ha távozott, visszakívánják,
És koszorúval a fején győztesen vonul fel az örökkévalóságban
Miután elnyerte a szeplőtelen viadalok jutalmát.

(Bölcsesség könyve 4, 1—2.)

A TISZTASÁG MEGŐRZÉSÉNEK NAGY ESZKÖZE

Mondják, hogy Mithridates, Pontus királya oly orvosságot talált föl, mellyel biztosítani tudta magát a megmérgezés ellen és és melynek használatával természete oly erős lett, hogy mikor utóbb meg akarta magát mérgezni, hogy a rómaiak kezébe ne essék, azt semmiképen sem vihette végbe. Igy rendelte Krisztus Urunk az Oltáriszentséget, hogy aki abból eszik, örökké meg ne haljon. Ez okért, aki azt sokszor és áhítatosan veszi magához, úgy megerősíti lelkének erejét és egészségét, hogy a gonosz kívánság halálos mérge nem képes lelkének ártani. Nem, nem lehet, hogy aki az élet eledelével él, a vétek halálával meghaljon. A leggyöngébb és hamar romlásnak induló gyümölcsök kevés mézzel vagy cukorral esztendőkön át épségben tarthatók; kell-e csodálkoznunk, hogy minden gyarlósága mellett a bűntől megőriztetik lelkünk, ha Jézus Krisztus erejétől és édességétől át van hatva? (Szalézi Szt. Ferenc, Filothea, II. rész, 20. fej.)

A KISÉRTÉSEK LEGYŐZÉSE

A keleti mese szerint egy királyhoz beállított egyik alattvalója azzal a kérdéssel, hogyan lehet ellentállni egy nehéz kísértésnek?

A király megparancsolta neki, vegyen kezébe egy olajjal telt edényt és menjen vele végig a városon. De ha egy csepp olajat elcsurgat, halálnak halálával hal.

Az ember elindult, háta mögött két alabárdos kísérte kivont karddal, minden pillanatban készen, hogy lecsapjon rá. Ünnepnap volt, az egész város nyüzsgött az utcákon, melyeket a vásárosok és mutatványosok zaja tett hangossá.

Az ember végigment a városon és szerencsésen hazaért, anélkül, hogy egy csepp olajat kicseppentett volna.

„Mi újság a városban?" — kérdi a király. „Nem tudom" — válaszolt az ember. „Mit láttál?" — kérdi a király. „Nem láttam semmit" — válaszolt az ember. „Hogyan lehetséges ez? — folytatja a király. „Ki merne nézgelődni ott, ahol az élet veszélyben van? — felelé az ember. — Mindig csak az edényt néztem, az olajat és minden erőmet összeszedtem, hogy el ne cseppenjen." „Derék dolog" — válaszolt a király „most már tudod, hogyan lehet legyőzni az erős kísértést. Ha majd kísértéseidben olyan erővel gondolsz Istenre, mint amilyen erővel az olajos edényre gondoltál, hogy rajta kívül semmit se láss — akkor legyőzöd a kísértéseidet."

(Hetényi: Krisztus világossága, 101. old.)

A MAGÁNTULAJDON JELENTŐSÉGE

(Isten VII. parancsolata.)

1. A magántulajdon szerzése a legmélyebb emberi ösztönök és törekvések egyike. Magában az emberi természetben gyökerezik a magántulajdon elve. Isten oltotta ezt az elvet az emberi természetbe és erkölcsileg szentesítette a 7. parancsolattal, mely tiltó formában kötelez mások tulajdonjogának tiszteletbentartására.

Az igazságosság is követeli a magántulajdont. Nem vagyunk egyformák szorgalom, tehetség, műveltség tekintetében és az igazság azt kívánja, hogy aki értékesebb munkát végez, vagy többet dolgozik, az munkájáért többet is kapjon a világ anyagi javaiból, mint a kevésbbé szorgalmas, kevesebb erőt kifejtő vagy a többiek szempontjából kevesebbet érő munka végzője.

Mindenkinek joga van megszerezni azt, ami a sajátmaga és családja fenntartásához szükséges. Sőt joga van a szükséges javakat bizonyos időre előre biztosítani magának és családjának, fölkészülni a sors viszontagságaival szemben.

A magántulajdon egyúttal elősegítője a kultúra, tudomány és nemzeti élet haladásának. A tulajdon szerzésének vágya erőteljesen sarkalja az embert nagyobb munka kifejtésére és újabb eredmények elérésére. A magántulajdonnak tehát megvan a maga gondviselésszerű szerepe és értelme a földi életben.

A magántulajdon azonban nem korlátlan. Mindazt, amit Istentől kaptunk, csak használatra kaptuk. Végeredményben mindennek birtokosa Isten és mi csak sáfárai vagyunk a földi javaknak. A legfőbb Tulajdonosnak, Istennek számot kell adnunk arról, hogyan használtuk föl az anyagi javakat önmagunk és felebarátaink javára és örök üdvösségünk elérésére. Ebből következik, hogy **a magántulajdon használata mindig alá van vetve az erkölcsi elveknek és a közjónak.**

A közösség (az állam) nem szüntetheti meg a magántulajdont, mert megszüntetésével szembehelyezkednénk Istennel és a természet rendjével, azonban szükség esetén **joga van annak használatát szabályozni** és esetleg meg is szorítani a közjó javára.

2. **Kötelességünk** arra törekedni, hogy annyit keressünk, amennyi magunk és családunk **megélhetéséhez** szükséges. Ezenfelül szabad a szükségesnél többet is keresnünk, vagyont gyüjtenünk. A vagyongyüjtés azért megengedett, mert a nyomor sok bűn forrása és így aki vagyont szerez, megmenti magát a nyomor kísértéseitől. Függetlenebb, szabadon követheti lelkiismeretét és szabadabban érvényesítheti a társadalomban erkölcsi meggyőződését. A vagyonnal egyúttal eszközt szerez a maga kiműveléséhez és az élet javainak élvezésére. Mindez nem bűn, hanem erkölcsileg jó vagy legalább is közömbös, tehát a vagyongyüjtés mindenképen megengedett dolog.

A vagyonszerzés vágya egyúttal a kultúra haladásának is egyik rugója. A magántulajdon nélkül elmaradnának a tudományos kutatások, nagy áldozatot követelő befektetések, az egyén erőfeszítései. „A tulajdon nagyszerű intézmény, neki köszönhetjük tudományunkat, iparunkat, kereskedelmünket, művelődésünket, sőt mindazt, ami a Csendes-óceán tetovált vadjaitól megkülönböztet." (Macaulay.)

3. A magántulajdonnak és a vagyonnak is megvannak a maga veszedelmei. Ha a magántulajdon szerzése az erkölcsi elvek, a kötelező felebaráti szeretet és a mértékletesség félredobásával történik, súlyos kárt okoz a lélekben, számos bűn forrásává válik és veszélyezteti a közjót. Akinek a pénz és az anyagi javak válnak istenévé, nem szolgál az igaz Istennek. Ezért mondja az Úr Jézus a hegyi beszédben: „Senki két úrnak nem szolgálhat, nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak." A mammon (= pénz, gazdagság) hajhászói, az aranyborjú imádói modern pogányságukban kiölik saját lelkükből az idealizmust, megfosztják magukat a lelkiismeret nyugalmától és békéjétől. Azzal, hogy pénz- és hatalmi őrületükben kíméletlenül kihasználják és legázolják embertársaikat, legsúlyosabban vétenek a közjó ellen és eljátsszák örök üdvösségüket. A gazdagság könnyen önzővé, elpuhulttá, élvezetkeresővé és önteltté tehet, ezért mondja az Úr Jézus Krisztus: „Nehéz a gazdagnak bejutni a mennyek országába. Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak bemenni a mennyek országába." (Máté 19, 23. sköv.) Nehéz a gazdagnak üdvözülni, de nem lehetetlen, mert Isten kegyelmével a gazdag is lelke javára és mások segítésére használhatja gazdagságát és ezzel a földi javakat örök érdemekre válthatja.

Az államnak kötelessége a közjó érdekében megakadályozni, hogy egyesek erkölcstelenül, mások kizsákmányolásával és munka nélkül vagyont gyüjtsenek maguknak. Kötelessége elejét venni annak, hogy a vagyonosok kihasználják a szegények szorult helyzetét és abból igazságtalanul még nagyobb vagyont szerezzenek. A korlátlan gazdasági szabadverseny (gazdasági liberalizmus) erkölcstelen, mert az „aki bírja, marja" elvén alapul és a szabadság jelszava alatt az erősebb kíméletlen uralmára vezet. Ugyancsak az állam kötelessége, hogy a közterheket arányosan ossza el és azokra rójon nagyobb részt, akik könnyebben viselik a terheket. (Progresszív adózás.)

4. A magántulajdon elvét tagadja a kommunizmus. A francia forradalom óta bukkant fel a kötelező vagyonközösség gondolata, melyet különböző társadalom- és gazdaság bölcselők alapján a német zsidó Marx Károly fejlesztett szélsőséges gazdasági és társadalmi rendszerré. A kommunizmus alapja a teljes anyagelvűség. (Materializmus.) Szerinte a történelem egyetlen rugója a kenyérért folyó harc. Kezdetben minden közös volt és amióta magántulajdon van, azóta van a nyomor is. Ez téves, mert kezdetben a föld senkié sem volt és először családok foglalták azt el. Ezzel kezdődött a magántulajdon. A család előbb volt, mint a törzs vagy az állam s így előbb is szerzett tulajdont annál.

A nyomornak nem a magántulajdon az oka, hanem a magántulajdonnal való visszaélés, a tulajdonnak az erkölcsi elvek és a közösség érdekei,

(a felebaráti szeretet parancsának) sutbavetésével való használata. Azonban ahogyan a magántulajdon egyoldalú túltengése, a kapitalizmus, elnyomhatja az egyéneket, a kommunizmus is, megvalósítása esetén az egyén és a dolgozók igazi érdekei ellen való. Mert:

a) A kommunizmus csak erőszakkal, kényszerrel és nagy igazságtalanságokkal volna keresztülvihető. Az emberek nem egyformák és a magántulajdon nemcsak szerzett jogokban, hanem mélyen az emberi természetben is gyökerezik. b) A kommunizmus a közösségnek ártana a legtöbbet, mert a közvagyont az emberek sohasem kezelik olyan lelkiismeretességgel és szorgalommal, mint az egyéni vagyont. Tehát a nemzeti vagyon nem szaporodnék, hanem csökkenne. c) Azonfelül a kommunizmust csak állandó megfélemlítéssel lehet fönntartani, mert ellenkezik az emberi természettel, mely egyéni tulajdonra vágyik, és ellenkezik az igazságossággal, mely azt kívánja, hogy aki értékesebb vagy nagyobb munkát végez, nagyobb mértékben részesüljön a földi javakból. d) Mivel csak megfélemlítéssel tartható fönn, előbb-utóbb átalakul önkényuralmon alapuló állami kapitalizmussá. Ebben az egyén és a család jogait teljesen elnyomja az állam erőszakos túltengése. A liberális kapitalizmus és a tőke uralma helyébe tehát megint nem a munka és a dolgozók jogai lépnek, hanem az állami kapitalizmus és önkényuralom.

5. A szociális kérdés igazi **megoldására** mutat rá XIII. Leó pápa Rerum novarum és XI. Pius Quadragesimo anno kezdetű körlevele. A két nagy pápa útmutatása szerint az egészséges erkölcsi és gazdasági rend két szélsőség között épül. Az egyik véglet a kommunizmus, mely meg akarja szüntetni a magántulajdont és csak a munka értékét ismeri el. A másik a kapitalizmus (szélsőséges gazdasági liberalizmus), mely egyedül a pénz (tőke) értékét és jogait ismeri. Pedig a valóságban **a magántulajdon épúgy szentesített alapja az ember földi boldogulásának, mint a munka.** A munkának is megvan a maga értéke. A munkaadó, aki kevesebbet fizet a munkásnak, mint amennyit munkája megér, épúgy vétkezik, mint a tolvaj, aki kárt tesz a magántulajdonban. **Az egészséges társadalmi és gazdasági rend a magántulajdon és a munka értékének egyensúlyán épül.** Sem a magántulajdont nem lehet megszűntetni, sem a munka értékét és jogát nem lehet büntetlenül háttérbe szorítani az erkölcsi rend felborítása, a gazdasági és társadalmi rend veszélyeztetése nélkül. A tőkések és munkások földi boldogulását, a közjólétet nem az osztályharc biztosítja, hanem a különböző **társadalmi osztályok együttműködése** és jogaik tiszteletben tartása. (Hivatásrendekre épülő társadalom.) A társadalmi és gazdasági bajokat nem a forradalom vagy az állami mindenhatóság oldja meg, hanem a természetes fejlődés, a tőke és a dolgozók érdekeinek összehangolása.

A MUNKA JOGA ÉS KÖTELESSÉGE

„Arcod verejtékével eszed kenyered."

Mindenkinek joga van dolgozni, hogy a megélhetéséhez szükséges javakat megszerezze. Az isteni parancs mindenkinek szól: „hajtsátok uralmatok alá a földet", tehát senkit sem lehet a munka jogából kirekeszteni. Az emberben kiirthatatlanul benne él az alkotás és tevékenység vágya, a javak megőrzésének és gyarapításának ösztöne.

A munka a legnagyobb áldások egyike, mert eredménye örömmel tölti el az embert. Ettől az örömtől önhibáján kívül senkit sem szabad megfosztani. A munka által fejlődnek képességeink. A munka leköti erőnket és figyelmünket, tehát megóv a kísértésektől. A tétlenség és unalom számos kísértés forrása, az érzékiség, önzés, lomhaság és életuntság melegágya.

A munka egyúttal az életfenntartás eszköze. Ezért a közösségnek (államnak) kötelessége a munkaalkalmak igazságos elosztása, hogy mindenki munkához jusson. Legelsősorban azoknak van joguk dolgozni, akiknek családjukról is gondoskodniok kell, másodsorban, akik számára a munka megélhetésük egyetlen forrása. A nő természetes helye a családban van, azért kívánatos, hogy a férfi annyit keressen, amennyiből családját el tudja tartani. A gyermekek számával arányosan emelkedő **családi bér** azért igazságos, mert a családfenntartó napi munkáján felül még a közösségnek is hasznos tagokat nevel. Helytelen, ha nők csak függetlenségi vágyból, a házimunkától való irtózástól vagy több szórakozás, fényűzőbb öltözködés biztosításáért mennek dolgozni. Mert egyrészt a dolgozó nő sok erkölcsi kísértésnek van kitéve, amitől a családi élet megvédi, másrészt elveszik a munkaalkalmat olyanok elől, akik arra valóban rászorulnak. Azok a nők azonban, akik parancsoló szükségből (családjuk vagy önmaguk fenntartására) vállalnak munkát, mindenképen megérdemlik, hogy munkájuk díjazása a végzett teljesítmény és nem nemük) szerint történjék. **Súlyos igazságtalanság, ha ugyanolyan mennyiségű és minőségű munkáért jelentékenyen kevesebbet fizetnek a női munkaerőknek, mint a férfiaknak.**

De éppen a munka áldásos és szükséges voltából következik, hogy **mindenkinek kötelessége** is dolgozni. A Szentírás világosan kimondja: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék." (2. Tessz. 3, 10.) Az Úr Jézus egész földi életében dolgozott: koragyermekéveitől 30 éves koráig az ácsműhelyben magasztosította föl a testi munkát és hároméves nyilvános működésének fáradságos munkájával a szellemi munkát. Krisztus Urunk méltán mondhatta magáról: „Az én Atyám mindezideig munkálkodik, én is munkálkodom." (János 5, 17.) A mennyei Atyának és szent Fiának példáját mindannyiunknak követnünk kell.

Nemcsak a szegényeknek, hanem **a gazdagoknak is kötelességük dolgozni.** Még akit a megélhetés nem is kényszerít rá, annak is kötelessége munkával elfoglalnia magát, hogy tétlensége ne váljon számára kísértések és bűnök forrásává és föl ne szítsa a szegényebbek elégedetlenségét. A kényszerből dolgozók és egyhangú vagy nehéz munkát végzők számára nagy megnyugvás, ha látják, hogy olyanok is dolgoznak, akik nincsenek rászorulva.

(Hogyan dolgozzunk?) 1. Lelkiismeretesen. Minden munka, amit végzünk, tökéletesebbé vagy tökéletlenebbé teszi lelkünket, aszerint hogy jól vagy rosszul végeztük-e. A munka stílusa visszahat ránk, minden munkánkkal egy-egy szép vagy csúnya vonást véstünk természetünkbe és magatartásunkba. Ne felejtsük el, hogy Isten számára dolgozunk! Ha nem is ellenőrzik munkánkat vagy nem is értékelik kellően, a mennyei Atya leméri azt igazi értéke szerint.

Az emberi közösség is elvárhatja tőlünk a lelkiismeretes munkát. A vállalt munka megbízhatóságán alapszik a közjólét és az emberek egymás iránt való bizalma. A lelkiismeretlenül végzett, elsietett és elnagyolt munka nagy bajt okozhat. Járványok terjedése, közlekedési szerencsétlenségek mutatják a lelkiismeretlenül végzett munka szörnyű következményeit. Szerencsétlenül járt kisgyermekek tragédiája hirdeti sokszor az anya felületességének szörnyű eredményét.

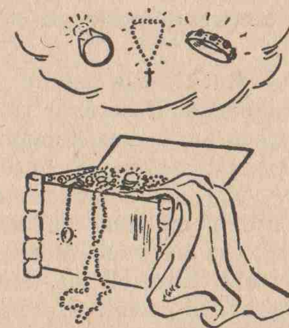
2. Annyit és úgy kell dolgoznunk, amint képesek vagyunk. Mindenki annyira van kötelezve, amennyi tehetséget kapott Istentől. A gyenge fizikumú és beteges ember kevesebbet köteles dolgozni, mint az egészséges.

A testi munkát és az egyhangú munkát is lehet lélekkel és jókedvűen végezni, ha meggondoljuk, hogy erre a munkára is milyen nagy szükség van. Nincs jelentéktelen munka, csak jelentéktelen ember van: aki lelkiismeretlenül, felületesen végzi munkáját. Éppen a házimunka elvégzése kerül sok szeretetbe és áldozatba, de ez az áldozatos szeretet teszi lehetővé, hogy a család többi tagja kifejtse képességeit az élet harcában és alkotó munkával vigye előre a világot.

A legegyszerűbb munkát is lehet Istenért végezni. Minden munkánk örök értéket nyer, ha a kegyelem állapotában vagyunk és Isten kedvéért igyekszünk azt jól elvégezni.

TEHETSÉGEINK FÖLHASZNÁLÁSA

„Mert úgy van, mint mikor egy ember idegenbe menendő, előhívá szolgáit, és átadá nekik vagyonát. És egyiknek adott öt talentumot, másiknak kettőt, harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek a maga tehetsége szerint, és azonnal elutazék. Elmenvén pedig, aki öt talentumot kapott, dolgozzék vele, és más ötöt nyere. Hasonlóképen az is, aki kettőt kapott, más kettőt szerze. Aki pedig egyet kapott, elmenvén, földbe ásá és elrejté ura pénzét. Sok idő mulva, pedig megjőve ama szolgák ura, és számadást tarta velük. És előjövén az, aki öt talentumot kapott vala, másik öt talentumot hoza, mondván: Uram! öt talentumot adtál nekem, ime másik öt talentumot nyertem rajta. Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be urad örömébe. Eljöve pedig az is, aki két talentumot kapott, és mondá: Uram! két talentumot adtál nekem, ime más kettőt nyertem. Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be urad örömébe. Azután előjövén az is, ki egy talentumot kapott, mondá: Uram! tudom, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél, és gyüjtesz, ahol nem szórtál; félvén tehát, elmentem és talentumodat a földbe rejtettem; ime itt van, ami a tied. Felelvén pedig ura, mondá neki: Gonosz és rest szolga! tudtad, hogy aratok, ahol nem vetettem, és gyüjtök, ahol nem szórtam; azért kölcsön kellett volna adnod pénzemet a pénzváltóknak, hogy én megjövén, kamatostul kaptam volna vissza a magamét. Vegyétek el tehát tőle a talentumot, és adjátok annak, akinek tíz talentuma vagyon! Mert mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincsen, amije lenni látszik is, elvétetik tőle. A haszontalan szolgát meg vessétek ki a külső sötétségre, ott lészen sírás és fogak csikorgatása.” (Máté: 25, 14—30.)

KÖTELESSÉGEINK MÁSOK TULAJDONÁVAL SZEMBEN

1. Isten hetedik parancsa: „Ne lopj!" Ez a parancs kötelességünkké teszi, hogy tiszteletben tartsuk mások tulajdonát s ne tegyünk kárt más vagyonában. Tehát **bűn:**

1. Minden **szándékos kártevés,** más vagyonának szándékos megrongálása bosszúból vagy meggondolatlanságból. (Bútorok rongálása, más ruhájának elhordása. Gyujtogatás.) Amennyiben a rongálás súlyos kárt okoz, halálos bűn. Ha bosszúból történik, bűn, nemcsak a hetedik parancsolat, hanem a kötelező felebaráti szeretet ellen is. A bosszúból okozott esztelen kártevés egyike a legszörnyűbb eltévelyedéseknek, a „rombolás Fejedelmének" (a gonosz léleknek) diadala. (Szabotázs.)

2. A **lopás** eltulajdonítása annak, ami másé, tulajdonosának tudta és beleegyezése nélkül. Lopásnak számít az is, ha a gyermek szüleinek, a házastárs hitvestársának tudta nélkül és akarata ellenére eltulajdonít valamit annak vagyonából. A lopás egyik fajtája a **sikkasztás,** ha valaki abból tulajdonít el valamit, amit kezelésére bíztak. (Pénztárosnő, tisztviselőnő, varrónő a rábízott pénzből, anyagból.)

3. A **csalás.** Ezt az követi el, aki adás-vételnél saját hasznára megkárosítja a vevőt, akár hamis súllyal, pénzzel, akár az eladott áru lényeges hibájának elhallgatásával. Az is csalás, ha valaki számlát, okiratot vagy váltót hamisít, hogy ezáltal anyagi előnyhöz jusson, vagy hamis csődöt jelent be, mert hitelezőit olcsóbban akarja kielégíteni. A **megvesztegetés** szintén a csalás egyik módja.

4. Az **uzsora,** mikor valaki más szorult helyzetét kihasználja a maga jogtalan gazdagodására. Uzsorával vétkezik a hitelező, aki megszorult adósától túlságosan magas kamatot követel; a munkaadó, aki a munkásnak jóval kevesebb bért ad, mint amennyit annak munkája megér, vagy női munkaerővel végezteti olcsóbb bérért ugyanazt a munkát; a munkás, ha hirtelen sürgőssé vált munkájáért, anélkül, hogy az nagyobb áldozatába kerülne, a rendesnél sokkal magasabb bért követel. Az uzsora legelvetemültebb fajtája, mikor nagy közszükség esetén egyesek mások nyomorából akarnak meggazdagodni közszükségleti cikkek felhalmozásával és rendkívüli haszonnal való továbbadásával.

Mindezek a bűnök általában akkor számítanak halálos bűnnek, ha az okozott kár a károsultat egy napi megélhetésének megfelelő összegtől fosztja meg. (Amennyiben a károsult igen gazdag, akkor csak ennek 10—20szorosa számít halálos bűnnek.) — A sorozatos kisebb lopások súlyos bűnné válhatnak a nagyobb összeg megszerzésére irányuló rossz szándék folytán.

2. Az erkölcstan egyik alapelve: res clamat ad dominum — a tárgy tulajdonosához kívánkozik. Ebből következik, hogy ha idegen tárgy van nálunk, azt vissza kell adnunk, ha kárt okoztunk, **kötelességünk az okozott kárt megtéríteni:**

1. **Kötelességünk adósságainkat megfizetnünk és a kölcsönvett dolgot visszaadni.** A kereskedőnek, iparosnak sokszor verejtékes munkája tapad az áruhoz. Tehát önző, durva lelkületre és az úri gondolkodásmód hiányára vall, ha valaki nem fizeti meg idejében adósságát, vagy könnyelműen annyi adósságot csinál, amennyit nem tud kifizetni. A kölcsönkapott könyvek visszaadásában nyilvánuló lelkiismeretesség és pontosság szintén a megbízhatóság és úri gondolkodásmód egyik próbája.

2. **A talált tárgyat vissza kell adnunk** gazdájának, amennyiben az lehetséges. Aki kisebb értékű dolgot talál és nem tudja, hogy kié, megtarthatja magának. Nagyobb értékű tárgynál (ékszer, pénz, stb.) kötelességünk a rendőrségen bejelentést tenni, mivel valószínű, hogy tulajdonosa ott keresi. (A becsületes megtalálónak azonban joga van a törvény által is biztosított jutalomra, ha pedig a tulajdonos egy éven belül nem jelentkezik, a talált tárgy jogosan az övé.)

3. **A szándékosan okozott kárt meg kell térítenünk.** Isten sem bocsájt meg annak, aki nem hajlandó a kárt megtéríteni. Amennyiben a kár megtérítése lehetetlenné vált vagy nagy nehézségbe ütközik, tapasztalt gyóntatótól kell tanácsot kérnünk.

Csak az köteles lelkiismeretben a kár jóvátételére, aki szándékosan okozott kárt. Azonban az állami törvények (a közjó érdekében) sokszor a nem szándékosan okozott kár megtérítésére is kötelezhetnek.

Annak vagyunk kötelesek a kárt megtéríteni, akinek okoztuk, vagy törvényes örökösének. Csak akkor, ha a tulajdonosnak, vagy örököseinek nem lehet megtéríteni a kárt, szabad a kártérítési összeget a szegényeknek adnunk és így eleget tennünk kötelességünknek.

Nemcsak az elvett jószágot kell visszaadni, hanem az eltulajdonítás folytán keletkezett kárt is meg kell térítenünk.

A kárt **minél előbb** meg kell téríteni. Azonban nem szükséges nyiltan, hanem szabad titokban is megtérítenünk a kárt, csak az a fontos, hogy jóvátegyük hibánkat.

Jogtalanul szerzett vagyonon nincs Isten áldása. Kísértés idején, — hogy valamit igaztalanul szerezzünk meg magunknak, vagy idegen dolgot ne adjunk vissza, a kárt ne térítsük meg, — arra kell gondolnunk: milyen rossz csere lenne, ha földi javakért odaadnók lelkiismeretünk nyugalmát és az örök boldogságot. „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkének pedig kárát vallja?!"

Az anyagi javak túlzott szeretete megrontja a lélek békéjét és a földi boldogságot is. Az anyagias embernek hosszú ideig kell majd a tisztítótűzben tisztulnia, míg méltóvá válik az örök boldogságra. A fösvények nem jutnak be a mennyországba: **„Testvéreim, ne ejtsétek tévedésbe magatokat, sem paráznák, sem bálványimádók, sem fösvények nem fogják bírni Isten országát."** (Korintusiakhoz írt első levél 6, 9.) Sohase feledjük el az Úr Jézus szavait: „Esztelen! az éjjel számonkérik tőled lelkedet, amiket tehát szerzettél, kié lesznek? Igy jár, aki kincset gyüjt magának és nem gazdag az Istenben." (Lukács 12, 20.)

A SEGITÉS ÉS ALAMIZSNÁLKODÁS KÖTELESSÉGE

Krisztus Urunk nyiltan kimondja, hogy a jót „amit egynek e legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek" és „amit nem cselekedtetek egynek a legkisebbek közül, nekem sem cselekedtétek." Az utolsó ítéletről szólva a Megváltó hangsúlyozza, hogy szeretettel és segítéssel lehet kiérdemelnünk a mennyországot, önzéssel és szívtelenséggel az örök kárhozatot. Tehát kötelességünk másokon segíteni.

Szegények mindig lesznek a földön és a legjobban berendezett társadalom sem képes teljesen megszüntetni a nyomort. Még ha az állam gondoskodik is a szegényekről, akkor is mindig akadnak, akik pillanatnyi és gyors segítségre szorulnak. Mindebből következik, hogy **általában súlyos bűn terhe alatt kötelességünk segíteni a saját hibájukon kívül nyomorba jutottakon.** Ez a kötelezettség azonban **nem jelenti azt, hogy mindig és mindenkin kell segítenünk** és valamennyi szegénynek alamizsnát kell adnunk.

A kötelező segítés és alamizsna MÉRTÉKÉT megszabja:

1. Saját anyagi helyzetünk. Senki sem köteles adni abból, ami sajátmaga és családja életének fenntartására okvetlenül szükséges. Viszont mindenkinek kötelessége az élete kényelmét szolgáló javakból juttatni a szegényeknek. (Kb. 4—10 %-ot; rendkívüli nyomor idején többet is.)

2. A segítés mértékét megszabja a reá szoruló helyzete. Hirtelen végső szükségbe-jutottaknak (így éhhalállal küszködőnek, súlyos betegnek), kinek élete forog kockán, kötelességünk az első segítséget megadni abból, amit egyáltalában nélkülözhetünk. Állandó szegénységben élőknek adnunk kell fölöslegünkből.

Az alamizsna MÓDJÁT tekintve:

a) Néznünk kell arra, hogy adományunkat valóban rászorulóknak juttassuk. Ezért mondja egy régi keresztény írás, a „12 apostol tanítása": „Izzadjon az alamizsna kezedben, míg megfontolod, kinek add." A hirtelen nagy szükségbe jutottakat kivéve általában legjobb, ha a szegényeknek szánt összeget a katolikus Karitásznak adjuk, mely hivatásszerűen és hozzáértéssel foglalkozik a szegények gondozásával.

b) Az emberek elismerésének keresése és fitogtatás nélkül kell jót tennünk. „Ha alamizsnát adsz, ne tudja jobb kezed, mit cselekszik a bal." Aki azért tesz jót, hogy az emberek dícsérjék, jónak tartsák, népszerűségre tegyen szert, már elvette jutalmát és nem várhat jutalmat Istentől. Az alamizsna kioltja az örök tüzet, — de csak az Isten iránt való szeretetből adott alamizsna.

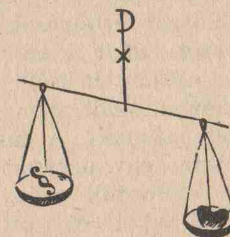
c) A szegények emberi méltóságának megsértése nélkül adakozzunk. A leereszkedő gőggel, fitogtatva és

hidegen odavetett alamizsna megalázó és sértő. Természetes jósággal és fínom tapintattal kell megkönnyítenünk embertestvérünknek azt a kínos helyzetet, hogy kénytelen tőlünk ingyen elfogadni valamit. Aki, mint Szent Erzsébet, minden szegényben a szenvedő Krisztust látja, az könnyen megérzi, milyen szavakkal is adjon és milyen formában kell segítenie. Az őszinte együttérzés, segíteni-akarás és a reászoruló emberi méltóságának megbecsülése legalább olyan érték, mint az adomány, mellyel segítünk rajta.

„...NEKEM CSELEKEDTÉTEK."

A legenda szerint Árpádházi Szent Erzsébet egyszer a warthburgi vár alatt egy a hidegtől meggémberedett és az éhségtől alélt szegény öreg embert talált. Fölvitte magával a várba és a szegények iránt való nagy szeretetében távol levő férjeura ágyába fektette. Itt a megfagyott szegény öreg lassan fölmelegedett és elaludt. Közben váratlanul hazaérkezett Erzsébet férje, Lajos őrgróf és semmiről sem tudva belépett a szobába. Észrevette, hogy valaki fekszik az ágyban, odalépett, félrehúzta a takarót és íme: a töviskoszorús Krisztust látta ágyában. Pár perc mulva a látomás eltűnt, az ágy üres volt.

...Abban az időben mondá Jézus a seregnek: „Amit a legkisebbnek cselekedtetek atyámfiai közül, nekem cselekedtétek."

A NYELV ÁLDÁSAI ÉS ÁTKAI

1. Nyelvünk Isten egyik értékes adománya. Az különböztet meg bennünket az állatoktól, hogy beszélni tudunk. A beszéddel fejezhetjük ki gondolatainkat, érthetjük meg egymással magunkat. A szó a gondolat és érzés hordozója, az igazság és szeretet öntudatosítója. Külső formájában pedig a szép megszületésének egyik eszköze. (Költészet, irodalom, színművészet, szónoki művészet.) Nem csoda, ha a Szentírás a második isteni Személyt az istenség teljességét magábafoglaló és kifejező örök Igének (Szónak) nevezi. Az örök Ige pedig emberré lett és földi életében nemcsak megszentelte a mindennapi emberi beszédet, hanem az „örömhír" (evangélium) kinyilvánításának eszközévé tette.

Mindebből az következik, hogy meg kell becsülnünk beszélőképességünket. Sohasem szabad a szó szentségét bűnnel bemocskolnunk, sem lealacsonyítanunk azzal, hogy elkoptatjuk haszontalanságokkal. Ezért is mondja a Szentírás, hogy minden haszontalan szóról számot kell majd adnunk. Még szigorúbban beszél az Úr Jézus arról, aki más megbántására és durvaságra használja beszélőképességét. „Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne ölj, aki pedig öl, méltó az ítéletre. Én pedig mondom nektek, hogy mindaz, aki atyjafiára haragszik, méltó az ítéletre; aki pedig azt mondja atyjafiának: raka! (hitvány!), méltó a főtörvényszékre; aki pedig azt mondja (elvetemült) bolond!, méltó a gehenna tüzére." (Máté 5, 21. 22.)

2. A nyelv akkor válik áldássá önmagunk és környezetünk számára, ha nem engedjük szabadjára, hanem lelkiismeretünk és akaratunk ellenőrzése alatt tartjuk. Fegyelmeznünk kell nyelvünket. Először értelmünkön és szívünkön kellene átszűrnünk minden szót, amit kimondunk. Fontos életszabály: előbb gondolkozzál, azután beszélj. Mindig gondold meg, mi lesz annak következménye, amit mondasz. Nem okoz-e bajt, kellemetlenséget, fájdalmat másnak? A meggondolatlanul kimondott szó olyan mint a szikra: egy parányi szikra is fölgyujthatja az egész erdőt. Sokszor előfordult már, hogy meggondolatlan pletykázás súlyos veszekedéseket okozott és családok békéjét dulta fel!

Kicsiny a nyelv, mégis olyan, mint a hajó kormánya: irányítja egész életünket. A mennyország felé kormányozhatja életünket, vagy — ha nem tartjuk féken — zátonyra viszi életünket és súlyos összeütközések, katasztrófák forrásává válhat.

A nyelv megfékezését kicsiben kell kezdenünk és állandóan gyakorolnunk. Amennyiben valakinek nagyon nehezére esik a hallgatás és nyelvének megfékezése, ez annak a jele, hogy nagyon is szüksége van beszédének megfegyelmezésére!

Jó alkalmak a nyelv megfékezésére: mikor valami érdekeset tudsz, nem adod rögtön tovább; ha kiváncsi vagy valamire, nem

kérdezősködsz; ha bírálnak, nem védekezel rögtön hevesen; olykor egy-egy iskolai tízpercben nem szólsz senkihez; lelkigyakorlat ideje alatt megtartod a teljes hallgatást stb. Ilyen önmegtagadásokkal szoktatjuk nyelvünket, hogy engedelmeskedjék eszünknek és szívünknek. De nyelvünket áldássá is kell tennünk. Erre szolgálnak a nyelv apró erénygyakorlatai. Ha megbántottál mást, bocsánatot kérsz; ha összevesztél valakivel, mégha a másik volt is a hibás, te teszed az első lépést a közeledéshez egy-két szerető szóval; mások szívességét mindig kedvesen megköszönöd; ha jól érezted magadat mások társaságában, vagy valamivel örömöt szereztek, ennek kifejezést adsz. Ne légy soha gyáva és nehézkes a szerető szavak kimondásában. Merj távollevőket védelmedbe venni. Mikor a társalgás csúnya pletykázásra, vagy sikamlós tárgyra terelődik, legyen bátorságod azt ügyesen másfelé terelni; így lesz áldás nyelved önmagad és mások számára. Az Úr Jézus és a szentek legegyszerűbb szavai is mennyi szeretetet, békét, derűt és tisztaságot árasztottak! Kövesd őket ebben is. Isten nem álszenteskedő beszédet és jámborkodó kenetes szavakat vár tőled, hanem, hogy „szíved bőségéből szóljon szájad" s azt a tisztaságot, jóságot, békét és derűt, ami szívedben van, kiragyogtasd mindennapi beszédeidre és másokkal való érintkezésedre.

Rendesen nem azok az értékes emberek és áldásai környezetüknek, akik sokat beszélnek, hanem azok, akik jókor és jót szólnak, de tudnak hallgatni és elmélyedni is. Némely dísznövény sok levelet és virágot hajt, de sohasem hoz gyümölcsöt. Az értékes női élet áldásos jócselekedetei azokból fakadnak, akiknek szíve mély és tudnak hallgatni.

A HALLGATÁS FONTOSSÁGA

A hallgatással veszi kezdetét a szabadságharc a külvilág mindenhatóságával szemben: a hallgatásban kezd megszabadulni beszédünk minden külső inger hatalmától és legbensőbb, legnyugodtabb megfontoltságunk szolgájává lesz. A hallgatásnak nevelő és megnyugtató hatására gondol Kempis Tamás is, mikor ezt mondja: „Nagy szer a száj hallgatása: a szívnek békéjére segít."

Kezdjük a gyakorlást azon, hogy nyugodtan, részvéttel meghallgatjuk az ellentmondó véleményt és fürkésszük annak mélyebb személyi és tárgyi okait, ahelyett, hogy rögtön támadnánk és cáfolnánk. Csak, aki ellenfelét alaposan megértette, tud úgy fellépni ellene, hogy megnyerje és meggyőzze. De vajjon lehetséges-e ez, ha nem gyakoroljuk magunkat mások önzetlen meghallgatásában? Csak azt tudjuk igazán meggyőzni, akinek okait teljesen, önzetlenül átéltük. Vagy talán a másik győz meg bennünket!... Aki mást nem tud meghallgatni anélkül, hogy rögtön ne feleljen, az sohasem fog megszabadulni saját szűkkeblűségétől és rövidlátásától. Gyakran a hallgatás arra a belátásra segít, hogy olyan emberrel van dolgunk, aki híjával van bizonyos élettapasztalatoknak, melyek nélkül pedig a legmeggyőzőbb beszéd is hiábavaló. Olykor meg a hallgatás, a várakozás arról győz meg bennünket, hogy olyan problémákról folyik a vita, hol nem a bizonyítékok, hanem csak az élő példa tudja megtörni ellenfelünk makacsságát. Végezetül pedig nagyon is gyakran fecsegőkkel akadunk össze, kiket a komoly felelet csak még szemtelenebbé tesz, s kiket csak bánatos, bár udvarias hallgatással lehet helye-

sebb önismeretre nevelni, ha ugyan még egyáltalában fogékonyak erre.

Különösen szigorúan kell gyakorolnunk magunkat abban, amit diszkréciónak neveznek: azaz meg kell tanulnunk teljes hallgatással magunkbatemetni a reánkbízott titkot s más olyan tényeket, melyeket bizalmi vonatkozások útján tudtunk meg, vagy melyek kibeszélésével másokat zavarba hozhatnánk, avagy nekik árthatnánk és rájuk rossz világot vetnénk. Nem véletlen az, hogy mindenki ösztönszerűen határtalan bizalmat táplál az igazán diszkrét ember iránt. Úgy érezzük, hogy az ilyen ember kiállotta az önfegyelmezés legnehezebb próbáját.

Az általános fecsegési hajlam, a mulattatás vágya, a szellemeskedés viszketege nagyon is könnyen olyan dolgok elárulására csábítanak, melyeket sohasem kellett volna ajkunkra vennünk. Hatásosabb mulattatás kedvéért hányan törnek össze szíveket és tesznek tönkre emberi életeket! Az ilyenekről mondják: „Nem szeretném, ha egyszer erre az emberre kellene szorulnom." S ez igaz, s mélyebb értelme van. Föl kell tennünk, hogy az ilyen embernél hiába keresne valaki mélyebb felelősségérzetet, határozott önkormányzást és ellenálló erőt az ingerekkel és alkalmakkal szemben. Helyesen következtetünk itt is a kicsinyről a nagyra, mert érezzük, hogy erkölcsi téren minden nagy dolog mennyire függ a kicsinyben való erőteljes önneveléstől. A megbízhatóságra való nevelés a hallgatáson kezdődik.

Különben nemcsak kívülről, hanem belülről is támadnak erős kísértések vigyázatlan beszédre, de egyúttal kiváló alkalmak az önfegyelmezésre. Ezek: a szellemeskedés, a humor viszketege, mely jóllakottságból, gonoszságból, mulatásvágyból, vagy henye képzeletből ered és sajnos nagyon is gyakran olyat mondat velünk, amit lelkiismeretünk elítél. Az elmés ötletek, komikus gondolatok elhallgatása nehéz, de termékeny akarattevékenység s egész jellemünkre különösen áldásthozó, ha arra használjuk föl a vitézül kivívott hallgatást, hogy elmésségeinket közelebbről megvizsgáljuk. Akkor látni fogjuk, hogy mennyi önmagasztalás és emberkicsinylés, mennyi föltűnési viszketegség, tetszenivágyás és könnyelműség lappang, sajnos, a legtöbb lélekben és milyen akadálya ez annak, hogy bennünk is, másokban is a fínom, részvevőbb lelkület gyarapodjék; s végül mennyi ijesztő durvaság és gúnyolódás nyilvánul a hallgatóság nevetésében! Akkor aztán hirtelen világosság és bánat kel szívünkben: ó, bár hallgattam volna! Áldott, háromszor áldott a hallgató ajak! (Foerster, Élet és jellem 37. l.)

A NYELV BŰNEI

I. A BECSÜLET ELLEN VALÓ BŰNÖK

1. Mindenkinek joga van mások megbecsülésére. A **becsület** másoknak rólunk alkotott ítélete, melynek alapján megbecsülnek, szavunkat komolyan veszik, a tisztelet külső jeleit megadják nekünk és tisztelettel beszélnek rólunk.

A becsület akkor igazi, ha tényleges erkölcsi értékeken épül. Ezért arra kell törekednünk, hogy becsületünk necsak az emberek előtt legyen tiszta, hanem a mindenttudó Isten előtt is.

A becsület nagy kincs és a földi javak között egyike a legnagyobb értékeknek. 1. Csak becsület birtokában tudunk valamit az emberek között elérni és másokra hatni. A becsületét vesztett ember a többiek szemében erkölcsi halottá válik. A becsületet nehéz megszerezni és könnyű elveszíteni. 2. Azért is nagy érték a becsület, mert erős támasz a kísértések ellen, az erény megőrzője. Sok bűnt megakadályozott és nehéz kísértéseket legyőzött már az a gondolat: „mit szólnak hozzá az emberek?!"

Természetesen az emberek véleményénél sokkal fontosabb: mit szól hozzá Isten. Amennyiben valamely dologban az emberek véleménye más, mint Isten ítélete, utóbbit kell egyedül fontosnak tartanunk. Csak az igazi becsület bír értékkel és maradandó. Az igazi becsület alapja pedig Isten ítélete gondolkodásmódunkról és tetteinkről.

Amennyiben szerencsétlen körülmények miatt, az emberek rosszaságából vagy saját hibánkból elvesztettük becsületünket, szívós kitartással visszaszerezhetjük azt. Bűnbánattal és komoly javulással Istennél is helyreállíthatjuk becsületünket. Örökre elvesztette azonban becsületét Isten előtt és az örökkévalóságon át becstelen marad az emberek szemében is az, aki jó hírneve elvesztésén kétségbeesik és öngyilkos lesz.

2. Mivel a becsület egyike a legnagyobb kincseknek, nemcsak a magunk becsületét kell védenünk, hanem mások becsületében sem szabad kárt tennünk. Isten nyolcadik parancsolatával védi az emberi becsületet. Bűnt követ el, aki felebarátja becsületét és jóhírnevét könnyelmű beszéddel megrontja. **Aki felebarátja becsületében nagyobb kárt tesz, súlyosan vétkezik,** aki kisebbet, bocsánatos bűnt követ el. Ahogyan lopás esetén Isten csak akkor bocsát meg, ha az okozott kárt jóvátesszük, úgy aki más becsületének tolvaja, nem számíthat Isten bocsánatára, míg vissza nem adja felebarátja jóhírét.

Mások becsületében kárt tesz:

a) Aki **megrágalmazza** felebarátját, vagyis ráfog valami hibát, vagy nagyítja valóságos hibáját. Minden rágalom egyúttal hazugság is. Halálos bűnt követ el, aki erkölcsileg súlyos dologgal rágalmazza meg felebarátját vagy a rágalommal nagy kárt, kellemetlenséget okoz másnak. A rágalmat **kötelességünk visszavonni:**

mindazok előtt, akik hallották, be kell vallanunk, hogy nem beszéltünk igazat, vagy tévedtünk. Nem bánja igazán bűnét és érvénytelenül gyónik, aki a súlyos rágalmat nem hajlandó visszavonni.

b) Aki felebarátját **megszólja,** vagyis mások előtt ismeretlen hibáját kibeszéli. Nem szabad olyat tennünk másnak, amit magunknak sem kívánunk. Már pedig senki sem kívánja, hogy rejtett hibáit mások is megtudják. Tehát nekünk sem szabad mások hibáit kipletykálnunk. A bűnösnek is joga van jó hírnevéhez. Ezért bűn a megszólás, sőt ha nagy rosszat híresztelünk el másról, súlyos bűn. A megszólást nem lehet egyszerű visszavonással **jóvátenni,** mert az hazugság lenne, (hiszen igazat beszéltünk, csak nem lett volna szabad elmondanunk). Bizonyos fokig jóvátehetjük azonban a megszólást azzal, hogy felebarátunkat jó színben tüntetjük fel, kiemeljük jótulajdonságait és jótetteit.

A rágalom és megszólás, amennyiben meggondolatlanságból történik, a szeretet hiányának és fegyelmezetlenségnek jele. Ha bosszúállásból, irigységből, kárörömből, akkor közönséges lelkület bizonyítéka. Minden esetben rossz fényt vet a pletykázóra és előbb vagy utóbb súlyosan visszaüt.

c) A **hamis gyanú** (mikor másról kellő ok nélkül rosszat tételezünk fel) és a **meggondolatlan ítélet** (a gondolt rosszat ki is mondjuk) szintén bűn. Azonfelül, aki másról könnyen gondol rosszat, rendesen maga is hajlik hasonló bűnre; „aki amiben tudós, abban gyanús". (Pázmány.)

Természetesen nem kell idegenek és ismeretlenek szájából mindent elhinnünk, hiszen ez az okosság és óvatosság teljes hiányára vallana. De a szeretet kötelez rá, hogy mindaddig ne tartsunk másokat rosszSnak, míg nyilvánvalóan meg nem győződtünk bűnösségükről. Lelki előkelőség jele, ha valaki szívesen és inkább a jót tételezi föl és a bűnös fölött nem ítélkezik farizeusi gőggel, hanem őszintén sajnálja és segíteni igyekszik a megtévedten. Még ha felebarátunk valóban vétkezett is, az elítélés rendesen megfosztja önbizalmától vagy megáltalkodottá és dacossá teszi, míg ha jót tételezünk föl róla, bizalmunk megszégyeníti, visszaadja lelkierejét és a javulás vágyát ébreszti föl benne.

3. Tartozunk a ránk bízott titkot megőrizni. Titoknak nevezhetjük azt, aminek nyilvánosságra kerülése az illetőnek kárt okoz, vagy kellemetlen lehet. Bűnös kíváncsiság mások titka után kutatni. A titok után való kíváncsiskodás saját magunk és mások lelki békéjét is könnyen feldúlhatja. Ha mégis véletlenül mások titkának birtokába jutottunk, vagy azt egyenesen ránkbízták, a **titkot még kényszerítésre sem szabad elárulnunk.** Beszélhetünk azonban róla, ha a titok már másképp nyilvánosságra jutott vagy ha a közjó, esetleg az illetőnek nagyobb java kívánja. (Pl. elöljárójának, lelkiatyjának elmondhatjuk, hogy az illetőt nagyobb erkölcsi ballépéstől megóvjuk.) A **gyónási titkot** azonban — ha más gyónásából valamit meghallottunk — **soha semmiféle körülmények között sem szabad elárulnunk.** (Mert ezzel a legnagyobb kárt okoznók: megrendülne az embereknek a gyónásba vetett bizalma.)

Ha titokról kérdeznek, kitérő választ kell adnunk. Hivatalos titok esetében az orvos, ápolónő, tanár, titkárnő stb. azt mondhatja: „nem tudom." Ez azért nem hazugság, mert mindenki tudhatja, hogy hivatalos titkot nem árulhatunk el; a kérdezett, mint magánember valóban „nem tudja" azt, amit hivatalánál fogva bíztak rá. Amennyiben nem hivatalos titokról van szó, szintén igyekszünk kitérő választ adni. Ha a kérdező a kitérő válaszból rájöhet a titokra, nem a mi bűnünk, mert hazudni sohasem szabad.

„Ne ítéljetek, hogy meg ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítéltek, olyannal fognak megítélni, és amilyen mértékkel mértek, olyannal fognak visszamérni nektek. Mit látod meg a szálkát atyádfia szemében, magad szemében pedig a gerendát nem veszed észre? Avagy hogyan mondhatod atyádfiának: hadd vegyem ki szemedből a szálkát, mikor ime gerenda van a te szemedben? Képmutató! vesd ki előbb a gerendát tenszemedből, és azután lásd, hogy kivedd a szálkát atyádfia szeméből." (A hegyi beszédből: Máté 7, 1. skk.)

MÁSOK MEGITÉLÉSÉRŐL

Szikra kis világosság van bennünk és az is csakhamar ködbevész hanyagságunk által. Gyakran észre sem vesszük, mennyi a szívbéli vakság bennünk. Gyakran gonoszul cselekszünk és gonoszabbul mentekezünk. Néha szenvedély dolgozik bennünk és buzgalomra magyarázzuk. Másokban a csekélységet is gáncsoljuk, magunkban a szarvas hibákat is tudatlanra vesszük. Elég hamar megérezzük és nagynak vesszük, amit másoktól szenvedünk, de hogy mások mennyit tűrnek tőlünk, azt nem vesszük eszünkbe.

Valaki lelke igazában gondolkodóra venné maga dolgát, aligha alább nem hagyna szigorával mások irányában. Nem lész soha lelki ember és istenfélő, ha hallatlanra nem veszed mások dolgát és tenmagadat nem vigyázod meg kiváltképen. Ha csakis magadra és Istenre igazítod minden gondolatodat, nem sokat gondolsz a világ gondjával. Ugyan hol jársz, midőn nem jársz Isten előtt? S ha elméddel szanaszerte mindent összejártál, mi hasznod, ha lelked parlag, szíved sivár? Ha békességben kívánsz élni és magaddal megállapodásra akarsz jutni, minden egyebet hátrább kell tenned és egymagadra ügyet vetned minden áron... (Kempis, Krisztus követése, II. könyv, 5. fej.)

JÓAKARÓ GONDOLATOK

Gondolataink külön világot alkotnak, még pedig nagyot és népeset. Még a legkorlátoltabb embernek is csodálatosan gazdag a gondolatvilága. Igy mindnyájan hivatva vagyunk egy világot kormányozni; és az az igazi király, aki ezt a világot igazán kormányozza. Kétségtelen, hogy a külső dolgok erősen befolyásolnak bennünket, és hogy hajlamaink nagy mértékben a nevelés hatása alatt állnak. Mindazáltal a jellem benn alakul gondolataink világában és ha bele akarunk szólni alakulásába, ebbe a világba kell merészkednünk. Aki itt mester, az az egész vonalon úr; aki uralkodik gondolatain, uralkodik egész lényén. Beszédünk és cselekvéseink patakjai gondolatvilágunk rejtett barlangjaiból fakadnak; és aki a forrásokat hatalmába kerítette, ura az egész városnak.

De továbbmegyek. Bátorkodom szembehelyezkedni egy közkeletű felfogással és azt állítom, hogy gondolataink hívebb tükrei énünknek, mint tetteink. Hisz gondolataink nem esnek emberi ellenőrzés alá, nem egykönnyen kell szégyenkezniök önmaguk előtt, egyedüli tanujuk az Isten... Sokszor hívebben árulja el jellemünket, amit hirtelen teszünk, mint megfontolt cselekedeteink. Akárhányszor első gondolataink föltárják olyan hibáinkat és hajlamainkat, melyek külső tekintetek miatt tetté sohasem válnak.

Nos, ha gondolatvilágunknak ekkora a jelentősége, nyilvánvaló, hogy a jóakaró gondolatoknak is mérhetetlen a fontossága. A jóakaró gondolat különben is ritkább, mint a jóakaró szó, avagy tett. Mert föltételezi, hogy sokat gondolkozunk másokról; s ez magában is ritka dolog. De azt is föltételezi, hogy másokon bírálgatás nélkül gondolkodunk; s ez még ritkább... Mások fölött nem ítélni — vajmi nehéz dolog! Ha egyszer engedni kezdtünk bírálgató hajlamunknak, egy tettnek már merő meglátása is többnyire öntudatlanul is belénk lop egy róla való ítéletet. Akikkel csak érintkezésbe jutunk, — s a legvisszavonultabbnak is igen nagy a köre — olyanok, mint a letartóztatottak, kik bírói székünk előtt állnak. S mi lehetünk igazságtalan, tudatlan, szeszélyes bírák, de azt az egyet meg kell adni, hogy fáradhatatlanok vagyunk. Ám mindez lelkünknek egyenesen vesztére van. Tudjuk, nemde, hogy az utolsó ítélet szentenciája megmásíthatatlan; ez pedig mi más, mint az a mérték, mellyel mi mértünk másoknak? Amint mi ítélünk másokról, olyan lenne most a mi végső ítéletünk! S belenyugszunk ebbe?

Minthogy lehetetlen a másokról való ítélkezést egyszerre megszüntetni, a szeretetlen ítélkezést pedig folytatni szintén lehetetlen, azért a közbeeső állomásnál kell kikötnünk: a jóakaró értelmezésnél. Az emberek tetteit értelmezni fölötte nehéz dolog. Igazi mivoltuk, értékük rendesen indítékaitól függ és azokat nem látjuk. A látszat nem egyszer ellenére szól olyan cselekvésnek, melyről később fel kell ismernünk, hogy igenis dícséretes volt... Avagy nem mondja-e tulajdon tapasztalásunk, hogy jóakaró értelmezéseink mindig közelebb járnak a valósághoz, mint szeretetlen ítéleteink? Micsoda balfogásokat követtünk már el mások megítélésében! S vajjon legtöbbször nem a szeretetlenség miatt-e? Nincs úgyszólván nap, hogy ilyesmi meg ne essék velünk. Adott esetben úgy látszik, hogy a dolog napnál világosabb; nem is lehet másra gondolni; nem is habozunk nyomban állást foglalni, és átengedjük magunkat a jogos fölháborodásnak. S íme egyszerre a dolog más magyarázatot nyer, még pedig oly egyszerűt, hogy azon csodálkozunk, hogy maguktól nem jöttünk rá. „Vigyázat a nagyon is világos esetekkel szemben!" mondja egy jogi író, s igaza van.

Ha így természetes józan eszünk meggyőz a jóakaró értelmezés helyességéről, természetes önszeretetünk megmutatja bölcseségét. Behunyt szemmel kellett annak végigjárni az életet, aki nem jött rá, hogy amilyen a gondolatunk, olyanok vagyunk. Nemcsak, hogy hibáink szerint ítélünk, hanem fordítva is: ítéleteink szerint keletkeznek hibáink. Csak kezdjen az ember durván ítélni másokról: ha mindjárt a jellem bizonyos magaslatára emelkedett volt is, nem telik bele sok idő, ott fog állni ítéletei színvonalán. Ha hallod, hogy valaki aláválóságot fog másra, biztos lehetsz, hogy az a kritikus nemcsak rosszmájú ember, hanem maga is kissé aláváló, vagy annak indult. Az ember mindig maga is képes a bűnre, amelyre mást képesnek tart; sőt még a többé-kevésbbé alapos gyanu is lefokozza az embert.... (Faber, Spirituel Conferences 1, 2.)

A NYELV BŰNEI

II. AZ EGYENESLELKŰSÉG ELLEN VALÓ BŰNÖK

Az egyeneslelkűség. Már a régi pogányok is az egyeneslelkűségben látták a jellem nagyságát és azt vallották: legyen igazság, mégha belepusztul is a világ! Szégyen lenne Krisztus híveire, ha egyeneslelkűség és hűség tekintetében kevesebbel beérnék, mint a római jellemek. Krisztus Urunk is azt kívánja tőlünk: „Legyen pedig a ti beszédetek: igen-igen, nem-nem; ami ezeken túl van, a gonosztól vagyon"; aki a hazugság atyja. (Máté 5, 37. és Ján. 8, 44.) Szájunkban az igen a valóságban is igent jelentsen és csak arra mondjunk nemet, ami tényleg nem úgy van.

Az egyeneslelkűség abban áll, hogy tetteinket és szavainkat összhangba hozzuk gondolkodásunkkal.

A hazugság. Az egyeneslelkűség ellentéte a hazugság. Hazugság az, ha mást mondunk vagy mutatunk, mint amit gondolunk. Tehát nemcsak szóval lehet hazudni, hanem arccal, külső magaviselettel is. A cselekedettel való hazugság élő példája a képmutató, aki jobbnak mutatja magát, mint amilyen és a hízelgő, aki másra érdemeket hazudik, tiszteletet mutat iránta, amelyet nem érez, mert meg akarja magát kedveltetni és így akar előnyöket szerezni.

A hazugság magában véve bocsánatos bűn. Csak akkor válik halálos bűnné, ha nagyobb kárt okoz. (Pl. súlyosan vétkezik, aki nagyobb dologgal rágalmaz meg valakit, vagy aki nagybeteg előtt hazugsággal addig titkolja annak komoly állapotát, míg végül a beteg gyónás nélkül hal meg.) Bár a hazugság bocsánatos bűn, mégis lelkiismeretünk súlyosan tiltakozik ellene. Talán azért, mert nagyon veszedelmes és sok más bűn forrása lehet.

A hazugság azért **veszedelmes**, mert:

a) **aláássa az emberek egymásba vetett bizalmát** és lehetetlenné teszi a közös emberi életet. A tudomány, emberi haladás, gazdasági élet és családi élet a kölcsönös bizalom és szavahihetőségen alapul. Pokollá válnék a földi élet, ha nem hihetnénk egymásnak, hanem mindennek igazvoltáról meg kellene győződnünk.

b) **Már egyetlen hazugság is megingathatja a bizalmat.** Aki egyszer hazudik, kérdés, nem fog-e máskor is hazudni.

c) Az első hazugság után a második már könnyebben megy. **A sikerült hazugság veszedelme, hogy újabb hazugságra csábít.** Miért ne menthetném meg magamat egy kis hazugság árán valami kellemetlenségtől, szégyentől, büntetéstől? A hazug ember azonban nem veszi észre, hogy rossz cserét csinál: amíg megmenekült a pillanatnyi kellemetlenségtől, föláldozta egyeneslelkűségét, megbízhatóságát, becsületét. Rálépett a kétszínűség és jellemtelenség útjára. Régi hazugságait újabbakkal kénytelen leplezni. A legveszedelmesebb az egészben talán az, hogy a hazugságra mindig lehet „okot" találni és utóbb már kényelemből, előnyök szerzésé-

re, hiúságból és dicsekvésből „kell" hazudnia. Azután következik a bosszúállásból való hazugság, rágalmazás. Utóbb talán csak alkalom kell rá és a hazug a csalás vagy lopás kísértésének sem tud többé ellenállni, mert ezekből is pillanatnyi előnye származik.

Az igazság elhallgatása.

Sohasem szabad hazudnunk, azonban nem kötelességünk mindig megmondani az igazat. Szabad kitérő választ adnunk. Szent Athanáz is, mikor hajón menekült és üldözői a szembejövő hajóról megkérdezték, hogy nem látták-e őt, azt kiáltotta vissza, hogy „csak siessenek, nincs messze"; mire azok folytatták az üldözést és ő az ellenkező irányban elmenekülhetett. Ha az emberek annyi gondot és ügyességet fordítanának a hazugságok elkerülésére, mint azok kieszelésére és leplezésére, sohasem kellene hazudniok.

Kíméletből sem szabad hazudni. De nem is érdemes. Mert a hazugság könnyen kisül és akkor a fájdalomtól sem kímélhetjük meg azt, akit szeretünk, sőt belénk vetett bizalma is megrendül. Igy a beteg, ha rájön, hogy hazudtak neki, akkor sem fog utóbb hinni, mikor állapota már jobbra fordult.

Az igazság kíméletlen és durva kimondásából is származhat nagy kár, azért szabad az igazságot elhallgatni. De hazudni sohasem szabad. Az igazi szeretet megtalálja a módját, hogy hazugság nélkül is elrejtse egy időre az igazságot vagy tapintatosan közölje azt.

Igéreteink megtartása. Az egyeneslelkűség arra kötelez, hogy ha valamit ígértünk, azt megtartsuk. **Igéretünket olyankor is meg kell tartanunk, mikor esetleg utólag megbántuk, vagy teljesítése nehézségekbe ütközik és áldozatunkba kerül.** Inkább ne tegyünk igéretet, de amit vállaltunk, azt teljesítenünk kell. Különösen súlyosan kötelez ígéretünk, ha megszegéséből másnak nagy erkölcsi vagy anyagi kára vagy kellemetlensége származnék. Az olyan ígéretet, amelyet Isten előtt tettünk nagy áldozatok árán is mindenképpen meg kell tartanunk. Igy a házastársaknak még szenvedések és lemondások árán is meg kell tartaniok Isten oltára előtt tett igéretüket, hogy egymást soha el nem hagyják.

AZ IGAZLELKŰSÉG JELENTŐSÉGE

Napjainkban egyre többen akadnak, akik minden különösebb lelkifurdalás nélkül folyamodnak kisebb-nagyobb „*mentő hazugságokhoz*" és pedig nem csupán akkor, amikor különösen megszorulnak, hanem bármikor is, ha ezzel kisebbfajta zaklatástól, vagy kellemetlenségtől megszabadulhatnak.

Természetesen valamennyien az igazság hívei, míg kellemetlen következmények nélkül meg lehet mondani az igazat. Különösen akkor valljuk magunkat szívesen az igazmondás hívének, ha valakinek alaposan odamondhatunk; de mihelyt a szókimondó őszinteség nagy ütközéseket és fájdalmat okozhat, akkor a legtöbb ember a hazugságot épp oly természetesnek és szükségesnek találja, mint azelőtt az igazmondást. Nem bízunk elég nagylelkűen az igazság gyógyító és felszabadító erejében.

A következőkben a korszellemmel ellentétben néhány okra akarunk utalni, melyek megmutatják a fötétlen igazmondás szükségességét.

Honnan van az, hogy az igazán jellemes emberek minden időben annyira útálták a hazugságot?

A föltétlen *igazmondás* szeretete a *jellem legmélyebb önfenntartási ösztönéből* fakad. A jellem ugyanis semmi más, mint az embernek önmagában való zárt egysége, az összes életnyilvánulások szoros *egyöntetűsége.* Ha beszédünk, arckifejezésünk és taglejtéseink nincsenek összhangban egész személyiségünkkel, ha olyan szavakat ejtünk ki, melyek ellentétben állnak legbensőbb énünkkel és legjobb tudásunkkal, akkor ez az egység már züllésnek indult. Innen Hamlet mélyértelmű mondása: „*Légy őszinte magaddal* szemben, olyan biztos, mint a nap után jő az éjtszaka, hogy *másokkal szemben sem tudsz hazug lenni.*" Ez a kijelentés érthetővé teszi, miért zavarja meg a hazugság az egész lelkiéletet. *Aki hazudik, az önmagát is ámítani fogja, hogy könnyebben tudjon másokat ámítani;* öntudatlanul elidegenedik saját legjobb tudásától és lelkiismeretétől — ez pedig szétbontja egész lényét és összes életnyilvánulásait elszakítja a jellem gyökerétől. Ismert tény, hogy a hazugság egykettőre *önámításra vezet* s ezt csak egy lépés választja el a beteges (patologiás) csalástól; ebből nyilvánvaló, mikép züllészti szét a hazudozás a lelkiéletet.

Az igazmondás azért is szorosan összefügg a jellemmel, mert a *hazugság* legtöbbször az emberektől való *félelemből* ered és ezért *akaratgyengeségre*, meg gyávaságra vezet; ha ellenben cselekedeteinket következetesen vállaljuk, derekasan helytállunk minden kínos helyzetben, ez az erőteljes személyiség legjobb iskolája. Ezt az igazságot szemlélteti Dante is Infernojában: minden bűnöst felismer, csak a hazugokat nem, ezeknek egyáltalán *nincs arcuk*, az álnokság elölte egyéni életüket, ők egyáltalán senkik és semmik, *csak alkalmak reflexszei.*

Szinte elkoptatott igazság, hogy minden emberi közösség az igazlelkűségen alapul és, hogy a *hazugság uralma* az összes emberi vonatkozásokat megbontja, mert *kiöli a kölcsönös bizalmat.* Ez a triviális igazság csak akkor bontakozik ki teljes jelentőségében, ha egészen végiggondoljuk. Észre kell vennünk, hogy csak *kivétel nélkül* való igazmondáson épülhet fel a kölcsönös bizalom. Ha tudom valakiről, hogy kivételeket szokott tenni, sohasem lehetek biztos abban, hogy *most velem szemben is nem a hazugságot tartja-e helyénvalónak*, akár számításból, akár más tekintetből. S egy kivétel útját egyengeti a többinek. Itt minden az elven fordul meg!

Ezért a betegágynál elhangzó hazugságok is teljesen elítélendők, egészségi szempontból is. Ha a beteg egyszer észreveszi, hogy a betegápoláshoz hozzátartozik a hazudozás joga is, akkor nyugtalansága nem ismer határt. Hiszen betegsége alatt kétszeresen rászorul mások teljes megbízhatóságára, mert tisztán a mások értesítésére van utalva. A környezetébe vetett teljes bizalom helyett talán az a tudat vegyen rajta erőt, hogy mikor ágynak dőlt, attól a pillanattól fogva megkezdődött az általános csalás? A beszéd most már csak arra való, hogy elfödje a valóságot?! Csakugyan akadna, aki azt hiszi, hogy a bizalomnak teljes földúlása higiénikus dolog?

Bizonyára senkisem köteles kérdezetlenül mindig, mindent megmondani, amit tud. S mindenesetre éppen az orvosnak teszi kötelességévé a teljesen átértett igazmondás, hogy a beteget ne hangolja le nyugtalanító kilátásokkal. Hány halálos ítéletet mondtak már ki orvosok, ami tévesnek bizonyult! Az orvosnak a halálos ágynál nem kell hangosan gondolkoznia; de ha bizalommal megkérdezik, nem szabad hazugsággal felelnie. Ha a hazugság itt megengedett, akkor meg kellene azt engednünk mindazon esetekben, mikor a valóság leplezetlen föltárása nagy nehézségekbe dönti embertársunkat, akkor azért is szabad volna hazudni, hogy valaki ne legyen beteggé. Akkor aztán „egészségi szempontból" önmagunknak is hazudhatnánk és „idegzetünk nyugodtsága érdekében" önámításba ringathatnók magunkat valahányszor valami nincs inyünkre..

De nekünk egyáltalán nincs arra jogunk, hogy gondviselést játsszunk és elsikkasszuk embertársaink elől a valóságot; mert ez azért jutott nekik osztályrészül, hogy általa megjavuljanak, nemesüljenek és megerősödjenek. Életföladatunk nem az, hogy megszökjünk a kellemetlenségek elől, hanem, hogy nagy stílben legyőzzük őket. Ezért akkor teszünk legnagyobb jót embertársainkkal, ha fölvilágosítjuk őket a valóságról. Már csak azért is ez az egyedüli helyes eljárás, mert sohasem tudhatjuk, mikor sujt le egész tragikumával a tényállás megismerése arra, akit kímélni akartunk; s mi mindent elkerülhetett volna, ha elpuhult, hamis részvétből kétségben nem hagytuk volna! Egészen elhibázott dolog, ha a halálos beteget tévedésben hagyjuk helyzetének komolysága felől és ezáltal útját álljuk annak, hogy a halál pillanatában mégegyszer az élet szavait intézze az ittmaradókhoz és az élettől méltó búcsút vehessen. „Was vergangen, kehrt nie wieder; aber ging es leuchtend nieder, leuchtet's lange noch zurück: ami elmult, nem tér vissza többé soha, de ha dicső volt alkonya, soká világít még fénye." Aki felsőbbséges lélekkel állt meg a halál színe előtt, csodás örökséget hágy övéire, mely oltalmat nyujt nekik az élet minden bekövetkezhető nehézségeivel szemben. Egyetlen súlyos veszélyben forgó embertársunkat sem szabad megfosztanunk az ilyen végrendelkezés lehetőségétől!

Az igazmondás azonban egyáltalán nem jelenti még a kíméletlenséget. Némelyek azt hiszik, hogy az igazmondás jelképe a pokróc. Nem: éppen ott, ahol sok az őszinteség, sok szeretetnek is kell lennie. Ám a szeretetnek nem az a rendeltetése, hogy gyöngítse az igazságot, hanem az, hogy erősítse az embert, olyan lelkiállapotba hozza, amelyben el tudja viselni az igazságot. Jó volna, ha mindazt a leleményességet, amelyet ma még szeretetteljes hazugságok kitalálására fordítunk, arra használnók, hogy a lelkeket előkészítsük a teljes igazságra. (Foerster: Élet és jellem 72. l.)

A BOLDOGSÁG ÚTJA

(Krisztus követése.)

A hármas út. Nincs itt maradandó lakóhelyünk a földi életben, csak vándorok vagyunk, hazatérőben az örök boldog Otthon felé. Szeretetével hazavár bennünket és természetfölötti kegyelmi segítségével kísér az úton Isten, mint az Atya gyermekeit, mint a Vőlegény menyasszonyát. Örök otthonunk a mennyország és végső célunk a Szentháromság boldog életében való részesülés.

Az örök és el nem múló boldogság elérésének útján lelkünk három szakaszon halad át: a megtisztulás, a lelki megvilágosodás és az Istennel való lelki egyesülés útján.

A megtisztulás útján lelkünk megszabadul a halálos bűnöktől. A bűntől való szabadulás eszközei: az önmegtagadás és a szentségek gyakori vétele.

A megvilágosodás útja abban áll, hogy küzdünk hibáink ellen, a bocsánatos bűnöket is kerüljük és erényeket alakítunk ki magunkban. A lelki megvilágosodásban segítségünkre vannak a megengedett dolgokban való önmegtagadások, a parancsok teljesítésén felül végzett jócselekedetek és az elmélkedés.

Az Istennel való lelki egyesülés útjára az lépett, akinek lelke állandóan Istenhez kapcsolódik és mindenben igyekszik Isten kedvében járni. (N. Szent Teréz fogadalma: mindig a tökéletesebbet választom!) Az Istennel egyesülő lélek a hősies önmegtagadásokkal szinte elszakad a világtól és a belső szemlélődés útján elmerül Istenben.

Minden lélek végigjárja ezt a hármas utat, míg megérlelődik Isten boldog színe-látására, a mennyei örök boldogság élvezésére. Állapotbeli kötelességeink teljesítése, az élet szenvedései, hibáink legyőzése, önkéntes önmegtagadásaink és jócselekedeteink alakítják ki bennünk az Isten terve szerint való tökéletes embert. Igy érdemeljük ki az örök boldogságot. Aki nem járja végig önszántából és Isten akaratát teljesítve a megtisztulás útját, az talán csak az örök kárhozat céltalanságában és szenvedései közt fog rádöbbenni, hogy hová juthatott volna és mit mulasztott el mindörökre. Ha pedig valaki rest földi életében a tisztulás és megvilágosodás útján járni, annak a tisztítótűz szenvedései közt kell majd azon végighaladnia.

Az evangéliumi tanácsok és a keresztény tökéletesség. Az Úr Jézus mindannyiunktól megkívánja, hogy ne ragaszkodjunk túlságosan a földi dolgokhoz, szívünk ne tapadjon a pénzhez, jóléthez és szórakozáshoz. Azt is elvárja mindenkitől, hogy Isten parancsainak engedelmeskedjünk s akaratunkat alárendeljük a bölcs és jóságos mennyei Atya akaratának, aki parancsaival akar megóvni bennünket testi és lelki veszedelmektől. Végül mindenki számára kötelező az állapotbeli tisztaság megőrzése, mert csak a tisztaszívűek láthatják meg Istent.

Ezen az általánosan kötelező mértéken fölül Krisztus Urunk az evangéliumban még a szűzesség, szegénység és engedelmesség teljes és egész életünkön át való gyakorlását tanácsolja azoknak, akik képesek rá és önként vállalják. Erre a három evangéliumi tanácsra külön fogadalmat tesznek a szerzetesek és szerzetesnők. Az evangéliumi tanácsok szerint való élethez külön hivatás kell. A hivatás jele a testi és lelki alkalmasság, melyet Isten kegyelme támogat.

Akik az evangéliumi tanácsok alapján teljesen az Úr Jézusnak szentelik magukat, boldogan mondhatják azt a szép önfelajánlást, melyet az Egyház Szent Ágnes szájába ad: „Eljegyeztem magam azzal, akinek szépségét csodálja nap és hold. Neki fogadtam hűséget és neki adtam magamat teljesen." (Breviárium.)

Az evangéliumi tanácsok szerinti élet tökéletesebb, mint a világi és a házas állapot. Ezért nagyobb jutalomra is érdemesít a mennyországban. (Szent János úgy látta Jelenéseiben, hogy az örök boldogságban a szűzek vannak a legközelebb Istenhez és egyedül ők követik az isteni Bárányt, bárhová is megy.) Azonban a szerzetesélet nem mindenkinek való. Igy lehetséges, hogy valaki a világban tökéletesebben teljesíti állapotbeli kötelességeit, jámborabbul él és végül nagyobb jutalmat nyer a mennyben, mint az, aki csak immel-ámmal járta az evangéliumi tanácsok útját.

Mindenkinek kötelessége, hogy azon az életúton szolgálja Istent és munkálja lelke üdvét, melyre Isten hívta. Akár a világban élünk, akár az evangéliumi tanácsok szerint, ki kell alakítanunk magunkban az Úr Jézus Krisztushoz hasonló lelki embert. Mindnyájunknak szól Krisztus szava: „Legyetek tökéletesek, mikép a ti mennyei Atyátok is tökéletes." A tökéletesedés útja, a lelki emberré alakulás módja pedig nem más, mint Krisztus követése. Alter Christus-sá, Krisztus másává kell válnunk. Krisztus követésében sokat tanulhatunk a Szűzanyától, aki legtökéletesebben gyakorolta szent Fia erényeit és a szentektől, akik hősi fokban utánozták az isteni Mestert.

Krisztus követése: az önmegtagadás útja.

(Az önmegtagadás értelme.) „Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét mindennap és úgy kövessen engem." A keresztény élet lényege, hogy „keresztrefeszítsük testünket bűnös vágyaival és kívánságaival, melyek a lélek ellen harcolnak." A kereszt a pogányoknak gyalázat és botrány, a világ gyermekeinek ostobaság, Krisztus követőinek az egyedüli okosság és a legmélyebb bölcseség. Mert csak az fog föltámadni Krisztussal, aki életében a keresztutat is vele járta. Vonatkozik ez elsősorban a bűnök kerülésére, a parancsolatoknak áldozatok árán való megtartására és az élet szenvedéseinek elviselésére. Áldozatot hozni azonban csak az tud, aki kinevelte magában az áldozatosság szellemét. Csak az képes a parancsolatokat mindig megtartani s az édes bűnről lemondani, aki megtanult nem-et mondani a test kívánságainak és a lélek alantas vágyainak.

Innen van az önmegtagadás, a megengedett dolgok terén gyakorolt önkéntes lemondások nagy jelentősége.

(Az önmegtagadás módja.) Minden önmegtagadás annyit ér, amilyen nehéz és amekkora áldozatunkba kerül.

A Krisztust követő lélek jelszava: ne múljék el egyetlen nap se önmegtagadás nélkül! Reggeli imánkban határozzuk el, hogy ma különösen miben akarunk önmegtagadást gyakorolni. Nagyböjtben, ádventben és egyes nagy ünnepek előtt különleges önmegtagadási gyakorlatokkal tisztogassuk és készítsük lelkünket a szent események méltó ünneplésére. A keresztény ember egész földi élete vigilia, szent előkészületi idő az örök élet nagy ünnepére.

A testi önmegtagadás módjai: a torkosság és kényelemszeretet megfékezése, a böjtölés, a szórakozásról való önkéntes lemondás. Lelki önmegtagadások: a kíváncsiság, tetszenivágyás, hiúság, türelmetlenség, harag, bosszúvágy és a nyelv megfékezése. Különösen fontosak és értékesek az alapvető hibáink és gyengeségeink legyőzésére irányuló önmegtagadások.

Megkönnyíti az önmegtagadás gyakorlását, ha valamiért fölajánljuk lemondásunkat. Például valakiért, akit szeretünk, egy bűnös megtéréséért, szenvedőkért, missziókért, szenvedő lelkekért, valamely kegyelem megnyerésérét, a jó halálért, engesztelésül magunk vagy mások bűneiért. A szeretet leleményes és erős, ha szeretetből gyakoroljuk az önmegtagadásokat, könnyebben és kitartóbban leszünk önmegtagadók. Önmegtagadásainkkal sok kegyelmet és adományt imádkozhatunk ki Istentől és áldásai lehetünk környezetünknek. (Szent Margit; Liziői Szent Terézke lelki „rózsaesője".)

A boldogság útja. Krisztus Urunk nemcsak az apostoloknak, hanem nagy népseregnek mondta a hegyi beszédet. Tehát minden embernek szól, amit ebben a boldogság eléréséről mondott. Az Úr tanítása szerint a boldogság útja ez:

1. **„Boldogok a lelki szegények,** mert övék a mennyek országa." Lelki szegény az, kinek lelke nem ragaszkodik a gazdagsághoz, pénzhez, földi javakhoz. Gazdag ember is lehet lelki szegény, ha vagyonát lelke üdvére és mások javára használja és vagyona elvesztésén nem esik kétségbe. Viszont nem minden szegény egyúttal lelki szegény is, hanem csak az, aki türelemmel és elkeseredés nélkül viseli szegénységét és nem vágyódik módfelett a gazdagságra, nem irigyeli mások jólétét.

2. Boldogok a **szelídek,** mert ők lesznek birtokosai a földnek." Az erőszakos ember nem egyszer könnyebben boldogul, azonban elveszti az emberek szeretetét. A szelídség megszerzi nekünk az emberek rokonszenvét, jóakaratát és szeretetét, amit sem erőszakkal, sem hatalommal nem lehet kikényszeríteni. A szelídség uralkodik a szíveken.

3. „Boldogok, **akik sírnak,** mert ők vigasztalást találnak." A sokat szenvedőknek, a kisemmizetteknek Isten szolgáltat majd igazságot az örök életben, míg akiknek minden sikerült és könnyű volt a földön, azoknak Isten már nem tartozik kárpótlással a másvilágon.

4. „Boldogok, akik **éhezik és szomjúhozzák az igazságot,** mert ők kielégítést nyernek." Akik Isten igazságát és a megigazulást, a kegyelmet úgy éhezik és szomjazzák, mint az éhes ember a falat kenyeret, a szomjas vándor a hűs vizet, azokat Isten kielégíti és jóllakatja örök igazsággal, jósággal, szépséggel és örömmel a mennyben.

5. „Boldogok az **irgalmasok,** mert majd őnekik is irgalmaznak." Amilyen mértékkel mi mérünk másoknak, olyannal fog Isten is mérni nekünk, ahogyan ítélünk másokról, úgy fog Isten ítélni rólunk és amenynyire nagylelkűek vagyunk embertársainkkal szemben, annyira számíthatunk Isten nagylelkűségére és megbocsátó irgalmára.

6. „Boldogok a **tisztaszívűek,** mert ők meglátják Istent." Az érzékiség elhomályosítja a lelket, megtöri a szem tiszta fényét és az arc báját, idő előtt megöregíti és beteggé teszi a testet. A tisztaság ott csillog a szem fényében, ott ragyog az arc kedvességén, megőrzi a vér és az utódok egészségét, fogékonnyá teszi a lelket a szépség, jóság, igazság meglátására és örök élvezetére. „Ó, mily szép a tiszta nemzedék..."

7. „Boldogok a **békességesek,** mert ők Isten fiainak fognak hívatni." Az önzés mindig türelmetlen, gőgös és összeférhetetlen, a szeretet békés, szelíd és alázatos. A veszekedők, pletykálkodók, békétlenek a széthúzás, lázadás és elégedetlenség Szellemének uralmát terjesztik. A békességesek Isten gyermekei, mert Isten országa „igazság, béke és öröm."

8. „Boldogok, akik **üldözést szenvednek az igazságért,** mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és hazudván minden rosszat mondanak rátok énérettem. Örüljetek és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges a mennyekben." Máté 5. fej.)

A boldogság útja: az Úr Jézus tanításának szívünkbe vésése és követése. „Mert mindaz, aki ezen igéimet hallgatja — mondotta isteni Mesterünk a hegyi beszéd végén — és azokat megcselekszi, hasonló lészen a bölcs emberhez, ki házát kősziklára építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama háznak estek; de nem dőlt össze, mert kősziklára volt alapítva. És mindaz, aki ez igéimet hallja, de azokat meg nem teszi, hasonlóvá lészen a bolond emberhez, ki házát homokra építette. És szakadt az eső, jött az árvíz, a szelek fúttak és ama házra rohantak; és összedőlt az, és nagy volt annak omlása." (Máté 7, 24—27.)

Krisztus az út, az igazság és az élet!

TARTALOM:

ÁLTALÁNOS ERKÖLCSTAN

RÉSZLEGES ERKÖLCSTAN

Szeresd Uradat Istenedet!...

Szeresd felebarátodat, mint önmagadat

OLVASMÁNYOK:

A LELKI KÖNYVEK

a lélek vitaminjai. Szórakoztató olvasmányaidban is csak olyan regényt, verseskötetet olvass, melyből jó gondolatok maradnak meg lelkedben. Gondolkodva olvass, engedd a jó könyv gondolatait beleszűrődni érzésvilágodba! Igy minden olvasmányoddal lelki tartalékot gyüjtesz a kísértések perceire és indításokat a jóra. Ezenkívül azonban szükséged van kimondott lelki olvasmányra is, melyből Krisztus szól lelkedhez és gondolatain át adja kegyelmeit rendezett, szép belső világod kialakításához! Csak az tud világító lélekké válni, aki sok fényt gyüjtött össze szívében! Azért legyen állandóan kéznél valamilyen intelligens nagyleányoknak írt lelkiolvasmányod, melyből naponként olvasol elmélyedve 8—10 percig. Egyszerre ne sokat olvass, hanem mélyen: elgondolkozva, önmagadra alkalmazva, jóelhatározást levonva belőle!

NÉHÁNY, NAGYLEÁNYOKNAK SZÓLÓ LELKI KÖNYV:

Gerely Jolán: Mai leányok útja. (Élet nyomda kiadása).
— Add nekem szívedet (Korda).
— Ha tudnád... (Korda).
Gausz Tibor S. J.: Ragyogó szemek (Korda).
— A jegygyűrűért (Korda).
Csaba Margit dr.: Amit a nagyleánynak tudnia kell (Élet).
Mojzes Péter: Lányok Isten tenyerén (Szt. István Társ.).
Stadler Frida: Valaki vár engem (Szt. István Társ.).
— Szeretnéd, ha szeretnének? (Szt. István Társ.).
Schütz: Szentek élete (4. kötet. Szt. István Társ.).
Endrefalvy: Szent leányok, asszonyok (Sajtó alatt.).

A LELKIÉLET KLASSZIKUSAI ÉS MAI LELKI IRÓK:

Újszövetségi Szentírás (Szt. István Társ. kiadása).
Zsoltároskönyv. Sík S. ford. (Szt. István Társ.).
Szalézi Szent Ferenc: Filothea (Szt. István Társ.).
Prohászka: Elmélkedések az evangéliumról (Szt. István Társ.).
— Élő vizek forrása (Szociális Missziótárs.).
Kempis Tamás: Krisztus követése (Szt. István Társ.).
Hetényi: Isten és a lélek (Szt. István Társ.)
Endrefalvy: Szívek miséje (Szalézi Művek).
— Ünnepek (Előkészületben).
— Lélekújulás (Szalézi Művek).
Ezenkívül a Szalézi Művek kiadásában megjelenő Lelkikultúra Könyvei és Lelkiélet Kis Könyvei sorozatban állandóan új lelkiolvasmányok jelennek meg.

JÓ IMAKÖNYVEK:

Endrefalvy: Imakönyv nagyleányoknak (Előkészületben).
Sík S.: Dicsőség, békesség (Szt. István Társ.).
Wolkenberg: Imakönyv. (Szt. István Társ.).
Férfiaknak: Sík: Dicsőség, békesség. — Czapik: Férfiimakönyv (Korda).
Bangha: Imakönyv (Athenaeum). — Latinul nem tudó középiskolásoknak és híveknek: Endrefalvy: Jézussal beszélgetek.

Magyar misekönyvek:

Misekönyv (Vasár- és ünnepnapi misék. Magyar Kat. Nőegyesületek Szövets. kiadása). — Misszálé (A teljes misekönyv magyarul Szunyogh Ferenc fordításában. Szt. István Társ. kiadása). — Örök misekönyv. (Klinda Pál ford. Liturgikus előismeretek nélkül is könnyen kezelhető. Magyar Kórus kiadása).